

Смерть жодної людини не так важлива для людства,
як література про цю смерть.

Джозеф Геллер

ПРОЛОГ

1

Темні води сну розсуваються так повільно і м'яко — течія виносить мене на поверхню вигойдуючи а я хоч і з заплющеними очима але все чудово бачу — бачу арабський танець водоростей і сріблясту сигналізацію рибок і меланхолійне мерехтіння води і хвилясті промені світла що пронизують воду згори донизу і тіні скрадливі і зблиски луски — здається я маленький-маленький у маминій колісці й мені так тепло і затишно мов пташеняті і прокидатися не хочеться а хочеться ще пораювати у цьому літеплі погойдатися на хвиляках але якась невмолима сила виштовхує мене із глибин на поверхню витягає брутально за волосся а я ж не хочу не хочу не хочу прокидатися — не хочу на поверхню хочу назад у глибину в тишу туди у сутінь у літепло у заспокійливу гойдливість...

2

Крізь примружені повіки вгризається зимове сонце, промені боляче свердлять мозок і відкривають засклені шафки пам'яті, витягають шухляди, галасливо витрушують, і тоді він починає пригадувати, що було досі, з якими думками заснув і чому голова його гуде, як бубон... Яким жахливим є це прокидання... мов пірнання в крижану воду. Назад, назад у літепло сну, в тепле марево, у світ без болю і смутку, в луги, повні квітів... Але очі вже не в змозі заплющитися, мозок зафіксував перехід зі сну в яву, і відступати нікуди, сон лущиться,

мов тиньк на старій будівлі, оголюючи світ надовкола, — очі ковзають кімнатою, ущерть заставленою книжковими полицями, опускаються нижче, туди, де острови паперів, часописів, книг, порожніх пляшок, очі мандрують, грузнучи у густім ворсі килима, до дверей, за якими причаїлася мертва тиша, якийсь час вуха намагаються все ж таки виловити бодай натяк на звук, бреньк, дзеньк, але тиша мертва — мертвіш не буває... Разом із усвідомленням прокиду зі сну з'являється інше — болюче і неприємне, сповнене розпачу і розгублення, усвідомлення повної руїни... Всі фортеці враз осипалися, і вежі полягли в румовищах, розбиті війська впали на коліна і схилили знамена, все, що його досі оточувало, все, за чим він перебував у затишку і в безпеці, в одну мить пропало.

3

Серед ночі й сну пролунав дзвінок, він увірвався в мозок, мов стрімкий потяг, гуркочучи і блискаючи вогнями; здавалося, ще мить — і голова лусне, розколеться на дві половини. Що таке? Хто? Серед ночі! Він зривається з ліжка, шпортається на книгах, розкиданих по підлозі, слизькає на стосах рукописів, ледве не падає, але встигає схопитися за стіл, врешті наосліп тремтячою рукою намацує слухавку і, перш ніж притулити до вуха, у якому ще продовжує хлюпотіти тепле море сну, ще не все достатньо чітко розмежоване на марево й дійсність, гукає: «Ало!» — так голосно, мовби його мали почути аж на вулиці.

Ранкове пригадування телефонної розмови схоже на відчитування палімпсесту. Чи справді все це було? Чи не наснилося? Але погляд падає на стіл — там дві пляшки шампана, і обидві порожні. Вони були випиті уночі. Саме після телефонної розмови. І це реальність, у якій засумніватися неможливо. Пам'ять зберегла якісь уривки розмови, все решта порвано, пошматовано, втоплено у вині.

Дзвінок був із Америки. Вона запропонувала розлучитися. І ще сказала: «Так буде краще». Кому краще? Він не встиг перепитати: був настільки ошелешений, що не міг видушити з себе жодної закінченої фрази. Зрештою, це й не дивно, адже він спав і його розбудив цей дзвінок. Дзвінок серед ночі має свої особливості. Він завше змушує здригатися, змушує серце битися частіше, напоює тривогою. Той, хто дзвонить, перебуває у кращому стані, бо перед тим, як зателефонувати, якийсь час обдумує, що має казати, він знає, чого хоче, а той, хто бере слухавку, абсолютно неготовий до розмови. Яка може бути розмова, коли дзвонять із Америки і, економлячи гроші, лепечуть похапцем, захльобуючись словами, ковтаючи окремі склади, без жодної паузи, яка б дозволила що-небудь второпати — сонний мозок не встигає усе це перетравити, усвідомити, відбити...

«... Так буде краще».

Ці слова вп'ялися в мозок і вже не зітруться ніколи, усі інші — зів'януть, осиплються, а ці залишаться і будуть роками й роками пробиватися, вистрілювати стеблами пирію і ранили.

Розмова тривала коротко, він переважно слухав, а вона все швиденько розставила на місця, все розклала на полицьки, пронумерувала і припечатала. А потім кинула слухавку: десь далеко, далеко в Нью-Йорку на Лонг-Айленді. І він почув, як та слухавка клацнула. Йому навіть примарилося, що він почув і її слова, звернені вже не до нього, а до іншого чоловіка, який увесь час був поруч і слухав їхню розмову. Вона сказала: «Ну от...», і чоловік теж щось на це прохрипів, слова було важко розібрати. Може, це взагалі говорилося англійською, у темній кімнаті війнуло тільки шурхотом його голосу, а потім настала тиша, а він стояв біля телефону й не відходив, мовби продовжуючи вслухатися у замовклу слухавку, чекаючи нового дзвінка, хоча й так було зрозумі-

ло, що розмова закінчена, ніхто не задзвонить, а все ж якась невидима нитка, яка єднала їх через океан, продовжувала бриніти, продовжувала їх єднати, не хотіла рватися, і доки він ще відчував її бриніння, то не рухався з місця.

А за мить і те бриніння щезло, і у вухах знову засвітала тиша, але була вона тривожна й недобра, стискаючи серце пекучим смутком. Назад, назад у сон... навпомацки, розгортаючи темінь руками, впірнути і плисти подалі, подалі від цього місця, подалі від цього часу, вернути все спочатку, виправити, переписати, врятувати... Авжеж, врятувати — помчати за моря й океани у землі чужинецькі й визволити принцесу, яку лихий чарівник ув'язнив у вежу без вікон, вихопити її на крилатому коні і, притуливши до себе міцно-преміцно, летіти домів... У голові крутилася галаслива карусель і миготіли строкаті барви. Так тривало кілька довгих утомливих хвилин, аж доки за вікном не заморосив дощ, дрібний, жалюгідний зимовий дощ, але він відчув якусь дивну вдячність цьому дощеві, який урешті зруйнував тишу, змусив його зрушити з місця і засвітити світло. В голові продовжувала крутитися карусель слів промовлених, недомовлених, жалюгідних уламків слів, окремих звуків, пауз і подиху... Він відкоркував пляшку шампана, впав у фотель і пив склянку за склянкою, а в цей час довкола валилися мури і поставала пустеля. Він раз за разом прокручував ту розмову, намагаючись відтворити її у всій повноті, але шампанське надто швидко вставляє, за кожним новим пригадуванням щось втрачалось, слова плуталися, порядок губився, а найбільше йому дошкуляло те, що тільки зараз збагнув, що міг би відповісти на той чи інший закид. Слова вивітрювалися, замінялися іншими, і що далі він п'янів, то чимраз менше й менше залишалося спогаду про розмову, і тільки одна фраза не вивітрювалася, а продовжувала крутитись у вухах: «Так буде краще».

Може, й справді так буде краще? Вино рятує від смутку і вкриває усе напівпрозорою плівкою парафіну. Якби не вино, він би ніколи після цієї розмови не заснув.

Чоловік нарешті виповзає з ліжка й важко суне до ванної. Зимна вода виполіскує з його очей сні. Він витискає на зубну щітку цілу гору пасти, і, коли починає чистити зуби, погляд падає в дзеркало. У дзеркалі бачить похмуре неголене обличчя сорокалітнього чоловіка, бачить підпухлі очі, бачить скуйовджене волосся, бачить смуток в очах.

І в цей момент я раптом із жахом усвідомлюю, що цей чоловік у дзеркалі — я! І це я розмовляв по телефону з дружиною, яка дзвонила з Америки, а потім — знову ж таки я — вихляв дві пляшки шампана, і тепер болить голова в мене, а не в когось іншого.

Дзеркалу завше байдуже, який писок відобразити. Мій писок спросоння мав кислу міну. Щоб якось його підсолодити, я почистив зуби, зачесався, промив очі, потім заліз під душ, поголився, вдягнувся — але й далі виглядав, як витиснута цитрина. І так завше. Прокинувшись вранці після п'ятики, я почувую себе, мов розчавлений автом кіт. Але моя нічна п'ятіка була особлива — я напився від розпачу. Коли п'єш від розпачу, це зовсім інакше відчуття, бо тоді зазвичай п'єш сам. П'єш сам із собою пізно ввечері, коли довкола затихають усі звуки, і, коли минає північ, ти вже нарешті такий, як тобі треба, ти п'яний, ти ніякий, і ось саме тоді, саме у такому стані ти й можеш нарешті поговорити сам із собою, відверто й щиро, повитягати з себе всі кишки, усі тельбухи, гарненько їх порозвішувати і скласти діагноз. А ще (і це завжди найцікавіше) збудувати плани на майбутнє. Ну, що там казати — плани в такі хвилини просто розпирають голову, і все виглядає так бадьоро, так рожево, що розпач зникає, ховається у найглибші закутки пам'яті, аби випірнути лише завтра, але ж то буде завтра, не нині, а нині хочеться плисти хвилями мрій.

ТАНЦІ БОГОМОЛА

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

1

Жінок по-справжньому починаєш розуміти тільки тоді, коли вони тебе залишають. Саме тоді вони нарешті вилущують із себе яку-небудь не відому досі для тебе істину і вбивають нею наповал. Ти міг із жінкою прожити хоч і сорок років, але як тільки настає та хвиля, коли вона каже, що йде від тебе, ти дізнаєшся про себе щось таке, чого ніколи й на гадку не спливало, і це, між іншим, може бути якась абсолютна дурниця, повне ніщо, пшик, котрий у будь-який інший момент міг би викликати тільки дикий регіт, але не тоді, не в той момент, коли вона це тобі кидає на прощання. І головне, що кидає! Таке, на що хочеться тільки ошелешено розсміятися. Як? Через таку дурню? Так, власне через неї. Тоді це звучить як вирок, як остаточний засуд, що забивається тобі цвяхом у чоло, в самий центр чола, ось сюди між бровами, і ти мусиш звідтоді носити цей цвях посеред чола, доторкатися до нього і думати, думати, що ж це насправді означало і що дійсно за цим стоїть.

Від кожної панни, з якою був близьким, я дізнавався про себе щось нове. І, власне, тоді, коли ми розходилися. Можливо, хтось назве це мазохізмом, але, коли я хотів панну покинути, то ніколи їй цього не казав. Я взагалі не зміг би зліпити до купи таких слів, як: «Вибач мені, але я покохав іншу», чи «Між нами все скінчено. Давай розійдемося». Я з подивом вислуховував від декого зі своїх друзів розповіді про ті дивовижні сцени, які вони розігрували перед паннами, яких кидали. Дехто навіть влаштовував прощальну вечерю, яка закінчувалася знову ж таки прощальними любощами. О ні, це не для мене. Я робив простіше. Мається на увазі простіше для мене, а не для панни, бо якраз їй усе це не було просто. Я робив так, аби вона мене покинула. Я починав грати роль негідника, це не проста роль, якщо ти в душі все ж таки не негідник, але хочеш вийти сухим із води, тобі не хочеться переживати якісь сцени, з'ясовувати стосунки, може, навіть заробити ляпаса. Усе, що тобі хочеться — це аби панна послала тебе подалі, і що коротшою виявиться фраза, то краще для тебе. Але в дійсності ніколи не виходило коротко. Завше це тривало довго. З вини панни. Зайве й казати, що від ляпасів по писку я так ніколи й не убезпечився. Нарешті збагнувши, з яким негідником вона мала справу, панна вибухала нестримним водограєм звинувачень, які відкривали для мене настільки дивовижні грані мого «я», що неможливо було второпати тільки одне: а навіщо ж ти, голубонько, з такою потворою стільки часу воловодилася?

І знаєте що? Нема жодного сенсу ставити розлюченій панні подібне запитання. Відповідь завше звучатиме так: «Я думала, що зможу зробити тебе кращим!»

Чи може бути в стосунках двох людей бажання шляхетніше, аніж зробити когось кращим? У мить звучання цього святого наміру вступають фанфари, флейти і тромбони,

у таку мить хочеться обняти панну за коліна, цілувати її мешти і прохати: «Ну, спробуй ще, зроби мене кращим!» Але ні, якщо ти серйозно націлився її покинути, не розслабляйся, бо все це фікція, ніхто насправді нікого кращим не зробить. Ліпити можна з глини, але не з піску. Ти залишатимешся таким самим, як і при першій зустрічі; єдине, чого можна ще від тебе сподіватися, що колись ти таки пристосуєшся до панни, будеш намагатися позбутися звичок, які її дратують, але тільки на той період, коли вона перебуває поруч. Авжеж, ти в принципі можеш стати таким, яким тебе прагне панна, але якщо вона для тебе не є даром небес, і ти до неї відчуваєш суто фізичний потяг, і цікавить тебе лише її дупа, тобі просто начхати на всі умовності, ти такий, яким ти є насправді: неуважний, неточний, невірний, невдячний, непорядний, неврівноважений, невихований, брехливий, нахабний, відлюдкуватий, самовпевнений, безсоромний...

Головне тут — не розкисати і не сприймати ці звинувачення серйозно. Інакше і справді може закрастися підла думка дозволити порятувати себе, віддатися перевихованню і, на крилах кохання постійно удосконалюючись, ставати зразковим, ставати ідеальним, а інколи, вийшовши на балкон, прислухатися до шелесту крил за спиною.

Звичайно, мій спосіб покидання панни комусь видасться дещо затяжним, адже процес ставання негідником не може тривати лічені години, а все ж таки дні й тижні, а проте мені таланило з паннами, чомусь доля мені постійно дарувала вибухових істеричок, готових тобі у будь-який зручний момент видряпати очі, вирвати жмут волосся, ошпарити окропом чи пошматувати рукописи. Саме рукописи і книги чомусь викликають у них, очевидно, тривалий час тамовану лють, адже тільки література й стояла на перепоні повного заволодіння мною. Усвідомлення того, що

є щось для мене важливіше й цінніше за їхню піхву, дупу, перса, кохаюче серце, за їхні вуста із краплями сперми, за котячі пестоці й навіть за кнедлі зі сливками, викликає у них агресію, спрямовану саме на те найцінніше і найдорожче, чим живе письменник, і тоді у хвилини істерики вони хапають папери і рвуть, розкидаючи на всі боки клапти твоєї писанини, наступають ногами на одну половину книги, а другу з диким криком шарпають угору (і де тільки міць така в них береться?), в екстазі вони готові допомогти собі й зубами, і ось уже злітає в повітря сплюндрований Бодлер, а за ним — Рільке, а за Рільке — Свідзинський, а ти, мов очманілий, намагаєшся врятувати оте своє найдорожче і в безвиході мусиш таки вдатися до сили, скрутити їй руки, повалити на підлогу, задерти халата і, розірвавши майточки з такою самою люттю, як вона перед тим дерла Райнера-Марію Рільке, трахнути її, всю в сльозах, ридуючу, завиваючу, стогнучу, конаючу, на очах сплюндрованих Шарля, Райнера-Марії і Володимира.

Авжеж, з істеричками, які люблять випити і закурити, значно легше розходитись. Вивести їх із рівноваги — раз плюнути. Досить відмовитися зробити щось таке, що ти досі виконував без зайвих слів, і до того ж назвати причину відмови таку ліву, щоб це аж різало вуха. Ну, наприклад, якщо ти їй постійно готував каву, а одного разу на її прохання буркнув: «Сама собі приготуй — я зайнятий», то будь певен, що тієї ж таки миті тобі слід різко нахилитися, інакше горнятко розтрощитья простісінько на твоєму чолі. Така сама реакція чекає і після негативної відповіді на запитання: «Ти мене проведеш?» Тоді летить у кращому випадку в голову капець, а в гіршому — мешт.

Не знаю, як інші, але коли я вислуховую від коханої безпідставні звинувачення, то відчуваю образу, смуток і розпач, а ще — абсолютну безпорадність, оскільки не годе

відповісти таким самим вражаючим фонтаном слів. Слова сиплються так, мовби шпурляли їх мені в обличчя не по одному, а цілими жменями, вони обпікають мене і засліплюють, забивають вуста і перекривають повітря, і якщо в першу хвилину в мене ще проявляються якісь несміливі спроби захиститися, сховатися за якісь свої слова, може, і не такі гострі й болючі, то вже в наступну — я несподівано для себе починаю відчувати на душі легкий осад відповідальності, а за мить я вже просто не можу доводити, що ні в чому не винен, мені починає здаватися, що ці звинувачення цілком справедливі й мене ображають не даремно, а таки заслужено. І ось я вже розрізняю у тих словах нотку поблажливості — авжеж, мені залишають маленьку квартиру відчиненою, зовсім маленьку, але я можу скористатися цією великодушністю і влетіти в неї, склавши руки смиренно на грудях і проказуючи: «Пробач! Пробач!» Однак я цього ніколи не робив, оскільки все йшло за планом. І тільки цей нічний дзвінок не був за планом. Він ошелешив мене своєю раптовістю.

2

А все ж почалося зовсім невинно і зовсім не з того, що мені довелося почувати, яка я свиня. Спочатку моя дружина зібралася до Америки на якоесь ліве запрошення влаштувати таку ж ліву виставку своїх картин. Попрощалися ми з палкими обіймами і ледь не зі сльозами на очах, вона не приховувала, що збирається там затриматися, знайти роботу і переконувала мене, щоб я їхав за нею, оскільки у мене було запрошення до Канади. Я сприймав це несерйозно: жити в Америці мене б змусило хіба повернення совєтської влади в Україні.

Останній живий спогад про неї — повітряний поцілунок. Але після цього настала якась дивна ситуація: вона пропала, і я півроку не мав від неї жодної вістки. Окрім однієї — ліве запрошення виявилось настільки лівим, що її ніхто не зустрів, ледве відшукала якогось знайомого художника і поселилася в його майстерні, де спала просто на столі. Цю невтішну новину передала мені одна пані, яка саме повернулася з Америки, її батьки, звичайно, отримували від неї листи, але мені казали, що не мають жодної вістки. І лише тепер вона зателефонувала мені й сповістила, що мусимо розлучитися. І тут, власне, я почув про себе те, про що ніколи не здогадувався: я зеленого поняття не мав, що я бабій, що волочуся за кожною спідницею, що переспав з усіма її колежанками і хтозна, чи не грав також її маму, але ось нарешті я можу влаштувати собі ідилію з... Тут вона перерахувала з півдесятка колежанок, котрих я не тільки грав, але й мріяв пошлюбити. Водоспад безглуздя вилився на мою голову так несподівано, що я не знайшов жодного аргументу, аби його зруйнувати, я захлинувся нісенітницями, як захиляється риба повітрям, а що на фонтан її звинувачень я спромігся тільки щось невиразне булькати, то й вона не намагалася мене вислухати, а торохтіла й торохтіла, мов автомат, викидаючи з себе сто слів за секунду. Тому й не дивно, що пізніше я не зміг пригадати і десятої частини з того, що влетіло у мої вуха.

З того, що все ж таки запам'яталося, поставала дуже неприваблива картина. Потворам, таким, як я, просто не місце на землі. Нічого святого! Жодної надії на виправлення. Я граю все, що рухається на двох ногах протилежної статі. Я монстр! Маніяк! Вампір! Я висмоктую енергію, п'ю кров і втішаюся чужими муками.

Після цього відбулося ще кілька телефонних розмов, так само знервованих, похапцем, вона атакувала, я захищався,

не знаючи, що її атакування уже не мали жодного сенсу, вона просто шукала сама для себе виправдання, бо в той час, як я продовжував жити сам, вона уже знайшла затишне гніздечко і мешкала із зубним лікарем під Нью-Йорком. Дізнавшись про це, я відчув, як важка зимна крига сповзає мені з грудей і вільніше стає дихати. Я втомився боротися і збагнув: усе, чого я тепер потребую, — це, власне, перетворитися на того, за кого вона мене мала: на маніяка і вампіра. А для чистоти експерименту переконати себе, що її не було ніколи.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

1

Щойно настала весна, як разом із розквітлими вишнями розквітла в душі моїй незборима спрага кохання. Наступного дня після нашого розлучення я сів за свій безмежний письмовий стіл із рішучим наміром завершити «Мальву Ланду», яка в мені нуртувала і пінилася, рвучись назовні, а я все ніяк не мав сил глянути спокійними очима на чистий білий папір, бо це мов зазираєш у безодню — голова починає крутитися, і якась сила тягне тебе туди, углуб, де важкі темні хвилі буцаються з приреченістю гладіаторів. На моєму письмовому столі, який насправді складається з двох письмових столів по краях і широкої дошки між ними, на моєму чотириметровому столі вже чекали дбайливо розставлені стоси з книгами й паперами, кожен з яких стосувався окремого проекту. Якби я мав змогу розмістити в своїй хаті кілометрового стола, я б і його засипав паперами та книгами. Це справжня розкіш — працювати за таким довжелезним столом, а ще краще круглим, тобто кільцеподібним, де ти, як планета Сатурн, посередині. Я тоді ще не користувався комп'ютером і писав чорнилом (кулькових ручок терпіти не міг, вони мені здавалися гидкими), тож я писав авторучкою на довгих сувоях гарного білого паперу, вимальовуючи на полях коників, дерева, якісь пагорби і всіляку чортівню, коли думка забуксовувала, а я ніяк не міг зрушити з місця.

Яскраво світило сонце, з вікна виднілося зелене пасовисько, а за ним — темінь лісу, попід лісом бігали діти, дрімали

корови, білили гуси. Чудовий квітневий день для писання, але спочатку я таки намалював на папері пагорби з вітряками та вузьенькою дорогою, що звивалася поміж ними і зникла на обрії. Що там, за обрієм? Так раптом заблаглося побігти тією дорогою, наче дівчак, вибігти на самий вершечок найвищого пагорба і подивитися вдаль — які незвідані краї, які дива там приховані від мого ока?

«Що далі вони заглиблювалися в сад, то чимраз більше він вивищувався і вивищувався на їхніх очах, ставав величнішим і таємничішим, весь побасаманений тіннями й півтіннями, вигойдуючи в гіллі шовкові клапті сизої імлі, — виводила моя рука на папері. — Дерева тут мали поспіль гоноровий вигляд, пишаючись древністю і породюю, але водночас тут віяло і якись новим духом, ще незнаним і дивним, а погляд одразу плавився в свавільній забаві мерехтінь, у чарах неймовірних суцвіть, грі розпаленого проміння і сп'янілого від спеки листя. Здається, кожна рослина оживає від твого позирку, навіть миттєвого, струшує з себе тіні, зблискує лускою роси і чекає на твоє слово, до неї звернене. Тлусті ліниві орхідеї облутують своїми хтивими мацаками стрункі фалоси дерев і, ледь помітно шоргаючи корою, доводять дерево до екстазу, в якому воно ледь не конає, стогнучи і пітніючи, задихаючись від надміру насолоди, розливаючи густелезні запахи і сходячи соками. В ніс б'є запаморочлива духмяність еякульованої живиці, на з'яву людей спалахують жадібні очка орхідей, і ось вони, наче грайливі гейші, починають звиватися прудкими тілами, переморгуватися й пересміхуватися, зойкати й солодко постогнувати...

Тоненьке прядиво сонячного проміння припадає до вузоподібних покручів іглави, кидається у вир переплутаного, безнадійно скуйовдженого поросту блакитного скрубу, а з-поза кущів розманіженої фалінезії визирають чийсь очі, дикі, полохливі, але цікаві, а вгору на стрільчастих араукаріях вихвойдуються жовті, бранчасті й какаові папужки —

орхідейські євнухи... Тирликає, мов божевільна, руда гарантохля, аж її довге пір'я, наче строкаті френзлі, стає дуба. З дупла старої шуплади визирає сполохана пискля, блискає вузькими очима і знову щезає. Геть увесь цей тропічний ліс був насичений сотнями звуків, дивних і нечуваних раніше, звуки линули звідусіль, а деколи просто з-під ніг, змушуючи лякливо відсмикувати ступню, озиратися навсібіч і здригатися від котрогось здичавілого зойку...»*

Собачий гавкіт, зненацька зародившись з одного боку вулиці, поволі покотився на інший, а щораз наближаючись і наближаючись, вирвав мене із замріяного стану. Появу незнайомої людини на нашій вулиці мешканці звикли визначати за гавкотом псів: ось він зароджується десь удалині й починає наростати, ось він гучнішає й гучнішає, і якась нестримна сила змушує тебе визирнути у вікно й поцікавитися, хто ж там чимчикує. Ця звичка дуже швидко прищепилася й мені, тому й цього разу, визирнувши у вікно, я окинув поглядом вулицю і побачив високу дівчину з каштановим волоссям та довгими ногами, вона проходила, роззираючись, мовби шукала чийсь будинок, а в руці тримала книгу. Книга була товста. Книга була не моя. Я завмер і витріщився на неї, мов на дар небес. Я навіть промовив: «Господи, зроби так, щоб вона зайшла до мене!» І що ви собі гадаєте? Господь вислухав моє благання. Чесно кажучи, Він завжди уважно їх вислуховує і чинить так, як я попрошу. Інша річ, що з часом я починаю сам собі дивуватися: навіщо я це просив? Але то був не той випадок, ні, я попросив, щоб ця гарна, зваблива дівчина, ця секс-бомба сезону, ця розрада мого серця попрямувала до мене, і я готовий був навіть заради неї покинути сьогоднішнє писання, а вона таки це зробила, вона повернула до моїх воріт!!! А чому? Тому, що того дня я потребував саме її, а не писання.

* Автор цитує власний фантазійний роман «Мальва Ланда». (Прим. ред.)

Я птахом злетів з другого поверху, а в голові промерехтіло безліч варіантів, хто б це міг бути: юна поетеса, яка хоче почути мої судження про свої вірші (і свою дупцю), прихильниця мого таланту, яка хоче живого (дуже живого) спілкування з кумиром, журналістка, що прагне взяти інтерв'ю (і в бузю*), американська перекладачка, яка хоче витлумачити англійською «Діви ночі» (і самій на період перекладання перетворитися на діву моїх ночей), студентка, що пише магістерську працю про роль жінки (півхи) у моїй творчості... На бігу я застібав гудзики, пригладжував волосся, підсмикував штани, дорогою ще встиг встромити піку в дзеркало і розтягнути вуста в чудовій усмішці. Я вискочив на подвір'я так, мовби дістав доброго копняка, а дівчина вже стояла біля воріт і зустрічала мене великою сонячною усмішкою, і очі її були великі й радісні, дівчина була гарна, і вуста її червоніли так звабливо, що я відчув, як серце моє шалено тріпоче і мало що не вирветься із грудей від надміру щастя... Господи! Ти вислухав мене! Ти спрямував її кроки до мене!

І ось, коли я вже тремтячими руками розчахнув хвіртку, щоб впустити це диво, то почув фразу, вимовлену таким урочистим тоном, начеб мене повідомляли, що я став лавреатом Нобеля, але то не була та фраза, яку свого часу почув Вільям Фолкнер, пораючись коло гною на своєму обійсті, то була фраза, яка не мала абсолютно нічого спільного з Нобелем. То була фраза, яку можна почути в Галичині безліч разів, але мала вона одну особливість — дивовижно урочистий тон, може, навіть урочистіший за той, яким промовляє до нас священник у церкві:

— СЛАВА!.. ІСУСУ!.. ХРИСТУ!!!

Я вмить отерп і заціпенів, передчуваючи щось недобре, тривожне і загадкове, якийсь зовсім інакший варіант, якого

* Рот, вуста.

я не врахував, до якого не підготувався, а вона, не даючи мені отямитися, продовжила тим самим театральним тоном:

— Чи замислювалися ви коли-небудь над своїм життям?

Я ледве не звалився з копит, почувши ці слова. Здавалося, над головою в мене розверзлося небо з громами і блискавками. Я готовий був у цей момент її вбити. Єдине, що її тоді врятувало — Біблія, яку вона притискала до грудей. А може, врятував її дідуган, який несподівано вигулькнув десь із-за кущів і теж почалапав до мене, гугнявлячи:

— ...безліч людей не думає не думає про те що їх чекає чекає безліч людей помиляється ляється щодня і щогодини загрузаючи у гріх усе глибше і глибше і якщо не простягнути їм вчасно руку вони опиняться опиняться в геєні огненній в геєні огненній огненній...

Він тримав у руках якісь чи то баптистські, чи то єговістські журнальчики з простацькими кольоровими ілюстраціями: левами, тиграми і пантерами, які чигають на людські душі, зокрема й мою, — і молон, молон, молон, а геєна огненна уже світилася вдалині й моргала до мене грайливим оком, а дівчина простягала мені Біблію з якоюсь неймовірно доброю і співчутливою усмішкою — так усміхається медсестра до пацієнта перед тим, як дати йому знеболючий укол. Я люто гримнув хвірткою, аж ворота затряслися і покотилася луна, і, повернувшись до них спиною, стискаючи зубами цілий табун матюків, щоб не випорснули завчасу, повернувся до хати і лише тоді дав волю своїй люті, проказавши слово «блядь» сто сорок вісім разів, а коли заспокоївся, то подумав: а якого ти милого, власне, матюкаєшся? Ти ж отримав те, чого так хотів. Ішла собі дівчина-агітатор вулицею, випантровуючи живу душу, щоб звернутися з віщим словом, настановити на шлях істинний, врятувати від геєни огненної, але вулиця була безлюдна, за такої погоди люди звикли поратися нагородах, вона й твоє подвір'я проминула б, якби ти, ти сам не по-

просив про це Господа, адже це ти мало що не руки заламав, благаючи: «Господи, зроби так, щоб вона зайшла до мене!» Господь і послухав, Господь завжди уважно вислуховує всі твої забаганки, ти забажав, щоб дівчина-агітатор прийшла до тебе, вона й прийшла, і тепер усе, що тобі залишається, чемно подякувати Богові, і я подякував: «Дякую Тобі, Господи, що вволив мою волю! І вибач мені, що я не скористався з неї».

Але був, був один такий раз, коли Господь не вислухав мого прохання. Це сталося тоді, коли я попросив у Нього повернути мені мою жінку. Що може бути простіше? Повернути мені моє, правда? Але Господь мене не послухав. Мабуть, мав на те свої причини. І знаєте що? Я вдячний Йому за це. Не минуло й півроку, як я щиро дякував Йому: «Господи, дякую Тобі за те, що не послухав мене, дурного, і не повернув мені мою жінку». Авжеж, Господь знав, що робить, інакше все наступне моє життя перетворилося б на пекло, бо, забігаючи наперед, скажу, що жінка моя, вийшовши заміж удруге за американського зубного лікаря, незабаром зі скандалом розлучилася, пережила пожежу в помешканні й у результаті опинилася в лікарні для божевільних, де провела два роки.

Я знову сів за стіл, перечитав написане і спробував продовжити, але рука на папері вперто виводила якісь маліimoni, сплетіння ліан, джунглі Бірми, рука не в змозі була написати жодного слова, яке б упало, мов кішка, на чотири лапи і залишилося жити, бо за секунду те слово викреслювалося, а на зміну йому падало інше і теж зникало, і я вже розумів, що того дня мені не вдасться нічого.

Після всього, що сталося, якась сила тягнула мене до міста, я спробував з нею позмагатися, навіть сів у крісло-гойдалку, закинув ноги на стіл, розгорнув Гемінгвея і прочитав два абзаци. На більше мене не вистачило, я вбрався і рушив світ за очі. Справді, це так і виглядало, бо я не пішов на автобус, а вирішив добиратися пішки, а це сім кілометрів

від мого будинку до горішньої Личаківської. Ну й чудово, я люблю думати в русі, не сидючи і не лежачи, а саме чимчикуючи, весь занурившись у свої глибини, і дуже нервуючи, якщо мене хтось із них висмикує, наприклад, запитуючи, котра година, через що я годинника зазвичай носив у кишені. Але дорога з Винників до Львова через ліс — це дорога самотності, ніхто тут тебе не перепинить, не зіб'є з правильних думок. Я прихопив із собою канапки та пляшку домашнього вина. Я йшов лісом, перестрибуючи через потічки, які струменіли в невідомому напрямі, продираючись через густелезні завали сушняку, видряпуючись на пагорби і вихором збігаючи в долини. У лісі мені відразу стало легко, птахи виспівували сонячні пісні, розливаючи довкола хмільну радість життя, ліс п'янив запахом хвої і прілого листя, запахом моху й папороті, ноги м'яко відштовхувалися від землі й самі собою несли мене вперед і вперед, аж поки я несподівано не опинився біля Чортової скелі, якій німецькомовна львівська поетеса Йозефа Кун присвятила на початку ХІХ століття велику баладу. Тут я вирішив улаштувати собі маленький пікнік і вмовився на траві зі своїми канапками та вином.

Мандрівка лісом дещо розвіяла смуток, я не бажав думати, як має скластися моє життя надалі, і не думав — я боявся про це думати. Треба вдавати, наче насправді нічого не сталося, просто жити собі на втіху й мати все в дупі. Я ліг і, задерши голову в небо, провів поглядом на захід якусь розкошлану хмарку з великою круглою задницею. Авжеж, велика кругла задниця — ось що мені зараз потрібно, чудовий засіб від смутку. Ви не повірите, але мій прутень навіть піднявся — чи то на цю думку, чи то на ту хмарку, яка що далі плила, то все більше деформувалася, обм'якала й розповзалася — усе як у житті: кожна кругла і тверда дупця з часом обм'якне й розповзеться.

Я допив вино і з повеселілою головою продовжив свою мандрівку. Пройшовши з півкілометра, я почув якийсь тоненький голосок. Прислухався: голосок линув зовсім поруч, я зробив кілька кроків убік і побачив на галявинці дівчинку років дванадцяти, вона, щось наспівуючи, збирала квіти. Дівчинка була в коротенькій спідничці, і, коли нахилилася, я бачив її круглі стегенця і випуклу сідничку. Я дивився на неї і думав: яка вона щаслива, що натрапив на неї у цьому лісі, на безлюдді, саме я, а не хтось інший, хто, можливо б, її згвалтував. Я дивився на неї і думав: мабуть, я ще не вкрай зіпсований і не настільки голодний, коли не намагаюся її згвалтувати. Я дивився на неї і думав: а класно було б із такою німфеткою покатулятися у траві. А потім тихенько, намагаючись не шелестіти, позадкував і зник у гущавині, гордий собою.

На Личаківській сів у автобус і, щойно потрапив до центру, як одразу ж відчув велике бажання опинитися вдома. Я навіть зупинився і замислився, чого насправді хочу: іти в редакцію «Поступу» чи сидіти у кріслі-гойдалці й... ну, власне, що... читати, писати чи забивати собі голову різними гнітючими думками, щоб врешті-решт напитися і вимкнутися? Все ж таки я подався до редакції і критичним оком обстежив усі присутні сіднички, але тієї, з котрою б я прагнув пережити нове велике кохання, не побачив, тобто були панночки, з якими я б радо втамував свою хіть, такий, знаєте, короткий перепихончик — дві-три пляшки вина, розмова ні про що, телевізор, ліжка, а наступного дня знову суворі газетярські будні, ніхто нікому нічого не зобов'язаний. Але я знав, що вони на це не підуть, а заводити новий роман я не мав бажання, а надто ще поки вграю, тусуватися з ними, гаяти час, провадити мудрі бесіди і вдавати, що мені це неймовірно цікаво. Ні-ні, це для мене муки, я не вмю прикидатися аж настільки, я мав змогу в цьому переконатися. Все,

більше жодного кохання, жодного прив'язування, пристосування і намагання стати кращим. Я розгорнув свого записника, шукаючи телефони знайомих дівчат. Я ж тепер вільний, подумалося, і можу стрибати у гречку скільки завгодно, я можу чинити все те, в чому мене стільки років підозрювали. І це, мабуть, чудово. Я так захопився цим заняттям, що навіть став виписувати телефони на окрему сторінку, щоб було зручніше обдзвонювати. А чого відкладати? У мене зараз важкий період. Але й у сорок років чоловік усе ще може поміняти у своєму житті. Інша річ, що мало хто на це відважується. Проте я готовий. Мені нема що втрачати.

Я мав не надто великий вибір для того, щоб утриматися на поверхні. Якихось три можливості. Три можливості, кожна з яких вела в незнане, без жодного просвітку, кожна з яких манила по-своєму, і треба було неабиякої сили волі, аби зосередитися лише на одній. Я мусив вибирати поміж тим, чи а) вбрати слонячу шкіру, непробивний панцир і вдавати незворушного пройдисвіта, чи б) збожеволіти від надміру емоцій, перетворившись на безвольну тріску, якою грають хвилі, підкоритися обставинам і плисти за течією, весело метляючи хвостиком. Третя можливість була найгірша — в) спробувати стати добропорядним обивателем, нічим не вирізнитися, зібрати в одне ціле всі засоби мімікрії і злитися з навколишнім середовищем так, аби мене вже ніхто не зміг вирізнити. Я вибрав перше.

Але я мусив, я мусив сьогодні добратися до чиєїсь сіднички — то був єдиний ефективний засіб від хандрі, і от, коли я вже намірився обдзвонювати виписані телефони, до редакції зайшла дівчина в короткій спідничці, з далеко не худенькими і такими білими ногами, що я подумав, ніби вона все життя провела в темному підвалі без вікон, а сонце бачила лише в букварі. А що вона мала великі груди, які

щокроку трусилися, а сама вона роззиралася за кимсь, то я прошептав подумки: давай, давай, неси мені свої скарби, я розшматую тебе просто на цьому редакційному столі, заваленому газетами і паперами, давай мені свої білі ноги, я їх покусаю до синців. Я ледве стримався, щоб знову не звернутися до Господа. О ні, подумалося, як на один день божевільних бажань забагато, цього разу стримайся. І я стримався, не зводячи з неї погляду, я просто таки жер її своїми голодними очима, готовий проковтнути без спецій і гарніру. Раптом погляд її впав на мене, і, коли вона усміхнулася й рушила в мій бік, я про всяк випадок ковзнув очима по її руках, чи не тримають вони Біблії або молитовника, аби ще раз спробувати настановити мене на шлях істинний, але ні, в руках вона тримала сумочку, хоча від цього мені легше не стало, бо жіночі сумочки можуть приховувати безліч цікавих речей, зокрема й молитовник або пістолет.

— Ви Юрій Винничук? — прошебетала вона, даруючи мені усмішку з популярного дамського журналу.

Я кивнув і підвівся, щоб, коли вона почне в мене стріляти, встигнути сховатися під столом.

— Я маю до вас справу.

Це вже краще, ніж колупання стосовно сенсу життя, правда?

— Слухаю.

— Але... не тут... може, десь вийдемо?

Звичайно! Вийдемо! Ура! Але куди-куди-куди? Здається, є одна вільна кімната. Можливо, вона мала на увазі кав'ярню, але я рішучим кроком припровадив її до невеликого кабінету, і ми сіли біля столу.

— Я хотіла вам сказати, що захоплююся вашими творами... — Далі вона висипала на мене цілу гору компліментів і лише після цього перейшла до справи. — Я хочу показати вам свої пое-е-езії.

Вона так і сказала: «пое-е-езіі». Тільки справжня поетеса здатна так вимовити це слово. Я уявив собі, як вона буде, скажімо, завтра, ну, в крайньому разі післязавтра, лежати піді мною і стогнати: «Гра-а-ай, мене, ми-и-илий, гра-а-ай!» Між її апетитними стегнами пролягла щілина завширшки з ребро моєї долоні: очевидно, на той випадок, якщо б я захотів пірнути під її спідничку. Ця щілина приковувала до себе всю мою увагу — ось де справжня поезія, а не в її торбинці, яку вона зараз розкрила, щоб вийняти грубого зошита (ну що ж, буває, що й геніальні поети записують свої вірші до ось таких зошитів), і почала читати, ледь завиваючи, чим скидалася на Белу Ахмадуліну, і зупинилася лише тоді, коли я, поклавши руку на її коліно, сказав:

— Цього досить, щоб я зрозумів, що ви талант (повна фігня, жодної надії), ви тонко розумієте поезію (в поезії ти ні бум-бум, ні кукуріку), але іскру вашого таланту (яка там іскра?) треба ще роздмухувати (це все одно, що роздмухувати сухий пісок), треба його плекати (з таким самим успіхом можна плекати пеньок), — моя рука ковзнула трішки вище, здається, її не тільки тримали в підвалі, а ще й обкладали льодом, — я бачу, що з вас виросте цікава поетеса (блядь з тебе виросте!), але вами треба займатися (грати тебе треба, грати і слухати, чи дихаєш!!!).

І коли я вже пальцями ось-ось мав торкнутися її гарячої піпи, коли вже я кінчиками пальців, здавалося, намацав непокірні волосинки, які, мов перші проліски, пробилися крізь (сніжно-білі? блакитні? рожеві? салатіві?) майточки, вона раптом шарпнулась, відкинула з гнівом мою руку і зойкнула:

— Перестаньте! Як ви можете?

На її очах з'явилися сльози, я подумав, що це сльози щастя, і пригорнув її. Але помилився: вона рішуче вирвалася і, кинувши на прощання: «Всі ви такі!», зникла за дверима.

Я провів голодними очима її опуклу сідничку, яка до болю нагадувала ту апетитну хмарку над Чортовою скелею, і відчув жакливий смуток, у долонях я ще зберігав ніжну прохолоду її білих пухких стегон, і цього було досить, аби продовжити обдзвонювання знайомих панночок, але подумалося, що два таких тяжких обломи за один день — достатня причина, щоб напиться, і звалив додому.

Вдома я згадав, що крім двох канапок не мав більше нічого в писку, але голоду не відчував, проте змусив себе з'їсти шматочок сиру, а потім піднявся в кабінет, упав у крісло-гойдалку й дозволив сутінкам поволі затоплювати себе. Світла я не вмикав, бо й так не збирався читати, але увімкнув музику, націдив із бутля вина й повільно цмулив, ліниво погойдуючись. Випиваючи пляшку доброго домашнього вина, я мовби підкоряюся йому, а воно, вливаючись у мене, відразу б'є в голову, запаморочує, відволікає, вино — найкращий співрозмовник, який вибовкує мені всі свої таємниці, смакує мене, я навіть відчуваю, як вино катуляє мене на своєму язичку, перш ніж ковтнути, крапля за краплею я переливаюся в нього і думаю, думаю, а думки мої в міру випитого стають щораз світлішими й світлішими, врешті на високій хвилі щастя я засинаю, хоча вранці чекає мене болісне виринання зі сну й намагання змусити себе бодай щось робити. Замолоду з таких ситуацій виходити значно легше, але коли тобі сорок, то почувашся, як фікус, якого несподівано виставили взимку на балкон.

2

З дитинства я звик до того, що найзатишнішою умовою мого існування є тиша й тінь, мені навіть пишеться значно краще, коли світло не надто яскраве. Бувало, що вдень я навіть зашторював вікна, і, коли я отак нагло втратив і тишу,

і затінок водночас, то хоч-не-хоч, а запанікував. Від часу першого дзвінка з Америки мене стали переслідувати безглузді в своїй одноманітності сни, які доводилося щоранку струшувати з себе, мов пожовкле листя, я скидався на дерево, осіннє дерево з гніздами ворон і тривожним каркотом у голові, зі зграєю скулених ворон, що мокнуть під мжичкою випарів учорашнього вина, яке тепер скупчилося червоними хмарами десь між тім'ям та мозком і сіється, сіється на весь мій світ, який умістився в голові, світ, оповитий туманами і мрякою. Сни вимучували мене, зривали серед ночі, і я інколи, навпомацки вмикаючи світло, брав книжку й читав, поки сон мене знову не зморював. Мені снилося, що Христя приїхала і я хочу їй зателефонувати, але не можу пригадати номера телефону, я шукаю, шукаю цей номер, але в записнику чомусь бракує саме тієї найголовнішої сторінки. Я намагаюся його пригадати, дві-три перші цифри навіть досить чітко вимальовуються, і це вже неабиякий поступ, але наступні чомусь мені не даються, вислизують із пам'яті або з'являються у безлічі комбінацій, які я тут-таки й перевіряю, схвильовано прислухаючись до голосів на протилежному кінці дроту, намагаючись уловити щось знайоме. Врешті-решт я йду до її будинку, тиняюся довкола, вичікуючи, може, вона вийде. Чому я не можу просто увійти туди? Тому, що мені скажуть: її нема, вона не приїхала. Я в цьому певен і через те й надіюся тільки на телефонний дзвінок. Удень, коли батьки її на роботі, а вона сама з бабцею, є надія, що вона перша підніме слухавку. Але в мене немає номера. І мене охоплює розпач, жахливий розпач, мені хочеться кричати, і я навіть деколи кричу уві сні, а коли прокидаюся, то цей крик іще бринить мені у вухах. Я повертаюся від її будинку з нічим. І весь час те саме. Воно повторюється і повторюється з різними варіаціями, а вранці, пригадавши сон, я не можу збагнути цих своїх переживань, бо не відчуваю вже до

неї нічого, крім образи. Вона мені не потрібна, і якби повернулася не у сні, а на яву, я б ніколи не намагався побачитися з нею, але сні, очевидно, висвітлюють якийсь мій потаємний бік свідомості, деś глибоко в душі залишилося ностальгійне почуття до неї — там, у глибинах пам'яті, мабуть, я все ще її кохав.

У будинку ще довго залишалися її речі. Парфуми, помади, тіні, зубні щіточки, гребінці з вичесаним волоссям, ліки, взуття, купи манаття, майтки і колготи — все, що просякло її запахом, відбитками її пальців, її подихом. Я виносив їх у садок і спалював. Коли я дивився на полум'я, мені ввижалося, що я спалюю свою дружину, адже разом із тими речами згорало щось більше — тепло її тіла, дотики пальців, вуст. Жмут волосся, намотаного на щітку, спалахнув особливо радісно, вдаривши у ніс смородом. Мені здавалося, що сам я з кожним таким спаленням стаю дедалі чистішим і чистішим, проходячи чистилище перед тим, як потрапити в рай. Я розтягував це задоволення, хоча міг спалити геть усе одним жужмом, але оця поступовість давала мені змогу мовби й самому з кожною річчю горіти, пригадувати собі щось із нею пов'язане: де вона була куплена, коли була вбрана чи використана востаннє, а коли вперше. Отак поступово я стісував пам'ять про неї — стружка за стружкою, а вогонь реагував по-своєму на кожну річ, одну він хапав пожадливо і хтиво своїми мацаками і вмить ковтав, до іншої приглядався, заходив то з одного, то з іншого боку, облизував і прицьмакував, як справжній гурман, і так поволі відгризав по кавалкові, смакуючи, а потім ще довго танцював на рештках, блимаючи безліччю іскр, а деколи він шипів та лютився і навіть гучно стріляв, збиваючи вгору віяло попелу й диму. Щоб задобрити його, я підкидав гілки і старі газети, але жодного разу він так не тішився, як тоді, коли я жбурляв йому рисунки, ескізи, олійну ляпанину, на яких була зображена її

матінка — хижка сова з розчепіреними кігтями, ненаситним кривим дзьобом і пронизливими очима. Христя так часто малювала її зовсім не тому, що з палкої любові намагалася зафіксувати якнайбільше образів у найрозмаїтіших ракурсах, аби потім колись, по смерті старої, милуватися ними, насправді вона просто змушена була використовувала матінку як натурницю, вправляючись у малюванні портретів, бо та її стерегла, як діамант у королівській короні, і нікуди не випускала. На окремих малюнках матінка була зовсім гола, хоча ледве чи вона розбиралася перед донькою, щоб позувати наголяса, як позують фахові натурниці, це вже донька в уяві своїй роздягала матір догола, домислюючи окремі невидимі частини тіла. Цікаво, чи бачила стара ці акти? Гадаю, що ні, бо її могли б збісити такі натуралістичні зображення її потворності — обвислих філейок, випуклих шинок і тлустих полядвиць. Я вдоволено спостерігав за тим, як ці важкі клуби, масивні ляжки, об'ємні обвислі груди деформуються, видозмінюються, всихають від жару, як вони випинаються і надуваються, відтак тріскають, зі щілин вистрибують червоні язички, і тіло матінки чорніє, скручується, розсипається, а вогонь у захваті танцює, танцює, як дикий острів'янин, аж поки не заспокоїться, зосередившись на якомусь шматті, лише час до часу грайливо моргаючи мені своїм червоним оком, щоб я пригостив його ще якимсь мальовидлом. Але ні, я ці малюнки не спалюю за одним разом, я спалюю їх не більше як по одному, я виношу їх у садок урочисто, наче коронну страву, хвильку тримаю в руках, розглядаючи, а потім лагідно, мов паперового човника, опускаю у вогонь, і він якусь мить пливе, гойдається, тремтить на його хвилях, так ніби й вогонь не поспішає, а придивляється і вагається, перш ніж обхопити з усіх боків і знищити дотла.

Мабуть, і вогонь відчував, що то була рідкісна мегера, яка могла щодня влаштовувати скандали і своєму чоловікові,

і його матері, і доньці, і ніколи не втомлювалася дзвякати, цвіркаючи слиною і вибухаючи лементом. Чоловік, звикнувши споживати лише обіди, зготовані його матір'ю, ніколи не їв того, що виварювала його жінка, і це викликало невмолиму образу, яка виливалася у неабияку істерику: з виховною метою вона театралью виливала зупи через вікно, жбурляла шніцелі в унітаз, а кашу висипала йому на ліжко, водночас з усієї своєї зміїної душі знущалася зі старенької бабці, навмисне підкручуючи газ під її баняками, аби страва пригоріла, а коли її на тім було прилапано, то просто вимикала газ, підсипала солі чи перцю, доливала води до зупи або кидала кавальчик гнилого м'яса, яке завше на такий випадок зберігала в холодильнику, акуратно загорнувши у кілька шарів целофану, а потім усе списувала на те, що бабця змаразміла і нічого не пам'ятає, не керує собою, але чоловік усе одно вперто не їв її обідів, бо варити вона так ніколи й не навчилася, і гадаю, у пеклі, куди вона конче мусила потрапити, варять на смолі смачніші страви. Вона не заспокоїлася доти, доки не загнала свекруху в могилу й чоловік нарешті не потрапив з головою і ногами у її цупкі павучі сіті. Звідтоді він уже так ніколи і не виборсався з них, надійно обплутаний, скручений і зневолений, змушений доживати віку в парі зі старою павучихою, трухлявіючи разом із нею, обростаючи мохом і лишаем, ніколи не гадаючи, що будь-якої хвилі може настати той час, коли не буде кому й ложки води подати, не буде кому поховати, і тільки вітер і ніч прийдуть до них на могилу...

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

1

Я ніколи не задумувався, чому мені подобається читати біографії великих людей, і тільки недавно спало на думку: причина в тому, що все їхнє життя було сповнене страждань, мук і втрат, а ніщо так не здатне заспокоїти власний розпач, як чужі страждання. Я подумав, що клин слід вибивати тільки клином, а ще краще кількома, тож став заводити романи на кожному кроці, потрапляючи в пригоди, далекі від моєї спокійної патріархальної натури, мене підхопила бурхлива течія і закрутила у своєму вирі з такою силою, що опиратися вже було неможливо, а що мені рідко траплялися панни, з якими хотілося б після сексу поніжитись у ліжку, кайфуючи від пристрасної симфонії, яку щойно зіграли два інструменти, то я міняв їх, як міняють шкарпетки. Інколи короткозорість підсовувала мені свиню: привівши ввечері додому панну, вранці я готовий був тікати з власної хати якнайдалі. Коли вони набридали мені, я їх знищував, топив у ванні, в озері, в тарілці борщу, розчиняв у каві, спалював разом із їхніми речами, якими вони захарашували мій побут, я спалював їх, обклавши газетами і віршами, що присвятив їм у хвилини малодухості, я краяв їх на локшину і підсипав ними яблуні, а вони родили, мов скажені. Я розбивав серця за те, що хтось розбив моє, я поводився, як браконьєр у заповіднику, я не мав ані совісті, ані жалю, для мене не існувало різниці між добром і злом, я жив, як метелик-одноденка: без жодних планів, без перспективи, типо-

вий партач життя... Я сміливо приходив на сімейні обіди, знайомився з батьками, провадив мудрі бесіди, будував спільні плани на майбутнє, а найгірше те, що я водночас грав роль порядної людини, мені довіряли, зі мною розмовляли виховано і з цікавістю, тоді як мене особисто цікавила тільки піхва їхньої доньки.

Я спробував задуматися над своєю поведінкою. Це було складно. Я відчув себе негідником, постійно вигадував якісь подвійні ігри, від яких мені ставало на душі гидко, і винним у всьому був безперечно мій прутень, це він рухав моїми намірами, смаками й ідеями. Мій прутень слабував на тяжку форму клаустрофобії: тільки потрапляв у темне закрите середовище, то відразу входив у рух. Не раз і не два я уявляв собі, як беру бритву — стару розкладну татову бритву, гостру таку, що розтинає волосину — і одним різким рухом відрубую його, потім дивлюся на нього, щойно налитого силою і кров'ю, як він вихлюпує із себе цю силу та кров і опадає, маліє, стає безпомічним і слабим.

Я кохався й кохався, я кінчав і кінчав, я кінчав у піхви й вуста, в простирадла й подушки, в долоні й перса, в листя і квіти, в хустинки і серветки, в майтки й сорочки, у вуха і волосся, в повітря і небеса, у ріки й моря, у пісок і траву, в газети і рукописи. Секс дозволяв мені втекти від самого себе. Убивши сотні й сотні мільярдів сперматозоїдів, я, безперечно, заслуговую Нюрнберзького процесу.

Блукання в безмежному лісі жінок, що виростають на кожному кроці й манять тебе очима й вустами, блукання їхніми розкішницями схоже на переліт джмеля від квітки до квітки, монотонне збирання нектару, всотування запахів, поцілунків, пестощів, вишептаних слів, шелесту вуст. Жінки створені для любові й зради, їх можна кохати, а потім перетворювати на літературу, проте підсвідомо я все ж таки страшенно хотів закохатися, навіть відчував уже ознаки великої закоханості,

але не до реальної особи, а до чогось імлистого й мерехтливого, до чогось, що я досі ще не зустрів. Поволі оці блукання перетворилися на гонитву за щастям, яке причаїлося невідомо де. Я немов опинився у казковому палаці з безліччю кімнат, кожна з яких вела до щастя, і тільки одна, заходить в яку суворо заборонено, вела в сліпу вулицю, в ніщо, але за якоюсь дивовижною закономірністю я прочиняв двері саме до цієї кімнати. Я не знав, що ловити щастя намарне: воно мусить само поманити тебе біля відчинених дверей, і що триваліше ти його чекаєш, то воно привабливіше, а кохання не може прийти раніше або пізніше, воно прийде у визначений час із одним лише уточненням — його визначатимеш не ти.

Одне я знав, що мушу в якийсь момент зупинитися, вибрати одну панну і впорядкувати своє занадто бурхливе життя. Для цього навіть не конче одружуватися, головне усвідомити, що вона в тебе є і ти можеш будь-коли її видзвонити, запросити на вікенд, а решту часу присвятити писанню. Але хвиля безумства котила мене, мов безвольну тріску, кидаючи то вгору, то вниз, а часом закручуючи в шаленому вирі, з якого я мусив рятуватися, докладаючи всіх зусиль. Я не міг зупинитися, бо кожна наступна панна була краща за попередню, я не знаю, яким чином вдалося їм отак вишикуватися в суворій послідовності, але мені здавалося, цьому не буде ні кінця ні краю.

2

Перші мої еротичні пригоди від моменту, коли я подав на розлучення, не додали мені оптимізму, а навпаки — викликали ще більшу ностальгію за втраченим. Здавалося, що якийсь фатум висить наді мною. Спочатку я переспав з однією знайомою, яка займалася танцями й була значно вища за мене. Ніколи не доводилося спати з тичками? То й не пробуйте.

Надія на те, що в горизонтальній позиції її зріст не буде домінувати над вами, — марна. Тичка і в ліжку тичка. Особливо, якщо цій тичці двадцять вісім років. Славка мала перса, як у третьокласниці, я не знаю, навіщо вона взагалі надягала нацицьника, і була така худа, що я її заочно прозвав «Привіт із Бухенвальду». А я якось звик, що під час поцілунку спочатку підкрадаюся до грудей, проте у випадку зі Славкою ця тактика зазнала повного фіаско, мої інтенсивні потирання в тих місцях, де мали причаїтися перса, не викликали в неї ані найменшого ентузіазму. Вона дивилася на мене, як страус на фіалку: згори вдолину. Це жахливе відчуття, коли на тебе кобіта дивиться згори, а ти копошишся, мерехтиш, с'їраєшся, аж поки не починаєш розуміти, що всі твої маніпуляції схожі на залицання ховраха до жирафи. Врешті я вирішив, що завів її достатньо і повалив на ліжко. Але я помилився, бо Славка сказала зимним тоном (щонайменше градусів 30 у мінусі): вона ще не готова. Вона так і сказала:

— Я не готова.

І крапка. І думай, що хочеш. Вона лежить переді мною напівгола, але ще не готова, а я готовий, але ще не в ділі. Жінка про свою неготовність може повідомити тисяча й одним способом, але крижаний тон — це вже явно щось таке, чого не чекаєш і з чим собі ради не даси. Коли тобі панна шепоче на вушко так ніжно й жагуче: «Не поспішай» — це одне, але коли тебе ставлять на місце, то відчуваєш, ніби ти в сьомому класі намагаєшся вграти вчительку математики. Ще трішки — і вона з указкою в руках почне пояснювати, де в неї ерогенні зони. У Славки ерогенні зони знаходилися явно не там, де я звик. На грудях, чи то пак на місці їхньої відсутності, ерогенними зонами й не пахло. Тоді я переключився на ноги, точніше на внутрішній бік стегон. Ноги у Славки були кілометрові, але й тут я не добився жодного інтимного звуку з її вуст, вона лежала, як колія Львів—Перемишль,

така ж довга і хвиляста, з тією суттєвою відмінністю, що жоден клятий семафор не підказував мені наближення станції. Я блудив наосліп, я промацав усе її тіло від стіп до голови, дослідив його краще, ніж Амундсен Антарктиду, але від цього вона не перестала бути Антарктидою. В якийсь момент мені захотілося сказати їй пару теплих слів і чкурнути подалі, коли вона врешті сама не скинула з себе залишки вбрання і, схопивши мене за прутня, не вставила собі куди треба. Далі я тільки рухався, як автомат, але відчуття, що все одно роблю щось не так, не полишало. Я був уже добряче вимучений тією безкінечною прелюдією, ми сп'яніли, і було досить пізно, я хотів спати, різні дурниці лізли у голову, а Славка навіть не намагалася ворухнутися. Здавалося, я грав снігову бабу, і щойно це мені спало на думку, як мій прутень брик — і звалився. Десь у душі я був навіть вдячний йому за це. Я сповз зі Славки і сказав: «Давай спати», вона мовчки повернулася до мене спиною і захропіла. Над ранок я реабілітував себе, але це не дало мені жодного задоволення. Більше зі Славкою я не бажав мати стосунків. Я спалив її і попіл розвіяв за вітром.

Інші враження залишила по собі оперна співачка, яку я прозвав Аїдою. Вона не була надто високою, але вся її поведінка говорила, що вона старша за мене років на двадцять, хоча була молодша на п'ятнадцять. От є такі кобіти, які просто приречені бути матінками і тільки й чекають, коли їм вдасться захомутати об'єкт, який вони почнуть з особливим задоволенням виховувати і напучувати на істинний шлях. Аїда першого ж дня, потрапивши до мене в гості, висловила сто одну пораду про те, як слід робити ремонт, куди переставити меблі й таким чином перетворити хату на затишне родинне кубельце. Секс із нею був таким, що нічим не запам'ятався, зате запам'яталося дещо інше: Аїда була ранньою пташкою, і тоді, як я ще спав без задніх ніг, вона виймала з холодильь-

ника сире яйце, виходила на світанку з ним на балкон, робила акуратну дзюрку, випивала одним духом, а після цього співала на цілі Винники арію Аїди. Тихі затишні Винники, загрузлі в мряці й дрімоті, умить прокидалися — пси починали валувати, наче божевільні, хрюскали вікна і двері, чулися здивовані голоси й лайка, скрикували гуси і півні, вмикалася сигналізація... а над дахами і деревами линула прощальна пісня Аїди. Я з жахом уявив собі ці щоденні ранки і, розчинивши Аїду в горнятку з кавою, випив її за сніданком.

3

Валерія виявилася буддисткою і щовечора бубоніла мантри. Кожну мантру було виписано на окремії смужці паперу, смужки висіли по цілій хаті так, аби потрапляти на очі всюди, куди лише не поткнешся. Ті клятві мантри висіли навіть у туалеті над унітазом. З абажура звисала ціла гірлянда мантр, і, коли ми кохалися, вона промовляла їх упереміш зі стогоном, цьмаканням та сопінням. Їла вона тільки рослинну їжу, та й ту перед тим скрупульозно поділила на інь і ян. Їстівною була тільки ян: терта морква, бульба в мундирах, салат із кульбаби і лободи, зупа з кропиви, розмочена сира гречка без солі та інші такі ж вишукані делікатеси, долучаючи й сперму. Фактично вона була дуже вигідна жінка. Прогодувати її було не важче, ніж канарейку. Моя хата для неї виявилася справжнім раєм: кропива, лобода і кульбаба родили у мене, як у знатної ланкової, я завиграшки міг утримати ще з десяток подібних буддисток, за умови, що вони не будуть засирати мою хату мантрами. Як вона примудрилася водночас не скидатися на жертву голодомору — для мене загадка.

Заповітною мрією Валерії було потрапити у Тибет або в Непал. Вона марила тими краями і читала тільки буддистські твори. Віддавалася вона з таким запалом, ніби робила це вос-

танне у теперішній інкарнації, бо в наступній, вочевидь, вона мала стати якою-небудь рослиною, бажано корисною.

Після любощів вона в позі лотос завмирала на дві-три години, і це мені дуже подобалося — набагато гірше, коли коханка після цього намагається поговорити про мої творчі плани або розповісти про своє дитинство. Із вдячності я вислуховував ще й не те, але попри це мене не покидав сумнів: чи варто було взагалі отримувати такою жахливою ціною кількахвилинне задоволення. Після медитації Валерія повідомляла мене, що її карму повністю оновлено, і якщо я захочу, то можу її трахнути ще раз. Вона вважала, що ми з нею зустрілися тільки тому, що так забажав Крішна, і намагалася мені підсовувати якісь кольорові брахмапутри, але я виявився надто стійким католиком. Якось приперлася до мене з такою ж прибацаною, як і вона, подругою, яка повідомила, що звати її Нанмуллей, це ім'я вона прибрала на честь древньої індійської поетеси, але відразу втішила, що я її можу кликати просто Нана. Валерія, яка знала її під іншим іменем, так само загорілася ідеєю поміняти собі ім'я і, вишпортавши в мене антологію давньоіндійської лірики, сповістила:

— Юрасику, віднині можеш називати мене Лалла. Це скорочено, а повністю — Лалла-дед. А тобі я, щоб не вирізнявся, вибрала ім'я Джаганатха. Скорочено Джага.

Я не заперечував, і тепер вони удвох взялися просмерджувати мою хату «травною», ведучи глибокодумні діалоги:

— Я досягла, — говорила Лалла.

— Ооой, праааавда? Ти досягла? — тішилася, як дурний цвяшком, Нана.

— Так, тепер я знаю, що це таке.

— Те, що ми називаємо ЧИМСЬ, ЩО ДАЄ УПОКОЄННЯ?

— Саме так. Я його досягла. Я відчула, що моє тіло саме собою, а я сама собою, тіло моє — це мов сорочка, у яку я на певний час вбралася, сама ж я лише гість у власній голові...

я, мов пташка, залетіла в клітку тіла і живу тут... Я повністю відірвалася...

— О Крішна! Тобі вдалося те, чого я так прагнула.

І вони кинулися одна одній в обійми.

— Лаааалла!

— Наааана!

— Ти не уявляєш, яка я за тебе рада!

— Правда?

— Мені це ніколи не вдавалося. Ти піднялася значно вище, ніж я. Ти на істинному шляху.

— А головне — моя карма... вона тепер зовсім інша... Я це зрозуміла...

— Клаааас! Я пишаюся тобою!

— Я тепер як у царстві світла. Мої чакри світлі-світлі, я вся — мов промінь сонця.

— Лааааллаааа! Ти проооосто диво.

Я сидів і слухав цю маячню, п'ючи вино, від «травки» я відмовився навідріз, хоча вони не відмовилися від вина і що далі, то мололи чимраз більші нісенітниці.

— А знаєш, Рона і Ден поїхали в Індію.

— Ой, прааавда? Яким чином?

— Автостопом.

— На фіга вам та Індія? — спитав я.

— Джага, ти не шариш — це ашрам. Ми хочемо в ашрам.

— Що воно таке?

— Це місце для медитації й духовного оновлення. А ще ми хочемо пізнати, що таке тантричний секс. Розумієш?

— Ні.

— Це секс без проникнення, — сказала Нана.

— Який жах! Зовсім без проникнення?

— Зовсім. Це, зрештою, й зайве, бо отримуєш оргазм від чогось іншого.

— Наприклад?

— Наприклад, від медитації через секс, — вставила Лалла.

— А-а, це коли я, щоб не кінчити раніше від тебе, думаю про неоплачений газ.

— От якби ти, Джага, думав про Крішну або про щось інше високе, тоді б це було воно.

— Для цього треба їхати в Індію?

— Звичайно. Без УЧИТЕЛЯ неможливо. Він допоможе відшукати ТВІЙ центр, — пояснила Нана.

— Який центр?

— Центральну точку твого тіла, розумієш?

— А сама ти її не можеш знайти?

— Можу, але не точно. Її слід шукати разом із УЧИТЕЛЕМ.

— І де, ти гадаєш, вона знаходиться?

Нана задерла майку, опустила блискавку на шортах, відтягнула краєчок майточок і тицьнула пальцем просто в кучеряві хащі джунглів Раджастхану.

— О-о, — втішився я, — власне, я так собі цей центр і уявляв, навіть без учителя, але на біса для цього їхати в Індію?

Нана підсмикнула майточки, затягнула блискавку на шортах, поправила майку і сказала:

— Це дуже приблизно. Точка може знаходитися на міліметр лівіше або правіше. Без УЧИТЕЛЯ її не виявити.

— І що буде, коли ти дізнаєшся розташування свого центру з точністю до мікрона?

Знаєте, що вона відповіла?

— Я буду його знати.

— І все?

— Ні. Я буду медитувати на нього. Я буду думати про нього, торкатися його.

— Тобто клітора.

— Можливо.

— Джага, зрозумій одне, — втрутилася Лалла, — центр — це таємниця. Ніхто нікому не має права розкрити цієї таєм-

ниці. Інакше капець. Інакше хтось зможе медитувати на твій центр і дізнається про тебе таке, що тобі й не снилось.

— Який жах. Нана, а можна, я доторкнуся до твого при-
близного центру?

Нана задерла майку, опустила блискавку на шортах і від-
тягнула краєчок майточок. Я погладив спочатку штат Рад-
жастхан, полоскотав Уттар-Прадеш, ковзнув нижче до
Магараштри і, подолавши Годаварі, опинився у центрі се-
паратистського Тамілнаду, де середній палець потрапив на
слизьке узбережжя Тіруванантапурама, а мізинець — у га-
рячу точку Шрі-Ланки. Нана заплющилася і стала меди-
тувати.

— Ой, і я хочу, — сказала Лалла і підсунулася просто
під мою ліву руку, її центр — о диво! — знаходився там
само, що і в Нани, вона теж заплющилася і поринула
в медитацію.

Хвилини із десять я працював винятково на їхні центри, тоді
як мій був залишений на себе самого, але незабаром їхні руки
добралися й до нього і, видобувши на свободу, розпочали
сеанс тантра-гаршапараштри. Оце, мабуть, і є ашрам, поду-
малося мені. А коли Нана нахилилася і почала шукати цент-
ральну точку вустами, а Лалла перехоплювати у свої вуста,
я подумав, що і я вже досяг ТОГО, ЩО ДАЄ УПОКОЄННЯ,
і радісно випорснув усі свої чакри.

На прощання Нана сказала мені комплімент:

— Чоловіки — як унітази: або зайняті, або засрані. Ти, на
жаль, зайнятий.

Лалла в пошуках духовного ашраму перейшла від «трав-
ки» до уколів і померла від передозування наркотиків, а ме-
не відтоді не полишає відчуття, що в кожній висмикнутій
з грядки моркві, у кожній головці салату може причаїтися
її реінкарнована душа, принаймні я напровсяк більше кро-
пиви не вживаю.

«Жалюгідний хирляк-богомол тільки й чекає сприятливого моменту, зиркаючи на свою могутню подругу, крутячи головою і напинаючи груди. Його маленький гостренький пісочок набирає пристрасного вигляду. В такому стані він довго й неперушно споглядає свою кохану, а та не рухається з місця, вдаючи байдужість. А тим часом закоханий, нарешті вловивши якийсь знак згоди, наближається до самиці й розкриває крильця, які конвульсивно здригаються: таким робом богомол освідчується в коханні. Нарешті його обійми прийняті, і якщо красуня полюбила бідолаху як мужа, то ще більше вона його полюбила як дуже смачну дичину. Впродовж того самого дня або наступного самиця, схопивши богомола, паралізує його в потилицю і поступово маленькими шматочками з'їдає, аж поки не зостаються самі крильця.

Мені захотілося дізнатися, як вона прийме другого самця. Результат був той самий. Протягом двох тижнів одна і та ж самиця знищила сімох самців. Зі всіма вона брала шлюб і всіх змусила за це заплатити життям.

А якось я застав таке видовище. Самець, учепившись за спину самиці, міцно тримає її в обіймах, але в нього вже нема голови, шиї і майже всієї передньої частини тулуба. Самиця, повернувши голову через плече, продовжує спокійно ласувати своїм чоловіком, тоді як рештка його тіла продовжує виконувати своє призначення. Кажуть, любов сильніша за смерть. Цей вислів ніколи не знаходив яскравішого підтвердження. З'їсти коханого після шлюбу, коли вже він більш не потрібен, це ще якось можна зрозуміти, але пожирати чоловіка під час шлюбних обіймів — це перевершує найжорстокішу уяву. Я бачив це на власні очі й не можу отямитися від подиву».

Жан-Анрі Фабр (1823—1915), «Життя комах»

Мені здавалося, що я, наче нещасний богомол, стаю жертвою самиць, з тією лише різницею, що жодна з них не поїдає мене цілком, а лише маленькими акуратними кусничками, а все ж із кожною здобутою панною я невмолимо малію, якась невидима, але відчутна для мене частка мого «я» щезає, я стаю дедалі незахищенішим, поволі перетворюючись на того богомола, який продовжував механічно гратися, втративши голову. Що буде, коли і я втрачу голову? Небагато лишилося. Дні мої й так минали в гулянках і пиятиках, у суцільному нічогонеробленні, а спроби засісти за роман закінчувалися щораз тим самим: я зривався і мчав до міста, шукаючи нових пригод. Лише величезною силою волі мені вдалося обмежити коло панночок до трьох і блукати уже тільки між цих трьох сосен, а не цілим лісом, перебігаючи від дерева до дерева так, аби це не впадало у вічі, зберігаючи водночас дистанцію і тверезий розум. Ліда, Леся і Віра мали у собі все те, про що можна тільки мріяти, якби їхні кращі риси були втілені в одній особі, але, на превеликий жаль, їх таки було троє, це ускладнювало мою мрію стабілізувати свій побут. Отже, на обрії мала з'явитися четверта особа, яка б і вирішила всі мої вагання. Вона й не забарилася, але тільки для того, аби усе ще більше заплутати й ускладнити.

ЛІДА. ЛЕСЯ. ВІРА

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

1

У «Вавілоні»*, як завше, висів клаптями сизий тютюновий дим, який туго переплітався із приглушеним гомоном і ненав'язливою музикою. Я сидів за столиком у товаристві пляшки шампанського. Вона в мене була друга, а я в неї — перший. Я люблю бути першим. У голові моїй уже розтікалася солодка благодать; усе, чого я прагнув у цей вечір — напитися і звалити додому. Ніщо не могло мені в цьому завадити. Правда, ще була вірогідність того, що припреться до «Вавілону» Олюсь, але, наскільки мені відомо, він у цей час гнав до Москви чергову крадену машину. Сам він авт не крав, але займався перегоном, співпрацюючи з бригадою Мухи. Однієї-двох машин було достатньо, щоб жити цілий місяць безтурботно.

Додому йти не хотілося. Врешті-решт удома мене б чекало те саме — попивання вина і розмова з самим собою, яка б закінчилася спробою написати якогось шедевра на п'яну

* «Вавілон» — популярне львівське кафе на початку 1990-х років.

голову. Ви ніколи не пробували писати під газом? Ні? То й не пробуйте. Вийде повна фігня. Хоча в момент, коли ви це писатимете, буде здаватися, ніби з-під вашого пера народжується справжній шедевр, і останнє, що вам зблисне у свідомості, коли нарешті заборпаєтеся у постіль: а я таки талант! Вранці ви думку поміняєте, навіть не сумнівайтесь, а шедевр щезне в смітнику. Куди спокійніше банячити на самоті у кнайпі. Зашиваєшся десь у затишний напівтемний куточок, спершись плечем на стіну, закидаєш ногу на ногу і можеш споглядати всю залу, ковзати очима від столика до столика або тупо дивитися в одну цятку на столі чи в пляму, в оцю ось, що нагадує сову, і думати про все або про ніщо. А можеш фіксувати дівочі сіднички — надзвичайно миле заняття.

Сидіти під кайфом і нічого не робити — це справді приємно. І бажано водночас нічого не думати, викинути геть усі думки, розігнати, мов докучливих мух, усі слова, які миготять у голові, і залишитись зі свідомістю немовляти: чистою і прозорою, не оформленою у слова, а тільки у неокреслені звуки, барви й запахи, відчуваючи насолоду від цього п'яного імлістого стану. Я згадав, що в мене вже був такий період, коли я вечорами просиджував по кілька годин у кнайпі. То було 1979 року. Я ніде не працював, але регулярно щонеділі ходив на книжковий базар, де здійснював якісь дрібні оборудки: купував, продавав, перепродував, і цього цілком вистачало на те, аби ввечері посидіти в кнайпі за графинчиком сухого вина. Інколи, підхмелившись, я роззирався залою, виловлював очима якусь панночку і запрошував до танцю, вечір завершувався у мене вдома. Зараз я нікого знімати не збирався, мені просто не хотілося йти додому, де мене ніхто не чекає, де тиша і пустка, темрява і смуток. Час до часу зі мною хтось вітався, кидав кілька слів або запитував, чи я когось чекаю, я кивав, знаючи, що інакше хтось із них міг підсісти до мене

і відвертати своїми розмовами, а я часто люблю за вином помовчати.

Але коли з'явилася Марта, я сам її підкликав і запропонував зі мною випити. Мені подобається випивати з дівчатами набагато сильніше, ніж із колегами. Можливо, тому, що віддаю перевагу вину. Марта — чудова співрозмовниця, чоловіки її не цікавлять, з якогось часу вона розчарувалася в них настільки, що вирішила присвятити себе науці. Якщо вам уже траплялися дівчата, які присвятилися науці, то зможете скласти певне уявлення про Марту. З ким іще, як не з нею, міг я поділитися останньою новиною? Марта враз спалахнула жвавим інтересом.

— Вона так і сказала: «Так буде краще»? Очевидно, мала на увазі себе. Але тобі не слід себе картати і вишукувати в собі причини того, що сталося. Насправді причини не в тобі, а в ній, просто вона не хоче це визнати, набагато легше звинуватити когось. Це її самозахист. Якщо у неї хтось є, а я в цьому не сумніваюся, бо важко собі уявити жінку, яка, потрапивши у чужу країну, раптом вирішує стати вільною, то все, в чому вона тебе звинувачувала по телефону, адресовано зовсім не тобі, а тому, хто стояв поряд. Це нормальна річ. Тому ти не мусиш усі ці слова сприймати серйозно. А натомість я б тобі радила, знаєш, що?

Вона запалила цигарку, з насолодою втягла дим і, випустивши довгий сизий струмінь, глянула на мене з підбадьорливою усмішкою:

— Вибити клин клином. Довкола стільки класних теличок, і всі вони готові пережити з тобою захоплюючий любовний роман.

— Ну, вже таки й всі.

— Яка різниця? Я ж образно. Ну, не всі, половина, четвертина... Але це все одно багато. Ти тільки роззирнись. А про Христю не думай. Переконай себе, що нема за чим шкодувати. Згадай усі її негативні риси. Згадав?

— Отак відразу? Це непросто.

— Їх так багато?

— Не в тому річ, вони не настільки суттєві, щоб надавати їм аж такої ваги.

— Але ж вони є?

— Ну, є.

— Тоді давай по порядку. Що тебе найбільше діставало?

— Ти справді хочеш це почути?

— Вважай, що я твій психотерапевт. Кращого все одно не знайдеш. А я — могила. Ти ж знаєш?

— Знаю.

Марта й справді вміла берегти таємниці й цим відрізнялася від інших жінок, які себе присвятили науці.

— Тоді починай.

Я надпив вина і задумався, про що ж насамперед я мав би розповісти, але слова раптом потекли з мене самі собою, я вже не керував ними і не фільтрував.

— Вона була жахливо ревнива, хоча я не давав підстав, але їй здавалося, що я тільки й роблю, що стрибаю у гречку. Це справді діставало. У них удома туалет не замикався, і я кілька разів, відчиняючи двері, попадав на її маму, яка сиділа на унітазі. Я поцікавився у Христі, чому на дверях нема навіть примітивного гачка, і почув, що там має бути встановлена фірмова клямка, яка водночас і замикала б двері. І хто її має встановити? Тато. А чому не встановлює? Бо не має часу. А та клямка вже є? Є. Тоді треба викликати майстра. Боже борони! — вжахнулася вона. Тато вижене його в шию. Він хоче сам встановити цю клямку. Але ж він не має часу, так? Так. То чому ж таки не викликати майстра? Бо тато має свій власний проект. Але ж він не має часу. Ну то й що? А те, що я вже кілька разів заставав твою матінку на унітазі з розкаряченими ногами, і повір мені — це не найкращий спогад про відвідини кльозету. І знаєш, що я на це почув? Христя звинувати-

ла мене в тому, що я навмисне підстерігаю її маму в кльозеті, а та навмисне там сидить півгодини, чекаючи на мене, і що взагалі вона має тиху підозру, що я граю її матінку.

— Боже, яка шиза! — похитала головою Марта. — І чим це скінчилося?

— Я взяв і вкрутив на кльозетових дверях гачок. Це викликало великий шок у її татуня, він не розмовляв зі мною цілий тиждень. Але гачка не зняв. І ти уяви собі, що цей гачок продовжує висіти на дверях і досі, хоча вже проминуло шість років, він досі висить, а новісінька клямка з хитромудрим замком так і лежить запакована.

— А мама чула про Христині фантазії?

— Чула. Але, знаєш, вона вже до цього звикла, бо Христя була переповнена фантазіями. Тобто мама поставилася до цієї вигадки, як до дитячої бздури. Перед тим Христя вже встигла звинуватити свого батька, що у нього є коханка, і розповісти, як вона їх вистежувала. Але знаєш, життя ж не складається з подібних дурниць, я собі до голови те все не дуже брав, і хоч воно мене діставало, але я з цим готовий був миритися. У мене не було підстав для розлучення. А тепер виявилось, що саме завдяки цим фантазіям і знайшлася підстава. Вона покинула мене тому, що я гуляв. Але людині, яка звинувачує тебе, що ти грав її маму, неможливо довести, що ти не грав усіх її колежанок і всіх знайомих.

— У цьому є своя закономірність. Ваш шлюб все одно був приречений. Рано чи пізно вона б тебе довела до ручки. А в міру того, як ти ставав дедалі відомішим, ревності її б тільки росли. Тому дякуй долі, що вона виїхала до Америки.

— Я пробую дякувати, але не виходить.

— Це просто звичка, розумієш? Звичка. Ти звик жити з нею, і тут раптом це обривається. Стає незатишно. Але це мине. Думаєш, коли я вирішила, що все — досить із мене любовних романів, шкода на них часу, мені було легко? Я просто вирі-

шила для себе раз і назавжди: у мене є наука. І це найважливіше. У тебе є література. Що може бути важливішим? Безліч письменників обходилися без жінок або принаймні не прив'язували себе до них. Шекспір, Ніцше, Керрол, Борхес... Та їх справді безліч. Ти ж знаєш. Налий мені.

— Але я так не можу. Щоб зовсім без...

— Якщо ти маєш на увазі секс, то в принципі... — Вона випила, — в принципі я можу піти заради тебе на певні жертви. Так би мовити на перехідний період. Я уже себе щодо цього перевірила — жодного прив'язування. Розумієш, про що я? Це для мене як почистити зуби. Інколи я собі це дозволяю. Винятково задля гормонального обміну, щоб прищики не висипали і таке інше. Легкий секс перед сном і жодних почуттів.

Марта була симпатичною дівчиною, хоч і не в моєму смаку. Вона була маленька і тендітна, проте в ліжку могла виявитися справжньою наїзницею. Але що значить дивитися кілька років на панну винятково як на колежанку, з якою можна видудлити море вина: в один прекрасний момент, коли ти захочеш її вграти, в тебе не встане. Я не мав сумніву, що мене чекав би саме такий конфуз і не став розвивати тему сексуально-оздоровчих стосунків.

Марта, вділивши мені годину свого дорогоцінного часу, пішла додому, а я зостався сам на сам зі своїм шампанським і своїми думками, які щодалі ставали розхлябанішими і не трималися купи, аж поки я взагалі не вимкнувся.

— Можна біля вас? — пролунав чарівний голос десь у небесах, у неозорій блакиті, в магнітній печалі зір і планет, а далі покотився, покотився і завмер у мене над головою.

Я механічно кивнув. Навпроти мене за столик сіла золотоволоса юнка. Вона була симпатична. Та що там — вона була класна. Ці повні жагучі вуста! А перса радісно випиналися з-під блюзки і дражнили мої руки. Все це я оцінив за

лічені секунди, аби за мить відвести вдавано байдужий погляд і знову перетворитися на китайського мудреця. Але той стан нічогонедумання мені вже не вдалося повернути: поява панни вибила мене з колії, притягала очі й увагу.

Напевно, вона домовилася тут із кимсь про зустріч, і хоча я зовсім не мав настрою на розмову з невідомою особою, збираючись чесно доцмулити другу пляшку і рушити додому, проте сидіти отак без слів, пестячи очима сіднички або медитувати на пляму, що нагадувала сову, було якось незручно, могла виникнути небезпека самому перетворитися на сову.

Підплив офіціант. Вона замовила каву, а я попросив келих. Офіціант із розумінням підморгнув мені. Панна не звернула жодної уваги на мої слова, мовби їх і не чула. Може, вона думала, що я вирішив пити шампанське з двох келихів по черзі?

Я дочекався, коли офіціант принесе келих і каву, і запитав, чи можу її пригостити шампанським. Вона тріпнула довгими віями, наче метелик крильцями, і погляд її злетів просто на рівень мого носа. Ніс мій не претендував на шедевр архітектури, відколи його перебили, і що вона там роздивлялася, залишилося для мене загадкою. Її вуста-півонії розкрилися рівно настільки, щоб у них змогла поміститися горошинка, і я почув відповідь: «Можете». Після цього вони розхилилися якраз настільки, що у них могла б поміститися вишня. І то був значний поступ. Вона дивилася, як я наливаю шампанське, а в кутиках її вуст світилася усмішка. Я підняв келих і сказав звичний банал:

— Вип'ємо за знайомство?

— А ми знайомі, пане Юрію. Щоправда, в однобічному порядку, — всміхнулася вона. — Мене звати Уляна.

Вона зробила акуратний ковточок і поставила келих на стіл. Авжеж, цього слід було сподіватися, бо до «Вавилону» приходила специфічна публіка, тут переважно всі всіх знали.

— Ага, — кивнув я, — то ви читаєте «Поступ»?

— Звичайно. Це моя улюблена газета. Але я також читала «Диви ночі». Ви справді усе те пережили, що там описано?

Після пляшки шампанського я завше готовий розповідати про все, що пережив. Я підняв усі вітрила і поплив звичним фарватером. Уляна виявилася на диво говіркою, і спілкування з нею виглядало збоку так, мовби ми були знайомі бознаскільки часу. Вона дізналася від мене все, що її цікавило про редакцію «Поступу», про кожного з журналістів зокрема і про мої творчі плани років на сорок уперед. Про долю України ми не розмовляли. Коли ми допили пляшку, в голосі її забриніла саме та легкість, якої ми завше добиваємося, споюючи панну. Але мене й далі гнітила підозра, що вона когось чекає. Хіба така гарна дівчина може бути сама?

Коли він з'явився, я саме сплітав чергову павучу сіть і вже бачив, ясно бачив, як Уляна, розправивши янгольські крильця, летить мені назустріч. І раптом такий облом. Він плюхнувся на крісло біля неї, розвернувшись до мене боком, і сказав: «Привіт!» Він сказав «привіт» не мені, а лише їй і водночас цьомкнув її у розпашілу щічку. То був молодик студентського віку, можливо, її однокурсник, високий, вайлуватий, з прищиками-хотюньчиками на мордяці й нахабним виразом там же. Якщо ви бачили коли-небудь карту Полінезії, всіяну малюсінькими кораловими острівцями червоної барви, то будете мати повне уявлення про те, як виглядала його пика. Зайве казати, що вигляд її мені не сподобався. Манери теж. Таке враження, ніби він і не помітив, що його панна щойно розмовляла зі мною, мене він ігнорувал. Ну й хрін із ним.

— Що ти п'єш? — поцікавився Прищик, ніби на столі, крім порожньої пляшки шампанського, стояла ще ціла батарея напоїв, і без жодних церегелів узяв та надпив з її келиха. — Класно, — сказав він, облизуючись.

Він усе ще продовжував сидіти боком до мене, пожираючи очима свою дівчину і не звертаючи уваги на того, хто сидів навпроти.

— Я п'ю шампанське, яким пригостив мене пан Юрко, — промовила Уляна, і тільки тоді увесь той архіпелаг прищиків-хотюньчиків розвернувся по екватору на сорок п'ять градусів. Обличчя його розхмарилося, коли він почув, хто я, після чого він навіть скорчив щось на зразок усмішки і простягнув лапу. Моя долоня втонула в ній, як нога Попелюшки в солдатському кирзаку.

— Бодьо, — сказав Бодьо.

— Ми разом вчимося, — додала Уляна, мовби натякаючи на те, що сіті свої я можу плести й надалі, бо що таке однокурсник? Усі свого часу починають романи з однокурсниками. — Пан Юрко мені розповів стільки цікавого! Він теж ваш фан, — кивнула на Бодя, — читає все, що виходить з-під вашого пера. У них в кімнаті навіть влаштовуються змагання за ваші сторінки: хто перший буде читати, а потім дискутують. Одного разу навіть до бійки дійшло.

Бодьо мотав головою і ласо позирав на шампанське. Я подумав: нехай попросить. Він мене стільки часу не помічав, то чому я маю помічати, куди зиркають його очі? І він попросив. Але не мене, а її.

— Можна я ще надіп'ю? — спитав. — Щось мені в горлі пересохло.

Я на мигах пояснив барменові, чого потребую, і за хвилю офіціант приніс ще одну пляшку шампана та келих.

— О-о! — зраділа Уляна. — Ви хочете нас споїти?

— Боронь Боже, просто в мене такий настрій.

— Який?

— Такий.

— Не може бути. У вас якесь горе?

— Ні, але є бажання випити.

Я наповнив келихи.

— За що вип'ємо? — поцікавився Бодьо.

— За знайомство, — сказав я.

— Правильно, за знайомство, — підтвердила Уляна, і ми цокнулися.

Бодьо на очах розквітав, після першого келиха пика його порожевіла, а коралові острівці вже не так упадали в очі, проте вони свідчили про одне: вона йому не дає. І не тільки вона. Ніхто йому не дає. В душі я розсміявся. Я й сам півроку постив. Півроку? Який жах! Шість місяців без оргазму!

— А все ж таки, яка у вас причина, щоб випити? — доскіпувалася Уляна.

— Причина поважна: сьогодні я отримав свідоцтво про розлучення.

— О-о, — здивувалася вона, — це справді знаменна подія. Але не знаю, чи поздоровити вас, чи поспівчувати.

— Скоріше перше.

— То ви недовго жили разом?

— Як на мене, то довго — сім років.

— Вона була стерва? — спитав Бодьо з розумінням.

— Ні, — відказав я. — Вона була зразкова. Але не для мене.

— І що ж вона робить у цю хвилину? — спитала Уляна. — Теж п'є шампанське?

— Ні. Шампанське вона серед дня не п'є ніколи. Вона в Америці. А там зараз обідня пора.

— І давно вона в Америці?

— Півроку.

— А чому ви не поїхали до неї?

— Мені й тут добре.

— Здорова думка, — кивнув Бодьо, — нікому ми там на фіг не потрібні.

Я підливав йому й підливав, а він усе старанно випивав до дна і просто на очах п'янів. Уляна намагалася його стри-

мати, але все намарне. Врешті вона перестала звертати на нього увагу й зосередилася на мені. Таке враження, що вона за один вечір постановила довідатися про мене геть усе. Наші коліна під столом притулялися, і я подумав, що саме час стиснути її коліна своїми. Я це й зробив, цокаючись із нею, а вона усміхнулася і тільки зиркнула скося на Бодя, котрий уже був такий, як мені треба, — ніякий. Коли він вийшов до кльозету, я запропонував:

— Давай вип'ємо на брудершафт.

Їй ця ідея сподобалася, вона підсунулася ближче, ми переплели руки і спорожнили келихи, а потім я нахилився до неї і припав до її вуст. Я відчув ніжне тріпотіння язичка, п'яну вишню налитих соком вуст, і голова моя пішла обертом. Цілунок тривав, либонь, із півхвилини, і цього було достатньо, аби між нами пробіг невидимий розряд блискавки, а в очах з'явилося солодке передчуття майбутньої пристрасті. Мовби засоромившись своєї хвиливої слабості, Уляна після поцілунку кокетливо опустила погляд на поверхню стола й почала водити по ньому пальчиком. Надійшов Бодьо і впав на крісло, як лантух бульби.

— То що? Шось п'єм?

— По-моєму, з тебе досить, — сказала Уляна в стіл.

— А по-моєму, ні, — заперечив він і потягнувся по пляшку.

— Може, ти не будеш хаміти? — перепинила його руку Уляна. — Це не твоя пляшка. Хоч би дозволу спитав.

— А давайте всі разом і вип'ємо, — сказав я добродушно і розлив вино у келихи.

— Бодик пити не буде, — проказала твердо дівчина.

— А чо' це не буду? — обурився він.

— Бо я так сказала.

— А чо' це ти мною командуєш?

Язик у нього заплітався, а весь він набурмосився і налився бурячковими соками.

— Спробуй випий, — сказала вона.

— І спробую.

Я не втручався. Все й без моєї участі йшло до природної розв'язки. Він випив і з переможним виглядом поставив порожній келих на стіл.

— Ти випив, — констатувала зимним тоном Уляна, глянувши на його келих.

— Випив. І ще вип'ю.

— Ні. Ти зараз підеш звідси.

— Я? Піду? Я? А ви тут залишитесь, так? А-а, поняв, він до тебе вже клини підбив?

— Боже, якби ти знав, який ти зараз гидкий! — процідила крізь зуби.

— Я гидкий? А він який? — тицьнув на мене пальцем.

Я мовчав і цмулив своє шампанське. Усе йшло як треба. Моїх дрівець для підсичення багаття не бракувало.

— Так, — сказала вона, — встав і пішов. Вже.

— Нічо' собі! Ти шо — оборзіла? Ти хочеш з ним лишитися?

— Не твое діло.

— Ах, не моє? Ну, блін... — Тут він засопів, пронизавши мене лютим поглядом, і підвівся з крісла, а я подумав, що ось і настала та незабутня хвилина, коли я можу дістати від нього в ніс.

Фактично така можливість мене не лякала. В моїй практиці вже був один випадок, коли я дістав по писку від конкурента, після чого панна, яка була кісткою незгоди, остаточно вибрала мене. Головне зціпити зуби, щоб не повилітали, а так загалом зовсім не страшно, адже він тут і не розмахнеться як слід. І ні кроку назад. Не намагатися уникнути удару, не ховатися, не затулятися руками. Треба прийняти цей удар як належне, один-єдиний удар, іншого не буде, а коли кров виступить у кутику вуст, не облизуватися, а чекати, коли панна кинеється з хустинкою. Але нізащо не виявити, що ти чекав

цього удару, він мусить бути несподіваним, а тому я з усмішкою відвернув свій погляд від Бодя і подивився кудись убік. Такий несподіваний удар — це як постріл у спину. І нема такої панни, яка б його не осудила.

І тут я побачив Олька. Він ішов до нас, на ходу оцінюючи ситуацію. Судячи з виразу його обличчя, він оцінив її безпомилно, а за мить його рука впала Бодьові на рамено, а крізь зціплені зуби прозвучало:

— Щезни! В цю хвилину.

— Що? — набичився Бодьо і зробив крок до Олька.

— О-о-ой! — простогнала Уляна.

— Я сказав: щезни! Вже! — І важка долоня Олька, вхопивши хлопця за шию, стиснула, мов обценьками, з такою силою, аж у того проступили на очах сльози, друга рука заламала руку Бодя за спину і попхала до виходу.

Уляна схвильовано проводжала їх очима і, либонь, вагалася, чи не встати й не вибігти за ними услід. Усі присутні теж спостерігали за цією сценою, а коли Олько із Бодьом зникли, їхні очі прикипіли до нас.

— Не бійся, — сказав я Уляні, — нічого йому не буде. На свіжому повітрі протверезіє.

— Він ніколи такий не був. Який жах!

Повернувся Олюсь, сів біля нас, і ми нарешті привіталися.

— Це Олюсь, — сказав я. — Мій кумпель. А це Уляна.

Олюсь розплився в усмішці:

— Уляно, ви маєте колежанку таку саму, як ви?

— І не одну.

— Познайомите?

— Звичайно. Правда, вони всі зайняті.

— Це не проблема. Я поза конкуренцією.

— Ха-ха! А ви не страждаєте на комплекс неповноцінності.

— Ні, але змушую страждати інших. Що п'ємо? Шампанське? Ні, це не для мене.

Він підкликав офіціанта і замовив коньяк.

— Ми з Уляною щойно зазнайомилися, — сказав я.

— Я так і зрозумів. А що то був за кент?

— Це мій однокурсник, — пояснила Уляна. — Він взагалі гарний хлопець, але сьогодні набрався...

— Ну, ясно, чого б на шару та й не набратися. Таке зі всіма буває. Дивуюся, що ви в ньому знайшли. По-моєму, у нього лише одна звинина і та на задниці. Улянко, а давайте ви візьмете завтра свою колежанку і ми влаштуємо пікнік на природі.

— Гм... Пропозиція цікава.

— Тоді домовилися, — констатував Олько. — Завтра якраз субота. Зустрічаємося о дванадцятій. Заїдемо на базар, закупимося і — вперед.

Уляна вийшла до вбиральні, і я спитав Олька:

— Чому ти не в Москві?

— Відпала потреба. Власник погодився заплатити дві штуки, і ми йому повернули пропажу. Я заробив чистими півштуки. Нормально?

— Напевно. А якби він підстрахувався есбеушниками?

— З нами був мент. Хоча якби я відігнав того «фольксвагена» до Москви, то я один заробив би дві штуки.

— Але ж є ризик.

— Ризик є завжди. А за тиждень я поїду до Польщі на «опелі».

— Його вже свиснули?

— Ні, ще тільки пасуть. Коли викрадуть, того ж дня й буду переганяти. Поїхали зі мною. Розслабишся. Гульнемо у Кракові за повною програмою.

— А назад як?

— Назад на «фольксвагені».

— І його так само ще тільки пасуть?

— Напевно.

— А як із кордоном?

— Митники теж мусять собі на хліб заробляти, — засміявся він. — Давай погоджуйся, дівчат візьмемо. По-моєму, тобі зараз тільки й треба, що розслабитися, так? — він плеснув мене по спині.

— Виходить, що так. Ти серйозно хочеш узяти дівчат?

— А що?

— Уляну і її подругу?

— Щодо подруги не певен, я ж її не бачив.

— А запрошення?

— Не проблема. Я маю цілу купу бланків з печатками. Залишається тільки вписати прізвища.

Повернулася Уляна. Вуста, з яких я злизав помаду, знову блищали карміном.

— Хочете прикол? Та колежанка, яку я збиралася запросити на завтрашній пікнік, тут.

Олюсь враз пожвавився і замотав головою:

— Де? Покажіть.

— Я з нею зустрілася біля дзеркала. Зараз вона зайде. Але вона не сама. З хлопцем.

Ми всі троє витріщилися туди, звідки мала з'явитися Улянина подруга. Кілька пар сонливо тупцяло посеред зали під італійську пісню. Поміж них, вихляючи стегнами, увивалася офіціантка з тацею, повною порожніх келихів. За хвилину вигулькнула висока білявка в напнутих блакитних джинсах і, обережно обминаючи танцюристів, подріботіла попри столи. Робила це з неабиякою грацією, вигинаючись усім тілом, аж Олюсь задоволено прицмокнув. Білявка сіла навпроти хлопця. В них на столі було два горнятка кави і два келишки з лікером.

— Як її звати? — поцікавився Олюсь.

— У неї два імені: Лідія-Христина.

Олюсь засміявся:

— Здається, в Юрка на ім'я Христина алергія.

— Ні, вже пройшло, — сказав я.

— Ага, твоя дружина називалася Христя? — кивнула голівкою Уляна.

— Навіть якби вона називалася Уляна, це б нічого не означало. У мені всі почуття вже вивітрилися. Я порожній, як бубон. А твоя колежанка гарненька. Правда, Олюсь у нас дуже перебірливий.

— Вона мені сподобалася, — сказав Олюсь, пожираючи її поглядом. — А цей кент що за пташка?

— Наречений, — сказала Уляна. — Закінчує медичний.

— Закінчує медичний, а вгощає якимсь дешевим лікером? Передайте їй, щоб вона нізащо за нього не виходила.

— От самі й передасте, коли я вас познайомлю.

— А коли станеться ця знаменна подія?

— Очевидно, завтра.

— Чому ж не сьогодні? Я налаштований якраз на сьогодні. А точніше, на вже. То як мені до неї звертатися? Лідія-Христина?

— Ми називаємо її Лідією.

Саме забриніла свіжа мелодія. Тото Котуньйо. Олюсь рішучим кроком рушив до їхнього столу.

— Ми цього пропустити не можемо, — сказав я і, вхопивши Улянину за руку, вивів її на середину зали так, аби все чути й бачити. А сцена і справді коштувала цього.

Олюсь: Чи можна вас запросити?

Хлопець (не даючи дівчині й рота розкрити): Ні, вона зайнята.

Олюсь: Не кажи «будь здоров», коли п'ють не до тебе (дівчина розсміялася). Панно Лідусю, невже ви мені відмовите?

Ліда: Звідки ви мене знаєте?

Олюсь: Цікаво? Зараз я все вам розповім. Але в танці.

І він її таки вивів з-за столу, не звертаючи уваги на обурені позирки нареченого. А коли вони наблизилися до нас і вона побачила наші розсміяні обличчя, то відразу здогадалася:

— А-а, Уляно! Це ти підлаштувала?

— Боже борони, я тільки сказала, як тебе звати. Це ж не державна таємниця?

Уляна пригорнулася до мене, і ми загойдалися в повільному ритмі, її руки оплели мені шия, а голівка притулилася до плеча. Тіло її було пружне і міцно збите, ні грама зайвого тлуцу. Мої вуста торкнулися її вухка, і я відчув, як вона пригортається ще тісніше. На хвильку я замислився, чи слід мені аж так тісно тулитися до неї, бо ось уже і прутень прокинувся, напнувши мені джинси і вперся їй якраз у низ животика. Вона відчула його і стала злегка потиратися, крутячи стегнами. О блін! Зараз кінчу! Але музика закінчилася раніше. Ми вернулися до столика, розпашілі й заведені. Решта пар теж розійшлися, посередині зосталася лише одна пара: Олюсь і Ліда. Вони застигли у тій самій позі, як танцювали. Олюсь у чомусь дівчину переконував, вона вагалася і зизом зиркала на свого хлопця. Той не спускав з них очей. І раптом: о диво! — Олюсь повів дівчину просто до нашого столу.

— Фантастика! — не втрималася Уляна.

— Олюсь — майстер своєї справи. Він і камінь умовить.

— Бідний хлопець, — кивнула Уляна в бік Лідиного нареченого.

— Ну, Юрцю, наливай! — сказав Олюсь, примостивши біля себе дівчину.

— Я тільки на хвилинку, — застерегла Ліда.

— Ми вже домовилися на завтра, — повідомив Олюсь.

— Л-і-і-і-ідка! — втішилася Уляна. — Познайомся, це Юрко.

— Я вже здогадалась. Ви мене, звісно ж, не пам'ятаєте?

— А мав би?

— Зовсім ні. Я у вас брала автограф. А на знак подяки подарувала троянду. Ви прикололи її собі до піджака.

— Це було на презентації «Поступу» у філармонії!

— Ага! — зраділа вона.

— От, а я ж думаю, де вже вас бачив!

Ще б таку кралю забути! Я довго її згадував. Але тоді чомусь так і не вичавив із себе чогось на зразок: «За автограф — кава. Коли зустрінемось?»

Ми цокнулися, нас пронизував усе той самий спопеляючий погляд покинутого хлопця. Він знервовано засовгався на стільчику, випив спочатку свій лікер, а потім і дівчини. Закурив. Здається, тільки я й стежив за ним упівока.

— Дівчата, а знаєте, куди ми їдемо у наступний вікенд? — спитав Олюсь.

— Ану-ну, цікаво.

— До Кракова.

— Ух ти! — зраділа Уляна. — От тільки закордонних паспортів у нас нема.

— Дурниці. В понеділок дасте мені фотки й українські паспорти, а в четвер отримаєте закордонні.

Хлопець дуже погано реагує на голосний сміх з-за нашого столу. Він гасить цигарку, різким рухом зупиняє офіціанта і тицяє йому гроші. Потім встає, якусь мить вагається, востаннє зиркає на нас і виходить. Я не спускаю з нього погляду, але мовчу. Та, виявляється, Олюсь теж помітив його відхід і моргає мені з задоволеною усмішкою.

— Наливай, Юрцю! Лідусику, а знаєте, Юрко балдіє від імені Христа.

— Справді? Чому?

— Його колишню дружину звали Христею.

— І що з нею?

— Він її втопив у ванні.

— Жартуєте?

— Які жарти? Я йому помагав.

— А труп куди поділи?

— Викинули в Полтву. У місячні ночі берегом Полтви гуляє її неприкаяний дух у білій сукні й важко стогне.

— Який жах!

Ми регочемо, як дурні. Олько сипле анекдотами, я наливаю, і час летить так непомітно, що коли Ліда нарешті спам'яталася й озирнулася, то за столиком, де вона раніше сиділа зі своїм хлопцем, банячила компанія з «Радіо-Люксу».

— О Боже! А де подівся мій кавалер? — здивувалася вона.

— Відплив у невідомому напрямі, — сказав я. — Хвилин так п'ятнадцять тому.

— А чому ж ви мені не сказали?

— Я думав — у туалет.

— Лідусю, не журіться, ми його зачекаємо тут, — пригорнув її до себе Ольгусь. — А зараз ходімо танцювати.

І ми знову колисалися, і терлися, і ковзали руками, не звертаючи уваги ні на кого, а коли я пірнув язиком в Уляніне вушко, вона застогнала і прошепотіла:

— Веди себе пристойно.

— Біля тебе неможливо вести себе пристойно. А крім того, я голодний. Я, мов дикий звір, готовий тебе проковтнути.

— Ах, так, я ж забула, що ми вже півроку парубкуємо. — Вона розплела руки з моєї шиї і поклала їх мені на груди, зі сміхом ледь-ледь відпихаючись. — Не будемо будити звіра. — Потім зазирнула мені в очі й запитала: — І що? Невже ми цілих півроку зберігали цноту?

— А ти як думаєш?

— Думаю, що з таким колежкою, як Ольгусь, дуже важко не вталяпатися у яку-небудь веселу історію.

— Помиляєшся. Мені було, навпаки, приємно думати, що ось довкола стільки спокус, а я твердий, як камінь. Хвили

пристрасті розбивалися об мої груди і відкочувалися назад. «Стояв, мов скеля, непорушний». До сьогоднішнього дня.

2

Так і проминув цей вечір у товаристві панночок, доки об одинадцятій кнайпа не закрилася і ми не повели дівчат по хатах. У брамі ми півгодини з Уляною вицілювалися, руки мої безперешкодно гладили її чудову сідничку, а коли я торкнувся грудей, Уляна зі сміхом вирвалася і збігла сходами нагору, кинувши на прощання:

— До завтра!

Я був добряче підхмелений, але дорогою назад відчув, що мушу випити ще, інакше розклеюся, мене раптом охопила жажлива туга за дружиною. У Винниках я купив пляшку шампанського і, чимчикуючи півтора кілометра до хати, пив вино просто з горлянки. Довкола панувала ніч, вікна були темні, жодна жива душа не зустрілася мені дорогою. Я вливав у себе шампанське, весело розмахуючи пляшкою, і збоку скидався, мабуть, на останнього пияцюру. Але туга наростала, вино її не глушило. Я задер голову і побачив затишне зоряне небо. Мені здалося, що моя душа спурхує і мчить туди, до зірок. Але то була не душа, а кляте шампанське — воно вирвалося з мене разом із кислим вмістом мого шлунку.

3

Сонячним суботнім полуднем авто з двома радісними парами мчало кудись у напрямі Кам'янки-Бузької. Спереду сиділи Олько з Лідою і без угаву торохтіли, ззаду — ми з Уляною, а за нашими спинами був багажник, заладований наїдками і напоями.

Я почувався чудово, незважаючи на те, що вчора таки добряче перепив. Зранку мені було смішно з моєї вчорашньої ностальгії. Та пішла вона! Життя знову тільки починається. Звичайно, я вже не такий, яким був сім років тому, у мене сивина, ще більші залисини, але енергія б'є через край. Я знову готовий до подвигів. До того ж пишу роман про мітичну поетесу й поволі починаю вірити в її існування і з'яву її переді мною.

Якби не сьогоднішній пікнік, я б знову сів писати. Але писав я не тільки роман, а вимучував на папері ще й повість, яку замовив мені Кривенко для «Поступу».

— Напиши якийсь крутячок, такий, щоб викликав скандал. Щоб під вікна редакції приперлася вся кльумба* з плакатами й прапорами і кричала: «Геть Винничука з нашого цнотливого міста!»

Публікація «Життя гаремного» і «Дів ночі» закінчилася. Знову бракувало скандалу. Але я не знав, що писати. Щоранку, прокидаючись, я думав і думав: що ж то має бути?

Цілий ранок від згадки про Уляну мій прутень ставав на чати, а щойно я переставав про неї думати, падав плячком. Зараз в авті він знову зайняв стійку. Невже я її сьогодні не вграю? Моя голова ні про що інше й не думала в її присутності, тільки про любовці. Очима я роздягав її, та що там роздягав, я шматував на ній вбрання, рвав зубами гудзики, тяв бритвою. Боже, я ще ніколи так нікого не прагнув, як її. Це було нестерпно.

Авто заїхало в ліс, кілька хвилин ми трюхикали лісовою дорогою, доки не зупинилися на просторій, осяяній сонцем галявині. Неподалік струменів ручай.

— Ну що, класна місцинка? — тішився Олько.

* Так у Львові називають площу перед пам'ятником Т. Шевченкові, де звикли збиратися ортодоксальні партріоти.

Ми повитягали з багажника коци, розстелили їх на траві та почали розкладати харчі. І тут Олько покликав мене збирати хмиз для багаття. Коли ми відійшли на безпечну відстань, він сказав:

— Сценарій такий. Зараз вип'ємо, перекусимо і розпалимо вогонь. І тут я скажу, що мені конче потрібно зателефонувати до Львова. Ми сядемо з Лідєю в машину і поїдемо до найближчої пошти. Ну, а там дорогою, я думаю, ми собі з нею трішечки покохаємось. А ти тут теж не лови гав. Години тобі вистачить?

— Думаю, що так.

— Ну, коли ми будемо наближатися, я посигналю, щоб вас, бува, не застати в пікантній ситуації. Тільки ж ти зараз напампуй свою вином, як має бути. А я свою.

Цього разу ми з дівчатами пили мартіні, мішаючи його із сухим шампанським, а Олько — коньяк. Мартіні з шампанським вставляє нормально, любо було подивитися на справу моїх рук, себто на сп'янілих Уляну й Лїду. Ми голосно репетували й іржали, мов коні. Час минав, я вже неспокійно поглядав на Олька: може, план помінявся? Нарешті він спохопився і сказав, що мусить відлучитися на кілька хвилин, щоб зателефонувати. Але тут стався конфуз: Лїда нізащо не хотїла їхати.

— Я не хочу, мені й тут добре.

Тоді Олько вдався до останнього аргументу:

— Але ти мені потрібна, щоб у машині посидїти, поки я буду дзвонити. Хїба не розумїєш? Це ж село. Вкрадуть машину за лічені секунди.

І тут сталося непоправне. Зголосилася Уляна:

— Ну, давайте я поїду. Це ж недовго?

Олько зам'явся, очі його знервовано забїгали. Лїда з того тїльки тїшилася.

— Та їдьте, їдьте, — смїялася вона, — а ми тут ковбаски спечемо.

Олько далі не знав, що робити, і зиркав на мене, я знизував плечима, не знаходячи жодного аргументу, аби змусити їхати саме Ліду. Проте відступати уже нікуди. Уляна підвелася й пішла до авта, пригрозивши нам пальчиком:

— Ви тут пильнуйтеся мені.

За нею почалапав набурмосений Олько. План зазнав фіаско вже на самому початку, отже, слід сподіватися повного провалу і на завершення.

— Ну, що, — сказав я, — вип'ємо з горя? — і наповнив келихи.

— Чому з горя? Ви розчаровані, що не усамітнилися з Уляною?

— Ні, я не себе мав на увазі. А Олька. У нього горе через те, що не усамітнися з вами.

— А що б це йому дало?

— Не знаю. Але йому хотілося саме з вами поїхати на пошту.

— Та я здогадалася, що пошта тільки привід. Тому й вирішила не псувати йому настрою. Натомість, здається, зіпсувала вам. Чи не так?

— Поки що ні. А знаєте, яка доля тієї троянди, яку ви мені подарували?

— А яка? — спитала вона, труснувши своїм довгим волоссям.

— Я зберігаю її в одній книжці. Вона засохла...

— Книжка?

— Ні, троянда. Щоразу, коли я беру цю книгу в руки, я дивлюся на троянду і згадую вас.

— Не вірю.

— Але це правда.

— А що за книжка?

— «Маньйосю». Антологія японської середньовічної лірики.

— Ніколи не читала. А як часто ви зазираєте у цю книжку?

— Щонайменше раз на тиждень.

— І раз на тиждень згадуєте мене?

— Це п'ятдесят два рази на рік.

Вона глянула на мене зі здивуванням і з таким вогником в очах, мовби відкрила мене для себе щойно зараз. У руках ми тримали свої повні келихи і дивилися одне на одного, не мигаючи.

— А може, нам слід перейти на «ти»? — сказав я. — Вип'ємо на брудершафт?

Ліда усміхнулася з веселими бісиками в очах:

— Це такий ваш тактичний хід, щоби потім поцілуватися?

Я хотів заперечити і навіть хитнув головою, але язик мене не послухався і промовив:

— Так.

Здається, голос у мене цієї миті затремтів. Тоді вона підсунулася ближче й заплела свою руку з келихом за мою, ми випили, не відводячи одне від одного очей, а потім відклали келихи — поцілунок наш тривав так довго, що я не міг потім пригадати, коли ще і з ким я так надовго зливався в одному поцілунку. Але цей поцілунок не обмежився самим вицілюванням, бо ми впали на коц, ліва моя рука опинилася в неї під головою, а права гладила їй спину, потім перемандрувала на перса, тверді й ідеально округлені, далі я розстібнув їй бюзку і, вивільнивши одне персо з ліфчика, узяв його в жменю, але воно не вміщалося, воно билосся в жмені й пульсувало, як спіймана пташка, а пиптик під долонею пучнявів, наливався, а тим часом наші тіла так тісно прилягали до себе, що я відчував, як вона реагує на мого прутня, і я не витримав, висмикнув руку з-під бюзки і почав гладити її стегна, ось моя нога між її ногами, і рука вже там само, і я чую жар, який там пашисть, пальці потягнулися до гудзика на джинсах — жодного опору, — так само вони розправляються і з блискавкою, рука пірнає нижче, нижче, і палець тоне у гарячому м'якуші, а ось і її рука лягає на

мого прутня, ну все, нема чого зволікати, я стягую з неї джинси, і все це в тому самому цілунку, стягую майточки, скидаю з себе і, не відриваючи вуст, лягаю на неї, а вона приймає мене, примруживши очі, стогнучи все в тому ж поцілунку, однак, відчуваючи, що в такому перезбудженні я ось-ось випорсну всі свої скарби, я думками спурхую кудись далеко-далеко і пурхаю там доти, доки вона не отримує оргазму й не відриває свої вуста від моїх, аби застогнати голосно, у небесну синь, у лісову свіжість, і кінчаю відразу ж за нею, навіть не встигнувши запитати, чи можна в неї кінчати, і відвалююся знесилено набік. Ми лежимо якийсь час мовчки з очима в хмарах і пролітаючих птахках. Мій прутень ще з хвилину ритмічно пульсує, націлившись ракетою в небеса, та, не дочекавшись старту, опадає. Ми обоє голосно дихаємо. Я намацую її пальці й стискаю, вона відповідає на потиск, пальці переплітаються і завмирають. Я підводжуся і бачу її тіло — молоде й гарне, цілюще тіло, перше тіло, від якого я в захваті після відчайного марафону в пошуках омріяного, тіло, про яке я прагнув, яке нарешті втамувало спрагу і прокинуло бажання знову в когось втелюститися по самі вуха.

— Налий мені, — каже вона.

— У мене теж пересохло в роті, — кажу я, і ми випиваємо.

— Ти в мене кінчив, свинтус... — Її погляд падає на коц — там сліди моєї сперми. — Оба-на!

— Зараз я витру. Це нічого, що я в тебе?

— На щастя, у мене вчора тільки діла закінчилися. Ну, ти тут прибери сліди гріха, а я — в кущики.

Вона прихопила пляшку з водою і, блимаючи білою дупцею, зникла в кущах. Я, не надто мудруючи, перевернув коц другим боком, щоб приховати сліди палких любощів, і знову понакладав на ньому пляшки та келихи. Потім натягнув джинси і видихнув з грудей щастя, яке мене просто розпирало. Але тут згадав Ольга й Уляну. Чи не займаються вони

тим самим? Ну, зрештою, мені нема різниці, Ліда мені подобається навіть більше, ніж Уляна. Ось вона вертається, гордо несучи свою кучеряву розкішницю на крутих стегнах, крапельки води виблискують на волосинках діамантами. Ліда витирається серветками і вдягається. Я не зводжу із неї очей. Хтозна, коли я ще побачу таку красу: вона ж бо збирається заміж.

— То правда, що ти збираєшся заміж?

— Хто це тобі сказав? Уляна?

— Умгу.

— На другому курсі? Я що, схожа на дурепу?

— Ну, вона сказала, що то був твій наречений.

— Це він себе таким вважає. Я сказала, якщо вийду заміж, то тільки на п'ятому. Він вирішив, що буде чекати. Ну й чекає.

— Ти з ним спиш?

Вона вмостилася поруч, відгорнула волосся з чола і спитала:

— А що це ти раптом так зацікавився мною?

— Не хочу тебе ні з ким ділити, — сказав я і ліг, заклавши руки за голову.

— О! А я вже належу тобі?

— А хіба ні?

— Ти надто самовпевнений.

— То ти спиш із ним?

— Сплю. Якщо це так називається. Останній раз спала місяців зо три тому. Загалом, може, разів п'ять ми щось там мали, але мені не сподобалося. — Вона нахилилася до мене так, що її волосся звисло наді мною, як гілля плакучої верби. — Ти збираєшся мене відбити?

— Хіба я тебе вже не відбив?

— Ще ні, — прошепотіла вона і поцілувала мене у вуста.

Я пригорнув її, вона лягла на мене, і ми стали цілуватися, а мій прутень знову напучнявів. Вона підвела голову:

— Я відчуваю те, що я відчуваю?

— Еге ж.

— О ні, вдруге у воєнно-польових умовах я тобі не віддамся, — і скотилася з мене.

— Поїдеш до мене?

— А що я вдома скажу?

— Щось вигадаш.

Вона хвильку подумала.

— А покажеш мені троянду?

— Покажу.

Зайве й казати, що про троянду я все вигадав. Не було в мене між сторінок «Маньйосю» її троянди, її троянда загубилася у вирі юрби. Проте в мене була інша засохла троянда. Вона залишилася після дружини. Колись вона її малювала, засохлу троянду в кришталевому келиху з червоним вином, а потім використала як закладку, і ось мінає відтоді кілька років, і її засохла троянда наповнюється іншим змістом, і оживає у ній душа іншої троянди, якій щонайбільше місяців три. Ця засохла троянда єдне тепер нас трьох у якогось дивному і містичному сплетінні, троянда, про яку відтепер думатиму, як про троянду Ліди.

З даліни долинає чмихання мотора, лунає сигнал, а за хвилию авто спиняється і з нього виходять Олько з Уляною. З виразу їхніх облич годі второпати, чи між ними щось відбулося, чи ні. Видно тільки, що Уляна витверезіла.

— Уявляєте? — сплеснула в долоні. — Та пошта виявилася зачинена, ми мусили пиляти ледве не до Львова. А ви тут не занудилися?

— А чого нам нудитися? — відказала Ліда. — Пан Юрко мене веселив різними історіями.

— Пан Юрко? — здивувався Олюсь. — Ви ще досі на «ви»? Ану негайно мені випити на брудершафт! — Він вклав нам у долоні келихи, налив шампанського з мартіні й звелів: — До дна!

— Ану, ану, — не знати чого тішилася Уляна.

Ми випили й поцілувалися. Коротко. Без засмокування, без язичків, без пристрасті.

— Ну, тепер порядок, — кивнув Олюсь, якимось підозріло на мене зиркаючи. — А тепер і нам пора вас наздоганяти.

Наливаючи собі коньяк, Олько на мить зупинив свій погляд на коці — на одну лише мить, але я встиг помітити, як щось промайнуло на його обличчі, і це мене змусило задуматися: що привернуло його увагу? Коць? Ах, я ж його перевернув другим боком, там було інше забарвлення, світліше. Ну і що? Може, мене воно дратувало. Мій коць — що хочу, те й роблю з ним. Але відтак погляд Олька впав на мене. Він не сказав ні слова, проте в мене зародилася підозра, що він щось подумав про той коць.

— Лідусику, — защебетала Уляна, — ти складеш мені компанію? — і кивнула на куці.

Дівчата зникли. Олюсь узяв коць за край, відгорнув, подивився, хитнув головою і сказав:

— Все ясно.

— Що саме?

— Те, чим ви тут займалися.

— Напевно, тим самим, чим і ви.

— Ми? Та ми, блін, на цю дурнувату пошту вгробили цілу годину!

— Здалася тобі та пошта! Треба було заїхати собі кудись і...

Тут я збагнув, що говорю не те, але вже було пізно.

— Що-що? То виходить, я мав грати твою Уляну? Ні-ічого собі! Оце номер! Але я ще товариських принципів не втратив. Я ще вмю дорожити дружбою. На відміну від декого.

— Ти маєш на увазі мене?

— А кого ж? Ти бач! Він уже не проти, щоб я відфайдолив його Уляну. Та ти, може, мою Ліду вже трахнув?

— Слухай, тобі не все одно? Вони обидві — як писанки.

— Це факт, — погодився він і, відрізавши собі добрий шмат шинки, загорнув її у листок салати. — Але я вчора весь вечір і нині півдня тільки те й робив, що охмуряв Ліду, я вивалив на неї мільйони слів, розповів сто анекдотів і сто випадків із життя. Між нами пробігли іскри. Розумієш, що це таке? Іскри! — потряс він у повітрі тим саморобним голубцем. — Електричні розряди! Я це вже відчув у танці. Залишалося тільки...

— ...покласти руку на клямку її тіла, натиснути злегенька й відкрити...

— От-от! Тільки чесно! Вграв?

— Ну... це ти якось вульгарно... не делікатно...

— Та перестань комизитися! Вульгарно! Ти мені чесно скажи: вставив пістон?

— Ну, капец, вона така гарна дівчина, а ти — «пістон»!

— Добре. Ти покохався з нею?

Я опустил очі. Пошукав очима келих, налив, випив і сказав:

— Покохався.

— Так я і знав! — кинув Олюсь спересердя шинку на серветку. — Поки ми ганяли, як ідіоти, туди й сюди, ви тут зробили свою справу. І це мій колега!

— Ну, ми ж друзі. Що нам ділити?

— Друг? Друг — це той, хто не трахає твою жінку!

— Не перебільшуй. На твою жінку я б ніколи не посягнув.

— А от віднині я в цьому не певен. І що ж тепер? Ти собі пожирував, а я в прольоті, так?

— Ну чому? Візьмися за Уляну. Он вони йдуть, і з їхніх рухів так виглядає, що вони теж усе з'ясували.

Дівчата, наблизившись до нас, вмовкли. Між ними, вочевидь, була якась гаряча розмова, бо обидві мали розпашілі щоки, а Уляна неприховано уникала мого погляду. Ліда ж, перезирнувшись зі мною, по-змовницьки усміхнулася. Я подумав: найкраще, що можна в цій ситуації зробити, почати

пити. Непевний стан тривав недовго, а далі знову язики у всіх розв'язалися, і я помітив, як Уляна вже відгукується на кожне Олюсеве слово. А ще за півгодини вона пригорталася до Олька, а Ліда до мене. Почало смеркати, коли ми вирушили додому. У Винниках дівчата зателефонували батькам і кожна повідомила свою версію. Потім ми під'їхали до крамниці й купили їм зубні щіточки.

Олькові й Улянї я відвів перший поверх, а ми отаборилися на другому. Ми з Ольком посиділи трохи біля телевізора, поки дівчата купалися, і подивилися по сателітарці якусь тупу порнуху. Олько нарешті міг розслабитися і випити стільки, скільки душа прагнула.

Ліда, вбравшись у мою довгу сорочку, піднялася нагору.
— Покажи мені троянду, — сказала вона.

Я взяв книжку, і вона сама розкрилася там, де лежала сплюснута й засушена троянда. Ліда піднесла її до носика.
— Дивно, вона ще зберегла запах.

— Це ж було зовсім недавно, — сказав я.

Заки вони купалися, я капнув на квітку трішки трояндової олійки, аби омолодити її, стару, рахїтну й немічну, позбавлену запаху, побляклу, схожу на літню пропиту повію, троянду моєї дружини. Ліда поклала її обережно у книжку, обняла мене за шию і поцілувала.

4

Я люблю вбивати час із Ольком, він ніколи не смуріє* і має на кожен випадок сто п'ятдесят дві поради. З ним неможливо перейти якою-небудь зацофаненою вуличкою, аби не почути чергову історію про те, як він тут когось грав.

* Смур — депресія, смурити — впадати в депресію.

— Бачиш цей балкон? Я тут пережив незабутні хвилини. Теличка була — перший клас! І першокласний був трипер, який я від неї підхопив. Цікаво, чи вона ще тут живе? Може, саме в цей час, коли ми зазираємо на її балкон, вона з кимось трахається на столі.

— Чому саме на столі?

— Вона любила цю справу на столі. Інколи просто серед тарілок і склянок, які дзеленчали і підскакували. Вона простягала руку, набирала повну жменю квашеної капусти і жувала, олія скапувала їй із пальців. Брала склянку з вином і пила, вино вихляпувалося їй на груди, текло по столу й по животу. Вона була кацапка. А всі інтелігентні кацапки рано чи пізно спиваються або присідають на наркоти. Боже бо-рони тебе оженитися на кацапці. Вони нікудишні господині. Це у них в крові. Вони не вміють ні варити, ні гратися, у них у хаті вічний бардак. І ціла виварка зупи на тиждень. Щі називається. Ніколи не дозволяй себе пригостити щами. Я люблю наших дівчат. Місцевих. Вони знають, як догодити хлопіві.

Інколи його проривало на дидактику:

— Знаєш, чим я подобаюся жінкам у ліжку? Не тим, що трахаюся, як бог, а якраз тим, що роблю це так, мовби не трахався ніколи в житті. Демонструвати з себе секс-монстра може будь-який йолоп, у якого стоїть, і він прочитав кілька відповідних книг. А ти спробуй кохати жінку, як першу в своєму житті! Цього ти ніколи не зможеш зробити, навіть не старайся. Тому я за себе спокійний.

Коли він хоче познайомитися з дівчиною, то може почати з будь-якої теми, а все одно вийде на ту, що його цікавить: «Але погодка, правда?! Дощ, зимно, мряка... Але якби ми переспали, відразу стало б сонячно. Як ти ставишся до сонячної погоди?» Коли він обіцяє, що привезе до мене дівчат, то треба знати його смаки. Наскільки я втямив, обличчя

Його взагалі не цікавило, а те, чим набита її голова, ще менше. «Для грахання потрібна дупа і великі груди, — казав Олюсь. — Цього досить. А чи читала вона Пруста — мені начхати». Ті, кого він приводив до мене, не читали і Майна Ріда...

Ми таки махнули з ним до Кракова, прихопивши Ліду з Уляною, і дуже славно погуляли, зупинившись у «Мальтійському готелі» неподалік від центру. Ми тинялися по кнайпах до пізнього вечора, потім пили в готелі й борюкалися з дівчатами в номерах, а спали до обіду. Останнього дня, коли ми ввечері вийшли до міста, Ліда шепнула мені, що вони змовилися з Уляною і не надягли майток. Була весна, і грайливий вітерець, зазираючи дівчатам під спіднички, раз по раз оголював стегна ледь не до сідничок. У кнайпі то в мене, то в Олька падали на підлогу виделки, і ми нагиналися, аби помилуватися відразу на дві чудові шовкові розкішниці.

Так проминуло чотири дні, і ввечері на вже іншому краденому «фольксвагені» помчали ми додому, і тут, власне, трапилася з нами пригода, якої я забути не можу. Відразу за Ряшевом я помітив, що за нами весь час їде чорний джип, тобто я його помічав і раніше, але тільки зараз мені це видалося дивним і я запитав Олька, чи він також звернув увагу на джип.

— Звернув, звернув, — буркнув Олько, і я відчув у його голосі роздратування.

— Який? Який джип? — відразу пожвавішали дівчата і стали озиратися.

Було темно, і яскраві фари джипа били нам просто у спину. Олюсь дав газу, але джип не відставав.

— Ну, от, — зітхнув я. — Чи не мав я рації, коли казав, що не варто їхати проти ночі?

— Заткайся, — обірвав мене Олько. — Мудрий дуже.

— І справді, чому б і не заткатися?

Я витяг пляшку вина, розкоркував і зробив великий ковток.

— Це те іспанське вино, яке ми вирішили приберегти на пікнік? — обурилася Ліда.

— Тепер це вже не має жодного значення, — сказав я. — Волю посмакувати ним зараз.

— Е, на що ти натякаєш? — спитала Уляна і, вихопивши в мене пляшку, теж надпила. Після неї пляшка перекочувалася до Ліди.

Нам було чого нервуватися. Мало того, що їдемо на краденій машині, та ще й веземо порядну суму грошей за попереднє авто.

— Блін, — процідив крізь зуби Олько, — він не відстає ні на метр.

Джип ішов за нами, витримуючи весь час однакову дистанцію, а довкола панувала пустка: жодного населеного пункту, ані живої душі, тільки дерева, дерева, дерева.

— Ой, здається, ми вляпалися, — зойкнула жалібно Уляна. — Дайте сюди вино, я мушу зняти стрес.

— А що, коли зупинитися? — запропонувала Лідка. — Може, він просто проїде повз нас?

— Ні, краще тримати його позаду, — не погодився Олько. — Боюся, що попереду нас може чекати засідка.

Я відкоркував ще одну пляшку.

— Ну, ви даєте, — сказав Олько. — Відкрий мені коньяк. Най і я собі гольну.

— А тобі не можна, — зауважила Уляна. — Хочеш мати справи з польською поліцією?

— О-о, дорого б я дав зараз за зустріч із нею. Агов, поліціє! Рятуй наші душі!

Я подав йому коньяк, і він, набравши повен рот рідини, хвилику потримав, немов вагаючись, і ковтнув, із задоволенням видихаючи повітря.

Добру годину ми їхали з таємничим джипом на хвості, видудливши за цей час три пляшки вина і півпляшки коньяку, аж поки несподівано не вигулькнуло за рогом світло бензозаправної станції. Радісний вигук племені ірокезів струсонув авто. Ми в'їхали на терен заправки і зупинилися поруч із фурами. За мить до нас приєднався і чорний джип.

— Дівчата, закрийтеся і носа не висовуйте, — звелів Олько, а мені кивнув: — Ходімо до крамниці.

З джипа ніхто не виходив. Ми зайшли в яскраво освітлену крамницю, де були також столики, за якими водії пили каву, і стали вибирати газовану воду, не спускаючи ока з джипа. Нарешті звідти вийшов якийсь чоловік, запалив цигарку, хвилюк потупцяв біля авта і попрямував до кльозету.

— Розрахуйся, — сказав Олько, а сам вийшов з крамниці.

За хвилю я побачив, що Олько причаївся в тіні так, аби той чоловік не міг його обминути. Фури затуляли його від вікон крамниці. Я подивився у бік джипа, там сидів ще хтось, з-за опущеної шиби долинала приглушена музика. Скільки їх? Двоє? Троє? Заскрипів гравій, з'явився незнайомиць, він ішов повагом, попихкуючи цигаркою, і ось у мить, коли він минав Олька, дістав різкий удар по голові. Чоловік заточився і впав. Олько навалився зверху і притис йому до щоки револьвера:

— *So ran... so ran...* (Що ви... що ви...) — лопотів перелякано чоловік.

— Якого хера ти за нами слідкуєш? Хто тебе послав? — шипів Олько.

— *Nie... nie sledziliśmy... mam słaby wzrok... zawsze noszę jadę za kimś... tak jest łatwiej...* (Ні... ми не слідкували... я маю слабкий зір... тому завше уночі їду за кимось... так мені легше...)

Я раніше від Олька второпав, що то помилка, бо якби нас і справді хтось переслідував, то хіба наша мафія, а тут — поляк. Та не встиг я гукнути йому, щоб відпустив чоловіка, як із джипа вибігла жінка:

— Krzysiu! Co oni chcą od ciebie? Ratunku! (Кшисю! Що вони хочуть від тебе? Рятуйте!)

Тут вже й Олько зрозумів, що це випадкові люди, він поміг чоловікові піднятися, сховав револьвера і став вибачатися, але жінка рвалася до крамниці, погрожуючи поліцією. Чоловік враз теж осмілів і голосно обурювався, розтираючи потилицю.

— Bandyaci! Zapisz jego numer rejestracyjny! (Бандити! Запиши номер авта!)

Олько висмикнув із кишені стодоларову банкноту і простягнув жінці:

— Nie jesteśmy bandytami. To nieporozumienie, myśleliśmy, że nas śledzicie... Proszę przebaczenia... Właśnie odjeżdżamy, pan może jechać za nami... (Ми не бандити. Це непорозуміння, ми подумали, що ви за нами слідкуєте. Але ми вже їдемо, можете їхати за нами...)

— No nie! Dosta tego! — обурився чоловік. — Niech pan zjeżdża. (Ні! Досить того! Забирайтеся!)

— Dziękuję. Nie zawiadamiajcie policji, to przykre nieporozumienie. (Дякую. Не повідомляйте поліцію, це прикре непорозуміння.)

Ми поквапилися до авта і за лічені секунди вискочили на трасу.

— А все ти! — бурчав Олько.

— Чому я? — не розумів я.

— Ти перший звернув увагу на джипа.

— Ти ж казав, що теж на нього звернув увагу.

— Але я сумнівався, а після твоїх слів я вже ні про що не думав, як тільки про цього дурного джипа.

Дівчата нічого не зрозуміли з того, що відбулося, і я їм пояснив. Вони довго реготали, чим бісили Олька ще дужче.

— Смійтеся, смійтеся, а якщо вони таки подзвонять у поліцію? Що тоді? Як візьмуть нас за сраки, то ого-го скільки це нам буде коштувати.

— Є ідея, — сказав я. — Звернімо з траси. Не їдьмо на Медику, а на Раву-Руську.

— То буде добрячий гак, — вагався Олько.

— Я думаю, нам взагалі варто спинитися на ніч у якомусь motel і перекімарити стрес.

Дівчатам ідея сподобалася, і ми повернули на Томашів. У motelі ми влаштували таку пиятику, що на ранок я ні в зуб ногою не пам'ятав, що робив із Лідєю вночі. До Львова ми прибули наступного дня під обід.

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ

1

ЗЛесею виявилось все надто легко. Вся її сім'я зачитувалася мною і готова була сплавити Лесею, аби лише мати можливість приймати мене на свої обіди. Я приходив і відчував цей святковий сімейний оргазм, я відчував, що тут мене читають не тільки у ліжку, а й в туалеті, і не тільки до, а й після. Її сестра, я певен, мліючи над «Житієм гаремним», мусила себе пестити: у неї такі довгі пальці. Якби мені заманулося розщипнути ширінку і продемонструвати свого прутня, виклавши його на тарілку зеленої салати, це викликало б лише секундне сум'яття, а далі — захват, суцільний захват. Вони любили при мені розслаблятися, розповідати якісь сороміцькі анекдоти, сипати перчені жарти. Батько Лесі постійно мені підморгував, так, мовби перебував зі мною у якійсь таємній змові та ще й намагаючись із тим підморгуванням не критися, а так, аби всі бачили.

Одна тільки Леся мене не читала. Вона взагалі мало що читала. Позичала в мене розумні книги, щоб підняти свій інтелектуальний рівень, і повертала їх непрочитаними. З чарівною безпосередністю вона не приховувала цього. Яюсь розповіла мені, чого боїться: мишей, щурів, жаб, собак, раків, мухоморів, оповідей про духів, вогню, потворних калік, циганів, дітей з пробірки, грому і блискавки, граду, злиднів, хвороб, старіння, лікарні, цвинтаря, моргу, глибини і висоти, літаків, ліфтів, іржі й битого скла... Список насправді був утричі довший, але це все, що я запам'ятав.

Леся до сексу мала повну апатію. У неї було прекрасне тіло танцівниці, ніжний щебетливий голос і відсутність найменшого бажання кохатися. Проте вона це робила чарівно. Вона віддавалася покірно і невимушено, рівно стільки, скільки мені це було потрібно.

Коли вона приїжджала до мене і залишалася на кілька днів, я майже не помічав її, вона була тиха, як мишка, заглиблена в себе, у своє вишивання, ми могли годинами не перекидатися жодним словом, і що цікаво — це мене задовольняло, це якраз те, що мені тоді було потрібно: мати поруч тепле й покірне тіло і брати його, коли тільки заманеться. І коли я підходив до неї і пригортав до себе, вона відкладала вишивку, мовчки всміхалася, даючи зрозуміти, що знає, чого я хочу, підводилася з фотеля, сонними, але водночас і звабливими рухами скидала халат і лягала на канапу, заклавши руки під голову. Її довге худе тіло не потребувало жодних прелюдій, обмацувань, погладжувань, пестоців, Леся розкидала ноги, зігнуті в колінах, так, щоб я побачив її чорнявку у всій красі, і я входив у неї відразу, бо вона в будь-який момент була тепла й волога — така, мовби хтось уже за мене все проробив, завів її, розбудив у ній пристрасть, а тому Леся приймала мене із усмішкою, і ця незмінна усмішка не сходила з її обличчя упродовж всього акту любові, аж до самого кінця. Леся не знала, що таке оргазм, і всі мої спроби вичавити з неї щось більше, крім меланхолійної усмішки, закінчувалися нічим. Врешті-решт я припинив ці намагання розворушити її, я змирився з тим, що вона не буде піді мною зойкати і стогнати, вигукувати звабливі слова, підбадьорювати мене, пропонувати ті чи інші пози, і брав її, зосереджуючись лише на своїх відчуттях і своєму задоволенні.

Леся переважно мовчала. Інколи, лежачи в причаєній тиші великого будинку, вона запитувала мене:

— Про що ти думаєш?

Зазвичай я не відповідав на це запитання, а вона й не на-
полягала. Коли Леся робила порядки, то все клала на свої
місця. Вона була настільки наївна, що думала, буцім книги
й рукописи теж мають своє місце, і вона його знаходила там,
де підказувала їй інтуїція. Шкода, що підказки ці завше бу-
ли помилкові. Увесь мій гардероб вона старанно розвішу-
вала. Я мав таке враження, що якби в мене була дерев'яна
нога, то й та акуратно висіла б на вішалці.

Для мене Леся так і залишилася загадкою, а точніше не во-
на, а її піхва, готова в будь-яку хвилину прийняти мого прут-
ня і дістати порцію сперми. Леся була вигідна ще й тим, що
завагітніти без втручання медиків і різних процедур не мог-
ла, ми не береглися, і я кохався з нею по три-чотири рази на
день. Інколи, коли це вже переходило в рутину і я довго
не міг кінчити, то уявляв собі когось іншого, яку-небудь
панну, яку я бачив на вулиці чи на літературному вечорі,
знайому чи незнайому — байдуже. Звичайно, я отримував
більше задоволення від активної панни, але активні панни
змушували й мене до активного співжиття: вони потребу-
вали уваги, їм хотілося лопотіти про щось цікаве лише для
них, вони пхали носа в мої справи, у моє писання, лізли в ду-
шу і намагалися виловити в ній щось поживне для себе або ж
прагнули справжніх, а не сексуальних почуттів, змушуючи
брехати, викручуватися, казати «люблю». Однак якраз тоді
мені цього найменше хотілося. Леся була щасливим винят-
ком. Принаймні перший місяць.

А коли одного разу, щойно я скотився з неї, Леся спитала
мене з тією ж меланхолійною усмішкою: «Ти мене любиш?» —
я запідозрив, що винятків не існує, так само як не існує ви-
нятків і для відповіді на подібне запитання: «Звичайно,
люблю». Проте нічого в її обличчі не змінилося, усмішка
не збільшилася і не зменшилася, мовби я й не відповідав,
а вона й не питала, мовби все, як учора і цілий місяць пос-

піль, очі її блукали у білій пустині стелі, проводжаючи за обрій невидимий караван верблюдів. Я думав, що після цього настане черга на інші запитання: «Розкажи, як ти мене любиш?» або «Ти справді мене любиш?», і в моїй голові миттю заблиснули варіанти давно готових відповідей, але її вуста більше не ворухнулися, вона лежала щаслива і замріяна з розкинутими руками і ногами, мов на полі бою. Такою і залишилася вона в моїй пам'яті.

Бо вона була винятком. Проте, коли за тиждень, все у тій же позі й з тією самою усмішкою, вона запитала: «Розкажи, як ти мене любиш?», я остаточно переконався у тому, що винятків і справді не існує, як не існує винятків і для відповіді: «Я люблю тебе над усе на світі». І знову її обличчя нічим себе не зрадило, усмішка не розповзлася, не вигнула-ся півмісяцем, очі продовжували слідкувати за караваном верблюдів, і подумалося: якщо вона й справді бачить на стелі верблюдів, то одним із тих верблюдів можу бути я, і я таки буду верблюдом, якщо діждуся наступного її запитання: «Як ти вважаєш, нам краще побратися влітку чи восени?»

З Лесею я познайомився там само, де й з Лідою — у «Вавілоні».

2

Коли ми з Ольком заходимо до «Вавілону», наші очі професійних йобарів в одну мить оцінюють панораму потенційного сексу.

— Он ті... зліва... — муркоче Олько крізь зуби, і ми підходимо до столика, за яким сидять дві милі панночки років вісімнадцяти.

В таких випадках, коли ми з Ольком вирушаємо на лови, наші ролі розписані на багато кроків уперед. Першим вступаю я, бо навіть якщо я не знаю цих дівчат, то дев'яносто

дев'ять відсотків зі ста, що дівчата, які відвідують «Вавилон», мене прекрасно знають.

— Привіт, — кажу я.

— Привіт, — розпливаються вони у радісних усмішках, а їхні грайливі оченятка метляються зліва направо і справа наліво.

— Ви не бачили Зеника? — кидаю перше ліпше, що крутнулося на язичку.

Вони починають ввічливо щось там цвіркотити про Зеника, який нам насправді на фіг не потрібен, і якби він сидів тут, я б поцікавився про якогось іншого завсідника «Вавилону». Наступна моя фраза звучить так:

— Познайомтеся: це Олько.

От і все, функція моя виконана, далі черга Олька:

— Дівчата, що ви п'єте?

Що можуть пити дві студентки? Зрозуміло, що каву або соки, і коли Олько пропонує коньяк, то ніхто не відмовляється.

Того разу я не мав жодного настрою на нові знайомства. Ми відразу замовили дві пляшки «Ведмежої крові», аби зайвий раз не смикати бармена і, примостившись за вільним столом, набитим оком озирали залу. Майже всі столики були зайняті, кілька пар вихляло задницями в повільному танці. Не встигли ми випити по келиху, як поруч хляпнув Влодко з чаркою коньяку. Він щойно посварився зі своєю дівчиною і не приховував роздратування.

— Мушу з кимсь випити. Я сильно перенервувався. Вона мене так дістала, так дістала, що я послав її на... Все, що мені від баби потрібно — це її дзюрка. Але якого біса я мушу задля цього себе принижувати? Адже вони так само пищать від захвату, коли я вставляю їм пістона, не?

Влодко видав кілька віршованих збірок і гнів тепер над якимсь безконечним романом. Вродливі дівчата його саха-

лися, мабуть, тому, що він їм говорив ті самі речі, що й нам.

— Чому ви посварилися? — спитав я.

— Вона знайшла в моїх паперах віршика, де були такі рядки: «Я люблю твою піхву рожеву, Що цвіте, наче ружа в маю».

— І ці рядки були, ясна річ, присвячено не їй.

— Ні. Вони взагалі не були нікому присвячені.

— То що ж тоді її розлютило?

— Розумієш, у неї піхва не рожева, а червона, як жар. У цьому вся річ.

Влодко з такою рішучістю перекинув у себе коньяк, наче б то була отрута.

— Ось ти, — націлив він у моє чоло свого тлустого вказівного пальця, — навіщо ти оспівуєш їх? Чи ти не розумієш, що чиниш злочин проти людства? Жінки мають знати своє місце, а ти їм даєш місце поруч із собою. Ти — злочинець. Це через таких, як ти, вони знущаються з нас і взагалі мають нас у сраці.

— Маєш рацію, — кивнув Олюсь. — Моя Сянька недавно видала: за останніми дослідженнями жінки не належать мужчинам, а лише Місяцеві. Це Місяць ними керує і вказує, кого любити. Чия це робота? — звернувся він до мене і сам відповів: — Твоя!

— Слухай, хто взагалі навчив жінок читати? — щиро обурювався Влодко. — Хто додумався до такого маразму?

— Якщо тебе цікавить у жінках лише дзюрка, — сказав я, — то чому б тобі не зайнятися козами?

Він подивився на мене таким лютим поглядом, що я подумав: зараз дасть пляшкою по голові.

— Ти це серйозно? — спитав, лискаючи очима.

— Коли ти серйозно, то і я серйозно.

— Тоді ти мудак.

Я чекав гіршого, тому ці слова сприйняв із розумінням. Влодко встав із виразом глибокого обурення і пересів за інший столик.

— Ти його присадив надто жорстоко, — сказав Олько.
— Просто мені нудно з ним спілкуватися.

Несподівано погляд Олюся зупинився на двох дівчатах, що з філософським виглядом цмулили через із соломинки якісь смердючі коктейлі. Одна була дуже симпатичною худенькою рудакою, друга — безнадійною товстулею. Біля дівчат було два вільних крісла. Олюсь, не давши мені щось заперечити, узяв обидві пляшки і, штурхнувши мене під бік (мовляв, прихопи фужери), потеліпав просто до них. Мені нічого не залишалося, як рушити за ним, і поки я дійшов, перший фонтан слів, який Олюсь вихлюпнув на дівчат, вичерпався, і настала черга наступного фонтана. Оскільки тут виявилися вільні місця, ми сіли біля дівчат, і за іронією долі мені випало сидіти поруч із товстулею.

Я вже зрозумів, що Олюсь кинув оком на рудаку, яка звалася Лесею, і йому начхати, якими я почуттями палаю до її подруги, він уже понісся на крилах словоблудства. Товстулю звали Оля. Я навіть подумав, що саме Олюсеві більше пасувала б панна з таким іменем, і коли ми вийшли до клозету, я йому так і сказав, але він вдав велике здивування:

— Як? Тобі не подобається Оля? Ти не маєш рації. Адже ж я тільки задля тебе підсів до них. Ти подивися, які в неї цицьки. Це ж просто Памела Андерсон. Крім того, в неї чудові губи — великі, пухкі.

— Ага, ти від неї в захваті? Чудово. Я тобі її дарую. Вважай, що вона твоя. Мені зійде і рудака.

— Та ні, я так не можу. Ти ж мій найкращий колега. Я ніколи в житті не посмію відбивати твою даму. Навіщо тобі руда? Вона худа, короткозора...

— Звідки ти взяв, що вона короткозора?

— Хіба ти не помітив, як вона жмуриється? Стопудово, що носить окуляри. Ти подумай: вона в окулярах, ти в окулярах... Штири скельця. Не, старий, тобі вона не пасує. Та й худих ти не любиш.

— Товстуль я теж не люблю.

— А хіба ж вона товстуля? Хіба ж вона товстуля? Ото загнув! У неї чудова фігура, вона далеко не тумбочка. У неї є талія. Ти бачив, яка в неї талія? А нижче? Та там просто європейський дизайн. Ти уяви, як вона стане до тебе задом. Уявив? Ти захлинешся від щастя. Там є над чим працювати. Послухай мене, я дурного тобі не раджу.

З тим ми й повернулися. Дівчата з нами випили, і язички їм розв'язалися. Роздивляючись підхмеленими очима Олю, я намагався побачити все те, що так миттєво помітив Олюсь, і поволі почав схилитися до того, що він таки має рацію. Худою, звичайно, її не назвеш, але й не була вона занадто товстою. Відхилившись назад, я роздивився її гепу і визнав, що й тут Олюсь не помилився. Вона пахнула, як яєчня на ковбасі. Я обняв Олю за широку талію і запропонував випити на брудершафт, після чого рішуче зжував з її вуст усю помаду. Моя рука опустилася нижче і спинилася на випираючій сідниці: вона була тверда, як камінь. Це мене заводило.

Але навпроти мене сиділа Леся і вона мені подобалася більше. Вона мені сподобалася ще більше, коли Олесеві так і не вдалося поцілуватися з нею як слід — після брудершафту вона тільки грайливо підставила йому щічку. Тоді він запросив її танцювати. Я запросив Олю. Вона пригорнулася до мене всім своїм бурхливим тілом, дозволяючи відчути, як його багато і яке воно пружне й зовсім не розм'якле. Вона діловито обхопила мою шию і, запорпавшись носиком під вухо, стала лоскотати шию язичком. Я пересунув руку, яка досі спочивала на її спині, ближче до грудей так, аби великий палець ліг на персо. Воно було теж тверде. Я нама-

цав пальцем пиптик і погладив його, Оля тихо застогнала і вкусила мене за вухо, тісно притиснувшись своїм животином до мого настовбурченого прутня. Уся наступна програма сьогоднішнього вечора постала переді мною як на долоні: таксі — Винники — вино — по кімнатах. В принципі я був не проти. Але мені подобалася Леся і, що більше я з нею спілкувався, то дедалі сильніше вона мені подобалася.

І, знаючи, що роблю свинство, я запросив її на танець. Ольось навіть спробував запротестувати, але Леся уже піднялася і пішла. В танці вона притулилася до мене так, мовби танцюємо не вперше, а бозна-відколи, її тіло покірно піддавалося моїм рукам, вона не танцювала, а плила в танці, як пушинка, а її чарівне мовчання, її тоненькі пальчики, які реагують на кожен порух моїх, її скрадливий погляд з-під вій — усе це свідчило, що я її цікавив більше, ніж Олько. Усвідомлюючи те, що пізніше я можу й не мати такої щасливої нагоди, я спитав:

— Знаєте, Лесю, я б хотів з вами зустрітися окремо. Де б я міг вас побачити найближчим часом?

— Це дуже просто. У неділю в мене уродини, і я вас запрошую.

О ні! Отак відразу і в сім'ю? Помітивши моє ошелешення, додала:

— Не бійтеся. Ви будете чути як в родині.

— Там буде й Оля?

— Ні. То моя шкільна подружка. Ми бачимося рідко.

Після цього вона назвала свою адресу на Новому Львові. Ми чулися як шпигуни, ані найменшим натяком не видавши за столом своєї змови, і Олько продовжував залицятися до Лесі, а я до Олі. Леся пила мало, Оля ж добряче захмеліла і використовувала мене як вішалку.

Коли ми розходилися, кожен пішов проводити свою панну. Оля мешкала на Мучній. Я піймав таксі, ми сіли зза-

ду і всю дорогу цілувалися. Біля її дому продовжили це приемне заняття, але тут уже я увійшов в екстаз і потягнув Олю на Кайзервальд. Там я спер Олю на дерево, здер з неї джинси і взяв її навстоячки, п'яну і дурну. Місяць угорі радісно освітлював її білу широку дупу. Оля тихенько покувікувала, але жодним іншим звуком не сигналізувала наближення оргазму. Хвилин за двадцять оця гімнастика мені надокучила, я був п'яний і мав притуплені відчуття. Але Оля й не думала кінчати. Вона ритмічно підмахувала і, щоб я скис, могла махати так до самого ранку. Але я хотів спати і — додому. На думці мені крутилася Леся — ніжне сотворіння, з якою секс мав би перетворитися на свято, а крім того, я був спраглий не стільки сексу, як кохання, я хотів знову пережити цей чудовий стан закоханості, коли все довкола тебе цвіте і вибухає пристрастю...

— Я кінчаю, — сказав я.

— Ні, — сказала Оля.

Ще десять хвилин проминули з незмінним наслідком.

— Я кінчаю, — повторив я.

— Ні, — сказала Оля.

Її дупця працювала в тому самому ритмі, я навмисне зазвер і не рухався, а вона сама насувалася на мене і відсувалася, як паровий молот. Власне, я можу під час цього думати щось своє і, відволікаючись таким чином, перебувати у процесі досить довго, але то був не той випадок, я не мав жодного бажання викладатися для першої-ліпшої Олі.

— Можна в тебе? — спитав я.

— Ні, — сказала Оля.

Здавалося, вона, крім «ні», жодного слова уже вимовити не спроможна.

— Я кінчаю.

— Ні, — сказала Оля.

Я посадив її на траву. Оля була така п'яна, що відразу повалилася навznak, як була, зі спущеними джинсами. Я спробував її підняти, очуняти, але вона захропіла й не реагувала ані на мої слова, ані на ляпаси. Що було робити? Нести її я не міг. Не та вагова категорія. Все, що я зробив, — це заледве натягнув на неї джинси, застібнув і, наламавши липових гілок, прикрив її, щоб не замерзла. Все це, мабуть, збоку скидалося на дії маніяка: задушив — трахнув — замаскував. Ні, на прощання я ще цьомкнув її у уста і подався додому.

3

Прокинувся я з важкою головою. Вчорашня п'янка вибила мене з колії. Здавалося, я поклав під язик здохлу жабу, яка за ніч розкласяся. Я навіть для певності поплямкав. Я виліз із ліжка, позбирав із підлоги манатки, вбрався і посунув до ванної. Прополоскавши горло, я вихаркав разом з водою темно-червоні згустки. І жодних решток жаби. Просто темно-червоні згустки. Як у туберкульозника. Але то не була кров. То було вино. Те, яке я пив учора. Скільки я його вдув? Я чистив зуби і без кінця спльовував. Врешті знову прополоскав горло і виплюнув. Цього разу те, що вилетіло з мого писка, було прозорим.

У роті стояла спека пустелі, з піднебіння сіялося гаряче світло і спалювало все, що бачило на язичку, я видихав безнадійну пустелю, на зубах хрускотів пісок — пити, пити, пити... Чи випити? О Боже, ні, тільки не це. Я запарив зеленого чаю і відчув, як з кожним ковтком у голові сходить сонце, проміння зблискує, розсіваючи тепло і радість, розганяючи смуток. На гілках затьохкали птахи, запах розквітлого бузку вдарив у ніздрі, а посеред пустелі розквітла оаза. Це все наслідки чаю.

Дорогою до Лесі я купив парфуми, букет троянд і поїхав на Новий Львів. У новобудовах я чуюся як зацькований щур, мені там незатишно і боязко: ці висотні будинки діють на мене з якоюсь агресією, мовби я чимось перед ними завинив. Ніби змовившись, вони роблять усе, аби заплутати мене, не дати знайти потрібне помешкання, навмисне повертаючись до мене не тим, що мені потрібно, боком, а інколи взагалі зникаючи з поля зору. Цього разу я блукав добрих півгодини, а коли нарешті потрапив до Лесі, там уже всі гості зібралися.

Леся нас познайомила, і я з радістю дізнався, що вона, крім мами, тата й сестри, має ще бабцю, хрещену маму, двох шкільних колежанок, які вже встигли щасливо віддатися і прийшли з чоловіками, двох неодружених однокурсниць і аж трьох кавалерів, які на мене дивилися з промовистим почуттям невдоволення. Мабуть, кожен з них мав свої плани щодо Лесі, але самій Лесі це не заважало, і вона посадила мене між собою і сестрою. Сестра Лесі називалася Рома. Вона була старша за Лесю років на два-три. Рома була вища, Роми було більше. Вона дуже втішилася, отримавши таку гарну забавку, як я, на якій можна з успіхом проекспериментувати всі салати й закуски та домашні наливки. Вона повністю заволоділа моєю тарілкою, і я не встигав дожувати, як підкидала щось нове.

Я чувся не дуже добре у чужому товаристві й подумав, що вино мені додасть гумору, але вино там було жахливе. Краще б я замість тих парфумів подарував їй кілька пляшок шампана, тоді б і мені щось перепало. Наливки були надто солодкі й нудотні, а горілки я не п'ю. То були муки. Я сидів тверезий і зацькований. А тут ще Рома весь час щось мені лопотіла біля вуха, і я мав одне-єдине бажання: убити Рому,

відкланятися й піти додому. Проблема була тільки в тому, що, убивши Рому, додому б я уже не попав. Живи, Ромо.

Найбільшою незручністю, коли я потрапив у нове товариство, завше було те, що я неодмінно опинявся у центрі уваги. Будь-яка тема, що зачіпалася за столом, обов'язково викликала апелювання до мене: а яка ваша думка? Хотілося гаркнути: а ніяка! Дайте поїсти. Ну, власне, і це теж було проблемою. Мені не дають спокійно їсти, мене весь час смикають. У Лесі мене питали, чому я нічого не п'ю. Так, я міг пояснити, що не можу пити тої люри, якої вони сотворили, а горілка їхня — підробка, яку випродукували закарпатські цигани.

Після години сидіння за столом усі зарухалися. Хтось пішов на балкон курити, хтось — на кухню, за столом лишилися тільки Рома і я. У Роми виявився один суттєвий недолік. Вона торохтіла без угаву, рот у неї не замикався. Краще б вона виклала все на папері, слухати її теревені я не мав сили. Вона на все мала свій погляд. Люди, які на все мають свій погляд, мене завше відлякували через те, що я таким даром не володію. Я вибрав єдино можливу тактику: кивав головою і казав раз на півхвилини «угу». Цього було досить, щоб підтримувати розмову.

Коли ми залишилися самі, Рома почала мені пояснювати, які великі проблеми постають перед дітьми у школах. Рома була вчителькою. Нас ріднило те, що я за освітою педагог. Але була й суттєва відмінність: я жодного дня не працював за фахом. Мені начхати було на шкільні проблеми на сто років уперед, але я мусив слухати і кивати, слухати і кивати. Я відчув, що коли не вип'ю, то в якийсь момент зірвуся і завию. Може, навіть стану навкарачки задля більшого ефекту і когось покусаю. Але тих їхніх напоїв я пити не міг. У мене є принцип: сцяків не п'ю.

Порятунок заблиснув несподівано. Матуся попрохала Рому вибігти до крамниці по воду і дуже перепрошувала

мене, що перериває таку цікаву розмову. Я зголосився супроводжувати Рома, мене відмовляли, але я наполіг. Надворі вечоріло, в повітрі розливалися пахощі розквітлих куштів. Рома змінила тему і торохтіла про погоду, яка останнім часом абсолютно не передбачувана. Як і наша влада, сказав я, очевидячки, не подумавши. Вмить Рома перескочила на політику і почала дерти владу у хвіст і в гриву. Я кивав.

Дорогою до гастроному я запропонував Ромі на хвилюшку усамітнитися, озброївшись пляшкою шампанського. Вона трішки завагалася, мовби роздумуючи, навіщо це я пропоную, але таки погодилася. Поки вона купувала воду, я взяв дві пляшки шампанського і сховав у кульок. Ми забрели у скверик, де не було жодної живої душі, й сіли на лавку. Я розкоркував шампанське, але пити довелося з горла. Пластикових стаканчиків у гастрономі не виявилось. Після кількох добрих ковтків я відчув і силу, і настрій на продовження застілля, але мені не квапилося. Мені було добре. Рома була симпатичною дівчиною з довгими ногами й великим ротом. Я обняв її за плечі й притулив до себе. Рома продовжувала торохтіти. Вона розповідала і розповідала, а я просто вимикався і думав про своє. Але під хмелем хочеться уже не вимикання, а спілкування. Я не знайшов іншого способу закрити їй рота, як притягнути за голову і поцілувати. Я засмоктав її так несподівано й агресивно, що це її паралізувало, вона зненацька перетворилася на єгипетську мумію: очі не кліпали, рука з розчепіреними пальчиками зависла в повітрі, а вуста жодним порухом не відповідали на мій поцілунок. Я цілував мумію і насолоджувався тишею, насолоджувався пахощами квітів і меду, ніжним сюркотом цвіркунів і далеким кумканням жаб. Коли я врешті відірвав свої вуста від її вуст, щоб освіжити горлянку, тишу — о диво! — ніщо не порушило. Рома мовчала з розкритими вустами і розчепіреними пальчиками. Я дав їй пляшку, вона ковтнула і далі мовчала. Я не мав нічого про-

ти. Я люблю помовчати. Але це тривало недовго. За хвилину Рома сказала таке, від чого мені перехопило подих:

— Ось ми й поцілувалися.

Я подумав, що це мені почулося, й перепитав:

— Що?

Вона повторила все тим же відсутнім тоном. Це звучало так, мовби наше цілування було заплановане.

— А я думала, що це станеться пізніше, — додала вона.

Тут я вже й зовсім отетерів. Чого це вона вибудовує якісь плани?

— Не зрозумів, — сказав я. — Невже такі речі плануються?

— А що тут поганого? Я думала, що сьогодні ми тільки познайомимося і домовимося про зустріч. А потім зустрінемося, підемо гуляти... І тоді... тоді це станеться...

— А звідки ти мала певність, що ми домовимося про зустріч?

— А хіба ти цього не хотів?

— Е-е... я... звісно, хотів... але ми могли так відразу й не домовитися, правда?

— Правда. Але я рада, що сталося саме так. Якщо ти й справді мною захопився, то нема сенсу все це розтягувати.

Здорова думка. Але звідки вона взяла, що я нею захопився?

— Я давно хотіла з тобою зазнайомитися, але я така не-смілива. Леся не раз тягнула мене у «Вавілон», переконуючи, що ти там буваєш щовечора, але тих кілька разів, що ми ходили, тебе не було. А коли Леся розповіла, що запросила тебе на свої уродини, я так зраділа!

Тут вона пригорнулася до мене ще тісніше, але я відчув лише, як наростає в мені гнів. Виходить, що Леся все підлаштувала навмисне і запросила мене для своєї сестри? Ну, не свиня? Авжеж, вона хотіла як краще, всі жінки прагнуть вчинити як краще, але часто виходить чомусь навпаки. Рома була симпатична дівчина, але не викликала в мене жод-

ного спалаху почуттів. Я допив шампанське й витяг другу пляшку. Це Рому дуже здивувало, вона почала переконувати, що не варто, бо ми й так уже достатньо затрималися, до того ж вона більше пити не буде, але я її не слухав. Я вже захмелів якраз настільки, що міг їй сказати все, що думаю, про їхні напої. Невже вона не помітила, що я нічого, крім води, не пив? Невже вона не помітила, що тверезому перебувати у незнайомому товаристві важко? Я просто мушу зараз надолужити те, що прогавив за столом. Тепер настав час кивати їй, на очах у неї забриніли слізки, вона закліпала і — о диво! — цього разу не висловлювала жодної своєї думки, вона не тільки визнала мою рацію, але й зробила сама кілька великих ковтків. Я з утіхою помітив, що вона теж захмеліла і, цілуючи її знову, уже сміливо поклав руку на перса. Рома застогнала, вкусила мене за вухо і пересіла мені на коліна. Я погладив її стегна спочатку поверх сукні, а потім почав гладити під сукнею, поволі добираючись дедалі вище й вище, вона пробувала, не відриваючись від моїх вуст, перешкодити цьому, але я не збавив своєї наполегливості і моя рука розсунула її стегна та проникла до розпашілої розкішницьі, Рома затріпотіла, як спіймана в сіть русалка.

Довкола вже запанували сутінки, людей не було, і я спробував скинути з неї трулі, аби довести справу до кінця. І тут Рома, захищаючи свою останню фортецю, застогнала, що вона ще дівчина. Гарний номер! Гіршої свині мені Леся не могла підсунути. Так виглядає, що сьогодні не той день і сквер не те місце, де Рома була б готова розпрощатися із цнотою. Я не наполягав. Може, хтось інший, шокований такою звісткою, хутенько доцмулив би пляшку і повернувся з панною на гостину, але я ж джентльмен. Я розстібнув ширінку, витяг свого прутня і вклав їй у руку. Вона була, мов сомнамбула, і, вочевидь, не знала, що з цим скарбом робити, але є така гарна штука, як інстинкт, і він робить

чудеса — за хвилину вона таки оволоділа мистецтвом гри на такому примхливому інструменті. А я продовжив її пестити пальцями, доки не довів до такого вибухового оргазму, що мусив вільною рукою затуляти їй рота, хоча вона вкінці таки прокусила мої пальці. Все ще перебуваючи у напівпритомному стані, простогнала: «Що це було?» Я вирішив не гаяти час на пояснення, а, пересадивши її на лавку поруч себе, нахилив голову до прутня. Вона спочатку відверталась, зціпивши уста, але пручання її тривало недовго, і врешті уста розкрилися. Я був уже достатньо збуджений і, відчувши, як раптово злітаю, мов Ікар, до сонця, дуже швидко виладувався, змусивши її закашлятися й захлинутися. Після цього напоїв шампанським і сам допив решту. Вона знову спитала:

— Що це було?

— Орально-інструментальний секс, — відказав я, підвівшись з лавки. — Час іти.

— Я ніколи цим не займалась, — сказала вона, зазираючи у мої невинні очі.

— Вірю, але колись усі починають.

— З цього?

— І з цього теж.

Я подав їй руку, вона піднялася, я взяв торбинку з водою, і ми подалися на гостину. Але перед тим я купив ще дві пляшки шампанського. Я зиркнув на годинник — ми були відсутні понад годину. Ну, нормально. Я себе чудово почуваю після шампанського. Ми прийшли саме під час перекуру, Ромина мама дуже зраділа:

— Ой, пропажа з'явилася! Ви, напевно, прогулювалися? Чудово. Якраз гаряче подаю.

Ромині щічки пашіли, вона погано приховувала своє сп'яніння, і я хутенько поволік її до столу. За столом сиділо кілька дівчат і Леся.

— А де це ми блукали? — поцікавилася її сестра. — Ми вже тут переживати стали. Ромуууся! А ти п'яненко? — І зі сміхом до мене: — Ви навіщо Рому споїли?

— Я ж не знав її можливостей. Ми випили всього лише пляшку шампана, — сказав я і виклав шампанське на стіл.

— Всього лише! Та моя сестра за вечір якщо вип'є півкелиха, то вже великий прогрес. Ромусь, ану закушуй скоренько. Що ви там з нею робили, що в неї вся помада зникла?

— Морозиво їли, — сказав я, а Рома почервоніла ще дужче і, взявши запропоновану Лесею помаду, вийшла до лазнички.

На гаряче збіглися всі гості, і знову за столом запанував гамір. Опісля старші нарешті ушилися. Леся увімкнула гучніше музику, вимкнула світло, залишивши тільки ввімкненою одну настільну лампу, і потягла одного кавалера танцювати. Два інші провели пару награно-радісними очима, потім презирнулися і запросили Лесиних колежанок, за ними пішли до танцю й інші. Рома усміхнулася до мене спідлоба і спитала:

— А ми?

Я подумав: яке нахабство! «А ми!» — це ж треба! Вона вже бачить нас разом. Ніколи не думав, що оральний секс — привід для тривалих стосунків. А саме це й забриніло у тому її «ми», яке об'єднало нас в одне ціле. Ми що тепер — пара? Я взяв її до танцю, щоб надто не виділятися від загального тла, але тут мені подумалося, що все це не так просто і що я опинився тут не тому, що так хотіла Леся, а тому, що так хотіла Рома, яка віддавна мене вистежувала у «Вавілоні». Леся навмисне мене заманила для своєї сестри. Розуміння цього мене неабияк вкурвило. Я зиркнув на Лесю — вона танцювала так, як танцюють із першим-ліпшим, жодного інтиму. Зате Рому так і горнула якась сила до мене, вона напирала своїми персами й животиком, очка її добряче по-

соловіли, а на вустах приліпилася незмінна радісна усмішка. Усе йде за планом? Авжеж, ось і її матінка вигулькує з-за одвірка і, виловивши очима нас із Ромою, задоволено всміхається і зникає, щоб, очевидно, розповісти на кухні родині, що тут відбувається. Я помітив, що дивилася вона тільки на нас, ніхто інший її не цікавив.

Нарешті Джо Дассен заткався, і ми сіли за стіл. Наступна його пісня була занадто ритмічною, і танцювати ніхто не пішов. Леся вибігла на кухню по торт, а я скористався цим, аби підлити Ромі шампана. Ми випили. Коли Леся внесла торт, Рома вже була не в змозі рівно тримати свою голівку. Леся довірила різати торт колежанкам і потягнула сестру до іншого покою. За хвилину вона повернулася, осудливо зиркнула на мене і запросила танцювати.

— Навіщо ви споїли мою сестру? — прошепотіла вона, усміхаючись.

— Треба було попередити, що вона так швидко п'яніє. Наскільки я пригадую, ми з вами у «Вавілоні» випили куди більше.

— Ну, на мене алкоголь так не діє. Рома завше була трішки відлюдкувата, уникала забав. Вона до міцних напоїв не звична. Але я так зрозуміла, що ви не нудьгували удвох?

— Ні. Ми розмовляли про поезію.

Леся зиркнула на мене здивовано і сказала:

— Можливо, шампанське якраз і стимулює розмови про поезію. Але розмазана помада свідчила про інше.

— Це зовсім не те, що ви подумали. Я сюди прийшов не заради вашої сестри.

— О! Невже заради мене?

— Не робіть із тата вар'ята. Ваша сестра хотіла познайомитися зі мною, а ви їй у цьому сприяли. Ви навмисне водили її до «Вавілону», бо бачили мене там. А потім скорис-

талися нагодою і запросили до себе додому, хоча не могли не помітити, що я залицяюся саме до вас.

— А що Оля? — блиснула вона підступними очками.

— А що Оля?

— Ви хіба її не відпровадили?

— Відпровадив.

— І?

Музика закінчилася, я вивів Лесю на балкон.

— Оля не в моєму смаку.

— Ви їй про це сказали?

— Невже я мушу кожній панні, яку відпроваджую, повідомляти, що я думаю про неї?

— Зовсім ні. Але панні, з якою ви провели ніч, могли б щось і повідомити?

— Яку ніч?

— Ніч із Олею.

— Що за дурня?

— Оля прителіпалася додому на світанку.

— А я до чого? Вона хіба сказала, що була зі мною?

— Ні. Тобто вона не пам'ятає. Вона не знає, що з нею було вночі.

— І ви з цього зробили висновок, що вона була зі мною?

— А хіба щось інше можна подумати в такій ситуації?

— Чому ні?

— Наприклад?

— Наприклад, те, що вона зустріла ще когось.

— Під хатою?

— Я не довів її до самої хати, залишалося метрів сто. Подвір'я було яскраво освітлене, і вона сказала, що далі йти не треба, а я не сперечався. Ми попрощалися. Оце і все.

— Не зовсім. Хтось її запровадив на Кайзервальд і там залишив. Вона отямилася над ранок. Застудилася. Але як вона там опинилася, згадати не може.

— Ви питали її, чи це не міг бути я?

— Вона не знає. Від моменту, як ви вийшли з трамвая і до того, як вона отямилася на траві, усе стерлося.

Я в душі полегшено зітхнув.

— Отже, з Олею ми розібралися, — сказав я. — Перейдемо до вас. Признайтеся, ви привели мене для сестри?

Леся закусила верхню губу, підвела голову і подивилася на зоряне небо. Вона мовчала, мовчав і я. Коли вона заговорила, голос її ледь-ледь тремтів.

— Рома справді хотіла з вами познайомитися. Вона читала ваші твори. Я подумала, що Рома не може не подобатися. Тому і...

— Я не заперечую. Рома — гарна дівчина. Але мені зовсім не хочеться брати участь у сценарії, який ви розробили.

— Це вийшло спонтанно.

Я наблизився до неї, взяв її за талію і притягнув до себе. Вона поклати голову мені на плече і зітхнула:

— Я хотіла як краще.

— Я теж.

По цих словах я почав цілувати її в шию, вона притиснулася щільніше і підставила уста.

РОЗДІЛ ШОСТИЙ

1

З Вірою я познайомився на забаві, яку ми традиційно організовували вже не перший місяць, а суть її в тому, що кожен мав привести з собою якусь бридулю. Перед забавою ми скидалися по п'ять доларів (тоді це були порядні гроші), вигравав той, у кого панночка була найстрашніша. Він забирав усю касу, на половину купував різне вгощення, а другу половину залишав собі. Попри те ставилися деякі умови: щоб панночка вважалася негарною, вона мусила мати не менше п'яти недоліків, але якщо хтось, привівши панну, не зміг переконати присутніх у наявності всіх п'яти недоліків, то платив штраф. Водночас заборонялося приводити панночок із якимись фізичними вадами — калік, горбатих, кривих, сліпих і т. д. То мали бути винятково «кавалерист-дівиці» (ноги колесом), «штахети», «прасувальні дошки», «тумби», «шафи», «жирафи» і т. д.

Кілька разів поспіль вигравав Андрон, який приводив просто таки виняткові сотворіння. Щоразу, обсервуючи нову його пасію, здавалося, що нічого страшнішого вже не існує, але яке ж було наше здивування, коли Андрон наступного разу приводив ще більше пугало. Найцікавіше, що, на відміну від нас, він з тими страхоттями ще якийсь час тусувався, і не раз можна було побачити, як Андрон вишиває у центрі попід руку із черговою «тумбочкою», «бетономішалкою» або двометровою «штахетиною», стаючи об'єктом зацікавлених поглядів перехожих. Власне, ця обставина, що зазвичай вигра-

вав Андрон, сильно порушила всі засади нашої гри, бо окремі з нас, не маючи жодної надії обскакати Андрона, почали приводити на забаву цілком нормальних панночок з якимись малосуттєвими і малопомітними недоліками, аби врешті-решт провести вечір собі на втіху, якщо вже й так приречені на програш.

Чесно кажучи, один-два недоліки можна знайти за бажанням навіть у міс світу, а три-чотири у кожній панні, зате з п'ятим були завше проблеми. До яких тільки хитроців не вдавалися хлопці, аби переконати компанію у тому п'ятому недолікові! Якось Зеник привів панну, про яку твердив, що вона заїкається, та скільки ми не прислухалися, нічого подібного не помітили, але він стояв на своєму: вона заїкається тільки тоді, коли хвилюється. Ростик брехав, що в його панни одне око скляне. Ми всі по черзі перетанцювали з нею, витріщившись у її очі, і кожен робив той самий комплімент: «Які у вас чудові очі».

Забава, на якій я познайомився з Вірою, відбулася наприкінці квітня. Я, щоб довго не парити собі мізки, запросив знайому журналістку, яка мала двадцять три роки і об'ємне тіло — вражаючу сідницю і груди годувальниці. Насправді ці частини її тіла важко було б потракувати за недолік, але рятувало ситуацію обличчя — носик бульбою, очка маленькі, волосся пофарбоване у якийсь жахливий ядучо-червоний колір, брови вищипані, а натомість виведений олівцем контур брів, який їй, либонь, подобався більше за природний, можна тільки уявити собі, які ж ті брови були. П'ятим недоліком були її розумові здібності: вона називалася Люся і була дурна, як китайська петарда.

Як і слід було сподіватися, переможцем знову виявився Андрон. Його дама виглядала так, мовби все життя їла тільки самий салат з чорним хлібом, ноги мала не товщі від рук, перса і дупа відсутні, тобто щось, що мало бути там, де у всіх порядних дівчат міститься дупа, було, але штани на тому міс-

ці безнадійно обвисали. Коли я вперше її побачив, то не міг собі уявити, якого розміру в неї унітаз. Ми всі розглядали її з неабияким подивом, і кожен собі уявляв, як же оце сотворіння грається? І чи взагалі грається? Бо, може, там і шпарка така, що тільки олівець пролізе.

І тут я помітив панну, яка абсолютно не вписувалася в цю божевільну компанію. Це була висока дівчина з темним кучерявим волоссям, великими персами, ідеальними ногами, що злегенька припухли у стегнах, і випуклою сідничкою, вона не була худа, а скоріше пухкенька, але в міру, і з гарною фігурою.

— Хто її привів? — поцікавився я.

Виявилось, що привів її Ромко. Я тут-таки підсів до нього і спитав:

— А що це ти, голубе, вирішив нас обдурити? Що це ти за кралю привів? Гони штраф.

— Спокійно. Ти просто її не досить уважно роздивився.

— Ти хочеш мене переконати, що вона має всі п'ять недоліків?

— Звичайно. По-перше, зуби.

— Зуби?

— Авжеж, зуби. Ти бачив її зуби? Вони рідкі.

— Ну то й що? Зате які чудові пишні вуста! До них так і хочеться присмоктатися.

— Але за вустами ховаються зуби, і вони рідкі. По-друге, вуха. Зараз вони приховані волоссям, а взагалі вона клапоушка. По-третє, зизоока.

— Та йди! Це ти вже таки справді загнув. Я ж бачу, що це не так.

— Зараз, може, й не так. Вона з тих зизооких, у яких очі міняються. Коли я з нею познайомився, вона була зизоока. Зараз випила — і пройшло. По-четверте, вона інтелектуалка.

— Що ж це за недолік? — не второпав я.

— Ха! Та це просто страшний недолік. Вона не тільки інтелектуалка, а ще й страшна задавака. Вона прочитала Гайдегера, розумієш? — Ромко сповістив цю трагічну вістку, вирячивши очі так, мовби йшлося про невиліковну хворобу. — Ось ти... ти прочитав Гайдегера?

— Я? Ні, — зізнався я.

— От бачиш. А вона прочитала. І не тільки його. А й купу інших там ювів і попперів. Це просто якийсь жах. Така молода — і така зіпсована! З нею ж ні про що не поговориш. Ти їй про онанізм, а вона тобі про екзистенціалізм.

— Добре. П'ятий недолік.

— П'ятий? П'ятий — найстрашніший. П'ятий такий, що просто капець.

— Ну?

— Тільки голосно не смійся. Вона цілка!

— Цілка? Скільки ж їй років?

— Двадцять два.

— І цілка!

— Інтелектуальна цілка! Повний абзац. Маючи такі циці і таку дупу, бути цілкою — злочин.

— І ти зібрався позбавити її цього останнього недоліку?

— У мене нічого не вийде. Мого інтелекту не вистачить навіть на одну здибанку.

— Як же тобі вдалося приволокти її сюди?

— У неї є сестра. Молодша на два роки. От вона й розповіла мені про старшу сестру, яка цілими днями пропадає над книгами. Світу Божого не бачить, усе читає і читає, навіть телевізора не дивиться. І мала сама попросила, аби я її сестру кудись витяг — на забаву, між люди, щоб із хлопцями познайомила. А то вже якось незручно малій — вона молодша, і вже не цілка, а ця старша, та ще не грана. Розумієш? Мала повертається пізно, а та починає гдірати: «Де ти волочишся? Хочеш СНІД підхопити?» Страшна пилка. І весь час її дістає.

А одного разу, коли надибала в неї презервативи, обіцяла все батькам розказати. Така стерва. Ну, от я й притарабанив її суди. Може, хто клюне. Скажи чесно, тобі вона подобається?

— Подобається — не те слово.

— Бери. Даю задурно. Для тебе не шкода, хоч і ти цього Гайдеггера не читав. Але ти принаймні читав купу всякого іншого, правда? Я думаю, ти баки їй заб'єш.

— А чого це тобі так на тім розходитьесь? Щоб я скис — ти граєш її сестру!

— Тільки між нами — граю. З її сестрою легко, вона, крім дюдиків, інших книг у руках не тримала. Скоро їхні батьки попруть на море. Сестрички будуть у хаті самі. А там така квартира — атас! А я мушу, блін, по парках затискатися. А якщо ти її закадриш, будемо гратися в сусідніх кімнатах. Там такий бар! Ти пив банановий лікер? Давай, вперед. Даю досьє: вона шаленіє від цього чувака, що «Ім'я троянди» написав з Шоном О'Коннері.

— Умберто Еко.

— Во! А ще від Маркеса, Кортасара — словом, від усіх латиноамериканців разом. А останнє, що її вставило, — Генрі Міллер.

— Фантастика! Там же тільки те й роблять, що граються. І мат на маті.

— О, запам'ятай: не дай Боже тобі в її присутності загнути якесь глупство чи розповісти сороміцький анекдот. Це буде повний гимбель. З анекдотів — тільки абстрактні. Летять два напильники... пливуть три пательні... Попри те можеш ті самі жарти розповідати наступного дня, вона їх забуває за три секунди... Так, що ще?.. Ага! П'є тільки сухі вина, морозива не їсть, кави не вживає, зате ганяє чаї. Цього поки що досить, будеш мати питання — звертайся.

Тут я помітив, що моя дама вже починає нервуватися від нудьги і кидати неспокійні погляди в наш бік.

- Добре, але ти повинен нейтралізувати мою подружку.
- Оцю самохідну гармату?
- Власне, запроси її до танцю. А я піду до твоєї. Як її звати?
- Віра.

Вона крутилася з келихом вина перед якоюсь картиною, що висіла на стіні, і, можливо, намагалася вгадати, що там намальовано. Марна справа — цього не знав навіть автор. Я запросив її танцювати. Вона якось так загадково повела бровами, ніби це її неабияк здивувало, поставила келиха на стіл, і ми затупцяти в меланхолійному хилитанні.

— Якби ми тут влаштували конкурс краси, вас би обрали королевою, — випалив я для початку.

— Не думаю. Смак більшості тут доволі оригінальний, я геть не вписуюся в їхні ідеали. Це вас Ромко націлив на мене?

— Ні. Я сам його почав розпитувати про вас і раптом дізнався, що ви прочитали Гайдеггера. Це мене зворушило. Переважно панни у своєму розвитку зупиняються на Франсуазі Саган. А тут — Гайдеггер.

— Ви хочете поговорити про Гайдеггера?

— Боже борони. Я не так високо залетів. Волю кайфувати над античними і східними філософами.

— Східними? — перепитала вона. — Якими східними?

— Китайськими, японськими... Лао-Цзи, Чжуань-Цзи... Взагалі я захоплююся і їхньою літературою. Ви читали Акутагаву Рюноске?

— Ні.

Ура! Один — нуль.

— А фільм Акіри Куросави «Расьомон» бачили?

— Звичайно. Я бачила кілька фільмів Куросави. А до чого тут «Расьомон»?

— Він знятий за новелами Акутагави.

— Правда?

В її очах спалахнула непідробна цікавість. Саме така, яка спалахує в очах рибалки, якому повідомляють місце, де клює риба.

— А ще, якби ви прочитали щоденники Сей Сьонагон, Кенко-Хосі чи Басьо або прозу Іхари Сайкаку! Це страшний кайф.

— А ви маєте ці книги?

— Я маю все, що видавалося з давньої східної літератури.

Ми плавно переходили з танцю в танець, не розтискаючи обіймів, а навпаки непомітно притискаючись чимраз тісніше так, що незабаром вона заплела свої руки у мене на шиї, і ми вже перейшли на шепіт. Віра пробувала здивувати мене тими авторами, яких вона прочитала, але це було неможливо. Я знав усе. Інша річ, що міг чимало з того не читати, в чому я чесно признавався, але всі прочитані й непрочитані автори були поскладані в моїй голові в акуратному порядку, я знав, що вони написали, і знав, чому їх не хочу читати. Зате Віру я потряс безліччю нечуваних книг. Вона ковтала інформацію з якоюсь фанатичною ненаситністю, вбирала її, як губка, і в цей час із нею, здавалося, можна було робити все. Принаймні ми не звільняли обіймів навіть у паузах між мелодіями. Врешті я вирішив перевірити, наскільки мені вдалося її причарувати, і виманив із повними келихами вина на балкон. Там я пригорнув її і став цілувати спочатку за вушком, ніби ненароком, потім мій язик легенько пірнув у саме вушко, і я відчув, як тіло її напружилось і вона починає водити голівкою, далі я перебрався до щічки, і знову вона, заплющивши очі, водила голівкою, то наближаючи свої вуста до моїх, то віддаляючи, але вже дозволяючи торкнутися їх насухо. Проте поцілувати себе все ж таки не дала, хоча я вже бачив, що знаходжуся на півшляху.

Отямилася вона о пів на дванадцятую і заявила, що їй час іти. Я пробував намовити її лишитися, але нічого з цього не вийшло. Я сказав, що проведу її, вона не заперечувала, і ми

зникли з забави по-англійському. Дорогою продовжили наші інтелектуальні вправи, під брамою я пригорнув її знову, пожував вушко, цьомкнув єдине місце, яке вона мені вділила — щічку, і ми, обмінявшись телефонами, розпрощалися.

З того вечора ми почали стрічатися, але далі цьомчиків у вушко і щічку справа не йшла. Вона охоче поїхала до мене додому, аби насолодитися книгозбірнею, але все, чого я від неї добився — це нарешті поцілунок у уста. Короткий і без особливого шалу. Вона поступалася, підкорялася, але тільки міліметр за міліметром, і, видається, не мала наміру пришвидшити хід подій. Це мене збуджувало і дратувало водночас, і не знати, як довго б я це терпів, якби не Ліда, яка перейняла на себе повністю всі мої сексуальні потреби. За такої умови прискіпувати події з Вірою в мене не було потреби.

2

Кожна з моїх дівчат мала якусь свою неповторну грань, котрої не було в іншій. У Віри був інтелект. А дівчина з інтелектом трапляється ще рідше, ніж цілка. Ці тропічні рослини проростають переважно в сакральній тиші покоїв, забитих книгами, яких не читає більше ніхто, крім них. Поволі їм стає не досить того, що вони читають, і вони починають шкрябати щось на папері, роблячи таким чином дві непоправні дурниці: збільшуючи кількість книжок і зменшуючи кількість жінок. Відтоді вони вже перестають бути жінками й перетворюються на чарівниць, фей, небесних сотворінь, у їхніх жилах тече не кров, а нектар. Інтелектуальні панни мовчазні й замислені. Бо й справді, про що можна говорити з дівчиною, яка прочитала Гайдеггера? З нею можна тільки мовчати. Якщо вам стрілить у голову з такою дівчиною познайомитися і ви почнете розмову про звичні у таких випадках дурниці, вона вас зміряє таким поглядом, що ви на цілих півроку залишитеся імпотентом.

Віра прочитала не лише Гайдеггера, але й Ніцше, Фройда, Маркузе, Леві-Стросса, Юма, Поппера, Канетті, Сартра та безліч інших монстрів. Саме лиш усвідомлення того, що переді мною розкинулася така вражаюча скарбниця знань, викликало в мені якусь нестримну жагу, котру доводилось тамувати довго й методично. Коли я лежав на Вірі, мені здавалося, що переді мною вся книгозбірня світу. Граючи Віру, я грав Гертруді Стайн, Вірджінію Вульф, Айріс Мердок, Емілі Дікінсон, Франсуазу Саган, Сільвію Плат, Наталі Саррот, Джоан Роулінз, Лесю Українку й Оксану Забужко. Вони лопотіли до мене всіма мовами світу, і я почувався поганським жерцем, який мусить безперестанно когось грати, надаючи таким чином руху цій гівняній планеті.

Піхва Віри нагадувала розкішний помаранчевий гай, і коли я прикладав до неї вухо, то ловив шум морського прибою, крики чайок, лопотіння вітрил кораблів, що прибували з Візантії, Ассирії, Єгипту, навантажені слоновою кісткою, імбиром, перцем кайєнським і цинамоном... Там, у її глибинах, билось серце океанів, дивні містичні риби зблискували очима в нетрях червоних коралів, вигиналися хтиво водяні пагони, і коли я занурював свого прутня, то навіть чув, як об нього чиркали риби й слизькі медузи, запліталися водорості й хороводи русалок.

Мені здавалося, що коли я зазираю у її піхву, то бачив усіх тих гайдеггерів, як вони голі по пояс, засмагли на шкварку, спливаючи потом, волочать величезні лантухи, розвантажуючи заморські кораблі. Сповзаючи вниз до Віриної піхви, я чув, як уся премудрість світу вливається в мене. І тоді мене охоплював страх. Як я смів проникати сюди своїм тупоголовим прутнем, цим брутальним тараном, який створений для руйнування варварських фортець, пробивання дубових брам, нищення Картагіни — сюди, у цю країну марев, у це тендітне похливе літепло?!

Мені подобалося запихати носа в її піхву й уявляти себе маленьким пухнастим ведмедиком, а вдивляючись у неї в густій темряві, бачити, як довкола піхви сяє золотий німб, здавалося, от-от з неї зійде вранішнє сонце точнісінько так, як сходить воно з Величезної Піхви Небес і заходить у неї. Спробуйте покохати панну, розвернувши її розкішницею до сонця, мов сонях, — ви відчуєте, як якась сила втягує вас всередину, як піднімаються назустріч хвилі й обволікають прутня. Коли я торкався пальцями її піхви — оживали звуки невидимої таїни, неясні натяки звуків, меланхолія простору з безконечними коридорами лабіринту. Як і в більшості інтелектуальних панночок, піхва Віри була стулена, як черепашка вустриці. Чи смакували ви коли-небудь вустрицями? Вони на смак — як розкішниця Віри. Вустрицю їдять ще живою, присмачивши перцем, сіллю й оцтом, тоді вона починає пульсувати, дрижати, і власне таку оскаженілу вустрицю ковтають, запиваючи білим вином. Я ковтав Вірину розкішницю, нічим не присмачивши, а вона пульсувала, дрижала і скаженіла, засмоктуючи мого язика, засмоктуючи мене з головою, і руками, і ногами, засмоктуючи мене всього, і я перетворювався на безборонну вустрицю в гарячих устах піхви, я не володів собою, я розчинявся у її соках, стаючи її частиною, малесенькою та непомітною.

3

Взагалі, коли чесно, Віра мала на мене найбільші права — адже це я її позбавив невинності. Живучи в Галичині, ви не можете бути певні того, що, привівши до хати дівчину, ба навіть лишивши її на ніч, ви її вграєте, вона може виявитися цілочкою і говорити щось про чисті почуття. Цілочки бувають різні, одні не дозволять скинути з себе навіть мештів, інші скинуть усе, але до істеричного стану будуть боронити свої майтки.

У жінок будь-якого народу є свої конкретні частини гардеробу, які вони захищають до останку. В галичанок — це майтки. Ви можете все з неї поздирати, гладити всюди, навіть у тих екзотичних місцях, які знаходяться в, — але зняти їх вона вам не дасть, вона вхопиться за них пальцями, аж ті побіліють, вона буде схрещувати ноги в такий замок, що, здається, лише смерть змусить його розімкнутися, буде викручуватися і брикатися, мов дика лошиця. Ціле щастя, що ми живемо в епоху майточок тендітних і тоненьких, які можна просто розірвати. А уявімо собі, як мучилися наші батьки, шарпаючи добротну й міцну фланель?..

Та коли вам нарешті вдасться з неї зірвати цей останній символ незалежності, вона враз опадає знесилена і з якимсь самовдоволенням смутком розсовує ноги. Є такі, що обов'язково запитають, коли будеш намагатися стягнути з них джинси: «А що потім?» Чесно кажучи, у мене від такого запитання все відразу падає. Бувають і такі цілочки, які, не давши з себе зняти майточок, радо приймуть прутня в будь-які інші місця. До них належала й Віра. Піхву вона берегла для чоловіка. І це в свої двадцять два роки! Ледве мені вдалося переконати її, що він того не вартий.

Пробивання цілочки — акт, сповнений драматизму. Є безліч чоловіків, які за все своє життя не зустріли невинної дівчини. Не знаю, за що мене Бог покарав, але доля мене пригощала переважно цілочками. Я зрозумів, що цей хрест я мушу нести з гідністю, і я ніс його, не ремствуєючи, але й не мліючи від захоплення. Цнота — це щось таке, що єднає панну з Пречистою Дівою, і, втративши її, вона рве цю сув'язь. Тонесенька пелюсточка цілочки, як мембрана у вусі, чутливо приймає сигнали з космосу і посилає назад, коли ви її пробиваєте, у небесах відбуваються незворотні катаклізми. Тому дівчина, яка пригостила вас своєю цнотою, чомусь вважає, що ви відтоді стаєте мовби вічним сторожем її піхви. І досі я мушу вислу-

ховувати чергові любовні страждання панночок, у чиїх піхвах мене прописано вже навіки.

Тоді як Хмельницький облягав Збараж цілих півроку, Віри-ну фортецю я взяв за місяць. Перед тим ми справно займалися оральним сексом, і Віра вважала це нормальною річчю.

— Всі ви, чоловіки, однакові, — говорила Віра. — Вам би тільки свого добитися. Поки ти не позбавив мене цноти, я знаю, що ти мене не кинеш. А якщо кинеш, то що я поясню своєму чоловікові?

— Ти гадаєш, він тебе буде допитувати?

— Чому б і ні? Це його право.

— Тоді він debil. Ти знайди собі такого чоловіка, аби той не мав комплексів відносно того, хто був у тебе перед ним.

— Хіба такі є?

Я хотів сказати: «Звичайно! Це я!» — але стримався.

— Це дуже боляче? — спитала вона, коли я нарешті вмовив її віддатися по-справжньому.

— Та ні, якщо перед тим добре випити, взагалі нічого не відчуєш.

— Ти мене обманюєш. Мама мені сказала, що це дуже боляче і йде кров.

— Ти б іще бабцю спитала.

— Я питала, але бабця не пам'ятає.

За деякий час вона врешті відважилася.

— Може, ми спробуємо грошки-грошки, добре? Якщо мені заболить, я скажу.

Я погодився, але щойно пригорнув, як вона:

— А що, як піде кров? Треба щось підстелити.

— Підклади під себе книжку. Я потім зберігатиму її як пам'ятку.

— Ти знущаєшся! Книжка мені мулятиме.

— Поліетиленовий кульок підійде? — спитався, втрачаючи терпець.

— Ні-ні, він замалий. Я ж не знаю, скільки крові втрачу. Я вийшов на кухню, здер зі столу церату і застелив нею постіль.

— Ой, яка вона холодна! — вовтузилась Віра. — І що там таке коле?

— Це кришки хліба, нічого страшного.

— А що там таке мокре?

— Напевно, кава.

— Що ти робиш? Куди ти мене перевертаєш?

— Заспокойся. Пробивати цілку краще ззаду.

— Справді? Я вперше чую.

— Довірся мені.

— Ой, ми забули випити.

Скрегочучи зубами, я налив їй повну склянку вина, і Віра її хильнула, як воду.

— Зачекай, — сказала вона, — я ще не сп'яніла.

Для більшої впевненості я влив у неї ще одну склянку. І лише після цього почав проникати у свята святих. Як і слід було сподіватися, побоювання Віри виявилися марними: болю вона не відчула, а крові було як кіт наплакав.

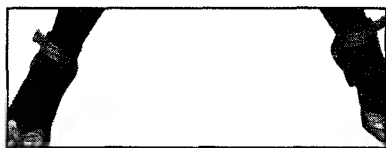
— Признайся... я в тебе була першою цілкою? — спитала Віра, водячи вказівним пальчиком по моїх волохатих грудях.

Коли збезчещена вами цнота цікавиться, чи була вона для вас першою, не розчаруйте: все одно вона не повірить. Але мені в моєму віці брехати не личило, і я сказав, що першою цілкою була моя дружина. Це Віру цілком задовольнило.

4

Як я вже казав, Віра не тільки багато читала, але й писала вірші. Окремі з них присвячувала мені й моєму прутневі. Це мене підносило над рештою чоловіків, я пишався собою, своїм прутнем і говорив Вірі слова, яких не говорив жодній іншій дівчині,

бо жодна інша дівчина не сприйняла б їх, не зрозуміла б їх таємного прихованого сенсу. Але у всьому іншому Віра, як і більшість жінок, була з дитинства наділена інстинктом власниці: прагнула володіти мною віднині і присно, пережити мою смерть, а потім ходити на могилку й класти квіти, порпатися у моїх паперах, довершувати недовершене, публікувати неопубліковане, щось сумлінно спалюючи, а щось закреслюючи, і попри те день у день педантично шкрябати спогади. Проте я успішно вислизав з усіх капканів, які вона розставляла, не дозволяючи пригнобити мою незалежність, викликаючи розчарування і гнів, а оскільки спрага заволодіти, якщо вона залишається невтоленою, чинить людину залежною від об'єкту пристрасті, то в результаті Віра перебувала в постійних пошуках якісно нових зневолень, спрямованих на те, аби я частіше думав про неї, жив нею і в ній. З цією світлою метою Віра стала писати мені листи, мовби ми розділені були сотнями кілометрів. Просто у неї була нав'язлива думка, що колись наше листування можна буде видати окремою книгою, і взагалі було б чудово, якби ця книга виявилася товста-претовста. Вона писала листи довгі й плутані, розбираючи по кісточках наші стосунки, аналізуючи окремі фрази, кинуті мною знічев'я, забуті й поховані в глибинах свідомості, але Віра їх витягала, здмухувала пил, обтріпувала, випрасовувала і знову простеляла переді мною, щоб показати, яким я іноді буваю прикрим. Вона змушувала мене відписувати, і я видушував із себе якийсь некерований словесний потік, у якому тонував здоровий глузд. Проте Віра цілком серйозно вважала, що мої листи нагадують Джойсові «Поминки по Фіннегану» — вони наскрізь пронизані підтекстом, який розлузати може тільки космічний розум. Вона настільки перейнялася шляхетною метою мого удосконалення і наближення до свого омріяного ідеалу, який у неї сформувався на підставі прочитаних книг, що я почав відчувати себе інфузорією під недремним оком мікроскопа.

МАР'ЯНА

РОЗДІЛ СЬОМИЙ

Спочатку були листи. Перший лист від неї в саморобному конверті з веселими рожевими квіточками пахнув парфумами на цілу редакцію «Post-Поступу». Редакційну пошту справно сортували по кишеньках із прізвищами журналістів, і не було дня, щоб моя кишенька не здувалася від листів та записок. Щоправда, сюди вкладали не тільки листи до мене, а й до пані Аліни, яку я описав у «Дівах ночі», вона була саме на піку своєї слави, читачі просили в неї поради і благали записати на навчання до школи кохання. Але такого чудернацького конверта ще не траплялося.

— Хто це тобі пише? — принохувалися «поступівці», присутні у священній сцені розпечатування, але я, передчуваючи щось таємниче й інтимне, що віяло від цього листа, ушився в тихий куточок, аби прочитати на самоті.

Її листи адресувалися людині, з якою вона знайома не була. Писала про те, як захопилася моїми творами, читає геть усе, що з'являється в друці під моїм ім'ям, і навіть завела спеціальну папочку, куди складає вирізки. Зверху на папці вона вивела великими червоними літерами моє ім'я й оздобила барвистими візерунками. Цією папочкою я був зворушений

настільки, що прочитав її вірші, які вона мені надіслала. Вірші виявилися цілком грамотними і, чесно кажучи, мало скидалися на ті римотвори, які зазвичай пишуть у її віці, водночас вони були холодні й рафіновані та мовби писані різними людьми, під впливом яких і перебувала поетеса-початківець. Мені уявлялась панночка з великим бантом, у білому школярському фартушку і з товстими ногами. Здається, я забув сказати, що вона вчилася в десятому класі. Товсті ноги, широка талія, об'ємна дупця й великі перса — такою я її бачив у своїх еротичних мареннях. Пояснювалося це тим, що дві попередні юні поетеси, які потребували моєї консультації, були саме такими. Писали вони потворні вірші й не подавали ані найменших надій на майбутнє як поетки, зате були цілком придатні для того, аби використовувати їх у горизонтальний спосіб. У перервах я давав уроки писання, підсовував книги, щось тлумачив, роблячи видимість, наче насправді до глибини душі перейнятий їхнім небуденним талантом, і не особливо журився, що всі мої спроби роздмухати цей талант виявлялися дедалі мізернішими й мізернішими.

Тривалий час ми писали одне одному листи, сповнені зимою меланхолії й нестримного сентименталізму, які на весну вже просякли здоровою іронією, писали двічі-тричі на тиждень. Стиль її листів дивував своєю еkleктичністю, вона намагалася писати аж занадто літературно, вочевидь, наслідуючи різні стилі, та так, що іноді листи скидалися на емоційні вихлюпи душі якоїсь французької панночки позаминулого століття. Водночас вона з легкістю розсипала наліво й направо розмаїті ідеї, зокрема й філософські, наводила численні цитати, викликаючи в мене чималий подив оцим хизуванням ерудицією, яка, проте, зраджувала відсутністю систематичності знань, а навпаки — хаотичність, нахапаність і бажання негайно поділитися щойно прочитаним, а також довідатися й мою думку. Не раз я себе ловив на підозрі, що автором цих листів може бути осо-

ба дещо старша, ніж учениця десятого класу, але, з іншого боку, старша особа мусила бути врівноваженішою й стримувати емоції, не стрибати з теми на тему й не пригощати мене чудернацьким варивом із вражень від прочитаного Кафки, побаченого фільму Фелліні, подарованого білого котика, загубленого записника, зтяжного дощу, бабусиноного торта... До того ж вона любила затівати дискусії, щось мені доводити, переконувати, тоді як я намагався цього уникнути, бо терпіти не можу листовної дискусії, коли вона перетворюється у зтяжне занадство. Я волів би сперечатися наживо, але будь-які мої спроби нав'язати інший, не листовний, контакт розбивались, як хвиля об камінь. Це було не зовсім чесно з її боку, бо вона чудово знала, як виглядаю я з тих фотографій, які розтиражувала газета, тоді як я міг покладатися лише на свою уяву. Деколи Мар'яна мені снилась, я чув її голос, брав її за руку і слухав, що кажуть пальчики. Прокинувшись, ніяк не міг пригадати, як вона виглядала в моєму сні, але тепло її пальців, подих вуст залишались ще довго. Чомусь у снах вона була інша, ніж у моїй уяві — висока і струнка, без жодних надмірностей.

Поволі це мене почало дратувати. Я почувався ображеним. Доки можна гратися у піжмурки? Чому я мушу щодня думати про особу, яка ховається від мене? А що, як вона виявиться якимось страхоттям? Що ж — і таке теж можливе. Розумні дівчата рідко бувають вродливими. Тобто винятки є, але, як відомо, винятки тільки підтверджують правило. Розумні дівчата зазвичай невисокі. Хіба вам колись доводилося бачити розумну жердину? Якщо так, то це було не що інше, як черговий виняток. І нічого дивного — винятки трапляються на кожному кроці й за будь-якої нагоди. Я сам є винятком. Більшість письменників потребують материнської опіки й западають як мінімум на своїх одноліток або навіть на старших кобїт. Але є й винятки. І це я. Мені більше подобається грати роль дбайливого татуська. Якщо я крім цього ще й можу бути

коханцем, то це тільки свідчить про мою неабияку поліфункціональність. Людина-оркестр: годує, дбає, грає.

Я не мав навіть її адреси, бо писав на абонентську скриньку. Якимось мені спало на гадку, що все це може бути забавою. Хтось вирішив мене розіграти й тепер тішитися моєю наївністю, тихенько спостерігаючи за тим, як я дедалі надійніше втягуюся в нав'язану мені гру. Поступово ця думка чимраз настирливіше і настирливіше переслідувала мене, і врешті я перестав відповідати на її листи, зазначивши в останньому, що надалі спілкуватимуся з нею тільки віч-на-віч.

Минув тиждень, але не було дня, щоб я не зазиравав до кишеньки, а коли минав другий тиждень, я став помітно нервуватися й навіть картати себе за таку поспішність. Раптом я усвідомив, що мені бракує цих листів і що необдуманим своїм ультиматумом я все зіпсував, розчавив, хоча разом з тим закрадалася й підозра, що, можливо, хтось таки мене розігрував, і зараз, коли я відмовився підтримувати листування, просто вичікує. Вичікує і стежить. Я став пильніше приглядатися до окремих працівниць газети, ловити на собі їхні погляди, які мені почали видаватися підозрілими й такими, що зачалося у собі підступність. Я подумав, що вже те, як я, щойно прийшовши на роботу, нетерпляче кидаюся до своєї кишеньки з листами, мусило їх неабияк потішати. Ці підозри загострились, коли одного разу я замість того, щоб рушити до кишеньки, сів собі за стіл і почав розкладати папери. Приходив я на роботу завше по обіді, здавав свої сторінки й о четвертій-п'ятій був вільний. Того разу я віддавався роботі так, як ніколи, намагаючись навіть оком не зиркнути у бік листів. І ось коли я вже здав усі сторінки і сів спокійно переглядати свіжу пресу, то помітив, що трійця дівчат перешіптується, зиркаючи крадькома в мій бік, а коли одна з них поцікавилася, чому я не забираю своєї пошти, яка вже готова вивалитися з розбухлої кишені, я відчув величезне бажання убити їх усіх

трюх. Натомість промимрив щось нерозбірливе, продовжуючи ловити на собі їхні зацікавлені погляди. В душі у мене бушував вулкан, і гаряча лава люті вихлюпувала в грудях. Я вже не мав сумніву, що став жертвою їхнього жарту, жорстокого, як на мене, підлого і такого, що вибачити неможливо. Я ледве стримався, щоб не висловити їм усе, що про них думаю, і піти, гучно грюкнувши дверима. Піти геть із газети і більше ніколи сюди не потикатися.

Але я опанував себе і, грайливо всміхаючись, запитав у дівчат, чому це їх так турбує моя пошта.

— Вона б нас ніколи не турбувала, якби ми не побачили, хто тобі вчора ввечері вкинув конверта.

Я отерп: що це має означати? Гра продовжується? А може, це не гра, а все відбувається насправжки? Але ж вона ніколи не приносила листів особисто, а надсилала їх поштою. Сумнівів не було: мене розіграли.

— І хто ж то був? — спитав я байдужим тоном, і на мить не зраджуючи ані свого гніву, ані нестримного бажання чимдуж кинутися до кишеньки.

— Така краля, що закачаєшся, — хіхікнула одна.

— Напевно, юна поетеса, — порснула сміхом друга.

— А я гадаю, то була панна зі школи кохання пані Аліни, — залилася реготом третя.

Ще мить — і я б, напевно, таки визвірився на них, але несподівано їхні обличчя посерйознішали, а очима вони вступилися у напрямку дверей, до яких я сидів спиною.

— О-ой, — закліпала одна з журналісток, — це вона...

Я рвучко розвернувся і побачив високу панночку з довгим розпущеним волоссям і в коротенькій спідничці, з-під якої виднілися НОГИ (Господи, про що я пишу? Ясно, що ноги, а не колеса спортивного ровера. Але це були дійсно НОГИ, такі, за якими варто озирнутися). Так от, я дивився на її НОГИ в чорних панчохах, бо, власне, НОГИ впадали в очі

перш за все, приковували погляд і не давали змоги сприймати нічого іншого поза собою. І треба сказати, що я був не один, хто витріщився на її НОГИ. Половина редакції споглядала це диво з захватом, половина — із заздрістю.

І ось тоді, коли мої очі пестили її кругленькі коліна, намагаючись ковзнути бодай на сантиметр попід краєць її спіднички, вона простягла мені квіти і показала:

— Це вам.

Я приблизно знаю, як дарувати дівчатам квіти. Але як приймати квіти від дівчат — убийте мене — не знаю досі. Коли це було на сцені в «Не журись!» — там усе ясно: береш букетик, цьомаєш у щічку і шепочеш: «Після концерту зайдіть за лаштунки на каву». Були такі, що приходили. Переважно ті, які в сценічному яскравому освітленні виглядали набагато привабливіше, аніж тоді, коли з'являлися за кулісами.

Вона була значно гарнішою, ніж я уявляв її. Це юне сотворіння випромінювало сяйво розквітаючої краси й свіжої принади, великі чорні очі й здорові рум'янци на ледь припухлих щічках — а я вже, як джміль, замерехтів невидимими крильцями, і душа моя загула від нервового збудження.

Я взяв квіточки з таким виразом, мовби приймав гуманітарну допомогу від Монгольської республіки. Руки тремтіли, я розкрив рота, але збунтовані слова переплелися в суцільний клубок, розмотати якого я мав сили. Мені хотілося запитати її, чи вона і є тією самою дівчиною, що писала мені листи, але раптовий страх, що це не вона, стримав мене. Ні, тут розмовляти я не міг, це було б рівноцінне самогубству. Коли стільки пар очей їсть тебе і з нетерпінням чекає, що далі буде, стає дедалі важче зосередитися, підшукати потрібні слова.

— Ну, чао! — театралью махнув я рукою всім свідкам цієї сцени і, взявши панну попід руку, повів її геть, не забувши вручити квіти секретарці, щоб поставила у вазу на моему столі: не вистачало ще, аби я з квітами валандався.

В очах панни грали бісики, вона неприховано тішилася з того ефекту, який справила на мене. Її пухкі вишневі уста здавалися втіленням цноти. Ми вийшли на Академічну, і я врешті видушив із себе:

— Отже, це ти та таємнича Мар'яна.

Не почувши заперечень, я почав щось молоти про її вірші: що вони цілком добрі, навіть дуже добрі, але писати в такому стилі без сенсу, бо так пишуть десятки, та що там — сотні поетів, але мою менторську тираду вона обірвала просто й невимушено:

— А це не мої вірші. Я взагалі віршів не пишу.

Я зацікавився, не знаючи, обурюватися мені чи сміятися.

— Тоді... тоді чиї це вірші?

— Та так... з якогось журналу переписала.

Тут вона сама засміялась і весело зиркнула на мене.

— Навіщо? — спитав я.

— Щоб познайомитись. Хіба не ясно?

— Ти могла й так познайомитись!

— Так не цікаво. Якби я вам написала листа без віршів, ви б не відповіли.

— Чому? Я обов'язково відповідаю на всі листи, — сказав я першу неправду.

Мар'яна знову зиркнула на мене зі сміхом, і я подумав, що вона, мабуть, не така вже й простенька. Я не знав, про що далі говорити, мені кортіло запитати, навіщо вона хотіла зі мною познайомитись, але стримував себе, боячись почути щось на зразок: «А так — просто. Подивитись, який ви в житті. Ну, чао!» Дивно, чому я відчув тоді цей страх, так, мовби чекав від знайомства з нею чогось особливого і боявся сполохати, хоча по правді нащо вона мені здалася? Шпана пузата. Подумаєш — ноги.

— Ну, не гнівайтесь, — легенько штурхнула мене і взяла під руку. — Мені хотілося поговорити з вами. Після того, як я прочитала ваші твори.

Не ти перша, кому хочеться зі мною поговорити, подумав я. І вже знаю навіть про що: про пані Аліну, про те, що було насправді, а що ні, про те, чи збираюсь писати третю частину «Дів ночі» і т. д.

— Ну, і про що б ти хотіла поговорити? — спитав я нудьгуючим тоном.

— А так — ні про що. Просто розмовляти.

— То ти не збираєшся розпитувати мене про історію написання «Дів ночі»?

— А навіщо? Правди ви не скажете.

Вона мала рацію. І подобалась мені дедалі більше.

— І тебе не цікавить, чи буду я писати продовження?

— Ні. Мене взагалі нічого не цікавить. Мені хотілося подивитися на вас зблизька...

Ось воно! — і я затамував подих.

— Я відчула, що ви якраз та людина, котра зможе мені допомогти.

Це краще, ніж я передбачав, але гірше, ніж мені б хотілося.

— А в чому я тобі маю допомогти?

— Не все відразу. Вам не здається, що ви занадто форсуєте події? У вас навіть не вистачило терпцю спокійно листуватися зі мною. Вам забаглося мене побачити. Вже! Негайно!

Я почував себе школярем, якого прилапали на бешкеті.

— Ви зруйнували романтичність наших стосунків. Таємничість, загадковість — усе це розвіялось.

— Мені здається, тобі слід би було писати листи не до мене, а до Стендаля. Шкода, що він не дожив до цієї щасливої години.

— Але Стендаля нема. Нема Бальзака. Нема Цвейга. Нема Ремарка... Але ж я мусила комусь писати. Я вибрала вас.

Чи повинен я їй сказати, що вибір невдалий?

— Що було б, якби я не поквапився і листування наше продовжилось?

— Все відбувалося б набагато природніше. Ми б значно більше знали одне про одного. Перша наша зустріч могла б відбутися взагалі без слів. Уявляєте, як це чарівно? Ми пішли б до парку, довкола осінь, листя сиплеться нам під ноги, і ми чуємо тільки його шелестіння.

— Ага, то ти планувала все затягнути до осені.

— Я нічого не планувала, це я образно висловилася. Я, чесно кажучи, настільки образилася на вашого останнього листа, що вирішила вас викреслити з... — Тут вона зробила паузу й виправилась: — Я вирішила про вас забути. Зрештою, вам про це відомо.

— Що саме?

— Хіба ви не прочитали мого вчорашнього листа?

— То ти й справді заходила вчора до редакції? А я гадав, що мене розігрують. Адже ж ти ніколи раніше цього не робила. Чому ти не скористалася поштою?

— Отже, ви не читали мого листа.

— Не прочитав, не встиг.

— Я навмисне зайшла до редакції увечері, коли журналістів уже нема, але ще є всі найбільші пліткарі: секретарка, коректори, реклама. Я хотіла, щоб мене побачили і розповіли вам. І щоб ви потім кусали з розпачу лікті. Бо я написала, що не погоджуюся на ваш ультиматум. То був прощальний лист.

— Он як. І даремно. Я вважаю, ми з тобою достатньо довго листувалися, щоб зрозуміти, що нам буде цікаво разом.

— Отже, це ви будували плани, а не я.

— Нічого подібного.

— Але ж так. Ви потракували моє бажання листуватися з вами як намір зблизитися. Невже вам не спадало на думку, що листування уже саме собою є цінним. Однак у вас прокинувся власник. Вам стало замало листів і заманулося здобути їхнього автора. Але ж уявм собі таку картину: з'являюсь не я, а панночка, скажімо, не вашого смаку. Тобто якийсь миршаве

нецікаве сотворіння. І що тоді? Ви так прагнули побачити те, що вимріяли, заволодіти ним, а коли воно з'явилося — ви в уда-рі! Дорого б я дала, щоб мати змогу поспостерігати за вашою поведінкою у такий момент. Я навіть намагалася вмовити свою подругу піти сьогодні до вас і видати себе за мене. А самій стежити збоку. Я думаю, то був би чудовий атракціон. Авжеж, ви, напевно, задля порядності повели б панну на ка-ву, посиділи б із нею годинку, поспілкувалися, дали б кілька безцінних порад про те, як треба писати вірші, а потім: чао, бамбіно, соррі. Хіба не так?

Я проковтнув її слова, як гірку пігулку, не запиваючи. Все, що вона спрогнозувала до йоти збігалося з тим, що могло б відбутися насправді.

— На жаль, подруга від такої ролі відмовилася. А шкода.

— І ти передумала зі мною прощатись.

— Передумала. І знаєте чому? Я згадала одну істину, яку чула ще від своєї бабці: усі чоловіки однакові. Я подумала, що ви вчинили так, як вчинив би на вашому місці кожен чоловік. І я зрозуміла, що даремно на вас розгнівалася. Це все одно, що розгніватися на холодний сніг — теплим він ніколи не стане.

З Академічної ми завернули на Чайковського і вийшли на Стефаника. Перехожі кидали на нас свої зацікавлені погляди: сорокарічний пан із сімнадцятилітньою панною попід ру-ку — не надто звична картина для Львова. Можливо, десь у Парижі чи на Гаваях це було б нормою, але тут викликало роздуми. Дехто навіть озирався. І було чого: на татуся з ко-ханою донечкою ми мало скидалися. Зустрічалися й знайомі, вони особливо прискіпливо озирали мою супутницю, а мені кидали підбадьорливі погляди. Мар'яна від того всього тіль-ки виразно кайфувала. Я спробував змінити тему розмови:

— Ти справді не пишеш віршів?

— Я відчуваю поезію. Хіба цього не досить?

Мені не сподобалася її відповідь. Я стенов плечима і промовчав. Кілька хвилин ми йшли мовчки, аж поки не опинилися в парку навпроти університету. Боже мій, як давно я не прогулювався з панночкою вечірніми алеями! Все по кнайпах та по кнайпах. А скільки часу минуло, відколи я востаннє цілувався на лавочках? Тепер це все можна робити просто на вулиці.

— Скажіть, ви в кого-небудь зараз закохані? — спитала вона ні сіло ні впало.

«Я закоханий в тебе», — крутнулось на думці, але шосте чуття підказало, що цей варіант пролітає. А що, коли я скажу правду? Кажуть, правда людину ушляхетнює.

— Закоханий.

— По-справжньому?

«А я інакше не вмю». Хе-хе, це ми також прибережемо для когось іншого. Якась диявольська сила спокушала мене знову говорити правду.

— Ледве чи це по-справжньому. Просто мені потрібен цей стан закоханості. От я його й створюю собі. А минає якийсь час, і не лишається від кохання навіть запаху. Потім, бувало, згадуєш ту, яку кохав, про кого думав, і дивиєшся — як я міг взагалі її любити?

— Але ж вам хочеться закохатись по-справжньому, так?

— Знаєш, по-справжньому я вже давно закоханий в істоту, якої зустріти не могу. Можливо, її й не існує в природі. А можливо, вона десь є, але ми не можемо зустрітись. Не перетинаємося.

— Хто вона? Як вона виглядає?

— Вигляд її не має суттєвого значення. Щось мусить бути внутрішнє, що поєднає нас. Щось таке, для чого слова будуть зайві.

Якби вона в цю хвилю сказала: «Ви зустріли її. Це я!» — гадаю, мурашки б мені побігли по спині. Відтепер я перестав

її сприймати як щось реальне, щось, що живе і належить цьому світові. Мені здалось, що я розмовляю з кимсь, кого невідомі сили навмисне послали до мене на розвідку.

— А вам не здається, що ви граєте переді мною роль ідеального письменника? Ви ж не такий насправді. Це для вас вигляд не має суттєвого значення? Ніколи не повірю.

— Ти даремно кпиш. Коли я кажу, що вигляд не має значення, то це означає, що для мене не має значення колір волосся або очей, величина бюсту чи сідниці, ноги худі чи припухлі й таке інше. Безліч інших чоловіків тобі точно визначать, хто їм найбільше подобається: брюнетки чи блондинки. А я — ні. Я ніколи не марив такою, як Клавдія Шифер, бо всі модельки дурні, як корки від шампана. Я в цьому мав змогу не раз переконатися, беручи участь у журі на конкурсі місок. Дівчина, яка має ідеальну фігуру, уже не здатна злетіти вище своєї дури. Може, вона й хоче це зробити, але дупа не пускає.

— О, як цікаво! А я ж усе думаю: яка сила несе мене все вгору і вгору, а то, виявляється, неідеальна фігура. Отже, ви не розчарували мене. Я склала собі таке уявлення про вас, що ви здатні на великі почуття... Я не знаю, як це сказати... але ви не той, за кого намагаєтесь себе видати... Ви інакший. Мені здається, вам краще залишитись самому. Як Ніцше.

— Я не можу бути сам. Мене це гнітить.

— Але ви мусите писати, а не гаяти свій час на жінок. Вони ж не коштують цього. Та, яку ви кохаєте, або з'явиться, або не з'явиться. Пошуки її — марнування часу. А більшість жінок — потвори.

Ці слова ризонули мене так гостро, що я спалахнув.

— Що ти кажеш? Ти ж сама — жінка!

— Так. І я потвора. Тільки я усвідомлюю це, а всі інші — ні.

Чогось подібного з жіночих вуст мені чути не доводилось. Скільки їй років? Сімнадцять? Сорок? Сто? Триста? Чи тисяча?

— Я потвора, і ви це зрозумієте. Згодом.

Сутінки заволокали все довкола, і слова її звучали моторошно. Я не знав, що маю далі з нею чинити. Взяти пляшку шампанського і сісти на лавці? Далі запропонувати брудершафт і цьомка в бузю? Потім обняти, другою рукою погладити волосся, ковзнути нижче — до персів. Все це було, було... Чомусь мені не хотілося проробляти всю цю блиц-програму саме з нею. Але й розмова починала гнітити, бо ні до чого не вела. Я з жалем подумав про дівчину, яка зараз чекала мого дзвінка. Ми мали зустрітись, щоб разом їхати до мене. А там усе просто і звично. Вона вбере халатик, ми повечеряємо, подивимось якийсь детективчик і спалахнемо любов'ю на годинку-півтори. Вона питає: «Любиш мене?» Я відповім: «Люблю». Вона скаже: «Якщо ти мене кинеш, я не знаю, що з собою зроблю». Я відповім: «Я ніколи тебе не кину». Бо слова нічого не коштують — це як гра в карти: кладеш відповідне слово саме на те місце, де воно очікувалося співрозмовником. Слів так багато, що на всіх вистачить. «Мої батьки запросили тебе до нас в неділю на обід», — скаже вона. «Добре», — зітхну я. Скільки вже тих обідів було з різними батьками, що й цей переживу. «Вони так хвилюються», — скаже вона і з надією подивиться в мої очі. Але тут я змовчу. Деколи слід робити пас. Коли не йде карта.

— Ви думали зараз про неї?

Я знервовано засміявся. Тільки цього ще бракувало, щоб вона читала мої думки.

— Я маю на увазі ту дівчину, з якою ви зараз бавитесь у кохання.

— Ти вгадала. Як це тобі вдалось?

— Я помітила збайдужілий вираз вашого обличчя. Я зіпсувала вам вечір?

— Ти зіпсуєш його ще більше, якщо не скажеш, що ти від мене хочеш.

— Хіба я не казала? Я хочу спілкування.

— Чому саме зі мною?

— І це я пояснила. Ви не уважно слухали?

— Уважність — не найкраща моя риса. Я мав би тобі в чомусь допомогти. Але ти сказала, що я фурсую події.

— Так, це правда. Я відчуваю, що вас дратує. Досі ви спілкувались із жінками, маючи перед собою кінцеву мету — ліжко. Хіба не так? Тоді ви не стримували свого красномовства, сипали перлами, розпускали пишного хвоста, мов павич. Вам було цікаво: здобути або не бути! І ви здобували, бо жінки люблять вухами, а не очима, на відміну від вас, чоловіків. А кому, як не письменникові, відомо тисяча й один спосіб, як полонити жінку? Ви успішно цим користались. Тоді вам нудно не було.

Звідки вона про це знає?

— Але потім... Що потім, коли ви її врешті здобули?

— Ти надто все ускладнюєш, — сказав я. — Справді, процес здобування захоплює. Це як лови. Але ж не тільки я здобуваю її, бо ж і вона здобуває мене. Це правда, що потім може настати пустка і нудьга. Але не завше. Є жінки, з якими цікаво незалежно від того, чи ти її вже здобув, чи тільки збираєшся. Зрештою, з деякими паннами, з якими я колись кохався, я підтримую дружні стосунки.

Вона з недовірою зиркнула на мене, але не здалася:

— А все ж признайтеся, що для ще нездобутої жінки ви переціджуєте слова, як кризь сито. Ви ДУМАЄТЕ, що сказати, що вчинити. Це як прем'єра в театрі. Зате згодом усе котиться й без напруження. Вам уже не конче грати роль лицаря. І ви її перестаете грати.

— Вона так само перестає бути принцесою.

— Якби ви її кохали, вона не перестала б нею бути.

— Що ти знаєш про життя? Життя — це гра без правил. Усі твої стендалі, бальзакі і цвейги писали романи, а не підручники з фізики, де діють точні закони. У стосунках між чоловіком і жінкою діють закони джунглів. Знаєш, що сказав про жінку Гельвецій?

— «Жінка нагадує обідній стіл. Одними очима дивишся на нього перед обідом і зовсім іншими після». Скількох жінок ви зробили нещасними?

— Гадаю, їхня кількість буде відповідати кількості тих жінок, через яких і я почувався нещасним. Усе в світі зрівноважене. Крім того, що таке нещастя з погляду часу? Років п'ятнадцять тому я був закоханий у дівчину, яка бавилась мною, мов кицька клубочком: то притягне, то відпустить. Я страждав, я був нещасним. Я мучився, я не спав. Я писав вірші, від яких у мене на очах проступали сльози... Це було довгоноге створіння з пишним попелястим волоссям. Недавно я зустрів її. Вона пройшла повз мене, не помітивши. Вела за руки двох дітей. Я пішов услід. Навіщо — і сам не знаю. Я йшов за нею і дивився на її розпухлу сідницю, яка за кожним кроком підстрибувала, наче драгли на тарілці. Вся вона розповзлась, і видно було, як бюстгальтер втискається у її тіло, окреслюючи широкі складки сала. На голові вітерець розвівав несміливі п'р'їнки колишньої пишноти... Я зрозумів, що це саме та нагода, коли я можу розплатитись за все. Я знаю, що вчинив жорстоко. І мені навіть соромно...

— Ну, і що ж це було?

— Я наздогнав її, плеснув рукою по сідниці й сказав: «Привіт, зозулько! Як ся маєш?» — і пішов далі. Це все.

— Це все?

— А хіба треба більше? Досить, що вона теж мене впізнала... Здається, я забув сказати, що я тоді йшов під руку з одною чарівною особою.

Мар'яна розсміялась:

— Та ви справжній садист.

— А, до речі, ті сльозливі вірші, коли я їх тепер переглянув, видалися мені такими смішними, що я їх спалив.

— Отже, я в вас не помилилася. Ви — цинік. Тому я і вибрала вас. Ви — цинік, але тільки тому, що цинізм — ваш панцир.

Ви вдягаєте його тоді, коли боїтеся, що вас боляче поранять. А в душі ви не такий. Вам слід було народитися жінкою.

— Тільки не це! Я б тоді працював на самі аборти.

Вона, здавалось, на мої кпини не звертала ані найменшої уваги.

— Якби ви були жінкою, ви змогли б подолати самотність. Ви б не перебували в постійних ловах примарної істоти. Яка, можливо, взагалі не існує. Все, що вам зараз лишилося, — це красиво піти.

— Піти? Чому піти?

— Щоб лишитись легендою. Піти й розвіятись у просторі. Невже вам конче пережити повне зібрання ваших творів?

Слова ці лунали в затінених алеях парку, де вже не було перехожих, і тільки подекуди на лавках виднілися невиразні постаті. Мені ставало зимно, і я з тугою думав про ту, що чекала мого дзвінка. Цієї хвилини я справді її любив, мені праглося пригорнутись до неї і лопотіти якись звичні дурниці, які б не напружували мозок.

— Ви не слухаєте мене?

— Ні, чому ж... Слухаю. Ти підсовуєш мені думку про самогубство?

— Про красиве самогубство. Про щось таке, щоб вам позаздрив кожен. Це було б щось величне й захоплююче. Варте романів, фільмів, пісень...

— Ти серйозно?

— Невже ви не відчуваєте, як це потрібно нам?

— Що саме — моя смерть? І кому це — нам?

— Нам — це моєму поколінню.

Я втягнув повітря крізь зціплені зуби і подумав: чому ти такий йолоп? Навіщо ти слухаєш оці бздури, тоді як міг би зараз валятися в теплому ліжку й дивитися гарний американський фільм із Робертом де Ніро?

— Добре, — сказав я. — Ця думка цікава. А зараз я посаджу тебе на трамвай і поїду додому.

— Справді? Вам сподобалась моя думка? — пригорнулась вона до мене з якимсь дитячим ентузіазмом.

— Так, але такі рішення не приймаються раз-два. Я мушу все зважити.

— Куди ви мене ведете?

— Я ж сказав: на трамвай.

— Ви ж не знаєте, де я живу.

— Яке це має значення?

Вона засміялась:

— І справді. Тоді я сяду у ваш трамвай.

Я сприйняв це за жарт, але коли вона сіла зі мною у «двійку», я спитав:

— Тобі справді в цей бік?

Вона подивилась мені в очі якимсь насмішкуватим поглядом і сказала:

— Признайтесь, ви хочете мене. І ви тепер злі, бо змарнували час.

Я промовчав. Але вона не вгавала:

— Ви хочете мене. Ви від самого початку мене хотіли. Від найпершого листа. Я не помилилась у вас. Вам цікаво з жінкою лише доти, доки ви її хочете. — Вона була недалеко від правди. — Я впевнена, що іноді, кохаючись з іншими, ви уявляли мене.

І тут вона теж не помилилася, але мені ліньки стало сперечатися. Вона грала в якусь гру, і гра тривала доти, доки я покірно відбивав її м'ячі, але коли я опустив руки, вона почала бити в одне й те саме місце.

— Наскільки далеко ви здатні зайти у своєму прагненні здобути жінку? Ви могли б заради мене вбити людину?

Чи давно її випустили з збожевільні на Кульпаркові?

— Ні, я не божевільна. Я просто відчула, що ви на це здатні. Ви здатні вбити. Ви це можете. Тільки боїтеся зізнатися... А я б могла вам допомогти.

Трамвай завищав на закруті. То була остання зупинка.

— У чому?

— У режисурі самогубства. Я знаю, що я здатна поставити одну-єдину п'єсу під назвою «Самогубство закоханих у парку на Погулянці».

— Ти пропонуєш мені самогубство в компанії з тобою?

— Браво! Ви вражаєте своєю здогадливістю.

Мабуть, вона ще божевільніша, ніж я думав. Ми вийшли з трамвая.

— Отже, я повинен піти з життя, бо виписався. А ти — за компанію?

— Ні, не все так просто. Про мої причини поговоримо згодом. Я знаю на Погулянці одне озерце з острівцем. Ось там у затінку верб і буде розіграно останній акт.

— І ти вибрала для цього мене?

— Так. Але ми ще маємо одне в одного закохатись. Зараз ви тільки хочете мене. Це звичайний тваринний інстинкт. Але ви в мене закохаєтесь, я вірю в це. На смерть.

Її слова проникали в мою свідомість без жодного опору, так, мовби саме їх я чекав ціле життя, але боявся зізнатися собі в цьому. Я не мушу їх слухати! Я взагалі не мушу з нею панькатися. Ось заведу її зараз у темряву скверика і трахну на лавці. Та цей намір був лише миттєвою бравадою, яку б вона відразу розкусила. Вона знає щось про мене таке, чого я ще сам до кінця не усвідомив. І вона покійрно піде за мною у скверик, бо знає, що я її не трахну. Саме її.

— Ну що? — озвалась вона. — Тепер ви підбираєте слова, щоб запросити мене до себе? Ви ж мусите чимось компенсувати ваш зіпсований вечір.

Я мовчав.

— Не прикидайтесь. Ви саме цього й хочете. Але боїтеся. Ви хочете мене, але не впевнені, що стане відваги взяти.

Я подивився на неї і відчув, що справді можу закохатись у цю чортицю з лукавими насмішкуватими очима. Але не повинен... У чоловіків деколи так само спрацьовує інтуїція, і вона мені підказувала: перш ніж запросити Мар'яну до себе, варто зателефонувати Лідці.

— Я мушу подзвонити, — промимрив я.

— До неї?

— Вона чекає.

Я підійшов до автомата й набрав номер.

— Ой, пане Юрцю! — завоктала її матінка. — Лідуся чекала вас до восьмої, а тоді поїхала писати диплом до Нусі. І вже там лишиться на ніч, бо то аж на Сихові. І телефону в них нема... А в неділю ми вас чекаємо на обід!

Я уявив, як буду їсти зупу, намагаючись не сьорбнути, і відчув у животі спазми.

Моя інтуїція мене не зрадила. Диплом! На Сихові! Все ясно. Не треба бути Фейербахом, аби здогадатися, що Лідка поїхала до мене додому. Де лежать ключі, вона знає, і, коли я прийду, мене буде чекати гаряча вечеря і не менш гаряча Лідуня. Життя — це кайф. Я так і сказав:

— Життя — це кайф. Вона поїхала до мене.

— Можливо, це якраз саме те, що вам потрібно, — хіхікнула Мар'яна зловтішно.

Вона знала, що вона гарна, і жодна Лідка не зрівняється з нею.

— Мабуть, я помилилася, — сказала вона, — і ви не той, за кого я вас мала. Чао!

Я хотів її зупинити, спитати, коли побачимось, сказати щось таке... щось приємне... про те, як вона мені подобається... взяти за руку... сказати: «Мар'яно...» — і ще раз: «Мар'яно... Мар'яно...»

РОЗДІЛ ВОСЬМИЙ

У Марсея Пруста я вичитав: «Якщо ми віримо, що якась істота причетна до не відомого нам світу і що її любов нас туди веде, то з усіх умов, потрібних для зародження кохання, ця умова є вирішальною, якщо вона є, то все інше здається другорядним. Навіть ті жінки, які судять про чоловіка ніби лише по зовнішності, насправді бачать у цій зовнішності ауру якогось особливого світу. Ось чому вони люблять військовиків, пожежників; форма змушує їх бути поблажливішими до зовнішності, і цілуючи їх, жінки думають, що під кірасою б'ється незвичайне серце, зухвале й ніжне». Щось подібне відбувається і в ставленні жінок до письменників, творчість яких є чимось на зразок гусарської уніформи, яка приманює до себе і змушує думати, наче серце письменника переповнене емоціями й гаряче, мов жар. Очевидно, Мар'яна теж сподівалася, що я відгукнуся на її пропозицію, зрозумію її, як ніхто, і хоча все те, що наговорила мені вона, скидалося на марення, воно чомусь не відпускало мене, і не було дня, щоб я не згадував цієї дивної розмови. Мені кортіло знову її побачити, я й далі сприймав усе, що вона сказала, за жарт, який не вкладався в мій голові у жодну логічну сув'язь, але продовжував там крутитися й муляти.

Я спіймав себе на тому, що затримуюсь на роботі довше, ніж зазвичай, а серце моє здригається від кожного телефонного дзвінка, і я з надією прислухаюся до слів секретарки, які вона проказує у слухавку, ба навіть сиджу в неї перед

очима, аби вона не подумала, що я вже пішов, знаючи, що так довго я не засиджуюсь.

Так проминув тиждень. У п'ятницю я вирішив написати Мар'яні листа і вже навіть вивів на папері «Дорога Мар'яно!», як вона зателефонувала мені на роботу.

— Привіт, це я.

На чолі у мене виступив піт, я захлинувся повітрям.

— О, Мар'яно! Я не сподівався, що ти з'явишся.

Що за дурню я мелю? Чому не сподівався? І ще ця секретарка витріщилася, як жаба.

— То ви не чекали мого дзвінка?

— Чекав... Але не думав, що ти задзвониш.

— Жінки часто чинять несподівані речі.

— Тоді зроби ще одну несподіванку і домовся зі мною на здібанку.

— А коли ви звільняєтесь?

— Вже.

— Тоді зустрінемося на початку Чайковського.

З'явившись на умовлене місце, я побачив Мар'яну у світло-синіх джинсах і білій майці, під якою вгадувалися невеликі перса без бюстгальтера. Взагалі коли панна вбирає джинси, то мусить усвідомлювати, як вони виглядають на ній ззаду. Мар'янина сідничка звабливо випирала, напинаючи тканину так, що, здавалося, та ось-ось лусне. Вона на-смішкуювато стежила за моїм вивчаючим поглядом, який ковзав по її спокусливій фігурі.

— Ну що? Ходімо на Погулянку?

— Чому саме туди? — не второпав я.

— Прогуляємось. Хочу вам дещо показати.

Тоді я згадав, що вона щось говорила про острівець на Погулянці, де мало б відбутися наше самогубство. Ну що ж, свій хрест я донесу до кінця.

— То як, ви думали над моїми словами? — спитала вона дорогою таким тоном, начеб ішлося про відвідини театру.

— Я намагався менше про це думати, — збрехав я, не вважаючи за потрібне видавати свої потаємні думки і признаватися в тому, що попав під вплив її слів.

— Ви злякалися?

— Мені чомусь видається все це жартом.

— Я не жартувала, — сказала вона похмуро.

Ми проминули площу Галицьку, прямуючи до трамвая.

— Навіщо це тобі? — спитав я.

— Що саме?

— Те, на що ти мене намовляла.

— На те є багато причин. Одного разу я дійшла висновку, що життя не таке вже й цікаве, щоб марнувати на нього стільки часу. Крім того, я не маю ані найменшого бажання старіти, хворіти...

— Здається, тобі ще зарано про все це думати. Ти юна і вродлива.

— А хіба юні і вродливі не закінчують самогубством? Щороку понад сотню юнок в Україні йде з життя добровільно. А скільки в усьому світі! Я подумала, що смерть може бути прекрасна, якщо її спланувати. Ви бачили фільм «Маєрлінг»?

— Про те, як австрійський принц Рудольф Габсбург застрелив свою коханку Марію Вечеру, а потім себе? Тобі сподобалася їхня смерть?

— Ні. Скоріше вразила. Але ще сильніше мене зворушив шведський фільм «Ельвіра Мадіган».

— Ну, це принаймні добрий фільм, а «Маєрлінг» — дешева мелодрама.

— «Ельвіру» я дивилася тричі.

На Митній ми сіли у «сімку».

— В обох фільмах коханці стріляються. А чи ти уявляєш собі, як виглядатиме твоя чудова голівка після пострілу? — спитав я.

Мар'яна притулилась до мене і стиха, так, щоб не почули люди, сказала:

— Я все знаю. Я прочитала книгу про всі види самогубства і дійшла висновку, що найестетичніше було б отруїтися або перетяти собі жили на зап'ястях. Коли я вирішила з цим питанням, то задумалася над іншим. Мені потрібно було знайти людину, яка стала б моїм партнером. Я розглядала кілька кандидатур і зупинилася на вас. Ви ідеально підходите на роль трагічного коханця, якого я запрошу на нашу з вами смерть.

— Я пишаюся твоїм вибором. Але чим я заслужив таке щастя?

— У вас здорове почуття чорного гумору. Я подумала, що кому, як не вам, сподобається ідея піти з життя красиво. Так, щоб усім перехопило подих. У товаристві гарної дівчини, зовсім юної... Всі будуть дошукуватися одного: що їх змусило це зробити?

— А передсмертний лист, у якому б тлумачилися причини, твій сценарій передбачає?

— Передбачає. Але цей лист має стати вашим найкращим твором... Може, то буде поема... Однак це послання не має тлумачити причини. Це так банально. До того ж... причин особливих і нема, — вона засміялася. — Правди ніхто не повинен дізнатися. Нехай будують свої версії, хай приходять до нас на могилу і запитують: навіщо? У цьому весь сенс. Розумієте? Ми залишимося для всіх недосяжним ідеалом. Адже кожна людина в той чи інший момент свого життя уявляла собі самогубство. І хтосьна, якби тієї хвили з'явився хтось і сказав: давай це здійснимо разом, — чи довго та людина вагалася б?

— Що ти собі вбила до голови? Що я буду нетямитися від щастя, почувши твою пропозицію?

— Ви маєте почуватися щасливим, що вам доля послала саме мене. Я ж казала, що вивчала вас і зрозуміла, що ви є приречений на самогубство. До церкви ви не вчащаєте, і віра вас не спинить. Ви класичний тип заблукалої душі, котра хоче вирватися на волю. Питання тільки — коли. От я й з'явилася, аби скласти вам компанію.

На останній зупинці ми зійшли з трамвая і попрямували у бік Погулянки. Несподівано Мар'яна почала декламувати:

Коли ти прокидаєшся
а в днях твоїх і снах вже нічого нічого
і коли все вже тобі відоме а серце зморене
виповзаєш зі шкаралупи на цей світ
шукаєш трав літа води
занурюєшся в них по очі
й не хочеш більше нічого знати
на дні лежить якась розгадка
і щоб сягнути її — треба втопитись...

Тоді лукаво зиркнула на мене:

— Може, це не ви писали?

— Ну, я.

— От бачите. Розгадка лежить на дні. І ви її знаєте, хоча цього й не усвідомлюєте, бо вам страшно це усвідомити. Розгадка — в тому, що смерть стане вашим найбільшим злетом. Ви нічого не створите величнішого за свою смерть, а все, що ви написали, буде осяяне ореолом цієї смерті. Величним ореолом. Люди стануть оцінювати вашу творчість винятково крізь призму романтичного самогубства. Вони почнуть складати про нас балади, писати романи і знімати фільми. Українська література не знала нічого подібного.

Вона торкалася якихось глибинних струн у моїй свідомості, до яких я сам не відважувався торкнутися, ба навіть боявся думати про те, що вони в мені можуть колись озватися, і ось зараз вона проникла сюди — у ці таємні щілини моїх сутінків, розгорнула здичавілу рослинність, і під доторками її пальців я почав відчувати пекло у своїх нутрощах, від чого до горла підкочувався клубок зневіри й розпачу. Я сприймав її як посланця потойбічного світу, якого вирядили по мене, бо ТАМ усі вже зачекалися на мене для якоїсь таємної вечері. Я навіть уявляв собі те очікування зі зціпленими вустами і розкритими очима в пронизливій тиші за довжелезним столом, над яким розлилася присмеркова сизь, де з маленького вікна вгорі согається трохи світла, якраз щоби висвітлити одне вільне крісло, за яким маю сидіти я. З моєю появою щось мало початися, та я не мав відваги запитати її про це, бо цілком можливо, що вона й не належить до посвячених, а є тільки їхнім посланцем. Може, вона й не людина, а, скажімо, метелик, якого тимчасово перетворено на дівчину і який, виконавши своє покликання, знову пурхатиме над загуслими чарами потойбічних лугів.

— Здається, ми переплунемо навіть Абеяра й Елоїзу, — сказав я.

— Хто це?

— Вони жили у Франції в середньовіччі. Якось батько Елоїзи застукав її в ліжку з Абеяром, якого найняв учити його доньку, і звелів хлопцям відрізати йому прутня. Однак це не зруйнувало їхніх почуттів, які вилилися у листування. Ці листи вважаються зразком любовної літератури. Абеяр став ченцем, а Елоїза черницею.

— Як класно, — розміялася вона, а мені в уяві з'явилася її рука із бритвою, приставлена до мого прутня. — У мене теж був намір податися в монастир. Але я православна, а на Львівщині жіночних православних монастирів нема.

— Ти кидаєшся із крайності у крайність. Від самогубства до монастирського життя, хоча християнство засуджує самогубство.

— Я знаю. Але нам вибачать. Багатьом уже вибачили.

Я уважно глянув на неї, все ще не вірячи в її реальність, і навіть узяв за руку, нібито щоб затримати біля крамниці, а насправді тільки для того, щоб торкнутися живої плоті, а не марева. Я відчув тепло її руки й заспокоївся. Ми зайшли до крамниці, я купив літрову пляшку сангрії, поклав до кулька, і ми рушили далі. Увесь той час, поки я роздумував, Мар'яна спостерігала за мною, чарівно заломивши вуста в посмішці.

— Ти мені збираєшся показати те місце? — спитав я.

— Вам же ж цікаво, правда, де це відбудеться?

— Ти говориш так, мовби я вже все вирішив.

— Все вирішується само собою. Мені й не треба, аби ви вчинили це, довівши себе до стану розпачу. Я хочу, аби це сталося добровільно, з великої любові.

Там і справді був невеликий острівець із вербами, я його чудово знав, колись ми тут із Грицьком Чубаєм не раз влаштували вечорові пиятики та нічні купелі при свічках. Чубая вже нема, але, може, дух його ще тут гуляє, на своїй рідній Погулянці, бо щоразу, проходячи попри його будинок, я відчуваю, як спогади миттю обліплюють мене, а ноги в уяві несуть на його подвір'я, руки розгортають віття винограду, з розчиненого вікна лине фантастичний спів Чеслава Немена, а потім голос Грицька — без «привіт», «сервус», «честь» чи «здоров» — а просто з мосту: «О, зараз він буде співати на слова Норвіда. Ти чув коли-небудь баладу про генерала Бема?» — і я завмираю у своєму маренні в нього під вікном і слухаю Норвіда, а кінь генерала Бема нетерпляче форкає та ірже у мряці, вибиваючи іскри з-під копит.

— Хто тут живе? — отямила мене із задуми Мар'яна.

— Жив. Поет Грицько Чубай. Понад десять років тому помер у віці Ісуса. Кожне покоління мусить мати когось, хто помер у віці Ісуса. Ми влаштували пікніки на тому островці, смажили м'ясо чи сало, горлали пісень і декламували вірші. Одного разу мені мама передала зі Станіславова пироги, і ми їх нанизували на шпички та гріли на вогні. Домашнє вино з чорних порічок смакувало якось по-особливому.

— Я одразу відчула, що від цього острівця віє чимось незвичайним, якась таємнича аура піднімається над ним і огортає щоразу, коли ступаєш туди.

До острівця був перекинутий кволий дерев'яний місточок, розлоге гілля плакучих верб сягало до самої землі, утворюючи непроникну для очей густу завісу. Буйна зелень мерехтіла метеликами, сюрчала і бзикала, пригощаючи барвами квітів і памороками меду.

— Правда, тут гарно? — спитала Мар'яна.

— Тут фантастично, — пролунав голос Грицька Чубая. Я роззирнувся і побачив його при березі у човнику з вудкою. Він сидів, скулившись, спиною до нас, із-під солом'яного бриля спадали патли. Я усміхнувся.

— Що таке? Куди ви дивитесь? — поцікавилася Мар'яна.

— Он там з берега ми колись із Грицьком ловили рибу.

— Тут є риба?

— Зараз не знаю, а тоді була. Карасики. Ми їх тут же чистили, потрошили і смажили на вогні.

— Попадалися їй лини, — сказав Грицько. — Якщо ви сядете отам під тією вербою, то сховаєтеся від людського ока.

Узявши за руку Мар'яну, я підвів її до верби, розсунув гілля, і ми увійшли в зелене шатро. Трава там була густа й висока, темно-зеленої барви. Ми сіли на траву, я розкоркував вино і запропонував Мар'яні, вона ледь пригубила. «Ого,

діла не буде», — зітхнув я в душі. Коли ж підніс пляшку до вуст, то знову почув голос Грицька:

Вибігає на море човен —
Такі вигинисті груди.
На човні капелюх, як сито,
Попід тим капелюхом люди.

Небагато — один китаєць.
В руках вудочка тростинова.
Віють пальми, шугають баклани,
На горах снігу обнова.

А чомусь він сумний, китаєць,
Загадався, забув про вудку.
Виринає дельфін із моря:
— Китайцю, не треба смутку.

— Ну як же «не треба смутку»!
Мій кораблик такий пасматий,
сам я юний, тоненькі вуса,
ще й червоні на мені шати.

А поглянь же ти — я невірний,
І з такою вродою пишною
Примальований до фаянсу
Чиєюсь рукою зловтішною!

— Свідзинський, — промовив я.

— Ви про що?

— Згадалося... Чубай любив декламувати Володимира Свідзинського.

— Ніколи не чула.

— Дивовижний поет. Його чекісти спалили у 1941-му живцем у stodolі.

— Прочитайте що-небудь.

Чубай знову став декламувати, а я повторював за ним:

Коли ти була зо мною, ладо моє,
Усе було до ладу,
Як сонце в саду,
А тепер розладнався світ, ладо моє.

Встала між нами розрив-трава.
Розрив-трава високо росте,
Розірвала ночі і дні.
Перше були вони як крила ластівки:
Верх чорний, спід білий, а крило одно.
Тепер вони як розламаний камінь —
Колють і ранять, ладо моє.

Стало тяжко нести мені час,
Туга рве мислі мої,
Як буря метає снігом.
Одна сніжинка паде на лід,
І вітер жене її в безвість,
Друга лягає при березі
У скований слід копита,
Третя розбивається об сук,
Стало тяжко нести мені час.

Я п'ю полин, ладо моє,
Ввечері і вранці
Я п'ю полин.
Та багато полину в степах,
Не спити його, не вигубити.

Я знаю: усе вмирає.
Квітка у полі,
Дерево в лісі,
Дитина в місті,
Усе вмирає, ладо моє.

Не в одні двері приводить нас вечір,
Не в одному вікні вітаєм ми ранок,
І забув я творити казку.

Так гостро дивлюсь,
А бачу тільки видиме,
Тільки можливе, ой ладо мое.

Якусь хвилину ми сиділи мовчки, я попивав вино, відчувачи, як поволі хмелію. Мар'яна теж зробила кілька маленьких ковтків, але виглядала такою ж, як і була, тверезою. Щоразу, коли я пропонував їй випити, вона слухняно пригублювала пляшку, але випивала не більше десяти грамів.

— А чи доводилося вам читати драму Тікамацу Мондзаемона «Самогубство закоханих на Острові Небесних Мереж»? — спитала вона.

— А-а, так ось хто тебе надихнув на ідею з островом! Тікамацу!

— Так. Я закохана в японську літературу.

— Ти мені писала про все, що завгодно, але не про японців.

— Бо я захопилася ними зовсім недавно. Найперше — це Акутагава Рюноске. А ще Басьо і Ясунарі Кавабата. Від Сей Сьонагон і Нідзьо я просто в трансі. А Кенко-хосі! Іхара Сайкаку! Уеда Акінарі! А «Гендзі-моногатарі»!

— Для свого віку ти багато встигла. Коли я мав стільки років, як ти, я читав Стівенсона і Жуля Верна.

— Справді? — здивувалася вона.

— А що тут дивного? Акутагаву видали, коли вже я був на другому курсі. Отже, прочитавши Тікамацу, ти побачила, яким чином можна театралізувати самогубство. Не вистачало тільки перевдягнутися нам у кімоно і зробити характері.

— Я вже думала. Але нас не зрозуміють. Справжніх поціновувачів самурайських ритуалів надто мало. Зрештою, Дзіхей і Кохару не вчинили характері... «Так, ми помрем В один і той же час, Та смертю не одною. Ти від меча, Я від петлі...» — зачитувала вона. — Пам'ятаєте?

— Дзіхей двічі пробив їй груди мечем, а сам повісився на її рожевому поясі. Як на мене, надто страшна смерть.

— «Занурює меча він по саме руків'я, Відтак прокручує його силу. Життя Кохару відлітає, мов сон на ранішній зорі...»

— Проте «Самогубство закоханих на Острові Небесних Мереж» — не єдина п'єса Тікамацу про самогубців. Перед нею 1703 року він написав ще «Самогубство закоханих у Сонедзакі».

— Я її не читала.

— Жартуєш? Тоді це дивовижний збіг обставин. У тій п'єсі саме коханка пропонує коханцеві разом піти з життя.

— Як цікаво! Про що ця п'єса?

— Там ідеться про такого собі нерозважливого парубка Токубея, який закохався в куртизанку О-Хацу. Зрозуміла річ, це не сподобалося його дядькові, і він вирішив оженити Токубея на своячці. З цією світлою метою він таємно вирушив на село до парубкової матері й вручив їй гроші на весілля. Токубей, дізнавшись про це, відібрав гроші, аби повернути дядькові, але дорогою зустрів товариша, який попросив позичити йому гроші. Ну і Токубей, добра душа, погодився, але коли в умовлений день нагадав про них, товариш зробив здивовану міну і сказав, що жодних грошей не брав. Тоді Токубей продемонстрував при свідках розписку з печаткою боржника, але той звинуватив Токубея в крадіжці, бо він свою печатку начебто давно загубив. Коханці в розпачі. Гроші пропали, Токубею доведеться одружитися з нелюбою дівчиною. І тут О-Хацу каже Токубею, що вона цього не переживе. І якщо Токубей згоден, вона готова вчинити разом із ним самогубство.

— І довго вона його вмовляє?

— Значно коротше, ніж ти мене. Між іншим, бідному хлопцеві таке й на гадку не спадало, але вона поставила його перед цим вибором і він мусив скоритися. Вони залишили у тій кнайпі, де вона працювала, записку про намір покінчити

життя самогубством і зникли. А тим часом з'ясувалося, що печатка боржника знайшлася у міській канцелярії. Всім стало ясно, що Токубей казав правду, і боржник таки змушений повернути гроші. А тут і дядько нарешті зрозумів, що силою Токубея не оженити, і змирився з його вибором та вирішив готувати весілля Токубея і О-Хацу.

— Здається, Котляревський тут би влаштував чудовий хепіенд.

— Але не Тікамацу. Дядько послав по небожа, щоб повідомити йому радісну вістку, а натомість отримав їхню прощальну записку. Він зібрав людей і кинувся на пошуки закоханих. А вони у цей час уже в лісі Сонедзакі вибирали затишне місце для смерті. Токубей спочатку заколов кинджалом О-Хацу, а потім і себе.

— Він справді японський Шекспір.

— А загалом у Тікамацу щонайменше півтора десятка п'єс, які побудовано на самогубстві закоханих. Ці п'єси в Японії спричинили таку саму хвилю самогубств, як і «Вертер» Їоте в Європі.

— Одне для мене зрозуміло: все, що будь-коли написане, збувається. Якщо не з автором, то з читачами. Ніщо, жоден рядок не пропадає намарне. Все збувається. І якщо за життя Толстого жодна Кареніна не клала голову на рейки, то десятки кареніних зробили це пізніше. Я впевнена в цьому. Хіба ви не помічали за собою: все, що ви пишете, згодом збувається?

Звідки їй і про це відомо? Ще в ранній юності я написав оповідання про молодого поета, який шукає смерті і врешті з'їдає якогось отруйного гриба. А мав цей персонаж моє юнацьке псевдо — Богуслав Ольгерд. Дивно, але в юності про смерть думалося їй уявлялося більше, ніж у зрілому віці, коли про неї замислюватися, а надто уявляти, не хочеться взагалі. Невже оце і надійшов час, аби збутися наївному оповіданню,

яке ніколи не було й не буде опубліковане? Здається, я давно спалив його разом з іншими пробами пера.

— Оскільки я пишу про все на світі, то цілком природно, що щось таки збудеться, — відказав я, не маючи жодного бажання ділитися своїми підозрами про затаєний профетизм у своїх писаннях.

— Ви просто боїтеся собі в цьому зізнатися. Насправді все ваше життя до найдрібніших деталей зафіксоване в паперах. І код вашої смерті давно причаївся в котромусь вірші.

— Що там точно не зафіксовано, то це смерть у товаристві прекрасної дами.

— Якби ви колись дозволили мені переглянути ваші рукописи, я б відшукала натяк і на це. Поети — приховані нострадамуси. Якщо уважніше вчитатися, то у їхніх рядках можна натрапити і на глобальні пророцтва, передбачення війн і катаклізмів.

— Але, мабуть, не кожному дано такий дар.

— Вам дано... саме тому я і хочу вас звідси забрати... туди... у той інший світ... бо тут ви не будете пророком... а там... — вона замріяно поглянула в небо, наче лелека з пораненим крилом услід своїм товаришам, і вмовкла, хоча вуста її ще продовжували ледь-ледь ворухитися, ніби проказуючи якусь молитву.

І знову мені подумалося, що вона не проста собі дівчина, а ПОСЛАНЕЦЬ, і що мені подаровано шанс, який більше ніколи не повториться, мені прочиняють вікно, але один лише раз, і я або встигну вискочити в нього, або не встигну.

Я спробував її пригорнути, але вона випручалась.

— Ні-ні, не варто форсувати події.

Врешті її поведінка почала мене дратувати. Вона воліла мирно лопотіти про літературу, але я весь час ловив себе на думці, що таке проведення часу з нею мене мало цікавить, я змушений підтримувати розмову лише тому, що хочу цю

панну. Я дивився, як човник сам собою пропливає довкола острівця, скулена постать Чубая ніби застигла, жодного поруху, тільки червоний поплавок нервово тремтить на плесі, розганяючи водою ліниві кола. Я подумав, що коли-небудь і я ось так ввижатимуся комусь — може, в човні, а може, у вікні, у снігових заметах чи в келиху вина, у палахкотінні багаття чи в хмарах, і голос мій тремтітиме самотнім листочком, скидаючись на шелест трави.

— Про що ви думаєте? А, я знаю. Ви думаєте про те, яка я погана. Морочу вам голову, не дозволяю навіть поцілувати себе. Правда?

Я мовчав.

— Правда, — відповіла вона за мене. — Але я хочу, щоб у нас із вами було все інакше. Не так, як ви звикли. Нічого тваринного. Жодних інстинктів. Тільки чисті почуття. Я хочу, щоб ви мене покохали.

— У нас мають бути односторонні почуття?

— Ні. Що вам спало на думку? Я теж закохаюсь у вас. Але я ще не готова. Мені потрібен час. Це ж цілком зрозуміло.

— Отже, самогубство відкладається на невизначений період. Що ж, це мене влаштовує. Мені ще треба впорядкувати чимало своїх справ, завершити недописані твори, спалити юнацьку базгранину і, одне слово, замести сліди.

— Насправді часу не так уже й багато. Це має статися наприкінці літа.

— Тоді нам слід поквапитися.

— Що ви маєте на увазі?

— Я маю на увазі наші інтимні стосунки. Інакше вийде так, що не встигнемо покохатися, а вже настане час покидати цей світ. Це мені не подобається. Хотілося б ще насолодитися всіма привабами великого й непідробного кохання.

— Не вийде. Ми можемо розм'якнути і взагалі змінити свій намір. Я віддамся вам тут, на цьому острові в день самогубства і ні на день раніше.

Я витріщився на неї, як на божевільну. Мені хотілося цієї миті сказати їй усе, що я про неї думаю, але я стримався, глянувши на її витончене янгольське личко. О Боже, вибач мені, але я прагну це диво вграти. Навіть якщо то буде один-єдиний раз. Хоча в підсвідомості жевріла надія, що не все аж так трагічно, і гра, яка розпочалася так серйозно, врешті втратить свій драматизм, а потім нас чекають любові, любові, любові... Вона мала вуста, як у немовляти, чисті й гладенькі, вуста, які ще ніхто не цілував, і мені здавалося, що заволодіння цими вустами перетворилося у сенс мого життя, я мусив напитися з них, мов із Кастальського джерела. Це вже ставало питанням життя і смерті. Закралася підозра, що коли я не встигну це зробити, то втрачу можливість писати, щось у мені незворотно зруйнується і не відновиться ніколи. Ще ніколи нікого я так не прагнув, як Мар'яни. І для цього готовий був іти до кінця.

— Ти сказала про кінець літа... Може, ти знаєш і точну дату?

— Восьме серпня.

— Восьме серпня, — повторив я. — Чому саме восьме, а не дев'яте або десяте?

— Цього дня буде прочинено вхід...

— Що за вхід?

— Вузький вхід. Лише для нас двох. Мусимо встигнути.

Згадалося вікно, яке мені сплило в уяві кілька хвилин тому. Я повернув її личко до себе й уважно подивився в очі. То були звичайні людські очі, карі, великі, з віями ляльки, нічого надприродного, нічого, що дало б підстави сприймати її за ПОСЛАНЦЯ.

— Кого ви хотіли побачити в моїх очах? — спитала вона, і я знову засумнівався в її реальності, адже вона не спитала «ЩО», а «КОГО», мовби здогадуючись, що я і справді намагався прозирнути в глиб її очей, щоб виявити там ще когось, хто причаївся у ній на самому дні, в глибинах єства, на берегах крові.

— Себе, — відказав я.

Вона усміхнулася і заплющила очі:

— Тепер я ув'язнила вас за ґратами вій...

Я знову пригорнув її до себе, тепер вона не пручалася і, як покірне кошенятко, поклала голівку мені на плече, все ще не розплющуючи очей. Таке враження, що після того, як вона мені повідомила дату нашої смерті, нас поєднали невидимі струни, і вона нарешті може мені довіритися чи то пак отримала ЗВІДТИ дозвіл на легенькі обійми. «Бовдуре, — сказав я собі, — тобі за сорок, а ти поводишся, як у сімнадцять років, коли вперше закохався і мав за щастя вперше пригорнути панну, взяти її за руку, бавитися пальчиками...» І тут я нарешті усвідомлюю, що саме це й роблю — бавлюся пальчиками, пружними і непокірними, теплими і лагідними.

— Випусти мене, — проказав я, майже доторкаючись вустами її вуст, — там темно і страшно...

— У-у... — хитнула головою.

— ...там зимно і вогко...

— У-у...

Тоді я припав до її вуст, які тільки ледь-ледь здригнулися, і став пити з них спрагло й ласо, і тут трапилася дивна річ: вона раптом розплющила злякано очі, мовби випускаючи мене з полону, рвучко відштовхнула мене і, жадібно заковтнувши повітря, зойкнула пораненою сойкою — так скрикують маленькі діти у сні, а тоді знеможено опала в моїх обіймах і знепритомніла. Мені здалося, що своїм поцілунком я випив з неї життєві сили, і страх охопив мене, я підхопив

її на руки, метнувся до води і став хлюпати їй в обличчя повні жмені.

— Сміливіше, сміливіше, — почувся голос Грицька з човника, він сидів знову спиною до нас і, мабуть, стежив за поплавком, що танцював на дрібненьких хвильках, — вона ще тут... вона ще не там...

— Вона тільки втратила свідомість.

— Вона вже на півдорозі.

— Про що ти?

— Гарно ловиться рибка-цитринка, гарно ловиться рибка-цитринка, гарно ловиться рибка-цитринка...

Мені по шкірі побігли мурашки, і я прокричав:

— Але ж нічого страшного не сталося! Зараз вона очуняє! Хіба не так?

— Куди пливе рибка-цитринка? Вона пливе в ніч, — то було останнє, що я почув, перш ніж він розтанув у повітрі.

Мар'яна розплющила очі й хвильку дивилася на мене здивованим поглядом, мов не впізнаючи, потім узяла мою долоню, стиснула і сказала:

— Нічого страшного... це по жіночому... — спробувала усміхнутись і пригорнулася до мене, але вже інакше, ніж раніше, не так, як до коханця, а мовби шукаючи захисту, і була якась в'яла й ослаблена, а найдивніше — ще й чимось настрашена! Невже ТАМ, де вона щойно побувала, так страшно? Натяк на місячні — звичайна відмазка, бо звідки ж цей страх, звідки це тремтіння, мов од холоду, у теплий вечір?

ОСТРІВ

РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТИЙ

1

— **Т**и мене любиш? — вуркоче на вухо Лідка, пригортаючись до мене всім своїм розпашілим тілом.

— Люблю, — відказую я.

— Я теж тебе люблю, — шепоче вона, лоскочучи вухо язичком, і її гаряче дихання проникає у найпотаємніші глибини мого мозку, обволікаючи кожну найменшу закутину.

Коли мені дівчина освідчується в коханні, у мене на очах з'являються сльози, я хочу плакати й ридати, падати перед нею на коліна і просити пробачення за все, все, все. Мені хочеться сказати: я не вартий тебе, я позбавлений усіх можливих цнот, я переповнений гріхом, я блукаючий гріх, я упир, що висмоктує життєві соки з вродливих панночок, я диявол, що спокушає, і Господь послав мене на цю землю, аби піддати випробовуванню чесноти таких невинних сотворінь, як ти. Але я, звичайно, нічого такого не кажу, бо мить освідчення в коханні прекрасна і хочеться її зупинити.

— Коли ти покинеш мене, я не знаю, що з собою зроблю, — шепоче вона.

— Я ніколи тебе не кину.

І мені хочеться вірити, що це правда, я щиро хочу, аби так і було, бо коли ми лежимо в ліжку, то все проказане пошепки під ковдрою набирає якогось особливого значення, мовби то є дивні магічні заклинання. Я починаю думати над тим, що б такого приємного сказати Ліді, я підбираю слова, заплутуюся в них, як у сітях, і в цих роздумах провалююсь у дрімоту, але голос її знову повертає мене до дійсності.

— В неділю ти приходиш до нас на обід.

— Я знаю.

— Вдягнеш ту кавову сорочку і світлі штани. Не забудь начистити мешти... Поголися...

— Таке враження, мовби я запрошений на прийом до англійської королеви.

— Це ще гірше. Якщо ти хочеш, аби я переїхала до тебе, мусиш сподобатися їм.

— А що б ти сказала, якби я покінчив самогубством?

— Через мене? Ой, я не тямилася б від щастя!

Врешті я засинаю і мені сниться недільний обід. Лежу голий на столі, а вся її родина з білими серветками на грудях обступила мене з усіх боків і штрикає ножами й виделками, хтось сипле сіль і перець, хтось мастить гірчицею, поливає кетчупом, а хижі їхні зуби старанно перемелюють моє м'ясо, випльовують кістки і сміються, цвіркаючи червоною слиною.

2

Ліда мене приваблює тим, що вона просто ходячий секс. Вона готова віддатися будь-де: в першій-ліпшій брамі, в сквері, на даху, в ліфті, в останньому ряді кінотеатру і навіть у кабіні кльозету. Яюсь, перебуваючи на забаві, де панували напів-

темрява і гойдлива музика, вона сіла мені на коліна в сукенці без майток, і я кохав її, а вона реготала, лопотіла, розмахувала руками, щось розповідаючи, мовби навмисне привертаючи увагу до себе, а насправді рухаючись усім тілом, а в мить оргазму забрала від вуст келих з мартіні й застогнала: «Який кайффффф!» Потім їй уже стало подобатися робити це ледь не на очах у публіки. Якщо в трамваї був тлум, вона розціпала мені штани, витягала прутня і так тримала аж до нашої зупинки, наче віслиюка на повідку.

Вона спалахує з півоберта, просто треба знати місця, до яких слід торкнутися. Торкаєшся — і вона горить, як Жанна д'Арк. Її руки не знають спокою. Де б ви з нею не перебували, рука її постійно намагається пірнути вам до кишені і, намацавши дозріваючий овоч, м'яти його в якомусь солодїйному самозабутті, котре, на диво, ані на хвилину не відображається на її обличчі. Кожен, хто б глянув у такий момент на неї, подумав би, що вона слухає Брамса. І тільки я, я один добре знаю, що вона не слухає Брамса, а слухає мого прутня. Вона грає на ньому, як на кларнеті. Інколи я думаю, чи можливо написати ноти спеціально для її жвавих пальчиків. Я б назвав цей твір «Вечірня рапсодія для збудженого прутня». Цікаво, що я тут взагалі ніби й ні до чого, можливо, і зайвий. Ліді вдалося знайти з моїм прутнем настільки спільну мову, що я вже абсолютно ним не керую. Часом мене охоплює страх, що вони змовляться і втечуть, вона виведе мого прутня, мов коня зі стайні, сяде верхи й чкурне, лишивши мені лише калитку з яйцями, щоб я калатав ними, скликаючи правовірних на вечірню службу. Мій прутень реагує на Ліду відразу, як тільки я її бачу, — це вже не просто умовний рефлекс, це правило етикету. Вона хитро усміхається, і я вже знаю, що за секунду настане, і, коли рука її шмигне до кишені, там уже все готове — прутень ірже від збудження, б'є копитом і закидає голову. А при наближенні тієї тріумфальної хвилини, коли я готовий влаштувати безкоштовний феєрверк,

Ліда затягує мене в якийсь темний куточок, добуває зі штанів моїх гарячого револьвера і приречено вистрілює собі в уста. В цю хвилину звучать литаври, спалахує світло, Брамс встає і скидає капелюха. І якби мені хто-небудь запхав у дупу пір'їнку, я б полетів.

Ви не повірите, але вона з ним розмовляє, я маю на увазі прутня, вона з ним розмовляє, як от я з вами, деколи мені здається, що вона з ним розмовляє більше, ніж зі мною. Коли вона вітається зі мною, то лише після того, як привіталася з прутнем.

— Хай, Івасику! — гукає вона до нього, а коли це не надто людне місце, то й дає йому пальцем щигля, а вже після того цьомкає мене.

Вона придумувала йому ім'я зо два тижні, так, мовби це ім'я мало слугувати моему прутневі все його свідоме життя, врешті зупинилася на Івасикові й влаштувала хрещення, поливаючи нещасного Івасика холодним шампанським, а потім мартіні й помаранчевим лікером.

— Івасю, Івасю, я твоя хрещена мама.

— Тобі доведеться дати йому ще одне ім'я, бо ж він не православний, а католик, — засміявся я.

— Тоді я назву його Івасиком-Телесиком. Звучить?

— Ще й як!

Я міг дивитися, лежачи в ліжку, телевизор, тоді як Лідка собі любенько пліткувала з прутнем, вона говорила в нього, як у мікрофон, раз по раз зволожуючи язиком, аби звучання було чистим і дзвінким. Коли б хтось ненароком почув це, то подумав би, що вона сюсюкає з малою дитиною. Лідка освідчувалась йому в коханні значно частіше, ніж мені, інколи здавалось, що вона мене просто терпить і сприймає виключно як носія цього розкішного прутня. Вона вимащувала його кремами зі збитих вершків, джемами, мармулядами, поливала лікерами, коньяками, вином, вставляла в Івасика тоненьку

соломинку, набирала в рот шампанське і, впустивши його в середину, потім висмоктувала, та, коли вона обклала його морозивом, він просто звалився з копит.

— Ах, це йому не сподобалось! — скрикнула Лідка і кинулася злизувати морозиво.

Завважте, вона сказала, що це ЙОМУ не сподобалось. Мене до уваги просто не бралось. Хто я такий? Вона дійшла до того, що читала над моїм прутнем заклинання.

Івасику-Телесику, приплинь до бережка,
я дам тобі, Телесику, смачного пиріжка.

А коли він довірливо відгукувався, провадила далі:

Любий мій Івасику,
розкажи мені, де ти бував, що чував,
у якій піхвочці ночував.

— Що, ніде, крім мене, не ночував? Так я тобі й повірила.

Заклинаю тебе, Івасику, щоб ти вірним був тільки мені.
Щоб, коли тебе господар в чужу піхвочку пхав,
ти сили не мав і, як сніп, лежав.
Заклинаю тебе сонцем і місяцем,
землею і водою,
всіма силами небесними: слухай лише мене.
А на чужий голос не відкликайся,
чужої піхви лякайся,
і хто б тебе, любий мій, не закликав,
хто б тебе у вустонька не брав,
хто б тебе язичком не лизав,
аби ти не стояв.

Бувало, я пригадував Лідині слова і мене охоплювало побоювання, що колись вона доб'ється свого, як добиваються в цирку, дресуючи різних цуциків: ляж, встань, ляж, встань. Якщо якийсь дурний песик піддається дресуванню, то чого б

такому розумному інтелігентному прутневі, як мій, не пасти під владу Лідиних чарів? А коли вона сказала мені: «Ти знаєш, він такий смачнючий, що я готова його з'їсти», — я зрозумів, що добром це не скінчиться, коли-небудь вона і справді встругне такий номер. Жінка від великого кохання готова навіть знищити цей об'єкт кохання, аби він нікому вже не дістався.

Не забувала Ліда і про свою піхву: вона її то стригла під їжачка, то виголювала так, аж вона виблискувала, і тоді стулені вуста виражали філософську задуму Мони Лізи, а то запускала такі кучері, що долоня на піхві пружинила. Кілька разів фарбувала волосся в різні барви, найбільше мені сподобалась ядучо-червона — це було щось неймовірне, я глянув і побачив палаючі джунглі, почув вереск наляканих орангутангів, розпач папужок і сичання удавів. Я навіть приклав вухо, щоб краще чути, як стогне земля і бадьоро горять мирні в'єтнамські села. Тоді я негайно кидався гасити пожежу.

Виголена піхва натомість нагадує пустелю з великою дюною посередині, і коли вдивляєшся так близько, що вії чиркають об неї, то ввижається мерехтливе марево туарегів на верблюдах, і їхня пісня тужлива і безмежна, як та пустеля.

Якось вона покрила свою розкішницю збитими верхками, які нагадували снігові замети, а зверху червоним кремом вивела «З днем ангела!». Я дивився на її піхву, як на американську листівку. Інколи писала якісь дурниці на зразок «Тут був Івасик». Коли їй цього було замало, то всередину піхви накладала мармуляди з червоних порічок і, коли я проникав туди, незвична прохолода охоплювала мене, і з кожним поштовхом чулося цявкання, мовби там хтось сидів і жадібно жвакуляв. Могла залити сметану, і тоді я збивав масло. Масло, збите в розкішниці, має незрівнянний смак, його можна їсти з самим хлібом, не накладаючи ані ковбаси, ані сиру, часом ми його стільки збивали, що я смажив на ньому грінки,

яєчню, картопляні плячки і нічого не пригорало. Ми могли відкрити з Лідкою цілий масляний завод, якби не відсутність практичності. Взагалі піхва з прутнем становлять ідеальний міксер. Особливо цікаво збивати білки з цукровою пудрою. Збита білкова піна пушилася і розросталася в об'ємах, незабаром наші животи вкривалися білою пухкою масою. Збивання вершків давало не менше задоволення.

Лідчині фантазії щодо художнього оформлення піхви, здавалося, не мали меж, і я з жахом чекав того дня, коли вона насипле собі всередину битого скла і запропонує Іва-сикові стати йогом. Може, вона собі вважає, що мене ніщо так не цікавить на білому світі, як її розкішниця. У снах мені ввижалося, що вона мене втягує у себе, наче удав кролика, тільки булькає, і неспішно перетравлює.

Усе наше спілкування завершується сексом, поза цим я її не цікавлю. Їй абсолютно начхати на всю мою писанину, і я з розчуленням дивлюся, як вона з гордою поставою рожевого фламінго ходить по рукописах, розкиданих по підлозі, я милуюся її довгими струнками ногами, і мені цієї хвилини абсолютно байдуже, що станеться з моєю писаниною. Вона може вилізти на стіл, за яким я пишу, сісти гола на папери, спершись спиною на вікно, і гіпнотизувати мене своєю розкішницею. У тісно стуленій щілині ввижалося недремне око засвітів, яке просвічує мене рентгеном наскрізь, до мозку кісток. Свідомість моя здатна опиратися не довше п'яти хвилин, лише раз я побив рекорд і продовжував писати, пронизуваний містичним поглядом її піхви, щедро наквацяної кремом. На дванадцятій хвилині я висолопив язика і почав ласувати десертом.

Інколи вона сідала гола на канапі за моєю спиною, і цього було достатньо, щоб у голові моїй зійшло ясне сонце її розкішниці, котру вона пестила пальчиком. І коли озирався, то бачив саме це. Попри те вона на мене зовсім не дивилася,

очі її були звернені до стелі і, здавалося, думками була далеко-далеко.

Лідка ніколи не цікавилася тим, що я зараз пишу, зате її цікавило, що ми будемо сьогодні їсти, вона могла довго обговорювати зі мною кулінарні секрети, сперечатися про ту чи іншу страву. Перед тим як готувати обід, вона лягала на канапу і вголос вирішувала, що саме буде варити. На щастя, я до цього всього звик, як до цвірінькання горобців за вікном. Інша річ, що її піклування про мене мали перед собою одну світлу мету: нагодувавши мене, налити новою силою мого прутня. Прутьень був цар і бог, а всі інші частини тіла складали тільки вимушений додаток. Виходило, що я писав і заробляв гроші лише для того, аби мій прутень міг жити, як сибарит.

Довідавшись, що червоний перець чудовий афродизіак, Лідка відтоді сипала до кожної страви стільки червоного перцю, що пісок мій пашів, мов кратер Везувію. Одного разу я наперченими вустами і язиком припав до її розкішниці, і вона в один мент спалахнула таким шаленим, таким всепоглинаючим полум'ям, що Лідка почала кидатися, мов у пропасниці, і верещати, що вона всередині вся аж горить. Коли я відірвав свої вуста від цього життєдайного джерела, то аж скрикнув із захвату: її ніжна світло-рожева піхва перетворилася на яскраво-червону, і, здавалося, досить піднести до неї сірника — він в одну мить спалахне. Лідка перекинула мене на спину, скочила верхи й почала так гарцювати, що за кілька хвилин канапа під нами розвалилася і ми гепнули на підлогу. Дивним чином їй вдалося втриматися на моєму мустангові й продовжити ковбойські скачки. Це було незабутнє видовище. Ніколи в житті ніхто мене так не гвалтував, як того дня вона. Весь будинок ішов ходором, дзвеніли шиби, склянки, келихи, люстри, тарілки, сипалися книги з полиць, розліталися рукописи, торохтіли столи і підстрибували крісла, спалахували і, мов насінини, лускали від перенапрути жарівки, а на вулиці вили

сусідські собаки, налякано кудкудакали кури, гелґали гуси, мурашки хапали свої подушечки і запорпувалися в глибини землі. Розпашіла Лідка стрибала, як механічна іграшка, а перець із її розкішниць перейшов на мій прутень, і він теж спалахнув, як Джордано Бруно, — так само гордий і випростаний, твердий і незламний. Я відчув таку печію, що засичав, і став сам підкидатися, чим прискорив Лідчин оргазм, який вилився у несамовитий зойк. Всі пси Винників заніміли, кури й гуси завмерли, мурашки пірнули ще глибше, й зависла мертва тиша, мов після землетрусу. Лідка знесилена сповзла з мене і вустами своїми заковтнула прутня. Бідолаха недовго боронився і миттю випустив увесь нектар. Якраз вчасно, бо Лідка зірвалася на ноги і замахала долонями коло вуст. Тепер у нас обох усе горіло, пашіло і клекотіло.

— А-а-ай! — верещала вона. — Я горю! Рятуйте!

Я перелякався, підхопив її на руки і заніс до лазнички, а то хтозна, чи не спалахне від неї хата. У лазничці я став гасити пожежу всім, що на око попало: вином, кислим молоком, малиновим сиропом, кока-колою, горілкою, кавою... Я залив у її піхву літру меду, жбурляв туди цілими жменями суниці, полуниці, порічки, яблука, сливи, груші, абрикоси і помідори, й не було цьому ні кінця ні краю. Лідка лежала в цьому неймовірному десерті вся червона від ягідних соків і сама як десерт.

3

Вони накривають на стіл у садку під розлогими вишнями, у яких досягають наші шлюбні ночі, серйозно думаючи, що ми поберемось, і вдають, що сьогоднішній обід — це звична щоденна їжа, нічого особливого, але ж я бачу, що це не так: їхній обід має остаточно полонити моє серце своєю вишуканістю. Хтозна, чи сюди не підсипано якого-небудь чар-зілля:

висушених і потовчених крилець кажана, язика ропухи, павучої лапки, мурашиної кислоти з краплею менструальної крові, які з відповідними замовляннями можуть зробити свою темну справу. Усвідомивши це, я відчув, як мене проймає страх і багнеться негайно вирватися з їхнього полону, злетіти хрусцем над вишнями і зникнути, загубитися в хмарах.

У її мами грудний голос, і, здається, вона не розмовляє, а квокче над своїм єдиним курчатком, щось із цього квоктання я вже спостерігав і в голосі Ліди, воно пробивалося інколи, наче відлуння блукаючої радіостанції. Тепер я знаю, яким стане її голос років за десять: вона теж почне квоктати, розкошуючи життям добропорядної квочки.

Колись, либонь, і її батька отаким ось робом заманили на недільний обід, і він, невільник шлунка, напівголодний студент із глухого села, дозволив себе спеленати їхніми сітями і лише згодом спостеріг, що й обіди ці театральні, і голоси, і розмови, і вбрання... З його замріяного погляду, яким він озирає вишні, розвалившись у кріслі-гойдалці, можна здогадатися, що і він тут самісінько обідав уперше, а може, і вишні отако достигали і рожевіли на сонці, а панна Мирося, майбутня його жінка, вигідний пухкенький матрацик з пульсуючим підгорлям, сиділа навпроти і носиком чорного мештика чиркала по травичці, як це робить тепер її донька.

За столом, крім батьків і нас із Лідою, квітне потахла анемона, сестра пані Миросі — тета Роксоляна, на голові старіючої дівиці ковбасились неймовірні кренделі з густого світлого волосся, обличчя, густо напацькане кремами й пудрами, скидалося на незворушну японську маску. Усвідомлення того, що за столом разом з тобою обідає покійниця, — не найкраще. Теті Роксолані під п'ятдесятку, і, як мені шепнула Ліда, вона ще не грана. Ну що ж, її невинність повністю на совісті Лідиного батька.

— Вона тебе ненавидить, — попередила мене Ліда.

— За що?

— За Роксоляну.

Цього слід було сподіватися від дами з таким іменем.

Лідина мама їсть зупу, манірно тримаючи ложку лише двома пальцями, інші три настовбурчені, наче хвіст павича, вона обережно втягує в себе рідину і ще обережніше ковтає, так, мовби її попередили, що разом із зупою може проковтнути чортика, тому набирає лише по півложки. Деколи тільки батько, захопившись, може сьорбнути надто голосно, але це вмить викликає знервовану реакцію матінки і її сестри: обидві, мов на команду, стріляють очима і недвозначно покахикують, від чого старий здригається і сполохано стріляє очима на мене, аж давлячись. Я вдаю, що нічого не помічаю. Лідуня, вчевидь, встигла перекусити перед обідом, це схоже на неї, особливо, якщо вона брала участь у приготуванні обіду, то не могла відмовити собі у задоволенні покуштувати кожної страви потроху, тепер вона не так їсть, як бавиться, набираючи чверть ложки і делікатно вливаючи у розтулені вуста. Тета Роксоляна дозволяє собі більше: вона, зачерпнувши зупу, повільно підносить ложку до вуст, на хвилю притримує, мовби прицілюючись, а тоді різко перекидає її кудись аж за нижню щелепу, де, певно, розмістився відстійник, бо вона весь час жвакуляє, мовби то не зупа, а каша. З таким самим успіхом могла б, либонь, перехилити одним махом і повну миску.

За качкою Лідин батько починає щось молоти про політику, про майбутні вибори, але розмова не клеїться, у мене нема настрою провадити політичні дебати. І даремно: якби я знав, що відбудеться далі, то волів би за краще зупинитися на політиці. Врешті тета Роксоляна, кахикнувши, випускає давно тамовану пару:

— Пане Юрку, Лідуня вихована в давніх галицьких традиціях. Вона не якась там вертихвістка. До нас тут приходили цілком порядні хлопці, але вона їх не хотіла: берегла

себе, як ніхто. А по нинішніх часах, ви самі знаєте, що то значить, коли в дев'ятому класі роблять аборти. Лідуня не така. Вона в п'ять літ читала напам'ять Шевченка.

Що ти, дурепо, знаєш про неї? Та я з вашою Лідуньою кохався простісінько на даху того самого будинку, під яким височить пам'ятник Кобзареві, і, бігме, він своєю правицею благословляв нас: «Давай, хлопче, грай і слухай, чи дихає!», і Лідуня дихала так, що я мусив їй затуляти вуста, аби вечірнім перехожим не зіпсувати святої неділі.

— Вона багато читала. Ми водили її до театру, в оперу...

Кохалися ми і в опері. Там такі чудові закапелки, де тебе жива душа не знайде. В театрі Заньковецької, щоправда, можуть сполохати, там надто голосна акустика і кроки відлунюють так, мовби хтось іде зовсім поруч, тому доводилося часто спинятися, наставляти вуха і прислухатися. Одного разу неподалік від майстерні головного художника Ліда забула на підвіконні свої майточки. Яким же було наше здивування, коли наступного дня, знову пройнявшись палким потягом до театрального мистецтва, ми їх виявили на тому самому місці.

— ...у філармонію...

І там теж під час симфонічного концерту ми забивалися за якісь штори і в суцільній темряві кохалися, як дикі звірі, а вкінці, коли я відгорнув штору і світло проникло у той закуток, то ми ледь не луснули від реготу, бо виявилось, що Ліда спиралася руками на лису голову вождя революції, котру тут сховали від національно свідомих очей, і по ідеально білій лисині стікала моя живиця.

— Саме тому, пане Юрку, ми просили б вас припинити писати всі ті обридливства, всі ті плюгавства, які ви друкуєте в тій вашій газеті.

Нарешті вона видушила з себе те, що обтяжувало її непорочну душу.

Зависла тривожна тиша. Лідуня несміливо хихикнула і закусила нижню губу, спідлоба стежачи за мною. Батько про всяк випадок перестав жувати і з повним писком зазмер, вибалушивши стривожені очі. Матуся робила розумну міну, мовби це зовсім не тета Роксоляна винесла остаточний вирок, а сама Богородиця. Стара діва ще якусь хвилю пронизувала мене своїми совиними очима і, переконавшись, що я проковтнув першу пігулку, почастувала другою:

— Ви собі не уявляєте, що ми пережили, коли Лідуня повідомила, що зустрічається з вами. Я ще її перепитала, чи це той самий, що так гидко спаплюжив нашу Роксоляну... Чи ви собі усвідомлюєте, на що підняли руку? Адже наша Лідуня виховувалася на ідеалі Роксоляни.

«Візьми мене, як султан свою рабіню! Трахни мене! Я твоя невільниця, роби зі мною, що хочеш! Скажи мені: Роксоляна! Обізви мене! Ні, не так... бруталніше... так... так...»

— Моя мама назвала мене Роксоляною в ті часи, коли це було як виклик! Людина з таким іменем була приречена. Навіть мови нема, щоб я могла вибитися нагору. Ви розумієте? Ми читали про Роксоляну з-під поли...

Я знаю. Я теж читав з-під поли. Але вже вилікувався. Я вже не хворий на принизливу хворобу невільництва і далі молитися на ваші рабські ідеали не хочу.

— І раптом це ваше «Житіє гаремное»... Я не вірила своїм очам. Я питала знайомих, чи це справжнє ваше прізвище. Я певна була, що насправді ви який-небудь Кох або Кауфман. І врешті я знаходжу людей, котрі знають вашу родину. Виявляється, ви — галичанин! Ви є наш! І ваш батько був в УПА! Правда, не в бандерівцях, а в мельниківцях, але то ще можна яко-такো витримати. Принаймні я певна, що не він вас так виховав. Я довго думала над цим. Я прочитала всі ваші книжки, всі публікації, щоб розгадати цю загадку. І я збагнула. Вас

зробила таким система. Ви є жертвою комуністичної системи. І мені стало вас шкода.

Я зиркнув на неї і побачив, що її очі блищать від сліз. Чого вона чекає від мене? Щоб я розкаюся і впав до її невинних стіп, заламуючи руки? Але ж я міг і відповісти. Так, міг би. Я міг би сказати: «Бабо! Чи ти знаєш, що таке кохання? Що це таке, коли двоє спраглих тіл якась божевільна сила притягує і сплітає в один клубок? Коли все, що було досі й буде пізніше, розпливається в драглистім тумані, а лишається тільки те, що є: шалена пісня тіла, танець вогню, буря і натиск, виверження вулкана, всесвітній потоп! Що ти знаєш? Ти, котра жодного разу не захлиналася хмільним вином сперми? Що знає твій язик, який лизав тільки морозиво? Що знає твоя задниця, крім медитацій на унітазі?.. Навіть твоя сестра не зможе тобі чогось більшого оповісти, бо я певен, що кохалась вона лише в темряві під ковдрою і не частіше, як раз на тиждень».

Я міг це сказати, але змовчав.

Тим часом ми з Лідином батьком лишилися самі, жіноцтво подалося готувати десерт. Ми випили, і він знову щось мовив про політику, я не слухав, та коли він спитав, що я про це думаю, я пальнув:

— Гівно!

І, виявляється, влучив, не цілячись.

— Власне! Гівно! — враз ожив старий. — Я одразу відчув, жи ви файний хлоп. І скажете якраз так, як я думаю. І так сталося! Я подумав: гівно. І ви сказали: гівно! Хоча могли робити з себе культурала. А я, скажу вам, всіх тих жевжиків — «прошу, перепрошую» — на нюх не терплю! Моя жінка мені за те слово не знати яку проповідь вичитала б.

— За яке слово?

— Та ж за «гівно»! Бо ж мені не вільно таких слів уживати. А так деколи хочеться! Знаєте, що я вам скажу: не слухайте

тої пришелепуватої Роксоляни. Баба без хлопа робиться свіркувата. Раніше мене виховувала тільки моя жінка, а тепер, коли та поселилася в нас, обидві. Деколи вже собі думаю: може, якої трутки підсипати?

— А чому б вам її не вграти?

— Кого? Ту вар'ятку?

— А чому ні? Задниця в неї аж проситься.

— Ви гадаєте, pomoже?

— Самі ж кажете, що баба без хлопа дуріє.

— Але ж вона ще цілка!

— Ну то й що? Хоча я дуже сумніваюся. Може, хлопа вона й не мала, але за стільки часу могла давно собі той скарб пробити — як не пальчиком, то огірком.

— Що ви кажете? Гадаєте, вона собі могла заряджувати огірком?

— А чим огірок нездалий? Одним словом, згвалтуйте її так, аби аж на стіну дерлася. В міліцію вона не піде. Побачите — їй це сподобається.

— Думаєте?

— Гарантую! Ще захоче.

Очі в нього загорілися, і я вже бачив, як мозок почав шалено розробляти замах на невинність швагрової. Шкода, що я не побачу цієї екзотичної сцени. Із задоволенням тримав би за ноги.

— Але скажіть мені... чи перед тим, як її гвалтувати, я мав би щось до неї промовити?.. Щось таке, знаєте, приємне... може, поцілювати?

— Не той випадок. Мусите обійтися без слів. Якщо ви почнете говорити, зм'якнете, а вона вас викпить — і по всьому. А так підкрадіться без слів, повалить її на підлогу...

— Може, ліпше на ліжку?

— Слухайте, пане Ромцю, чи ви кого-небудь у житті гвалтували?

— Ні, або що?

— Ну, то слухайте і запам'ятовуйте. Гвалтувати на ліжку набагато важче, бо ліжко пружинить, а кобіта може підкидатися, і тоді дуже важко втримати рівновагу. Натомість підлога — ідеальне місце для гвалту. Руки її сплітаєте їй під спиною і тримаєте лівою рукою обидва її зап'ястя. Таким чином правиця ваша вільна. Що ви робите нею?

Пан Ромко стріпнув головою і мужньо прорік:

— Буду крутив цицьки.

— Так от: правою рукою здираєте майтки. Одним різким рухом. Р-раз — і нема. Кобіти без майток втрачають запал до оборони. Їхня сила вся в майтках. Ваша швагрова — це такий тип баби, котра хоче, аби її взяли силою. Можете навіть дати по писку.

— Перед тим собі всмалю десять дека...

— І все зіпсуєте. Як дихнете на неї, то вона вирішить, що то не хіть вас опанувала, а горілка. Тоді вона буде боронитися до останку. І нізащо не піддасться. Раджу не тільки не пити, але й не наїдатися.

— Ага, то я маю її гвалтувати натще?

— Звичайно. З повним животом таку важливу справу можете й завалити.

Він знову замислився, а я тішився, що мені вдалося його зворохобити, пробудити в ньому справжній азарт, розпалити пристрасть, тамовану стільки часу.

— А бігме, протру їй сажу! — потер долоні. — Жалітися не буде. Слухайте, а скажіть мені так, по правді, ви вже мою Лідку тее? — Я всміхнувся. — Е-е, та що я питаю! — махнув рукою. — Ясно, що за пальчики вже давно не тримаєтесь. А мені не шкода. Бігме, не шкода.

Врешті з'явилися жінки з полуничним тортом і кавою. Старий уже був добряче підпилий і грайливо скалив око на швагрову. Та копилила губу і, либонь, збиралася з думками,

аби розродитися новою тирадою. Ліда сіла біля мене, і її рука лягла мені на коліно.

— Пане Юрку, — озвалася тета Роксоляна, — наш нарід багато терпів, хто тільки його не плюндрував, хто тільки не знущався... він то все пережив. І от тепер, коли можна про те все писати, ви пишете про... про... про той ваш...

— Прутень і розкішницю! — реготнув старий. — О-о, я пам'ятаю.

Гнівні очі обох сестер пронизали старого, і він опустив голову.

— Власне! — продовжила тета. — Ви пишете такі свинства, яких наша література ніколи не знала. І не тільки література. Наш нарід вихований у традиціях чистої любові. В його мові навіть не існує нецензурних слів.

— Гівно! — сказав старий.

— Ромку, перестань! — сполохано кудкудакнула пані Мирося.

— А чо' перестань? — не здавався він. — Якщо це слово нецензурне, то мусите визнати, що воно таки є. А коли воно цензурне, то не бороніть мені його вживати.

— Я маю на увазі інші слова, — сказала тета.

Лідина рука гладила мені ногу.

— Є дуже багато важливих тем. Наприклад, голод... — нудила вона мене далі, нарізаючи полуничний торт, і полуниці чвиркали червоним соком, — ...репресії... коли людей вночі витягали з теплих ліжок... (Лідина рука розціпнула мені штани і витягла з теплого лігва прутня.) Наш народ не раз повставав проти гнобителів... (І мій прутень повстав під її пальцями, а тілом розлився жар.) Чому ви не пишете про наших героїв? (Мій прутень героїчно пульсував у Лідиній долоні, відчуючи те саме, що відчуває курча, коли йому скручують шию.) Про вас говорять страшні речі... Я, звичайно, не вірю, але ж подумайте: про інших такого не кажуть!

Лідині пальчики бігали так спритно, що я почав уже закушувати вуста.

Пані Мирося поклала нам по кавалкові торта і налила каву. На хвильку Ліда залишила мого прутня, щоб надкусити торт і надпити кави.

— Ви впали в моїх очах...

Покинутий напризволяще прутень відразу ж опав. Та неможливо впасти в пальцях Ліди, і за хвилю вони, вимащені кремом, заковзали вгору і вниз, і прутень знову виструнчився.

— Ви свідомо себе протиставили суспільству. Я навіть чула, що вас хотіли відлучити від церкви.

— Від православної, — сказав я. — Але виявилось, що це неможливо, бо я греко-католик. А жаль...

— Не блюзнірте!

— Чому? Я поповнив би чудову компанію: Мазепа, Толстой, Джордано Бруно, Жанна д'Арк, Савонарола, Ян Гус...

Вона дивилась на мене так, мовби я щойно кинув їй у тарілку здохлу мишу, потім перевела погляд на свою сестру, і та врешті прорекла, карбуючи кожне слово:

— З такими поглядами ви ніколи не отримаєте нашої доньки.

Цієї миті мій прутень забився в конвульсіях, вистрілюючи живицю туди, куди його спрямувала Лідина рука: просто на коліна теті Роксоляні, яка сиділа навпроти мене. Бідоласі перехопило подих, і її вирячені очі повільно опустилися, щоб побачити це жахіття. Матуся нічого не помітила, вона дивилася на Ліду, яка, витягнувши руку з-під столу, з насолодою облизувала пальці.

— Лідуню! Та ж на столі лежать серветки!

— Ах, цей крем такий смачнючий! З вершками... Якраз такий я люблю.

Я тихенько затягнув замок на штанях і видихнув повітря. В голові грали скрипки і віолончелі. Перестрашені очі тети

Роксоляни врешті піднялися над столом, і вона, втупивши в нас свій звірючий погляд, взяла зі столу серветку й витерла коліна. Пан Ромцьо лукаво мені підморгнув. Невже він щось помітив? Байдуже.

— Щось капнуло, Ляню? — спитала пані Мирося.

— Кава... — відказала тета, а на її напудрованих щоках розплився здоровий жіночий рум'янець.

— А давай, Юрцю, вріжемо, — сказав пан Ромцьо, наливаючи мені вино. — Шо ви слухаєте тих дурних бабів? Ви мені подобаєтесь. А знаєте чому? В здоровім тілі — здоровий бздух.

— Ромку! — прошипіла його жінка. — Чи ти здурів?

— Він вже і його нам зіпсував! — зойкнула тета. — За якийсь чверть години, поки ми їх лишили на самоті, цей збоченець і його заразив! Це жахіття! З цим треба боротися, як з інфекцією.

— Пані Роксоляно, — сказав я. — Я пропоную вам усамітнитися зі мною хвилин на п'ятнадцять. Адже ви така стійка — вам нічого боятися.

— О Господи! — захлинулася повітрям пані Мирося так, мовби наковталась метеликів.

Тета безгучно розкривала вуста, як риба на суходолі, а її обличчя поволі наливалось бурячковим соком. У повітрі зависла тиша. Вираз обличчя пані Миросі й обличчя тети Роксоляни був у повній гармонії, вони дивилися на мене так, мовби потрапили на демонстрацію вампірів і, оплативши квитки, намагалися тепер за свої гроші отримати якнайбільше видовищ. У їхніх очах було не стільки гніву чи осуду, скільки співчуття до мене. Віднині я для них став людиною, навіки пропащою.

— Що то за запах? — прийнялась пані Мирося і піднесла до носа серветку, якою щойно витирала коліна її сестра.

— А що, вже забула, як то пахне? — залився реготом старий.

— Мерзотники! — дзявкнула матуся і зірвалася з-за столу. — Лідка! Марш до хати! І щоб я тебе з цим... цим... виродком більше не бачила! Щоб я не чула навіть його імені!

Старий тим часом реготав, хапаючись за живіт, а Ліда спокійно поклала в торбинку пляшку вина, пару куснів торта і, взявши мене під руку, сказала:

— Здається, нам пора, Юрчику.

— Лідка! Ти куди?!

— Дякую за гостину, — сказав я, і ми рушили.

— Ти з ним не підеш! — гелготіла її матінка.

— Усе було дуже смачне, особливо торт, — кинув я ввічливо через плече.

— Юрцю! — гукнув старий. — Зателефонуй мені днями, підем на пиво. А я ті розкажу, як пройшла операція.

— Яка ще операція? — тряслась усім тілом від обурення його жінка.

— Операція «Дупа»!

4

Лідка була вже достатньо заведена і, коли я спитав, куди їй хочеться піти, відповіла: туди, де ми можемо покохатися. Я вирішив піти з нею на той самий острівець на Погулянці, де перед тим побував із Мар'яною. Якась непоборна сила манила мене туди так само, як манить злочинця місце злочину, і хоча жодного злочину ще скоєно не було, але острівець мені міцно запав у пам'ять, бо, заплющивши очі, я бачив колихання зелених вербових батогів і плюскіт хвильок.

Дорогою Лідка тішилася:

— Ну, як тобі обід?

— Ти звар'ювала. Тепер я ніколи не зможу прийти до тебе у гості.

— Тю, смішний! Куди вони дінуться? Вони тепер у меншості, їх двоє, а нас із татком троє. Ти йому сподобався.

— Тато в тебе муровий. Але ж, по-моєму, мета візиту була в тому, щоб тебе відпустили до мене? Здається, тепер із цієї затії нічого не вийде.

— Чому ні? Я й питати не буду. Мета була інша: познайомити вас і щоб вони не страждали, що я десь пропала невідомо з ким, коли я зникну на канікулах. А так вони будуть знати, що я з тобою. Нічого, змиряться.

Ступивши на острівцець, я першим ділом роззирнувся у пошуках Грицька, але його ніде не було. Ані сліду після човника. Ми вмостилися під вербою на тому самому місці, де я сидів із Мар'яною, і трава тут не встигла ще випрямитися. Ми розкоркували шампанське і пили з горлянки, цілуєчись і порскаючи вино одне одному у уста.

На свіжому повітрі вино п'ється дуже легко, і сп'яніння відчувається не так яскраво, як у приміщенні, тому й не дивно, що мене потягнуло на розмову, яку б натверезо я з Лідкою ніколи не вів. Я розповів їй про Мар'яну і про її пропозицію, але так, мовби сталося це давно, років із десять тому. Лідка відразу припустила, що Мар'яна була хвора на голову.

— Вона не виглядала на ідіотку, — сказав я. — Вона була якраз не за віком розвинута, начитана.

— Яскрава ознака шизофренії, — зробила висновок Лідка. — Серед шизофреніків інтелектуалів хоч гать гати. Моя ж мама психіатр. Вона мені такого понарозказувала! У неї лікувався чоловік, який знав зо три десятки мов. Інший мав у голові цілий калькулятор і робив із цифрами будь-які комбінації.

— Але вона була геть у всьому нормальна. Одне-єдине, що її вирізняло, це спрага смерті.

— Оце ж воно і є: спрага смерті, манія переслідування... Скажи чесно, вона тобі подобалася?

— Дуже.

— Ага, я навіть знаю, як розвивалися події. Ти вдаєш, буцім погоджуєшся на самогубство тільки для того, щоб її взути.

— А що потім?

— Неважко здогадатися, бачачи тебе живого і здорового. Ти її використав, а потім сачканув. А тепер я хочу почути деталі.

— Все, як ти й передбачила. Я її взув і кинув.

— Усю в сльозах, в істериці... а вслід тобі летіли прокльони, образливі слова і брутальна лайка...

— Таке враження, що ти була свідком тієї сцени. Але знаєш, минуло стільки часу, а мене не перестає гнітити моя поведінка. Мені здається, що я вчинив непорядно.

— Перестань. Що тут непорядного? Ну, мала вона бзик на пункті самогубства... Подумаєш! Хай би знайшла собі якогось дебіла і звабила до компанії. А намовляти цілком нормальну людину йти з життя — це просто свинство. Я б на твоєму місці зробила так само. Зрештою, може, після цього вона й позбулася тієї спраги смерті. Яка, до речі, її доля?

— Не знаю. Ніколи більше не здибав.

— Ну й викинь її з голови. А чому ти її саме зараз пригадав?

— Тому що це все відбулося тут, на цьому острові. Тут ми мали отруїтися і померти. А натомість покохалися.

— Справді? — Лідка з великим зацікавленням стала роззиратися. — Хто б подумав! Можна сказати, історичне місце. Я навіть підозрюю, що ми й сидимо саме тут, де ти її грав.

По цих словах вона спритно скинула джинси.

РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ

1

Віра чудово знає, де я залишаю ключі, тому нічого дивного, що, повернувшись тієї неділі додому, я застав її на канапі, всю розпашілу після ванни, вона дивилася якусь нудоту на відику. Поруч на журнальному столику красувалося розкорковане мартіні, яке я, між нами, приберіг для Леськи.

— Ти де волочишся? — спитала вона, скидаючи з голови закручений чалмою рушник. Вино відчутно впливало на тембр її голосу. Наступна фраза звучала так: — Яка це стерва одягала мій халат?

Дивовижно, як легко жінки вживаються в чужі речі. Халат по черзі вдягали всі панночки, які тут з'являлися, але кожна вважала його своїм, і завше я чув одну й ту саму фразу: «А де мій халат?» Через те я змушений був перед візитом наступної дами виполіскувати цей нещасний халат у пралці, аби вбити запахи їхніх парфумів, дезодорантів та іншого свинства, яким вони успішно задурюють наші очі й носи. Цього разу я не встиг це зробити завчасу — і ось попався.

— Приходила моя сестра поприбирати, — сказав я якомога байдужішим тоном.

Про мою мітичну сестру знали всі мої колежанки, хоча жодна не могла похвалитися, що її бачила. Я теж її ніколи не бачив, але вона вже стільки разів ставала мені у пригоді, що я перейнявся до неї щирою братньою любов'ю: адже це вона на дзеркалі намалювала серце, пробите стрілою, це

вона постійно забувала в мене якісь креми, пудри, лаки, аграфки, напильнички, туші. Та все це ще було півбіді, навіть залишені нею колготи, майтки і бюстгальтери не робили для мене такої проблеми, як щітки для волосся з залишками цього ж волосся, бо я вже сам достобіса не пам'ятав, чи моя сестра білявка, чорнявка чи рудава. Після того як панна покидала мою оселю, я уважно обстежував усі місця, де вона побувала, аби знищити яку-небудь чергову дрібничку, яку вона цілком невинно могла забути, бо попастися можна навіть на недопалкові цигарки зі слідами помади, якого недбало кинули на балконі. Але волосся! Волосся — то була справжня кара Господня. Неможливо було прибрати все так, щоб якась клята волосина таки потім не вилізла на поверхню.

— Ти що, вже й сестру свою трахати почав? — спитала Віра, і я заціпенів, гарячково роздумуючи, що ж цього разу було забуто і ким.

— Та я б з радістю, — засміявся я, аби якось зм'якшити ситуацію, — але вона вихована трохи ліпше за мене. А що?

— Та нічого. Просто вся подушка тхне її духами та запацькана її помадою. Оскільки це не мої духи і не моя помада, значить — твоєї сестри. А як ще можна заквацяти помадою подушку, як не віддаючись тобі, лежачи на животі?

Віра мені подобалася тим, що багато читала і вміла робити висновки. Ту нещасну подушку вона підмостила собі під спину і тепер мені тицяла пальцем у рожеві плями помади. Ну, все. Більше мені в ліжку жодна дупа не ляже, поки не змиє писка.

— Сволоч ти, — сказала вона, хильнувши добрий ковток мартіні.

В її словах бриніла гірка правда. Я, зітхаючи, подався на кухню, вийняв із холодильника пляшку вишняка і ликнув з горла.

— Чому ти не вечеряєш? — спитала вона з промовистою іронією, несподівано з'явившись на кухні.

Перш ніж відповісти, я почав пригадувати, що я їй брехав про цю неділю. Здається, я мав іти на роботу готувати свої сторінки в газеті. Для нас, журналістів, вихідних нема. Логічно, що я мав бути голодним, як дикий вепр. А Віра знала, що їсти в місті я не люблю. Ну що ж, у мене є ще друзі, які радо нагодують.

— Я у Влодка перекусив. Він передавав тобі привіт.

— Як добре! Дякую... І що ти там їв?

— Картопляні плячки.

— Я тебе, коханий, сьогодні всюди шукала й обдзвонила все, що можна. В редакції ніхто слухавки не брав, а Влодка жінка сказала, що її чоловік уже тиждень у Польщі. Це так, між іншим.

— Ну і що це міняє? — не здавався я. — Хіба, коли він у Польщі, я не міг зайти до них на плячки?

— А як із привітом?

— Нормально. Він якраз подзвонив, почув, що я в них, і передав тобі привіт.

Залізна логіка вбиває жінок наповал. А чому? Бо чоловіки вміють мислити логічно. І це їх рятує. Але не завжди.

Я вже збирався до лазнички, щоб змити останні сліди гріха, коли Віра наблизилася до мене, і вже з її єхидної посмішки можна було передбачити, що готується щось феноменальне. Уже тут я міг би якимсь чином захиститися, не дати себе прилапати так просто і так тупо, але, бігме, я цього не сподівався. Та й взагалі, чи міг я в той момент нормально мислити, коли вона пригорнулася до мене і засмоктала так, що я втратив дар логічного мислення на найближчі півгодини, водночас її лукава рученька розціпнула мені штани і проникла у звичні для неї місцини. Але це священнодійство тривало лічені секунди. Віра відштовхнула мене і піднесла долоню до свого чутливого носика. Серце моє зупинилось, і я збагнув урешті всю підступність її вчинку, адже вона

вдалася до способу відомого, мабуть, ще з часів первісно-общинного ладу. За мить моя щока розквітла неповторною бурячковою барвою від ляпаса її долоні, яка пахла — о рани Господні! — Лідкою.

Чи били вас коли-небудь панночки по писку? Це дивне і незрівнянне відчуття. Це сильніше за слова «Я кохаю тебе», бо ляпас означає не просто кохання, а велике кохання, справжнє і до смерті, ляпас — це печать найглибших почуттів, глибшими бувають тільки почуття, припечатані ударом ножа або табуретки. Діставши такого ляпаса, ви можете врешті оцінити всю силу цих почуттів і дівочої пристрасті. Можна, я не буду вживати тих слів, які пролунали з її чарівних уст? Я дозволь їй випустити з себе цей некерований словесний фонтан і налив у склянку вишняку. Вишняк — це найкращі ліки від істерики. Ніщо так не заспокоїть розгнівану жінку, як добрий вишняк.

— Все, це кінець, — цокотіла вона зубчиками по склянці. — Ти для мене вмер. Навіть не пробуй пояснювати, що це запах рідної сестри! Я не хочу нічого чути. Ані слова.

Я мовчав, як риба об лід. Моє обличчя набрало такого виразу, мовби мені повідомили, що всі мої рукописи згоріли. Трагічне обличчя в таких випадках — неодмінна умова успіху.

— Ти не повіриш, але я любила тебе, — проказала вона, шморгаючи носиком. — Це були щирі почуття, і ти вбив їх.

Я вмить прибрав міну розкаяного ката, а про всяк випадок так само шморгнув носом — інколи жінки на це ловляться. Але то був не той випадок. Віра пішла до покою і зачинила за собою двері. Я видихнув наелектризоване повітря і посунув у лазничку. Любощі на природі підносять інколи прикрі подарунки. Лежачи у ванні, я задумався над сьогоднішнім божевільним днем. Він просто не міг закінчитися інакше і закінчився саме так, як цього вимагали таємні приписи долі. І можливо, Мар'яна мала рацію?

Коли я виліз із ванни, Віра додивлялася ту саму нудоту.

— Навіть не наближайся до мене, — сказала вона камінним голосом.

— Добре, — відповів я, скидаючи сорочку і лягаючи поруч. Головне жінкам не перечити.

— Навіть не торкайся мене, — сказала вона ще твердіше.

— Боже борони, — відповів я і пригорнув її до себе.

Тіло її випнулося луком, і долоні вперлися в мої груди.

— Перестань, іди від мене, я тебе ненавиджу, ти все, все зруйнував, ти негідник...

Далі вона вже не могла нічого говорити, бо я почав її цілувати, і слова тут просто зайві. Якраз вчасно, бо й із телевізора почулося уривчасте дихання Шерон Стовн.

Я стягнув із Віри халат і відчув, як під моїми руками закипає її гаряче тіло, вона була жагуча, як ніколи, не відриваючись від моїх вуст, перекинула мене на спину, осідлала і почала рухатися із таким завзяттям, мовби збиралася розчавити мене, за хвилину випрямилась і вигнулась дозад, даючи мені змогу обхопити долонями її перса, вона стогнала і спрагло облизувала уста, скрикуючи, мов поранена пташка, захлинаючись від надміру повітря, і мчала, мчала, доводячи мене до шалу. Я заплющив очі й почав думати про Мар'яну, щоб не кінчити раніше за Віру, але мої думки про Мар'яну були позбавлені еротики, я думав тільки про те, що вона мені говорила, у чому намагалася переконати, і що більше я про це думав, то все далі відкочувалася хвиля оргазму, так що, коли Віра нарешті почала стогнати щораз голосніше, я мусив подумки відірватися від Мар'яни і зосередитися на Вірі, аж поки вона з диким зойком не звалилася з мене.

Після цього ми випили мартіні, Віра пригорнулася до мене і спитала:

— Признайся, ти був з нею?

Цікаво, кого вона має на думці.

— Так.

— Я так і думала.

— Розумієш...

— Не треба... Не пояснюй. Ти ж казав, що в тебе з нею вже все покінчено.

Боже мій, з ким? Коли я щось подібне казав? Невже в нас була мова про Ліду або Лесю? Ні-ні, це неможливо, вона мене хоче впіймати за язик, але я не мушу піддаватися на провокацію.

— Це було прощання.

— Прощання?

— Останній раз на прощання.

— Це вона тебе попросила?

— Якоюсь мірою.

— Обіцяй, що це більше не повториться.

— Воно й не може повторитися, бо ми вже попрощалися.

— Де це було?

— На Погулянці... Там є такий ставок і острівець.

— Ми завтра ж туди підемо.

— Навіщо?

— Я так хочу.

Я волів не сперечатися. Все ж таки я почувався винним.

— Ти любиш мене? — спитала Віра.

— Люблю.

— Якщо ти кинеш мене, я тебе вб'ю.

— Я ніколи тебе не кину.

— В неділю ти приходиш до нас на обід.

Я завмер і спробував зосередитися. В моїй цілковито порожній голові гуляв вітер. Який обід? Вперше чую.

— Е-е... — промимрив я, — йдеться про обід із твоїми батьками?

— Звичайно. З батьками і сестрою, а ще з дідусем і бабусяю.

— Нагадай мені, будь ласка, що там має відбутися... в загальних рисах...

Віра подивилася на мене з неабиякою цікавістю. Таке враження, що вона вже мені колись це детально оповідала.

— То це я тобі маю нагадувати? По-моєму, це була твоя ідея, аби я переїхала в червні до тебе.

Деколи в мене бувають провали в пам'яті: я починаю плутати дівчат, забувати, що їм говорив, обіцяв, пропонував, не раз постановляв собі все це записувати, але ніколи цього не робив, бо записи могли потрапити комусь із них на очі. Отак і живу, носячи у голові купу невпорядкованої інформації. Виявляється, я не лише Ліду, а й Віру запросив до себе і даю голову на відсіч, що те саме я вчинив і з Лесею. От тільки чи додумався розвести їх у часі? Якщо Віра мала жити у мене в червні, то хто — в липні? Ліда чи Леся? А в серпні? А що, як котрась захоче пожити довше і не вкладеться у виділений термін?

— Я пригадав, — сказав я.

— Вдягнеш ту кавову сорочку і світлі штани. Не забудь начистити мешти... Поголися...

3

Наступного дня вона таки наполягла, щоб я повів її на той острів. І знову я не побачив Грицька. «Що ж воно таке? — замислився я. — Чому він з'являється лише тоді, коли я приходжу сюди із Мар'яною? Що це за знак?»

— Де це було? — перебила мої роздуми Віра.

Я, театральньо потупивши очі, показав на прим'яту траву.

— Чудово, — сказала вона і вмостилася саме на те місце. — Таке враження, що земля ще зберегла тепло її задни-

ці. — Потім принюхалася і додала: — Запах сперми, на жаль, вивітрився. Хоча... ти ж, напевно, кінчав не в траву?

Я не відповів, зберігаючи той самий шкодливий вираз обличчя. Ми розклали на траві вино й закуску. Віра тремтятьчими пальцями витягла цигарки і запалила. Я бачив, що вона нервувалася, але навіщо мусила пройти цю ініціацію, трахнутися зі мною саме там, де я вчора грався з Лідкою. Я подумав, що саме час налити їй, ми випили. Я знову роззирнувся в пошуках Грицька, але намарне.

— Чого ти крутишся?

— Просто роздивляюся.

— А вчора ти не мав змоги роздивитися? — спитала з сарказмом.

— Віруньчику, вчора ми прощалися, і я, щоб якось це все згладити, піддався...

— Але чому ви прощалися саме тут, а не десь у кнайпі?

— Розумієш, то був секс на прощання. Щось як чарка «на коня». Ми ж не могли це зробити у кнайпі.

— Ага, то ви цілеспрямовано приперлися сюди для того, щоб погратися?

— М-м-м...

— Боже, яка ти скотина! — Пальці з цигаркою тремтіли, вона сама собі налила в склянку, випила одним духом і запитала: — Але чому саме тут?

Щось її непокоїло, щось у цій місцині було таке, що її тривожило і відлякувало, вона очевидно підозрювала, що тут криється щось глибше, таємне і потойбічне, а тому попри всю свою образу, інстинктивно тулилася до мене, як наполохане пташа. Цієї миті я відчував, як її кохаю, і щиро прагнув захистити від усіх страхіть. Десь хлюпнула вода, я озирнувся — по воді бігли кола, як від кинутого каменя, а може, то плюснула риба, а я подумав — весло.

— Тут затишно, ніхто не підгляне... — пояснював я. — Верби творять природне шатро.

— Отже, тобі це місце відоме було раніше? З ким ти тут іще трахався?

— О-о, то було надто давно.

— Отже, я вгадала? Ти тут уже грався перед тим?

— То було понад десять років тому.

— Ти щось недоговорюєш. У тебе з цим острівцем щось пов'язане глибше. Ти так роззирався, як роззираються у власному помешканні, де хтось перед тим переставив меблі. Чогось тобі бракувало. Я це помітила. А що було десять років тому?

— Нічого особливого. Ми тут влаштовували пікніки, які завершувалися любощами.

— І всіх ти грав на цьому самому місці? — показала пальцем у траву.

— Можна сказати й так. Іншого затишнішого місця годі відшукати.

— А все-таки я підозрюю, що тут відбувалося ще щось. Щось таке, про що ти волієш мовчати.

Чи я не казав, що у Віри був інтелект? Інтелект — це страшна річ. Особливо якщо ним володіє жінка. Це все одно, що скальпель у руках хірурга. Різниця лише в тім, що хірург, розпанахавши тебе, потім сумлінно зашиє, а жінка-інтелектуалка, сумлінно дослідивши ваше нутро, покине все в розпотрошеному стані. Я подумав, якщо вже розповів про Мар'яну Ліді, то Віра і поготів мала б почути цю історію, мені навіть цікаво було дізнатися її думку.

— Добре, я розповім тобі, що з цим місцем пов'язано. Колись давно, як я вже казав, років десять тому, одна юна і незвичайно вродлива панна запропонувала мені в її товаристві покінчити життя самогубством.

— Вона була наркоманка?

— Ні. Вона навіть вино пила такими дозами, що не п'яніла. Вона підшукала такі слова для своїх аргументів, що я не мав що на це їй заперечити. Головна інтрига полягала в умові, що вона мені віддасться лише в день самогубства.

— Вона була цілка?

— Так. Але я її всіляко намагався спокусити.

— Вона прагнула самогубства на повному серйозі?

— Пам'ятаєш, я тобі давав читати драми Тікамацу. Там є одна драма про самогубство закоханих...

— ...на острові Небесних Мереж? Вона теж читала цю драму?

Віра знову запалила, втягнула дим і стала крутити цигарку в пальцях.

— Так. Тікамацу їй підказав ідею. Власне, в чому була причина її нав'язливої самогубної ідеї, я так і не збагнув. Вона казала, що втратила інтерес до життя. Фактично такі випадки в її віці справді не рідкість, школярки щороку десятками вішаються, викидаються з дахів і п'ють жменями пігулки. Але все це відбувається стихійно, у стані нервового афекту. А щоб отак цілеспрямовано підшукувати партнера і намовляти його, запропонувавши вже готовий план... Це якось не вкладалося мені до голови.

— А може, вона була хвора... невиліковно хвора... Розумієш?

— Неможливо. Ти б бачила це юне квітуче сотворіння! Зрештою, хвороби не цікавляться тими, хто має намір померти.

— А з психікою у неї було все в нормі?

— І тут я не помітив нічого такого... Часом говорила загадками або дивувала своєю проникливістю...

— І чим завершилася ця історія?

— Вона мене переконала, що смерть — це найкращий для мене вихід, бо й так уже не створю нічого величнішого за

свою смерть, і що у визначений день буде відкрите для нас вікно, і ми не повинні пропустити цей шанс. І тоді ми прийшли на цей острів, і вона мені тут віддалася уперше. Після цього вона вийняла отруту, насипала її в келихи з вином і ми випили.

— Справді? І що було далі?

Віра погасила недокурену цигарку в траву.

— Ми... померли. Тому-то й тепер, після смерті, мене все ще невмолимо тягне сюди...

— Ти збожеволів! — обурилася вона. — Що за дурні жарти? Що було далі? Ви випили отруту?

— Випили. Але мене отрута не взяла, я тільки втратив свідомість. Коли отямився, то побачив, що вона холодна.

— О Боже! — вона притулила долоні до щік, мовби намагалася загасити полум'я, яке від них бухало. — І що... що ти зробив?

— Я закопав її тут під вербою.

— Де саме? — істерично завищала Віра.

— Тут, де ми сидимо.

— Ідіот! — вона зірвалася на ноги. — Як ти можеш? Все! Я більше не хочу слухати цю маячню! Або ти скажеш правду, або я йду!

— Ну, добре, заспокойся, я пожартував, — я впіймав її за руку і потягнув до себе. — Просто я безліч разів саме так собі уявляв цю сцену.

— Ти скажеш нарешті, що було далі? — вона сіла біля мене, але роздратовано відпихала мої руки. Натомість налила собі шампанського і випила.

— Я обдурив її. Вона мені віддалася, а я відмовився вмирати з нею.

— Ти так вчинив?! — Віра, вочевидь, була обурена до глибини душі і, коли я наповнив її спорожнілий келих, випила без вагань. Потім запалила сірника і стала дивитися, як він

горить, коли полум'я добралося до її пальців, кинула сірника в траву і запалила другого.

— Я знаю, це підло, я й досі караюся цим...

— І це сталося тут? — голос її тремтів, вона й далі не дивилася на мене, а палила сірник за сірником і кидала в траву.

— Так.

— А потім ти встав, підтягнув штани і сказав «па-па»?

— Ну, щось у цьому стилі.

— Тоді ти негідник, — сказала вона крижаним голосом. Сірники вона нарешті залишила в спокої і, схиливши голову на зігнуті коліна, повторила: — Ти не-гід-ник.

— Я знаю, — сказав я похнюплено і знову спробував її обняти.

— Ти жахливий негідник. І забори свої довбані руки. Налий мені. Який жаж!

Вона сп'яніла і погойдувалася тепер усім тілом у такт музики, яка бриніла в ній, і я бачив, що то була музика розпачу. Чому вона так близько до серця сприйняла вигадану мною історію? Може, приміряла її до себе? Тепер, мабуть, думала про те, що я виявився найбільшим розчаруванням у її житті. Ну що ж, вона недалеко від правди. Те, що я їй розповів, не раз мені прокручувалося в голові, я все ще метався між спокусою красиво померти чи некрасиво злиняти, скориставшись перед тим правом першої ночі. Можливість чесно Мар'яні сказати: ні, я не той, на кого ти розраховувала — до уваги не бралася. Мені здавалося, що я вже достатньо глибоко загруз у цій історії, щоб не завершити її настільки примітивно. Все ще думалося, що Мар'яна в якийсь момент поміняє плани і до самогубства не дійде.

— Знаєш, — сказав я, — все це виглядає негарно з відстані часу, але тоді я не сприймав її наміри серйозно, я вважав їх за гру. Ти не повинна думати про мене погано. Відтоді я сильно змінився. І уяви собі — на краще.

Віра з недовірою подивилася на мене.

— Ти перестав брехати?

— Ні, але я перестав обманювати дівчат, вішаючи їм ключки про свої почуття, тоді як насправді я жодних почуттів, крім бажання трахнути, не відчував.

— О, це цікаво. Ти перестав обманювати... але твоя вчорашня вилазка на острів свідчить протилежне. Ти безсовісний брехун. Мало того, що, зустрічаючись зі мною, ти граєш когось у себе вдома, про що свідчить подушка, запацькана помадою, то ще й займаєшся сексом на свіжому повітрі, начебто на прощання. Зі скількома ти ще мусиш розпрощатися, не скажеш? Кому ти розповідатимеш про сьогоднішній вечір, як про акт чергового прощання? Схоже, це вже в тебе традиція: влаштовувати прощальні вечори на цьому острові.

— Ти сама наполягла прийти сюди. Я все тобі чесно розповів, а в нагороду отримав звинувачення в підлості. Я брехун! Як ти можеш таке говорити? Я брехун! — Я відкоркував наступну пляшку і налив у келихи. — Так, я брехун. Але не для тебе. У мене нема перед тобою таємниць. І взагалі, я саме з тобою відчув своєрідне очищення... Так-так, не смійся, я біля тебе роблюся інакшим, мій негативний бік забивається у глухий кут і носа не показує... Ну, хіба інколи... Але те, що було вчора... це був виняток... Я твердо вирішив зі всіма розпрощатися, крім тебе. Щоб тільки ти і я, розумієш? І нікого між нами.

Я цокнувся з нею. Авжеж, сп'яніння — це найкращий спосіб притлумити психоаналітичні здібності інтелектуальної панни. Віра віддалася із якимсь приреченим смутком в обличчі, не проронивши ані слова.

4

Я б із великим задоволенням подався додому, але Віра поволокла мене до «Вавилону», щоб за кавою витверезитись: не могла ж вона в такому стані заявитися вдома.

— Навіщо ти напоїв мене? — дорікала мені, а я ввічливо відповідав, що це їй тільки здається, що вона зовсім не п'яна, а насправді твереза, про що свідчать правильно побудовані складні речення і вживання іншомовних слів, значення яких я не знаю і знати не хочу.

Щойно ми сіли за столик, як до нас приєднався Андрон з черговою кралею і радісно повідомив, що вони женяться. Краля серця була худа, як трясця, мала лисячий писочок і на диво вузькі вуста. Я хотів, було, поцікавитися, невже він втратив надію знайти ще щось страшніше, але стримався.

— Ти знову виграв, — сказав я.

Андрон розсміявся, підморгуючи мені по-змовницькому, а краля здивовано запитала, що саме він виграв.

— П'ять баксів, — пояснив я.

— За що?

— Ми заклалися, хто скоріше одружиться.

Андрон знову втішено засміявся, не перестаючи мені моргати і корчити кумедні гримаси. Віра з філософським виглядом водила пальчиком по столу, аж врешті перепросилася, повідомивши, що їй треба вийти. Краля згадала теж про свої потреби і набилася їй у товариство.

— Класна теличка, — сказав я якомога серйозніше.

— Перестань. Ти нічого не розумієш. Вона донька ректора.

— А-а...

— От тобі й «а-а». Там такі бабулі, що хо-хо. А з мармизи нам воду не пити.

— Тоді зрозуміло.

— Між іншим, у неї є старша сестра. Неодружена.

— Невже й цілка?

— Мурово.

— І така сама красуня?

— Я б сказав, навіть трішки симпатичніша. На фіга тобі ці писані сикси? Щоб потім гарувати на неї все життя? Я те-

бе познайомлю з її сестрою. Татуньо вже кожній з них подарував по кам'яниці з усіма прибамбасами і з «опелем» на додачу. Будеш жити в мармуляді.

— Можливо, це якраз те, про що я мрію.

— Ну, ти ж не дурень. Ти ж розумієш. Тобі ж, як письменникові, хочеться чого? Ідеальних умов для творчості, так? Ну, от. Про кращі умови для творчості, ніж бути зятем ректора, нема чого й мріяти. У шлюбну подорож їдемо на Кіпр. Отже, якщо швиденько її обкрутиш, поїдемо разом. Давай, вирішуй.

— Скільки її сестрі років?

— Двадцять п'ять. Чудовий вік для того, щоб заарканити. З такими дівицями все дуже просто. У них усі антени вже працюють в одному-єдиному напрямку — негайно вийти заміж. Бо коли гепне двадцять шість, планка падає. Починається депресія, з'являються ідеї заглибитися в науку, у бізнес, робити кар'єру і т. д. Завернути їх назад до ідеї затишного сімейного кубельця і щасливого материнства з кожним наступним роком уже надто важко. Але в оцей період можна брати їх голими руками. Отак підходиш і береш. Я не розумію, що ти знаходиш у тих пацанках. Я давно вже в них розчарувався.

В цей момент повернулися наші панни, вони, вочевидь, теж знайшли якусь тему для розмови і втаємничено хіхікали. Ми ще перекинулися кількома пустопорожніми фразами, і Андрон відвалив, пригортаючи кралю. Віра провела їх таким сміхотливим поглядом, що я запитав:

— Чого ти тішишся?

— Мені смішно з Андрона.

— І що ж там смішного?

— А нікому не скажеш?

— Ні.

— Ну, він же ж думає, що вона від нього в захваті.

— А хіба ні?

— Вона й не збирається за нього виходити. Вона не така дурна, щоб не розуміти, що саме Андрона в ній цікавить.

— Он як?

— Він тобі часом не розповідав про її сестру?

— М-м... щось там розповідав...

— Про те, що вона аж пищить, так хоче заміж?

— Так.

— Про кам'яницю і «опель»?

— Умгу.

— Може, навіть пропонував познайомити?

— Ну, пропонував.

— А ти що?

— Нічого.

— Не вірю.

— Не вір.

— Ну, гаразд. У неї нема сестри. Вона її вигадала. Показала йому фотографію своєї подруги. І спитала, чи в нього нема для неї кавалера.

— Навіщо це їй?

— Щоб самій познайомитися. Невже незрозуміло? Вона Андрона використовує винятково з однією метою — мати когось, хто буде виводити її в люди. Сам розумієш, дівчина після закінчення навчання випадає з тусівки. Хата — робота, хата — робота.

— І це вона тобі, першій зустрічній, усе отак вибовкала?

— По-перше, ми з нею зналися й раніше. Наші батьки давно товаришують.

— Стривай-стривай, ти кажеш, що ви зналися раніше... Але ж коли вони підсіли і Андрон нас знайомив...

— ...ми вдали, що вперше бачимося. Це тому, що вона встигла мені підморгнути. Ну, от. А по-друге, вона почала розмову з того, що поцікавилася, які в нас із тобою стосунки.

— І що ти їй сказала?

— Те, що чула від тебе.

— Що саме?

— Що в нас палке кохання. Щось не так?

— Ні, все нормально. Тобто якого дідька їй знати про наші стосунки?

— Можливо, вона хотіла знати, чи не можна тебе закадрити.

Бідний Андрон! Я відчув, що мушу конче випити. Я підійшов до бару, зробив замовлення і, роззираючись, помітив Зеника. Він сидів за столиком, втупившись у порожню чарку так, мовби ось-ось мало статися чудо, і чарка сама собою наповниться горілкою, я знічев'я дивився на нього і не міг второпати, чому на його обличчі відбився такий вселенський смуток, ніби його щойно звільнили з китайської тюрми. Я вирішив його розвеселити і кивнув одному знайомому, а коли той підійшов, попрохав його сісти у Зеника за спиною і затіяти з ним коротку розмову: мовляв, як справи і таке інше, а я за той час підміняю порожню чарку на повну. Знайомий охоче погодився на мою затію, а я замовив у бармена повну чарку горілки. Як тільки Зеник відвернувся, я тихенько замінив чарки, потім сперся на шинквас, чекаючи, поки бармен приготує морозиво, каву і відкоркує шампанське. Упівока я стежив за Зеником. О-о, треба було бачити його обличчя, коли він помітив повну чарку. Він навіть струснув головою, а потім знаєте, що зробив? Нахилився до чарки так, що мало носом не черкнув, і уважно її обстежив, після цього встромив у неї пальця й облизав: «Горілка!» — радість осяяла його обличчя. Виявляється, чуда таки бувають. Він узяв чарку, вихилив її з проникливим почуттям самоповаги, а тоді переможним поглядом обвів усю залу. Коли він побачив самотню Віру за столиком, його лікті на мить піднялися і він уже мав намір встати, але якесь внутрішнє чуття підказало, що поспішати не варто і краще завершити повний огляд кнайпи. Це було слушно, бо, помітивши біля бару мене, він знову опустив лікті на стіл. Але тільки на хвилику, наступної

миті він уже прямував до мене з таким самим похоронним виглядом, як і раніше.

— Сервус. Ти знаєш, у «Вавілоні» кояться дивні речі.

— Так, я чув.

— З тобою теж було щось подібне? — він говорив, насторожено озираючись.

— Що саме?

Він стихив голос:

— Чарки наповнюються самі собою... самі собою... Приходять якісь незнайомі люди і розпитують про мене, а я ні сном ні духом не знаю, хто ж то може бути. А вони поводяться так, мовби я їхній найліпший колежка. Але що цікаво! Вони шукають мене тільки під час моєї відсутності! Хоча я тут так часто буваю! Або ось моя скрипка... Ти знаєш мою скрипку... Вона інколи має здатність зникати, а потім з'являтися. За іншим столом. Вона збиткується з мене. І все це тут, у «Вавілоні». А кілька днів тому я побачив за столиком знаєш кого?

— Не маю зеленого поняття.

— Троцького.

Алкоголік і художник Папроцький на прізвисько Троцький недавно помер у молодому віці.

— Отже, ти бачив його духа? — сказав я.

— Я бачив його так само, як бачу тебе. Якого духа? Я навіть замовив йому чарку горілки і попросив бармена занести йому на столик, але Троцький зник. Мабуть, на тім світі їм забороняється пити. Як ти гадаєш?

— На тамтім світі не тільки пити, але й трахатися забороняється.

— Який жах! — він замовк і дивився, як бармен, спритно розставивши замовлення на тацю, несе його до Віриного столика: — Слухай, ти далі з нею? — кивнув на Віру.

— А що?

— Я думав, між вами все скінчено.

— Чому це тебе так хвилює?

— Вона мені подобається.

— Мені теж.

— Але вона мені по-справжньому подобається, розумієш?

Я не мав наміру з ним сперечатися, вловивши у його голосі легкий стан сп'яніння. Він був у постійних пошуках подруги своєї печалі. Від нього тхнуло смертю.

— Так, — кивнув я.

— Для тебе це просто забава, я ж знаю. Ти її трахнеш і покинеш. Хіба ні?

Я стелю плечима:

— Що ти чекаєш від мене?

— Щоб ти лишив її. Тоді вона буде зі мною.

— Хтозна. Почекай трохи.

— Ні, я вже досить чекав. Вона просто дурна. Вона схилена на відомих людях, особливо на митцях. Ти для неї лише ім'я. І більше нічого. Невже тобі приємно трахати бабу, котра віддалася тобі лише тому, що у Львові так мало відомих людей? І всі зайняті! Я вже її вивчив. Вона просто упивається від таких, як ти. Їй хочеться, аби її всі бачили, яка вона крута. Чувак, це все фігня. Ти для неї не існуєш. Ти для неї пушинка. Є тільки твоє ім'я і твій писок, який впізнають фани. От від цього вона й кінчає.

Я зиркнув на Віру, вона стежила за нами, але з виразу її обличчя я б не міг сказати, що вона зараз кінчає. Я сказав Зеникові:

— Якби я був на сто відсотків упевнений, що вона піде до тебе, коли я її покину, я б її покинув. Я поважаю високі почуття. Але і ти, і я добре знаємо, що вона після мене з тобою все одно не буде.

— Ну й мудак ти, — процідив він крізь зуби. — Ти просто механічний апельсин, ти вічний трахальщик. Ти не знаєш, що таке любов.

— Мудак ти, а не я, бо, замість того щоб підчепити собі якусь бабу з великою задницею, ти мрієш про Віру і дрочиш перед сном під ковдрою, а потім говориш про любов.

— Я в неї закоханий. Розумієш, що це таке?

— Шкода, що вона про це не підозрює.

— У мене своя тактика. Почуття не обов'язково оформлювати у слова. Думаєш, вона не помітила моїх поглядів? Вона й зараз дивиться в наш бік.

— Я думаю, чому ти стоїш із втягнутим животом, ніби проковтнув жердину.

— Вона не дурна. Вона все аналізує. І зараз, між іншим, думає, чи не зробила вона велику дурницю, зв'язавшись із тобою.

— Ти смішний. Особливо коли вип'єш.

— Я п'ю з розпачу.

Перш ніж рушити до столика, я сказав:

— Потерпи ще з місяць.

— А що має статися за місяць? — похжавився він.

— Вона буде вільна.

— Ти кинеш її?

— Я всіх кину.

Він завмер із роззявленим ротом, і його мозок почав зосереджено аналізувати мої слова.

— Що він хотів? — спитала Віра.

— Там якась забава має бути, от він і запрошував мене.

— Не бреш. Я ж помітила, що він зиркав на мене.

— Бо він хоче, аби я з тобою прийшов.

— Це ви так довго про забаву домовлялися?

— А ти ніби Зеника не знаєш. Меле, меле...

— Ти відмовився?

— Звичайно.

— Ти збираєшся далі кіряти?

— А хіба я п'яний?

— Ну й не тверезий.

— Пляшка шампана — це якраз те, що треба. Ми ж мусимо вбити зо дві години, поки ти відчуєш себе у формі, чи не так?

— Ти брешеш, що ти її більше не бачив.

Я не відразу второпав:

— Кого?

— Ну, ту, що тобі запропонувала разом померти.

— Ти все ще про неї не забула?

— Я й не забуду про неї ніколи. І не надійся.

— Вона завше буде між нами?

— Напевно.

— Он вона сидить, — кивнув я недбало на столик навпроти.

— Що таке? — Віра не вірила власним вушкам. — Це вона?

— Так. Жива й здорова. Можливо, навіть вдячна мені за те, що й досі живе.

Віра якийсь час уважно розглядала дівчину, яка жваво спілкувалася зі своїм кавалером, і спитала:

— Скільки їй тоді було?

— Сімнадцять.

Віра кивнула. Дівчина якраз на двадцять шість — двадцять сім виглядала.

— Вона досить приваблива.

— Ти б побачила її тоді!

Я випив і, закинувши ногу на ногу, став теж розглядати дівчину, яку бачив уперше, але яка могла бути достеменним портретом Мар'яни років за десять.

РОЗДІЛ ОДИНАДЦЯТИЙ

1

Острів починає мені снитися, напливати на мене разом зі своїми вербами, обгортати хвилями і втягувати в себе, наче восьминіг, я борсаюся в ньому, шукаючи рятунку, виплутуюсь із вербових кіс, аж поки не прокидаюся серед ночі зіпрілий, ловлячи себе на тому, що розмахую руками так, мовби намагався в дійсності вивільнитися від його мацаків. Можливо, я ще й кричу. А все ж таки мені хочеться провідати його ще, без Мар'яни, однак сам туди піти я не відважусь, — ні, тільки не це, піти туди самому для мене — все одно що податися на цвинтар опівночі, адже саме острів призначений стати місцем моєї смерті.

Восьме серпня цвяшком увігналося в мозок, мимоволі я став рахувати дні, мені снилося, що я по цілій хаті шукаю календар, але чомусь мені потрапляють на очі календарі минулих років, і тільки після тривалих зусиль я знаходжу той, що треба, але там... там нема місяця серпня, а відразу після липня настає вересень, я намагаюся все ж таки вирахувати, що за день буде восьмого, але календар перетворюється на мурашник, мурашки весело розбігаються, і тоді я прокидаюся й полегшено витираю піт із чола, усвідомивши, що це тільки сон. Смерть мене манить, мов найкраща коханка, і той момент, коли я віддаюся їй, стає моїм нав'язливим маренням, вона хтиво бере мене у безліч способів — отруєного, повішеного, зарізаного, утопленого, розтовченого, застреленого. Останній варіант збуджує найсильніше,

принаймні у фільмах коханці зазвичай стрілялися. Постріл у скроню має в собі щось шляхетне, звичайно, якщо не скористатися «береттою» або «люгером», які тобі враз вивалять півчайника, ні-ні, стрілятися слід із чогось делікатнішого, щоб тільки акуратна дірочка, тоненька цівочка крові й більш нічого. Момент, коли я приставляю до скроні пістолета, уявляється аж надто яскраво, поволі я настільки при звичаюся, що мені іноді здається, ніби я ношу пістолета при собі. Водночас оте усвідомлене самогубство мене гнітить, бо коли я починаю по порядку розкладати усі свої негаразди, то з кожним можна дати раду, але всі разом вони кидають мене у паніку, змушують сховатися, забитися у нірку і не висовувати носа. Це ідеальний стан, але не можливий, тому залишається за-порпатися в домовину і спати, спати, спати...

Мені подумалося, що для повноти картини я мушу побувати на острові ще й з Лесею. Можливо, вона внесе ясність у мої сумніви, а як ні, то бодай допоможе перемогти вплив острова на мене, щоб я сприймав його саме як клопоть землі й не більше, а не мов якусь живу істоту, здатну гіпнотизувати і підкоряти своїй волі. Врешті-решт, можливо, острів увібрав у себе всі Грицькові сни, його нічні марення і гріхи, а тепер вони атакують мене, мов комарі, дзижчать біля вух і не дають забути, що острів є, острів дихає і острів породжує сни.

Після сесії майже щодня Леся танцювала в нічному клубі, де танцюристки мали свої певні години: одні до опівночі, інші опісля, і щоразу мінялися. За столиками сиділи стрижені бандюки, бізнесмени з-під темної зірки і їхні стильні курви, усіяка шушваль, а вгорі висів тяжкий дим, буяв перегарний штин і скипав п'яний галас. Танцюристки спускалися зі сцени до столиків і своїми привибами, які були ледь прикриті пухнастими кольоровими пір'їнами, зважливо витрясали перед клієнтами, а ті віддячували банкнотами, які недбало запихали їм у щось схоже на бюстгальтери і май-

точки, інколи хтось із відвідувачів дозволяв собі запхати у майточки й долоню, тоді лунали дівочий писк і сміх, але ніколи ніхто не обурювався. Я милувався струнким тілом Лесі, яка звивалася в іспанських та арабських танцях, обводив очима залу, що жерла її жадібними очима, і жодним порухом не зраджував себе тим, що знайомий з нею, що і цього вечора, і будь-якого наступного я володітиму цим тілом, робитиму, що мені заманеться.

Коли я інколи приходив по неї, то сідав собі десь у кутику, офіціанти мене вже знали і приносили вино, я пив і ні з ким не спілкувався, а лише спостерігав, і тоді, коли я це робив, мені було безмежно цікаво. Здавалося, що я натрапив на справдешню золоту жилу, з якої фонтаном вдарить новий роман, але чомусь наступного дня все це видавалося мені не вартим піщинки. Половина відвідувачів були тут завсідниками, танцюристки мали своїх постійних закоханців, і, хоча це було заборонено адміністрацією закладу, окремі дівчата не відмовлялися переспати за гроші. Леся мене запевняла, що ні з ким тут не спала, я вірив і не вірив, уявляючи себе на її місці й гонорар сто доларів, і дякував Богові, що я не жінка, бо став би курвою. А який письменник з курви? Хоча курва з письменника не таке вже й велике диво. Леся мала теж своїх закоханців. Один у мене викликав дику відразу — малий, але кремезний, з масивним золотим ланцюгом на бичачій шії і браслетами на зап'ястях. Пальці з перстенцями він у розмові розчепірював і вимахував у повітрі, наче віялом. Щоразу після того, як Леся виконала номер, він підкликав її до свого столика, садив поруч, цікавився, що вона буде пити, і Леся, виконуючи побажання директора, яке стосувалося всіх танцюристок, замовляла неодмінно щось дороге. Вони пили й розмовляли, я не чув ані слова, але бачив його рухи, пальці віялом, несамовиту посмішку, він не дозволяв собі ніколи нічого непристойного, але очі

виразно здирали з Лесі рештки її небагатого гардеробу, очі його проникали у всі потаємні місцини витонченого тіла, просвердлювали дірочки і їли поїдом, він точив її, мов шашіль, і мені здавалося, що за кожним разом її стає дедалі менше й менше. А потім він виймав із гаманця кілька доларів, скручував їх у тоненькі рурочки й запихав Лесі у волосся, мов папільотки, від чого вона починала скидатися на японську гейшу. Танцюристки всі ці «чайові» справно здавали в касу, звідки їм виплачували відсотки.

Можна було б сприйняти мої відвідини клубу і споглядання залищань до Лесі за своєрідний акт мазохізму, якби не те, що подібні заклади мене приваблювали й раніше, світ міського дна лякав і манив, додаючи адреналіну. В клубі аж роїлося від осіб, які займалися рекетом і тримали «дах», переганяли крадені авта і готові були виконати будь-яке криваве замовлення. Бували тут і кримінальні авторитети — Муха, Хімік, Артур, Завія, Помідор... Усі вони вже покійники. Муха, з яким мене познайомив Олюсь, здивував своєю начитаністю, він прочитав за своє життя дві книжки: «Метелик» Анрі Шар'єра і «Діви ночі». Чи не бажав би я написати книжку про його життя, спитав він, і я погодився. Книга буде називатися «Муха», повідомив я радісно. Ні-ні, заперечив він, ніхто не повинен навіть здогадуватися, про кого мова. Чому? Бо тоді йому гаплик. Гаразд, подумав я, а скільки ж тоді відміряно автору після виходу книжки? Проблема вирішилася сама собою — Муху застрелили в Празі.

Мені чудна була оця вся згряя примітивів, чий інтелектуальний рівень не піднявся вище від горили і які могли отако смітити грошима, гуляючи на широку ногу, ні в чому собі не відмовляючи, адже їхні загравання до танцюристок часто були викликані однією-єдиною метою — подратувати свою супутницю, яка насправді була нічим не гірша, а може, й краща. Ця піна людського непотребу, розпаношілої галайс-

три перебувала в постійному русі: одні ще замолоду відходили у кращий світ, інші з гонором займали їхнє місце тільки для того, аби за рік-два і собі опинитися на дні піщаного кар'єру чи під асфальтом. Зараз, пригадуючи собі їхні обличчя, я усвідомлюю, що тусувався з покійниками, нікого вже з них нема серед живих — від найбільшого крутелика до найменшого побігунчика — усі вони тлін і гумус, гумус і тлін.

Однак у той період мого життя, коли, перебуваючи у меланхолійному сум'ятті почуттів, я сахався самотніх вечорів і волів їх убивати у кнайпах, мене цікавили саме ці типи, в яких я спочатку викликав недовіру, які випитували про мене в адміністрації або в когось із авторитетів, а ті запевняли, що я «свій», але відтоді, як Олюсь звів мене з Мухою, я вже не міг сидіти за столиком самотою, мене запрошували до компанії, вгощали, обнімали і не крилися зі своїми балачками, повз мої вуха пролітали інколи страшні речі, але вони не діяли мене, усі їхні голоси я сприймав як читання книжки. Вони й досі бринять у моїй пам'яті, голоси покійників, які говорили про смерть частіше, ніж про життя. А їхні кралі — довгоногі антилопи, фантастичні модельки... Де вони зараз? Окремі з них теж уже на тамтім світі — одні вкоротили собі віку наркотиками, інші потрапили під град куль за компанію, ще інших знищено, щоб не пашталакали. Кожного відвідувача клубу супроводжувала маєстатична пані Смерть, і рідко кому вдалося позбутися цього почесного ескорту.

2

Того вечора виступ Лесі закінчувався о десятій. Я не мав настрою до спілкування з бандитами і вирішив за краще пересидіти у «Вавілоні», а потім зайти по Лесю. Я примос-

тився, як завше, в кутику, але довше як півгодини насолоджуватися самотою не вийшло — до мене підсіла Марта. Я, зрештою, не мав нічого проти, з Мартою я готовий гомоніти о будь-якій порі.

— Ти сама?

— Ні, я прийшла з одним гівнюком. Забудь про нього.

— Я відчуваю дупою, що назриває скандал.

— Звідки ти взяв?

— Якийсь тип з бичачим лобом не спускає з нас очей.

— Ти б бачив його, коли він спускає!

— Ти з ним спиш?

— У мене тимчасовий творчий штіль. На такі періоди я підбираю собі якогось...

— ...йобаря.

— Я дівчина вихована і таких слів не вживаю. Хіба що під час любощів.

— Але так виглядає, наче він тобою не на жарт захопився.

— Це його проблема. Замов мені текілу й цитрину.

— Ти будеш зі мною пити, а він — дивитиметься?

— Чому ти так переймаєшся якимсь нещасним... ну, ти сам знаєш... Я й так зробила йому ласку, що пішла з ним сюди. Він же ж чого мене потягнув до «Вавілону»? Щоб похвалитися перед знайомими: ось який бравий козак неприступну Марту захомотав!

— А-а, то ти навмисне вирішила використати мене, аби поставити його на місце? Це з твого боку не зовсім порядно.

— Не сміши. Ти знаєш, що я люблю з тобою посидіти за пляшкою.

Вона сипнула трішки солі на згин між великим і вказівним пальцями, лизнула, надпила текіли і закусила плястерком цитрини.

— Ти читала Малкольма Лаурі?

— Як ти вгадав?

— Він цей спосіб пиття текіли описав з та-аким смаком, з та-акими деталями, що я тільки й мріяв про текілу. Мені здавалося, що текіла — це щось неймовірно вишукане.

— І що?

— Коли попробував, то розчарувався. Звичайна самогонка з кактуса.

— Нічого ти не зрозумів. Текіла — це стиль життя.

— Вірю. Але то в Мексиці.

— Я собі Мексику можу зробити де захочу. Генію досить побачити листочок, щоб уявити дерево, казав Ѓоте. Мені досить ковтка текіли, щоб опинитися в Акапулько. Як твої любовні справи?

— Не жаліюся.

— Ти заспокоївся?

— Звичайно.

— Але щось тебе гнітить.

— Мене стали переслідувати суїцидні марева.

— Справді? Ніколи б не подумала, що ти на щось таке здатний. Хіба що в уяві. Я, зрештою, і сама колись про це думала. Іноді мені спадало на гадку, що одне тільки усвідомлення того, що я можу покінчити з життям будь-коли, тільки-но захочу, й утримувало мене при житті. Особливо коли батьки мене задовбали, щоб я виходила заміж, бо мій священний обов'язок — народити дитину. Цілком можливо, я ще дитину народжу, але заміж... До речі, як ти ставишся до того, щоб зробити мені симпатичного карапузика? З такими синіми очима, як у тебе.

— І так, щоб він ріс, не знаючи батька?

— Звичайно. Навіщо мені батько?

— А йому?

— І він обійдеться. Просто, якщо ти відмовишся, я народжу від якогось дебіла. Як он той.

— Якщо я таки відважуся на самогубство, я обов'язково тобі зателефоную, щоб залишити по собі ще один чудовий витвір.

— Це було б ідеально. Ми б приходили на твою могилку, я розповідала б йому про тебе... Авжеж, про такого батька для своєї дитини можна тільки мріяти.

— Батька в могилці?

— А що тут поганого? Я зробила б усе, щоб він тебе полюбив. Рукописи свої можеш теж сміливо нам передати, ми збережемо все до дрібниць і будемо перевидавати, перевидавати... Ой, щось я і справді розмріялась. А ти ж і не покінчиш самогубством.

— Чому так думаєш?

— У тебе нема на це жодних поважних причин.

— У мене депресія. Я не можу писати.

— Пхе! У мене стабільно двічі на рік депресняк. І то такий, що вити хочеться. Одного разу я навіть для цікавості перетяла собі жилу і дивилася, як скрапує кров. Це зачаровує. Мені здавалося, я б могла дивитися на це годинами. Загов мені ще текіли.

— Твій кавалер, по-моєму, психонув.

— Туди йому й дорога. Мудак. Завтра зателефонує. А в мене й так сьогодні зовсім не сексуальний настрій. А точніше, діловий — напевно, завтра діла й почнуться. Ненавиджу всі ці бабські розклади. Усе до найменших дрібниць ненавиджу. Я ненавиджу вишукану білизну. Ненавиджу косметику і парфуми. Ненавиджу нацицьники. Ненавиджу менструації. Ненавиджу бабські теревені. Ненавиджу своїх ровесниць, з якими не знаходжу спільної мови, бо вони або вискочили заміж, або перебувають у шаленій погоні за щастям. А я не виїшла і не перебуваю. Я з жахом думаю про те, що колись у мене з'являться зморшки, тіні під очима, і я змушена буду

вдатися до косметики, пофарбувати волосся. Не кінчай самогубством. З ким я ще так душевно розслаблюся?

— Досить важливо мати когось протилежної статі, з ким не граєшся. Правда?

— Сам знаєш, що правда. Хоча інколи... ти тільки не сприйми це надто серйозно... це інколи... в своїх еротичних мареннях я уявляю, як ти мене кохаєш... тобто я уявляю тебе на місці того, хто мене тієї миті кохає... і тоді в мене настає дуже класний оргазм...

— Твій гівнюк повернувся.

— О-о! І що він робить?

— Сів за столик і дивиться на нас.

— Зануда. Ну що ж, я почалапала до нього. Ти з кимось сьогодні кохаєшся? — Я кивнув. — Рівно опівночі я хочу кінчити разом з тобою. Обіцяєш?

— Постараюсь.

3

— Хочеш, я поведу тебе в одне таємниче місце? — спитав я Леся, навіть не сумніваючись, що вона погодиться, вона ніколи ні від чого не відмовлялася. Навіть якби я запропонував їй спуститися в пекло, вона б поцікавилася лише, чи не варто їй прихопити теплого светрика і пару канапок.

Пертися на Погулянку затемна було, мабуть, дурною затією, в околиці острова жодного освітлення, можна потрапити у прикру ситуацію, якщо наше місце на острові вже кимось зайняте. На щастя, там не було жодної живої душі, гнітюча тиша панувала довкола, вітер ані не шелеснув у гіллі верб, хоча трохи далі в ліску крони дерев тривожно шуміли і зловісно поскрипували.

— Як тут гарно, — втішилася Леся, яка вміла тішитися життям як ніхто.

І знову ані сліду Грицька. Я подивився на мертво похмуру воду, і мені зробилося моторошно, ця вода, вочевидь, хо́вала якусь таємницю, щось причаїлося у її темних непривітних глибинах, і мене не покидало передчуття, що коли воно випірне, коли воно з'явиться переді мною, то буде останнє, що я побачу в цьому житті.

Лесі ані на грам не передався мій пригнічений настрій, вона щebetала, сміялася, тулила вербові коси до обличчя і звабливо стріляла очима. Ми вмостилися під вербою і пили вино, а потім я розповів їй ту саму історію, що й Ліді та Вірі. Мені хотілося почути її реакцію, бо реакція Віри додала мені ще більше смутку.

— Як цікаво, — сказала Леся, вислухавши мене, потім лягла на траву, заклала руки за голову, усміхнулася й додала: — Якби ти захотів... якби ти тільки цього захотів... я б, не роздумуючи, покінчила разом з тобою самогубством...

Я подивився на неї зі здивуванням: чесно кажучи, такого я від неї не чекав. Усі свої емоції вона настільки вміло приховувала, що в мене з'явилися сумніви, чи має вона взагалі якісь емоції, а тому її готовність піти за компанію з життя мене невимовно зворушила.

— А тобі не видається, що я вчинив непорядно, коли обдував її? — спитав я.

— Ні. Інакше б ми не зустрілися, правда? — відказала вона настільки щиро, що я відчув: було щось таке в мені колись, вже безнадійно втрачене, щось таке, чим володіють діти, оте радісне і світле світовідчуття та розуміння триваючого моменту — тут і зараз, — яке вже ніколи не відновиться, але за яким я інколи тужитиму, а тому я без роздумів погодився:

— Правда.

— Ти ж її не кохав так, як мене.

— Ні. Я її взагалі не кохав. Тільки прагнув.

— А якби кохав?

— Тоді інша річ.

— Тоді б ти погодився померти разом із нею?

— Для цього принаймні мусила б бути якась поважна причина.

— А я б померла з тобою хоч зараз... просто так... від надміру щастя.

— Для чого ж тоді вмирати?

— Щоб зупинити мить. І зі страху, що наступна мить вже не буде така прекрасна.

О Господи! Мені стало на душі так важко, що я ледь не скрикнув: ну чому, чому я не можу покохати ту, що кохає мене понад життя, ту, що, ніколи не читавши «Фауста», сама дійшла до розуміння найчудовішого сенсу життя?! Чому я метаюся, мов загнаний вовк?! Що шукаю в пустелі часу, множаючи прикросці, смутки й жалі?! Я ступаю по душах і серцях, як по стерні, що цвіркає росою, долаю перепони, будую нові, вмираю і народжуюсь, в'яну й розквітаю, і все це — у пошуках втраченої піхви. Кожен із нас скидається на місяць, повернутий до оточуючих лише своїм світлим боком, а темний — залишається невидимим, недослідженим і засекреченим, та інколи трапляється, що темний бік нашого «я» не настільки невидимий, як того хотілося б, і невмолимо пробивається крізь світлий. Чому мені здається, що в мене все з точністю до навпаки: не темний пробивається крізь світлий, а світлий крізь темний?

Мені хотілося впасти Лесі на груди і розплакатися, як малому збитошному хлопчаківі, який вирішив нарешті розкаятися у всіх своїх витівках, і обіцяти виправитися, запевнити у своїх щирих почуттях і, сьорбаючи носом, нарешті видушити із себе: «Я хочу, щоб ти стала моєю дружиною». Зрештою, я так і вчинив, я впав їй на груди, але вона не дала мені ані розплакатися, ані розкаятися, ані

зробити пропозицію, вона пригорнула мене і віддалася з якимсь дивовижним запамороченням, мовби то була й не вона, а Мар'яна, роль якої вона вирішила зіграти, або, можливо, вона уявила себе напередодні самогубства, бо ми кохалися так, ніби востаннє, довго і терпляче, ми кохалися, катуляючись у траві і вишіптуючи слова, яких ніколи раніше не проказували, і Леся — Леся!!! — мені говорила слова бруталні і хтиві, Леся, з вуст якої ще не злетіло жодне нецензурне слово, Леся казала мені: виїби мене, виїби мене, виїби мене... і запитувала: що ти робиш зі мною? — і я відповідав: я їбу тебе... я їбу тебе... я їбу тебе... а вона: їби мене, їби мене, їби мене... Вона проказувала це так, що мені не хотілося кінчати, мені хотілося їбати її безконечно, безкрайньо, безмежно, захиляючись повітрям, темрявою, запахом трав, ми мокрі були від поту, ми липнули одне до одного, і тіла наші ляскали, відлипаючи, і острів гойдався, і верби підсакували, і хвилі билися в берег, бризкаючи слиною, лускою і чайками, а рівно опівночі я виконав прохання Марти й відчув, як від цього знаходить на мене якесь неймовірне прояснення, тверда упевненість, що днями все вирішиться, усе вляжеться і я розпочну нове життя. Але човен з Грицьком так і не вплив з туману.

САМОГУБСТВО ЗАКОХАНИХ НА ОСТРОВІ НЕБЕСНИХ МЕРЕЖ

РОЗДІЛ ДВНАДЦЯТИЙ

1

Мої зустрічі з Мар'яною відбувалися тільки в місті. Ми гуляли, сиділи на лавках і не заходили до кнайп, замкнутий простір, здавалося, її дратував, і в ті рідкісні випадки, коли мені таки вдавалося її затягнути до каварні, ми перебували там не більше як півгодини, а коли нам хотілося випити, то пили вино з пляшки на лавці. Якось вона поцікавилась:

— А чому б вам не запросити мене до себе додому?

Я подумав, що вона жартує або бере на понт, просто аби покепкувати, бо досі, коли я намагався її заманити до хати, тільки відмахувалася: ой, це так далеко! — а тому відповів якомога байдужішим тоном, вдаючи, наче ця пропозиція мене зовсім не захопила:

— Я ж мешкаю так далеко, аж у Винниках. Я не певен, чи ти отримаєш велике задоволення, помандрувавши туди.

— Мушу ж я колись побачити, як живе герой моїх дівочих снів.

— Перестань кривлятися.

— А я не кривляюся. Ви справді мені кілька разів снилися, до того ж переважно тоді, коли ми ще не були знайомі.

— І яким я був у снах?

— Зануда.

— Тобто майже такий, як у житті?

— Тепер кривляєтесь ви. У снах ви як несподівано з'являлися, так само несподівано і щезали, нічого не пояснивши, і тоді я вас шукала, але намарне. Що б це могло означати?

— Я не розуміюся на снах і не надаю їм особливої ваги.

— Одного разу мені приснилося, що ви мене везете в Америку, але, коли ми сходимо з літака, я вже вас не бачу, нато-мість мене обступили якісь люди... під їжджає авто і забирає мене... я опиняюся у лікарні, і там я вас бачу знову вже в зеленому одязі... і всі лікарі в зеленому... світло-зеленому... вони спрямовують на мене яскраве світло, і я прокидаюся... але прокидаюся у сні, продовжуючи спати, і тоді мене охоплює страх, бо насправді я прокинутися не можу, я скрикую, зриваюся і тоді нарешті прокидаюся... і мене заливають сльози, що все це був тільки сон...

— Що ж там, у тому сні було такого, за чим ти могла плакати?

— Не знаю... інколи так буває, що сон розчулить, і в перші хвилини після пробудження тебе огортає лагідний смуток, а потім усе минає... потім уже й не згадуєш те, що наснилося... Хіба з вами таке не було?

— Було. Я навіть якийсь час клав біля ліжка папір і олівець, бо в снах я бачив чудові сюжети для творів, але коли я їх уночі записував, то вранці виявлялося, що це абсолютне безглуздя, і тоді я перестав класти біля ліжка папір і олівець.

— А я записую сни. Звичайно, не всі, а лише найцікавіші. У мене вже їх назбиралося кілька сотень. Недавно мені наснилося, що я комаха... яка саме, не скажу, але з барвистими крилами... лігаю собі над квітучим лугом — сонце, медом пахне, аж дух забиває, а я пурхаю з квітки на квітку, тішуся... потім, коли прокинулася, то розплакалася... мені так шкода стало, що я не безтурботна комашка...

— Так ніби в тебе життя складається із самих турбот.

Вона зиркнула на мене з деяким роздратуванням, мовби я її чимось образив, засумнівавшись, що вона може мати якісь проблеми, і тоді мене вперше навідала думка, що не все так гладко в її житті, як це виглядає на перший погляд, щось є, що її турбує і від чого вона б радо заховалася, вибравши долю безтурботної комашки.

— Я приїду до вас... — Вона хвилюку подумала і додала: — Завтра... пополудні...

2

Перед першою гостиною будь-якої панни мене завше охоплювало нестримне бажання справити на неї позитивне враження, яке виливалося у гарячкове прибирання і затирання слідів попередніх візитів. Я бігав з пилюмоком, тріпав, згрібав папери, піднімав з підлоги книги і розставляв на полицках, мив посуд на кухні, викидав порожні пляшки у смітник, шукав місце для безлічі різноманітних предметів, ховав або знищував милі дрібнички, які забула в мене інша панна, але все одно мені не вдавалося домогтися такого порядку, який уміє навести жінка, хоч і як я старався. Чомусь чимало речей уперто відмовлялися займати своє місце, їм більше подобалося опинятися на видноті і при першій-ліпшій нагоді радісно гукати: «Ми тут! Ми тут!» Особисто мені нелад нічим не дошкуляв, принаймні я в ньому

ніколи не блудив, але тільки вдавалося навести сякий-такий лад, як відразу виникали поважні проблеми — я не міг нічого відшукати.

Але наводити порядок для Мар'яни я не мав ані найменшого бажання, мені навпаки хотілося встругнути щось абсолютно протилежне, а що останнім часом порядкували в мене наввипередки Ліда, Віра й Леся, а я у проміжку між їхніми візитами не встигав як слід насвинити, то перед з'явою Мар'яни вчинив із точністю до навпаки. Ніщо не мало носити на собі слідів жіночих рук. І я з великим ентузіазмом скинув гору тарілок в умивальник, накришив хліба на столі, а в кабінеті порозсипав на підлозі рукописи, порозкидав книги — словом, надав помешканню звичного парубоцького затишку. Я навіть видобув зі смітника дві порожні пляшки вина і поклав їх під столом. Потім окинув цей чудовий інтер'єр переможним поглядом і зостався цілком задоволений.

Мар'яна навідріз відмовилася, щоб я її зустрічав на зупинці автобуса, вирішивши втрапити сама. Я накреслив для неї на картці маршрут, і вона, суворо дотримуючись курсу, на мій превеликий подив, таки не збилася з дороги. Зачувши собачий гавкіт, я визирнув з вікна і побачив Мар'яну в тих самих обтислих джинсах, але в коротенькій майці, що не сягала пупа. Сусід, який підправляв свій паркан, застиг у непорушному ошелешенні, достоту пожираючи очима її феноменальну сідничку: куди прямує це диво? А дівчина зупинилася навпроти мого будинку, окинула його вивчаючим поглядом, ще раз зазирнула в картку й підійшла до брами. Сусід продовжував стежити, у його голові, забитій цементом, піском, гравієм і бетоном, мерехтіли розмаїті тлумачення цієї фантастичної з'яви, але одне видавалося найвірогіднішим: візит цей суто службовий, а панна — працівниця газзаводу чи електровні. Однак, коли я вибіг до брами, відчинив і впустив гостю на

подвір'я, він мусив зазнати гіркого розчарування, зауваживши мою радісну усмішку: такою усмішкою контролера з електрики не зустрічають.

Мар'яна впурхнула в гніздо розпусти, як невинний метелик до пащі крокодила, і найдивовижніше, що почувалася тут цілком затишно.

— Я все хочу роздивитись сама. Де ваша кухня? Кухня — це обличчя господині. А коли господині нема...

— Тоді це задниця господаря, — довершив я за неї.

— Фі, як некультурно. У вас тут і справді розгардіяш. Але ми ще сюди повернемось. Де ваш кабінет? У кожного справжнього письменника мусить бути кабінет, — повідомила вона мені.

Я кивнув нагору. Мар'яна сміливо рушила по сходах і з першого ж заходу втрапила простісінько в те, що могло б називатися кабінетом, але промовистий жах на її личку свідчив, що побачила вона щось зовсім інше, а не кабінет.

— Це ка-бі-нет? — перепитала вона. Я кивнув. — Гм... Ну, ми в принципі знали, на що йшли. Але як ви тут можете працювати? Хоча, якщо чесно, порядок у помешканні парубка свідчить про те, що з ним щось не в порядку. А ідеальний порядок свідчить про те, що маємо справу з гомосексуалістом.

— Ого! Які глибокі узагальнення!

— Це все наслідки безладного читання. Десь я це вичитала. Не пам'ятаю де. Звідтоді завше з підозрою ставлюся до різних чистюхів. Педанти зазвичай жахливі зануди.

Я спробував глянути на це приміщення її очима і побачив уздовж стін шафи, забиті книгами, а попід вікном довжелезного стола, заваленого паперами та книгами, на підлозі теж лежали папери, книги, часописи, подекуди брудні горнятка, тарілки, келихи і пляшки. Фактично, якщо дивитися собі під ноги, то пересуватися можна. Здається, я не перестарався.

Мар'яна граційно підступила до книг і, проводячи по них пальчиком, голосно прочитувала імена авторів:

— Томмазо Ландольфі... Хорхе Луїс Борхес... Кутзеє... Орасіо Кірога... Івлін Во... Говард Лавкрафт... Я нічого цього не читала. Дивно, але в мене не виникає враження, ніби я щось втратила.

— Звичайно, якщо не мати зеленого поняття про існування чого-небудь, то звідки може виникнути потреба в ньому?

— Коли ви ці книги купували, то знали, що це якраз те, чого ви потребуєте?

— Як коли. Інколи я купую книги наосліп, хвильку погортавши. Буває, що помиляюся, і книга виявляється непотребом.

— Як мало ще я знаю, — зітхнула вона.

— На що ти натякаєш? Можливо, варто перед самогубством зайнятися самоосвітою?

— Ні, не думаю. Я вважаю себе цілком сформованою особистістю, а зайва інформація уже нічого не змінить. Я хочу кави.

— Зараз приготую.

— Ні-ні, я не це мала на увазі. Я сама приготую каву.

І вона збігла сходами на кухню. Я показав їй, де кава, і поставив воду на вогонь. Мар'яна прискіпливим оком дослідила горнятка, які помила напередодні Ліда, і визнала їх придатними для вживання.

— Може, ти голодна? — спитав я.

— Ще ні. Ваші панни геть вас занехаяли. Чому ви їх не приженете навести порядок?

— Останнім часом я зустрічаюся тільки з тобою.

— Ага, то тепер цей невдячний обов'язок прибирання авгієвої стайні ліг на мене?

— Виходить, так.

— Ну що ж, я готова.

Вона відміряла чотири ложечки кави до окропу, довела до кипіння і, знявши з вогню, з якоюсь загадковою міною накрила тарілочкою. А потім, попиваючи каву, змусила мене читати уривки з «Мальви» з невеликою перервою на пізній обід. Вона слухала значно уважніше, ніж зазвичай слухають жінки, з виразу її обличчя й окремих рухів — обличчя в долонях, сплетені пальці біля грудей, зціплені кулачки на колінах — видно було, що вона всім єством своїм пірнула в текст, у дивовижні лабіринти, і тепер далеко-далеко, поза часом і простором, і повернути її вдасться лише тоді, коли я скінчу читати. Обережно, щоб не сполохати її мерехтливе серце, я підвів читання до кінця, стишуючи голос до напівшепоту, до напівподиху, а сутінки тим часом прикрасили кімнату широкими мазками темно-синього пензля, і тоді я витяг пляшку вина й зиркнув у дзеркало: що вона в мені знайшла? Я запалив свічки і вимкнув світло, у присмерку вона стала виглядати старшою років на п'ять. Це мені додало відваги. Мар'яна сиділа на канапі, я простягнув їй келих вина, вона взяла, навіть на нього не зиркнувши, і промовила:

— Я... я хотіла сказати, як мені подобається те, що ви пишете...

Келих ледь-ледь тремтів у її пальцях, вино погойдувалося, билосся об стінки, а вона все ще була далеко, хоч і значно ближче, ніж тоді, коли я читав, а все ж не тут, не поруч, вітер ще тільки ніс її сюди, і коли я побачив, що вона вже тут, то сказав:

— Ти ще нічого не випила.

Я цокнувся з нею, і вона пригубила келих, якусь хвилю повагалася і випила духом, як воду, враз укрившись рум'янцем. Після цього замовкла. Я сів біля неї, обережно, мов біля метелика, якого боявся сполохати. Головне — не нахабніти, тихо, спокійно, ще один келих... Можливо, ще один — і вона буде готова — я це відчував. Але найбільше, що я міг

собі зараз дозволити — це бавитися її волоссям. Другий келих вона пила трохи довше, а коли допила, і наступні п'ять років лягли на її обличчя, я пригорнув її до себе, вологі вуста в якось напівсонному стані розхилилися, в примружених очах заграло полум'я свічок. Її помада мала смак невинності. Цілувалася вона невміло і сковано, вуста були напружені й прохолодні. За хвилину вона різко відсунулась, стулила долоні й стиснула їх колінами, нахилившись уперед так, мовби вчинила щось заборонене й негідне, і знову помандрувала кудись у темінь, але вже недалеко, на досяг голосу.

Я налив їй ще. Нас обволікала тиха скрадлива музика, Мар'яна в такт злегка погойдувалася, здавалося, вона вимкнулася, і все, що її оточувало, нараз перестало існувати, але я помітив, що погляд її сумний, вуста напнуті, а стиснуті пальці аж побіліли. Про що вона зараз думає? А може, не думає, а радиться з тими, хто її послав по мене? Вочевидь, вони мали поставити їй якісь умови, а вона бачить, що не може їх дотриматися, і тепер іде торг... Я стежив за нею, не відводячи очей, але їй це не заважало — здавалося, вона взагалі мене не помічає, вуста її ледь помітно здригалися, якісь беззвучні слова спурхували з них і летіли до світла свічки, щоб за мить спалахнути і зезнути, але ще в леті їх встигав перехопити той, кому ті слова адресувалися, і вона злегка кивала головою, мовби вислуховуючи його репліки. Я відчув наплив ревнощів, бо ясно бачив, що цієї хвилини вона не належить мені, а комусь таємничому, комусь, хто, можливо, створив її і на правах творця продовжує провадити у сліпучій пустелі життя.

Я знову пригорнув її, і вона, покірно притулившись до мене, спитала пошепки:

— Ти знаєш, скільки я маю років?

Вона вперше звернулася до мене на «ти», але я помітив це не відразу, і жодним чином не прореагував.

— А хіба це так важливо?

— В листопаді буде шістнадцять.

— Чудово. Ти й тут мене піддурила, сказавши, що закінчуєш школу.

— Ні, я закінчила щойно дев'ятий клас. Такої юної ти ще не мав ніколи, правда?

— Правда, — збрехав я.

— А тоді, коли ти сам мав шістнадцять?

— Ні. Тоді теж не мав, — вдруге збрехав я.

— Тепер будеш мати, — сказала вона якимсь дивним тремтячим голосом з ноткою непевності, а за мить я відчув, що й сама вона тремтить, мов у пропасниці. — Скажи, — промовила, — якби ти мав на вибір: негайну смерть або життя на безлюдному скелястому острові серед океану, де тебе чекатиме голодна смерть, повільна і болісна, однак не цієї хвилини, а за якийсь час — що б ти вибрав?

— Вибрав би острів. Бо залишалась би все-таки надія, що яюсь врятуюся.

Вона відхилилась від мене і знову скулилася, сховавши долоні між коліна.

— Але як? Довкола самі скелі, жодної рослини, — докинула таким тоном, мовби від моєї відповіді не знати що за лежало.

— Можливо, вдалося б піймати якусь рибу чи назбирати водоростей, а ще є надія, що приплине корабель.

— А якби ти знав, що не приплине? — вона говорила, дивлячись не на мене, а кудись уперед, у сутінь, що причаїлася за вікном. — Якби ти знав, що в тих місцях взагалі ніколи не пропливають кораблі? А довкола скелястого острова не водяться риби, і береги такі стрімкі, що хвилі на них нічого не викидають, тоді що?

— Все одно якась надія жевріла б. Скільки б ти не вносила уточнень, навіть якби сказала, що я буду прикутий до скелі ланцюгами, то й тоді б я вибрав острів.

Тепер вона повернула голову до мене і подивилась так, мовби бачила вперше, щось я сказав таке, що її зачепило за живе, але що це було, я не міг зрозуміти, розпитувати ж її цієї миті я вважав за недоречне, бо, обнявши її, відчув, що вона тремтить іще дужче, я зазирнув у її очі й побачив сльози.

— Що сталося? Ти плачеш?

— Ні-ні, нічого, — закліпала вона рясно і, рішуче вхопивши келих, стала пити якось спазматично і нервово, а сльози текли по її личку і мішалися з вином, рука з келихом тремтіла, і я не знав, що маю думати. Потім, відклавши келих, вибігла з покою до лазнички.

Я налив собі вина і теж випив, але зі злості. Чому мені так фортунить на істеричок? Чого вона розплакалася? Може, я повадився нетактовно? Що я вчинив не так? На вулиці захлюпотів дощ, пориви вітру шмагали гілками дерев по шибах — чудова погода, щоб запорпатися у ліжко з книжкою, а ще краще з книжкою і Вірою-Лідою-Лесею, і читати вголос щось стильне, душевне, руками водночас пестячи одне одного, але так злегка, без напруження, ледь-ледь ковзаючи пальцями, щоб за якусь годину, а то й дві, відклавши книжку, сплестися в гарячий клубок і буквально за лічені хвилини отримати одночасний оргазм.

Хлюпання води у лазничці припинилося, і Мар'яна з'явилася знову свіжа й усміхнена.

— І що це з тобою було? — поцікавився я.

— Нічого особливого. У мене закрутилася голова... я за багато випила... з незвички.

— Але я б не сказав, що ти п'яна.

— Ні, але я трішки сп'яніла. Не звертай уваги. Краще поцілуй мене.

Цього разу поцілунок вийшов пристраснішим, а коли моя рука ковзнула під майку і торкнулася перса, вона вже не опи-

ралася. Всі її рухи були, мовби у сні, вона дозволяла себе роздягати з якоюсь приреченою покірністю, усміхаючись комусь невидимому, але не мені, вона в цей час дивилася кудись убік, але не на мене, а я стягав із неї усе за порядком, не кваплячись, а так, ніби роздягав заснулу дитину, яку нізащо не хотів розбурхати, і, коли вона залишилася зовсім гола, очі її заплющилися, і вона, здавалося, дозволила себе затопити справжньому сну. Тіло її було покірне і тепле, я пригортав її без зусиль, і вона тулилася до мене з радісною усмішкою, але жодних зустрічних рухів не робила. Я гладив її невеликі круглі й налиті перса, відчуваючи, як під пальцями бубнявють пуп'янки, а далі... далі, скажу вам, той, хто не гладив живіт юнки, ніколи не збагне дивовижного відчуття і насолоди від доторку до цієї ніжної шовкової шкіри, просяклої якоюсь особливою теплотою і свіжістю, я відчував таке ж сп'яніння, яке відчуває мандрівник, проникаючи у місцини, в які досі не потрапляла жодна людська душа, і хоч зовсім недавно та сама долоня досліджувала екваторіальну частину тіла Віри з не меншим захватом першопрохідця, а все ж різниця була велика, бо Віра вже дозріла була для любощів, тіло її налите було сексом по самі вінця і спрагло приймало мій дослідницький порив, тоді як тут мене чекала настороженість, подив і вдавана апатія, а непокірні кучерики, в яких заплутувалися пальці, кучерики не підстрижені і їжакуваті, а пружні й гойдливі, наче хвилі морські, з яких так легко зісковзнути у літепло вологого раю, ще й досі сняться моїм пальцям. Покірність Мар'яни незабаром виявилася оманливою, вона хоч і лежала із заплющеними очима і без опору підкорялася моїм рукам, проте ноги тримала вкупі, і мій палець даремно ковзав, стараючись дістатися глибше. А коли я ліг на неї, у мене виникло відчуття, що я спробував проникнути в неї, мов святиотець у храм, якого має намір осквернити, принаймні рухався я так само скрадливо й обережно, боячись, що мене ось-ось

сполохають, викриють і заарештують. Я кохав її лише самим кінчиком, бо ніг вона не розводила, і тільки-но я починав напирати, ураз стискала м'язи. Врешті я змірився з цим і, завершивши справу в простирадло, ліг поруч. Вона зробила вигляд, ніби мені віддалася, а я зробив вигляд, ніби її взяв.

Якийсь час ми лежали мовчки, я думав про змарнований день, а за вікном періщив дощ, кілька разів із гучним лускотом торорохнув грім, і світло в будинку згасло, світили лише свічки.

— Я боюся грому, — прошепотіла Мар'яна і, пригорнувшись, подивилась мені в очі: — Я погана, так?

— Чому ти так вирішила?

— Тому, що не віддалася тобі. Хоча я хотіла...

— І що ж тобі завадило?

— Ти... ти сам... ти все зіпсував.

— Я? Коли? І чим?

— Не скажу. Сам подумай.

— Ну, знаєш, це вже занадто. По-моєму, ти з мене знущаєшся. Навіщо ти говориш загадками?

— Нема жодних загадок. Усе як на долоні. Ти сам коли-небудь здивуєшся, що відразу не здогадався. Ой, що це? — вона підняла руку і показала свої пальці. — Це твоя сперма?

— Ні, це мармуляда.

Вона піднесла пальці до носика і прийохалася:

— Як дивно пахне... — Потім лизнула, поплямкала й додала: — Не сказала б, що це аж такий делікатес. Хоча коли-небудь, якщо ти будеш чемний, я спробую зробити тобі те, що всі ви так любите.

Вона витерла пальці об простирадло й подалася знову до лазнички, прихопивши одну зі свічок. Я налив вина і похапцем випив. Власне кажучи, нічого страшного не сталося, мені не раз уже доводилося саме таким чином кохатися з цілочками, аж поки вони врешті не віддавалися по-справж-

ньому, головне тут терпіння. Але, маючи на вибір трьох готових до вжитку панночок, я зовсім не мусив ще й бавитися в цюцю-бабки з четвертою. Коли Мар'яна повернулася, тримаючи свічку перед собою, я мимоволі замилювався її досконалим тілом.

— Зрештою, ми ж домовилися, що це відбудеться на острові, — констатувала вона, мовби виправдовуючись.

На ніч вона залишилася у мене, повідомивши, що батьки її поїхали відпочивати, я постелив їй у сусідній кімнаті, але вона там витримала не більше п'яти хвилин, сказавши, що їй страшно спати в чужій хаті самій та ще й у таку негоду.

— Я хроплю, — попередив я.

— Не страшно. Мене не розбудять навіть гармати.

Ми заснули, пригорнувшись одне до одного.

Серед ночі я прокинувся, оплутаний павутиною снів, і, виборсуючись із них, побачив, що вона сидить у ліжку, загорнувшись у ковдру, і тупо дивиться в темне вікно. На столі знову палали свічки, хоча я чудово пам'ятав, як їх гасив пальцем. Картина була дивна і дещо моторошна, тим паче, що я озвався до неї, але не помітив жодної реакції. Вона мене не чула. Кілька хвилин я терпляче спостерігав за нею, врешті підвівся і зазирнув у її обличчя. Очі мала розплющені, але мене не бачила, вона дивилася у вікно, за яким виднілися лише темні силуети дерев, краєчок місяця і світляні цятки зір. Деревина погойдувалися під легенький акомпанемент дощу, місяць і зорі то зникали за напливами хмар, то виринали знову, — і це все, що було цікавого за вікном. Може, вона угледіла там ще щось недоступне мені? Може, приймала сигнали з космосу? Навіть якщо й так, то жодним порухом себе не зраджувала, сиділа, мов скам'яніла. Я підійшов до столу, налив вина і став пити. Мар'яна й бровою не повела.

— Як ти себе почуваш? — спитав я. — Хочеш вина?

Жоден нерв на її обличчі не здригнувся. Невже вона й справді мене не чує і не бачить? Я наблизився й обняв її, вона здригнулася, наче прокидаючись від глибокого сну, і раптом обвила мою шию руками:

— Що? Що ти сказав?

— Нічого.

— Мені почулося?

— Напевно.

— Навіщо ти запалив свічки?

— Мені захотілося пити. Загасити?

— Ні... потім...

У мене склалося враження, що вона все ще перебуває у напівпритомному стані й говорить крізь сон ледь не пошепки. Ми знову лягли, вона обняла мене і поклала голову на груди, якусь хвилю ми лежали мовчки, я вдихав п'янливий запах волосося і думав про її дивну поведінку. Можливо, вона сновίδα? Ніколи не мав справи зі сновідами і не уявляв, чим це мені може загрожувати, особливо якщо панна має неусвідомлену схильність запалювати в хаті свічки.

Мар'яна підвела голову і подивилася мені в очі, її уста були напіврозкриті, я не стримався й поцілував їх, і тоді вона з дитячою безпосередністю прошептала: «Я хочу... хочу це зробити сьогодні...» — і ми зімкнулись, мов дві половинки дверей, за якими зосталась уся решта світу, усе наше попереднє життя, я чув з-за дверей приглушені ридання покинутих коханок, чув, як їхні нігті з пронизливим скрипом роздряпають поверхню, і сміх когось невідомого, а Мар'яна припала до мене всім тілом, і тіло її гаряче, розпашіле, немов усе ще перебувало у сні, і я був її сном у її сні, і поцілунок її був таким жадібним і палким, що я не пізнавав її, чи справді то вона біля мене, а чи це мені теж сниться. Я не питав її, чому вона передумала, чому віддалася раніше, мені здавалося, що я можу сполохати цей її настрій, що вона проки-

неться і буде по всьому. Тепер вона не боронила жодної клітинки свого тіла, але твердити, що робила це свідомо, я б не міг, вона мала примружені очі, голос її сильно відрізнявся від того, до якого я звик, розмовляла дуже тихо, меланхолійним, замріяним тоном, розтягуючи слова і роблячи між ними паузи, вона була не схожа на себе, я ловив себе на думці, що зараз у її тіло вселився хтось інший, а я, кого вона й так не називала на ім'я, був невідомо ким, але не собою.

А потім ми заснули і спали до пізнього ранку, хоча я прокинувся дещо раніше і став готувати сніданок. Ні, то не були груші в тісті, я потер яблука з морквою, дав ложечку меду і велику ложку сметани. Заки запарив зелений чай, Мар'яна прокинулася. Є жінки, які вдень виглядають на двадцять два, а вранці на тридцять, але щоб виглядати вдень на сімнадцять, а вранці на дванадцять — такого дива я ще не зустрічав. Однак саме це я й бачив зараз перед собою — невинне янголятко з розчухраним волоссям, надутими губками і великими здивованими очима. Здавалося, вона не може зрозуміти, як тут опинилася і чому вона гола в моєму ліжку. Я не став із вродженого почуття делікатності нагадувати їй нічний фільм, а натомість поцікавився, чи подати їй сніданок у ліжку. Вона кивнула так, як, мабуть, кивала королева Констанція, дружина короля Лева, коли її запитували, чи час подавати нічного горщика. Ну і я подав оте своє пюре із зеленим чаєм, а сам сів на краєчок ліжка і спитав, як спалося, а королева відповіла, що добре, але не може зрозуміти, чому я не постелив їй на іншому ліжку, а я, винятково з почуття знову ж таки вродженої делікатності, не нагадав їй про те, що таки постелив, але вона сама лягла біля мене, і сказав тільки, що, мабуть, гроза її змусила перебраться сюди, і тоді вона пригадала собі: ах, та гроза, гроза її повністю вибила з колії, гроза її зневолила і підкорила, бо вона боїться грому і блискавки, грому і блискавки, вона боїться грози...

Потім підвелася в ліжку, і тут я помітив дивну річ: вона поводитися так, мовби я її голою не бачив і не досліджував, снідала, намагаючись дбайливо прикритися ковдрою, і коли та ковдра з неї сповзала, вона щоразу її підсмикувала і поправляла, винувато усміхаючись до мене, а скінчивши снідати, попросила мене вийти з покою, щоб вона могла вбратися. Тут, правда, вийшов невеличкий конфуз, бо виявилось, що, крім моєї сорочки, жодної іншої одежі в цьому покої нема, і це викликало в неї немалий подив, але вроджена делікатність не дозволила мені нагадати, що роздягалася вона там, де я їй постелив, сюди ж вона прийшла в моїй сорочці, а тому я обмежився лише несміливою заувагою, що її одяг знаходиться у сусідній кімнаті і, якщо треба, я принесу. Ця вістка викликала в неї немале здивування, і вона поцікавилася, чому я виніс її вбрання до сусіднього покою. Я міг сказати, що про це думаю, але стримався і сказав, що не пам'ятаю. Провали у пам'яті, очевидно, їй були близькі, й вона сприйняла моє пояснення з великим розумінням, потім попросила, щоб я відвернувся, а сама подалася до сусіднього покою, звідки з'явилася вже при повному параді.

Я так і не зрозумів, що це було: гра, стьоб чи справді втрата пам'яті. Коли я її спробував пригорнути і відновити нічний контакт, вона викрутилася і сказала:

— Ми ж домовилися — не форсувати події.

Я запропонував піти на озеро, ранок був сонячний, а вода після грози, мабуть, тепла.

— Чудова пропозиція, — засміялась вона, — але в мене нема купальника.

— Я маю для тебе купальника, — повідомив я, згадавши, що запасний і зовсім новенький купальник залишила в мене Лідка. Коли вона про нього спімнеться, я скажу, що спалив, гадаючи, що то рештки гардеробу моєї дружини. Авжеж, Лідка обуриться, але я їй куплю іншого.

— Купальник? — здивувалася Мар'яна. — Котра з твоїх коханок його залишила?

— Я колись купив на подарунок для одної панни, але ми незабаром розбіглися. Тепер він лежить у шафі без діла. Зовсім новенький. Зараз принесу.

Мар'яна прискіпливо дослідила його, обмацавши кожен рубчик.

— Перса твоєї панни були значно більші. Тобі подобаються великі перса?

— Не конче. Єдине, що мені не подобається, — це їхня відсутність.

— А ще що?

— Вузькі стегна.

— Ну, це нам не загрожує. Можна приміряти?

Я кивнув, і вона вийшла до лазнички, а за хвилину покликала, купальник сидів на ній як улитий завдяки тому, що бюстгальтер не запинався, а зав'язувався, і вона його тугіше стягнула.

— Вмієш їздити на ровері? — спитав я.

— Ми поїдемо на озеро на ровері?

— Я маю два ровери.

— Я колись їздила. Це далеко?

— Кілометрів п'ять. Там мальовнича околиця.

Я хутенько спакував коц, вино і їжу в наплічник, і ми рушили. Мар'яна дала собі раду з ровером цілком добре, а що я їй виділив крутішого французького ровера, то вона ще й мене обганяла. В будній день людей на озері було обмаль, ми зайняли вигідну місцинку поруч із кущами, аби мати в потребі і сонце, і тінь. Вода була тепла на поверхні, але глибше огортала холодом, бо з дна били джерела. Потім, лежачи на березі, я запитав, чому вона сказала, що я сам усе зіпсував, коли вона хотіла зі мною кохатися. Мар'яна здивовано зиркнула на мене:

— Я таке говорила?

— Ти й цього не пам'ятаєш? — обурився я, готовий уже сказати їй кілька теплих слів.

— А хіба є ще щось, чого я не пам'ятаю? — здивувалася вона настільки щиро, що я ображено замовк.

— Тільки не ображайся, — пригорнулася вона, — я могла й забути. А до чого я це сказала?

— Ти сказала (цитую дослівно), що не віддалася мені, хоча й хотіла...

— А-а... А ти що на це?

— Я спитав: що тобі завадило?

— А я?

— А ти сказала, що я сам усе й зіпсував. А коли я здивувався, то порадила подумати, бо все дуже просто, і я сам колись здивуюся, що не здогадався. Ну що, згадала?

— Згадала. Це через той острів.

— Який острів?

— Скелястий острів в океані. Ти вибрав острів.

— То це був тест?

— Щось таке... Я засумнівалася, чи готовий ти покінчити самогубством. Ти вибрав мученицьку смерть замість негайної. І я зрозуміла, що ти будеш чіплятися за життя до останнього.

Вона враз посумніла і дрібно закліпала, мов проганяючи сльозу. Я взяв її за руку.

— Знаєш, якщо серйозно, то я думав про твою пропозицію, я мучився нею... Я згадував твої слова, деякі з них мене вражали в саме серце. Коли ти спитала про скелю, то йшлося про вибір, який мушу зробити зараз. Але ти ж мені насправді запропонувала інший вибір: смерть у твоєму товаристві незабаром або смерть від хвороб у похилому віці. Тут обидва варіанти суттєво роз'єднані в часі. Якщо я виберу останнє, то втрачу перший варіант, який ніколи більше не повториться. Ледве чи в похилому віці, передчуваючи наближення смер-

ті, я зустріну юну красиву панну, яка запропонує те, що й ти. І я став думати про смерть як про щось таке, з чим я змирився, я став готуватися до неї, але... Але не все мені грає... Мені бракує однієї дрібнички: справжньої причини твого бажання піти з життя. Я думав про це не раз і не знаходив логічного тлумачення. Небажання старіти, хворіти — це мало схоже на правду. На таке зважуються хіба що у зрілому віці, але щоб юнка воліла вмерти у віці, коли до старості ще ого-го як далеко — це неймовірне... Тобто, як бачиш, залишилося одне: переконати мене, що ти маєш і справді поважну причину для того, аби не жити.

Вона якусь хвилю мовчала, мовби збираючись із думками, і була в цей момент дещо спантеличена... А коли заговорила, голос її був суворим і віддаленим, здавалося, що вона повторює слова, надиктовані їй згори, щораз зупиняючись і прислуховуючись до нових підказок:

— У мене таке враження, що Бог помилився... помилився, коли давав мені життя... щось Йому пішло не так... і я хочу дати Йому змогу виправитися... Ти не бійся, ми тільки туди й назад... я хочу сказати, що це мов пірнання під воду... ми на хвилюку пірнемо у темряву і повернемося знову в цей світ, залитий сьайвом... і він буде ще кращим, ще радіснішим, ще жаданішим... Я хочу випити... — Я налив їй вина, і вона зробила кілька ковтків, очі її світилися якимсь дивним світлом, мовби через промовлені нею слова відкрилася їм неземна таємниця, усмішка на вустах то запалювалася, то гасла. — Одного разу я задумалася, чому покійників називають покійниками. Тому що вони перебувають у спокої. Вони не мерці. То ми мерці. А вони повертаються з короткотривалої прогулянки додому. Я хочу це зробити раніше, ніж мені відміряно. Ми тут транзитом.

Вона крутила в пальцях склянку, і сонячні зайчики стрибали по її обличчі, від цього вона ще більше скидалася на

дитину, але те, що вона говорила, було таке далеке від дитячих розмов...

— Ти ніколи не пробував усвідомити, що саме тебе оточує довкола? Ти міг скільки завгодно самозаглиблюватися, але спробуй заглибитися в те, що тебе оточує, і відчуєш жах — так, мовби ти опинився на самому краєчку глибоченної прірви, яка манить і спокушає тебе, аж голова крутиться, і ти врешті починаєш гарячково хапатися руками за будь-що, аби лише втриматися на тому нещасному краєчку, балансуєш руками, як вітряк, для рівноваги... — Тут її голос зазвучав на підвищених нотах, з надривом: — І так щодня, щодня, усе твоє життя — це намагання втримати рівновагу. Але одного прекрасного дня тобі це набридає, і ти дозволяєш своєму тілу хилитися, куди йому заманеться, а потім летиш, летиш...

Склянка в її пальцях завмерла, зайчики опали у траву, вона на мить закусила верхню губу, а коли відпустила, там ще залишався слід від зубів.

— Люди звикли надавати значення кожній дрібниці, кожній речі, яка їх оточує, звикли тішитися безліччю дрібниць, які складають їхнє життя. І за ними не помічають головного: життя їхнє позбавлене сенсу. Чому вони за нього так чіпляються? Бо бояться поставити крапку своїми силами. Бояться смерті, її несподіваного приходу і бояться самогубства. А самогубство, власне, й дає змогу переграти саму смерть. Ніщо в нашому житті не відбувається самостійно, усе є залежне від якихось обставин, і тільки смерть, яку ми самі собі виберемо, — це те, що ми можемо вчинити, коли захочемо і як захочемо. Призначити самому собі свою останню годину — це щось, що урівнює тебе з Творцем. Він дав життя, але забрати не зміг. Повільне згасання гнітить, ти постійно перебуваєш під наглядом смерті, під її опікою... Крок ліворуч, крок праворуч, а смерть уже чигає на тебе —

перебіг на «червоний», заплив на середину стрімкої ріки, вихилився з вікна чи сів не в той літак... Ти перед смертю безсилий... мов квітка на хвилях...

Я з жахом усвідомлював її рацію, а надто, що схожі думки не раз навіювалися їй мені, а все ж я відчував, що ледве чи коштую того дару, який вона мені офірує — смерті в її компанії, романтичної смерті, звабливої смерті, вічної смерті. До того ж я відчував, що вона впускає мене лише в одну малесеньку комірчинку свого серця, та їй то освітлену куцим недопалком свічки, аби я в напівсутінках так і не зумів розгледіти найважливішого, що там приховано, і не намацав потаємних ходів углиб.

РОЗДІЛ ТРИНАДЦЯТИЙ

Описуючи події того часу, я застановлявся, що в їхньому описі має бути головним, і доходив висновку, що якби не Мар'яна, я б, можливо, ніколи так і не написав про це ані рядка. Минуло з того часу понад десять років, а вона не покидає моєї пам'яті і все ще продовжує навідуватися і в сні, і в роздуми, вона живе в мені, наче якась інфекція, якої неможливо позбутися, неможливо вбити жодним антибіотиком, ба навіть все ще мені здається, що одного чудового дня я зустріну її десь на вулиці й відразу впізнаю, а вона, мовби нічого й не трапилося, кинеється на шию і зі сміхом згадає все, що між нами було, хоч я й розумію, що це вже неможливо — ніколи я її не зустріну, але уява чомусь уперто вимальовує нашу зустріч. З роками образ її в моїй пам'яті розпадається, множитья і мерехтить іскорками, що перебігають з місця на місце, аби в якийсь момент збігтися до купи, але не для того, щоб явити мені її такою, якою я найбільше її знав, а чомусь зовсім іншою, не відомою мені, не відображеною у пам'яті, а скоріше вимріяною, доуявленою, витвором дивовижного світла, яке пробивається крізь товщу води і, заламуючись, творить фантазійні марева.

Я мусив урешті-решт розібратися з тим, що сталося, знайти відповідь на загадку, чому вона вибрала саме мене, і то не для того, щоб прокинути в мені жагу життя і творчості, а навпаки — щоб усе це приспати, вивести мене на гору, з якої розлягається захоплюючий краєвид румовищ, і сказати: «Оце твоє життя? Чи є сенс за нього чіплятися?»

Мене й зараз після стількох років проймає містичний страх, коли я її згадую, усе ще не покидає думка, що я так до кінця й не зрозумів її, не дав їй нічого з того, що міг дати, не вислухав її ніколи, не пройнявся її болем, щось залишилося поміж нами недоговорене, і тепер воно крутиться у моїй голові, муляє, проситься назовні, але до кого я промовлю ці недомовлені слова? Я продовжую розмовляти з нею на відстані часу, голос її дзюрчить у моїй голові, відлунює і розсіюється на мільярди звуків так, аби бодай малюсінькою часточкою нагадати мені про себе. Кілька разів я прокидався серед ночі, зачувши, як вона мене кличе на ім'я. То було дивне й моторошне відчуття, я так ясно чув її голос, мовби вона була десь зовсім поруч, на досяг руки, і я, не запалюючи світла, завмирав і сторожко слухав тишу, а тиша тужливо дзвеніла, ніби прагнучи мене заспокоїти, заколисати і приспати уяву.

Восьме серпня наближалось, а я все ще перебував у стані невизначеності, хоча ловив себе на тому, що не розпочинаю писати нічого нового, а намагаюся завершити якісь старі речі, переглядаю рукописи й листи, щось палю, щось розкладаю у папки... Навіщо я це роблю? Напевно, тому, що це давно треба було зробити, чи не так? Мусить же ж бути якийсь порядок, бо ж усі під Богом ходимо — крок ліворуч, крок праворуч карається смертю. І тут Мар'яна ні до чого, я раптом полюбив порядок. Це ж чудово, коли кожен папірчик на своєму місці, коли не перекидаєш гори ксерокопій і вирізок із газет у пошуках якогось невеличкого фрагмента чи цитати, але... але щось мені підказує — це неспроста... Що робить людина, дізнавшись, що має незабаром померти? Що вона робить увесь той відрізок часу? Упорядковує всі справи? Тратить усі свої заощадження? Гуляє, дуріє, нічого собі не шкодує? А може, лежить на каналі й тупо дивиться в стелю? Чомусь я про це думаю, мордуючи свою уяву, хоча

не маю жодного наміру добровільно йти з життя, але тиха скрадлива гадючка шипить мені біля вуха: «Це твій останній шанс піти красиво... останній шанс... більше такого не буде...» Я стріплюю головою, але гадючка надто міцно тримається, обвивши мою шия гарячим обручем. Кожен крок свій я починаю раптом міряти з погляду вічності — авжеж, кожен письменник прагне бути не тільки ситим, але й вічним, але не метеором, який виривається на безмежні простори неба і захоплює своїм палахкотінням юрби прихильників, бо метеор рано чи пізно згасне, а яскравою планетою в компанії сателітів, підсвічених розмаїтими зірками.

«Акт кохання і акт смерті — по суті одне й те саме, — згадалися мені слова якогось середньовічного філософа. — Лише померши, закохані нарешті поєднуються з безмежним всесвітом і одне з одним». Одночасний оргазм і одночасна смерть — в цьому щось є. Ерос і Танатос — дві могутні сили, що рухають творчістю, два стовпи, на яких міцно стоїть мистецтво всіх часів і всіх народів. Моріс Бланшо в есе «Смерть як можливість» написав, що головна приваба самогубства для митця в тому, що воно — найвищий акт приступної для людини творчості й разом з тим учинок, який мовби відміняє саму смерть: «Щоби писати, необхідно панувати над собою перед обличчям смерті, необхідно встановити з нею стосунки владарювання. Якщо вона для тебе щось таке, перед чим втрачаєш витримку, чого не можеш витерпіти, — тоді вона викрадає у тебе слова з-під пера, перебиває твою мову; письменник уже більше не пише, а кричить, і його невправний, невиразний крик нікому не чутний або ж нікого не хвилює. Кафка глибоко прочув, що мистецтво пов'язане зі смертю. Чому зі смертю? Тому, що вона межа всього. Хто владний над нею, той наділений найвищою владою і над собою, здобуває всі свої можливості, стає одним великим хистом. Мистецтво — це влада над смертною межею, межа будь-якій владі».

«За п'ять останніх століть більша частина видатних митців, — писав Готфрід Бенн, — були або божевільними, або гомосексуалістами, або наркоманами, або одержимими суїцидальним комплексом». Я не божевільний, не гомосексуаліст, не наркоман і ніколи не відчував великого бажання піти передчасно з життя, хоча міг про це думати, з особливою увагою читав про випадки самогубства серед письменників, складав їхні списки, щоб коли-небудь видати антологію їхніх творів і передсмертних листів.

«Література наскрізь просякла отрутою», — засвідчив Юкіо Мішіма, який згодом зробив собі характері. Я витяг папку зі своїми вирізками і записами на тему самогубства серед письменників і став шукати випадки подвійного самогубства. Їх було всього кілька.

Відомий японський есеїст професор Номура Вайхан (1884—1921) утік разом зі студенткою за місто, і два тижні вони займалися палким коханням на безлюдному березі ріки, серед квітучих дерев, а потім втопилися. Причина була в тому, що він був одружений, а вести подвійне життя не бажав. Причина, здавалося б, недостатньо серйозна, але цілком у японській традиції, японці навіть для самогубства за домовленістю вдумали спеціальний термін «сіндзю» — «єдність сердець». Цікаво, що ініціаторами зазвичай виступали саме жінки. Хоча траплялося і несправжнє сіндзю — це коли одна особа хоче померти, а друга — ні. В таких випадках ініціаторами самогубства виступали чоловіки. Публіцист Такеуті Масасі (1898—1922) після невдалого сватання до панночки з консервативної родини вирішив зарізати себе і кохану. Але дівчина виявилася спритнішою і втекла, тоді бідолашний жених зарізав її батьків, а потім і сам заколовся.

Німецький письменник Генріх фон Кляйст (1777—1811) пережив чимало життєвих розчарувань: не став справжнім офіцером, бо ненавидів війну, не закінчив університету, бо

розчарувався в науці, не зміг зробити кар'єри чиновника, як видавець зазнав теж невдачі. Але коли зустрів Генрієтту Фогель, це тільки прискорило його смерть. Він не мав засобів для існування, його не визнали сучасники, а пані Фогель була одружена за нелюбом і смертельно хвора. Ідея смерті належала саме їй, і Кляйст був у захопленні. «Я здобув подругу, — писав він, — чий дух ширяє, як молодий орел — подібної я не стрічав ще ніколи в житті. Їй зрозуміла моя туга, вона бачить у ній щось високе, глибоко закорінене й невиліковне, а тому, хоча їй під силу ошчасливити мене тут, на землі, вона прагне зі мною померти... Тепер у мене єдина радісна турбота — відшукати достатньо глибоке урвище, аби разом із нею кинутися туди».

Але урвища вони не знайшли, і в лісі біля озера Ванзе Генріх прострелив Генрієтті серце, а собі вистрелив у рот.

У лісі покінчив самогубством польський письменник Станіслав Віткевич (1885—1939). Тікаючи від німців, які наступали із заходу, він разом із коханою, яка була набагато від нього молодша, потрапив у сліпу вулицю, бо назустріч зі сходу наступали більшовики. Письменник мав флакон з люміналом. Пігулки він віддав коханій, а сам вирішив скористатися бритвою. Жінка випила усі пігулки і заснула. Віткевич спробував перетяти собі жили, але невдало, тоді перетяв артерію на шиї і стік кров'ю. А от жінка на світанку очунилася — мабуть, молодість далася взнаки, а може, у душі й не прагнула смерті. Вона прожила довге життя.

Прославлений за життя японський письменник Арішіма Такео (1878—1923) закохався у 26-літню емансиповану журналістку, яка була одержима суїцидальним комплексом. Щоправда, письменник і сам у своїх творах оспівував смерть заради кохання. І ось Акіко переконала Арішіму здійснити насправді те, про що він стільки писав. А коли на сцені з'явився чоловік Акіко, який став шантажувати письменни-

ка, вимагаючи грошової компенсації за моральні збитки, закохані поїхали в гори й там серед чудової природи покінчили з життям. В передсмертному листі до товариша Арішіма написав: «Я ніскільки не шкодую про свій намір і почуваюся щасливим. Акіко відчуває те саме... Ніч проминула. В горах лле дощ. Ми довго гуляли і вимокли, як хлющ. Останні приготування зроблені. Нас оточує величний пейзаж — похмурий, трагічний, а ми відчуваємося, мов діти, що захопилися забавою. Раніше я не знав, що смерть абсолютно безсила перед любов'ю. Мабуть, наші тіла відшукають, коли вони вже зотліють». І він мав рацію. Їх знайшли через місяць у гірській хижі, в якій вони повісилися.

Стефан Цвейг (1881—1942), здавалося, не мав жодних підстав для самогубства. Жив собі в Ріо-де-Жанейро з молододружиною, яка перед тим працювала в нього секретаркою. Але в самий розпал війни йому здалося, що світ стоїть на порозі своєї загибелі, і вирішив піти з життя. Віддана Лотта не стала сперечатися, тим паче, що її мучила ядуха. Обоє отруїлися снодійним.

А через півстоліття в Лондоні отруїлися снодійним німецький письменник Артур Кестлер (1906—1983) і його дружина Сінтія. Письменник був невиліковно хворим із цілим букетом таких болячок, що жити йому зосталося лічені місяці. Зате Сінтія була молода, здорова жінка, яка за віком могла зійти йому за доньку. Ідея самогубства в Кестлера виникла не миттєво, готувався він до цього цілих дев'ять місяців, упорядковуючи всі свої справи, ба навіть став членом «Товариства за право померти з гідністю», де отримав інструкцію, як діяти за всіма правилами. Він збирався піти з життя сам, але Сінтія вирішила інакше і, коли чоловік уже втратив свідомість, випила барбітурат. Мертвого Кестлера виявили з келихом коньяку в руці, Сінтія лежала на канапі, а поруч на столику — келих віскі.

Все ж таки в цих письменників була якась причина, щоб обрати самогубство. Яка причина в мене? Особисті проблеми не такі вже й безнадійні. Депресія? Авжеж, депресія спричинила неможливість писати, а не писати — це все одно, що вмерти, але кожна депресія має свій початок і свій кінець, колись вона мине. В родині я не мав самогубців, як Гемінгвей, Маяковський, Сильвія Плат або Чезаре Павезе, я не маю жодних підстав, щоб померти раніше, хіба одну, про яку висловився Сенека: «Раніше ти помреш чи пізніше — не так важливо, гарно чи погано — ось що важливо. А гарно померти — означає уникнути небезпеки жити негідно. Окрім того життя не завжди тим краще, що довше, але смерть завжди що довша, то гірша. Поки живеш, думай про похвалу оточуючих, коли помираєш — тільки про себе». Гарно померти — не кожному дано, померти так, щоб це стало предметом суперечок, пліток і фантазій з безліччю ймовірних та неймовірних версій — оце справді цікава перспектива. Я думав про неї дедалі частіше. «Самогубство слід здійснювати, коли ти щасливий», — сказав римлянин Валерій Максим, і з ним цілковито згодився Поль Валері: «Самогубство дозволено лише тим, хто абсолютно щасливий». «Добре іти з життя, — писав Плутарх, — коли в тебе все є, коли ти щасливий матеріально й духовно і всього маєш в достатку». Саме так вчинив голландський письменник Адріан Венема (1941—1993), який заздалегідь оголосив про своє самогубство, заявивши, що головного у своєму житті він уже досягнув і марно чекати чогось більшого. Давши кілька інтерв'ю на цю тему і підігрівши публіку, випив шампанське з барбітуратом.

Чи міг я назвати себе абсолютно щасливим? Чи всього я досяг, чого прагнув? Чи справді марно мені чекати чогось більшого? На всі ці запитання у мене була негативна відповідь. Очевидно, тим найбільшим щастям, яке мало б спо-

нукати мене до самогубства, була тільки Мар'яна. Померти від надміру щастя і цим зупинити мить щастя навічно... Це те, на що була готова Леся. А я тільки дозрівав до цього.

— ...я так її і не трахнув, розумієш...

— Кого? — здригаюся я, стріпуючи з себе свої меланхолійні марення.

— А я, блін, про кого вже півгодини тобі торочу? — визвірюється Олько і, зрештою, має повну рацію для свого гніву, бо я вимкнувся, хоч і не зовсім і якісь проблиски його оповіді пробивалися крізь морок моїх думок, і коли я напружився, то зумів скласти докупи увесь той словесний потік, з чого випливала історія про панну, яку Олько зняв у «Вавілоні», тиждень водив по ресторанах, потім привіз до себе, а вона його все одно продинамила.

— Ну і що, — стенив я плечима, — подумаєш — трагедія, якби я зациклювався на таких речах, я б міг імпотентом стати. Це нормальна річ.

— Ти бачиш у цьому щось нормальне?

— Звичайно. Будь-яка панна, яка з тобою тусує, рано чи пізно віддасться. Але запитання: коли? Якщо вона не має щодо тебе далекоглядних планів, то ти її отримаєш у всіх можливих позах у день знайомства, а якщо має, то за моральними нормами галицької панни віддатися можна не раніше як за місяць після знайомства.

— Ти хочеш сказати, що ти цілий місяць міг воловодитися, аби її трахнути?

— А чому ні? Ти ж не на безлюдному острові. З одною собі воловодишся, за пальчики тримаєш, на другому тижні під час поцілунку за дупу взявся, на третьому вже й перса мнеш, а в той же час любісінько собі граєш стару кадру.

— Про стару кадру я розумію. У мене завше знайдеться для легкого перепихончику якась дзюрка. Але я сексуальний альпініст. Я мушу постійно підкорювати вершини — одну

за другою. Я не можу витратити на бабу більше тижня. Це протиприродно.

— Буває, що й альпіністи зриваються зі скель. Але ти в куди кращому становищі, бо ти, зірвавшись, живий, здоровий і готовий знову до підкорення вершин.

— Все одно запаadlo. Тиждень — це найбільше, на що я здатний. Потім я впадаю в нерви. Поглянь на цих двох, — кивнув на столик, за яким сиділо дві фігурові панни, — ти їх знаєш?

— Ні. І, зрештою, я не маю бажання заводити нові знайомства. Мені хоч би зі старими розібратися.

— А хто каже знайомитися? Я спитав тільки, чи ти їх знаєш. Ні, то ні. Але для колеги ти міг би...

— Здається, ми домовлялися, що зйдемо до «Вавилону» на вино і все.

— Звичайно. Так воно і є. Ми сидимо і є. Ми сидимо, п'ємо вино. Не нервуйся. Класні в неї груди. Ум-м-м... Там є над чим попрацювати. І та друга нічого собі. Задниця, по-моєму, саме така, як ти любиш.

— Не починай.

— Що, вже й поговорити не можна? Давай — за успіхи на любовному фронті. Класне вино. От вона зараз нагнулася — бачиш? — хо-хо, вставив би я їй пістона. Просто тут. На столі. І чого у нас все, як не в людей, от у Римі — там, де кірjali, там і гралися. Благодать. А тут ходи, шукай, до чого б кохану приперти. А ти помітив, що вони зиркали в наш бік? Не помітив? Хе! А я помітив. І ще й перемовлялися.

— Ти крім їблі можеш ще про щось думати?

Олько задумався. За хвилю відповів:

— Можу. Але не хочу. Я ж не письменник, як ти. Про що мені ще думати? Знаєш, для чого їбля існує? Для того, щоб жити повноцінним життям. А життя для чого? Для того, щоб їбатися. А все решта — це пройобування життя. Запи-

ши. Бо я потім забуду. На тобі серветку. Я думаю, ці дві кралі думають точнісінько так само.

— Ти конче хочеш перевірити?

— Та ні, ми ж прийшли, щоб собі випити. Ще по пляшці?

— А ми вже дві вдули? — здивувався я.

— Гей! Ти де? Спустиись на землю. Ми сидимо у кнайпі вже понад годину. Нормальний темп. Бармен! Червоне шампанське! Два!

— Якого дідька ти кричиш?

— Я знаю, що роблю. Вони зараз на нас дивляться. Не озирайся. Все йде за планом.

— Яким, в сраці, планом? Ми так не домовлялися.

— План пишеться на небесах. І тут нічого не вдієш. Так має бути. Ти б бачив, яким вони заздрісним поглядом проводжали бармена! Старий, вони наші. Дві пляшки шампана — і вони наші. Між іншим, розкажу тобі, як я одного разу завоював кадру, яка мені так само цілий тиждень крутила динамо. Дуже гарний спосіб, може, колись і тобі згодиться. Так от, я намовив одну свою знайому, а це писана краля, ноги від зубів, рівні, як дві рейки, і вона з'явилася у «Вавілоні» саме тоді, як я сидів собі з Мар'яною.

— З якою Мар'яною? — спалахнув я.

— А що таке? Чого ти визвірився? Ти її не знаєш.

— Ну... я просто спитав. Продовжуй.

І справді — чого я так зреагував на це ім'я? Чи мало Мар'ян є у Львові?

— І от заходить ця краля. Міні-спідничка, фігура на всі сто баксів, а цицьки на всі двісті і, вихляючи стегнами, раптом підпливає до нас і зі словами: «Ну, й скотина ти, Ольчику!» — відмірює мені сма-а-ачнючого ляпаса. А потім іде.

— І все?

— А хіба треба щось більшого? Ти прикинь, що подумала Мар'яна! Вона подумала: блін, якщо він проміняв мене на

таку кралю, значить, це в нього не так собі, значить, він справді мною захопився... Отак вона подумала і того ж вечора віддалася мені на Кайзервальді на лавочці. Це тоді, коли досі не дозволяла себе навіть за коліно цапнути.

— І що далі? Ти її кинув?

— Як і всіх інших. Капець, вони нас пожирають очима, я йду на абордаж.

Олюсь невиправний. Він, як торпеда, яка засікла ціль. Ніщо вже його не спинить. Я можу, звичайно, встати й піти, але я налаштувався провести цей вечір тут. Хтозна — можливо, це мій останній вечір у «Вавілоні». Що за дурня? Чому останній? «Тому що лишився тиждень... тиждень до восьмого серпня», — шипить скрадлива гадючка. Я пробую відігнати цю думку, але намарне, вона кружляє і дзиччить біля вуха. Залишається напитися вволю. А Олюсь уже веде до нашого столу дівчат, знайомить, вгощає, і я хоч-не-хоч, а мушу-таки випірнути з моїх роздумів і бездумної розмови з Олюсем, аби підтримати розмову за столом і далі плисти собі, плисти за течією.

А чого, власне, я протестую? З вершини літ саме отакі вечори й забави найвиразніше пригадуються — де пив, з ким пив, з ким кохався, і зовсім неможливо пригадати те, що мені видавалося найважливішим — сидіння за письмовим столом. Може, оце воно і є сенс життя — упіймати якнайбільше задоволень, маленьких радостей і вітх, побачити якнайбільше розкішниць наживо, а не в журналах, пережити безліч любовних романів, замішаних на скандалах, інтригах, дістати десяток разів по писку і щоразу від іншої, сплатити фальшиві аборти, вистрибнути з вікна в класичній ситуації «чоловік повернувся з відрядження», дістати по писку, але вже не від панни, а від суперника, прокинутися в ліжку зі страхоттям, закохуватися щовесни по самі вуха й усамітнюватися щоосені, зрозумівши, що то не було

справжнє кохання, пити вино з дівчатами, з якими гарно п'ється і гарно розмовляється, і до того ж не намагатися їх вграти, валятися на морському пляжі в Болгарії чи Хорватії, цмулити вино й кохатися на піску, кохатися в морі з панною і нічим не перейматися, жити, як метелик, а потім якогось дня, коли тобі вже усього досить, востаннє пригубити найкращу квітку і спурхнути в ніщо. І тут я, власне, збагнув, що якраз і дійшов до тієї межі, коли з мене всього досить, а йти по черговому колу зовсім нема бажання, я ситий по горло всім, що мене оточує.

Великою оманю для всіх самогубців є судження, нібито їхня смерть викличе неймовірний резонанс і стане для оточуючих таким потрясінням, що вони місця не будуть знаходити до кінця свого життя. Я знав, що це неправда, тому мені й на гадку не спадали жодні катаклізми і потрясіння, натомість я уявляв собі кумедні сцени зі своїми колишніми паннами, які, довідавшись, що я покінчив самогубством у товаристві прекрасної юнки, переживуть неабиякий шок. Отут уже їхня бурхлива уява дасть собі волю, і безліч версій вигулькне першого ж дня, коли ця вістка облетить місто, і кожна буде твердити, що тільки їй відома справжня причина. Заради лише цього інколи варто померти.

РОЗДІЛ ЧОТИРНАДЦЯТИЙ

1

Скільки б разів Мар'яна в мене не ночувала, то кожного разу ввечері казала «ні», а вночі шептала «так», аби вранці жодним натяком не дати зрозуміти, що вона це робила усвідомлено, а не крізь сон — дивний сон, казковий сон, незабутній сон у сяєві незмінних свічок, про які вона теж нічого не пам'ятала.

У наших стосунках з нею була ще одна особливість, яка навіювала таємничість і загадковість: вона ніколи не дозволяла провести себе додому, ми завше прощалися на зупинці «сьомого» автобуса, з чого можна було здогадатися, що дівчина мешкала на Майорівці. Ані словом вона також не прохопилася про свою сім'ю, і коли якось я запитав, чи думала вона про те, як поставляться рідні до її самогубства, Мар'яна тільки засміялася і перевела розмову на іншу тему. Усе це мене неабияк інтригувало, але я не чинив жодних спроб розкрити таємницю доти, доки не трапилася дивна пригода.

Одного вечора ми забрели до кнайпи на Личаківській. Ніколи раніше я сюди не заходив і не мав зеленого уявлення про тутешню публіку, та щойно ми увійшли всередину, як Мар'яна мене раптово вхопила за руку і потягла геть. Це було настільки не схоже на неї, що я не відразу скорився її волі й намагався з'ясувати, у чому причина, але вона сказала, що пояснить на вулиці, і таки витягла мене звідти, але й на вулиці не припинила волочити за собою, надаючи ходи так, мовби від когось тікала, не озираючись. Я бачив, яка вона схвильована,

і не міг нічого зрозуміти, а на всі мої запитання, відповідала: «Потім». Заспокоїлась тільки, коли ми опинилися на зупинці трамвая, тоді нарешті Мар'яна насмілилась озирнутися і, мовби переконавшись, що ніхто нас не переслідує, усміхнулася.

— Ну, ти мені нарешті щось поясниш? — спитав я.

— Нічого страшного не сталося. Я побачила свого батька.

— Це ти від батька так чкурнула?

— Уяви собі. Він у мене страшенно діставучий, я з жахом собі уявляю, що б то було, якби він нас побачив разом.

— Невже ти гадаєш, що він запрогнув би спілкування, якби побачив тебе зі мною?

— Чому б і ні? Ви з ним майже однолітки. Ти не уявляєш, який він причепа. Він хоче усе знати: де я буваю, з ким, чи не забагато собі дозволяю...

— І що ж ти йому розповідала?

— Нічого. Моє особисте життя належить лише мені. Шкода, що він цього не розуміє.

— А хто він у тебе?

— Професор. Немає нічого гіршого за батька-професора. Коли ти ще мала, ти його не цікавиш, бо він постійно зайнятий своїми справами, а коли ти починаєш дорослішати, його раптом пробиває: він починає жваво цікавитися, чи ти часом не потрапила в погану компанію, давати дурнуваті поради й лякати абортами.

— А мама?

— Ну, мама, інакша... вона мене краще розуміє...

— А чим вона займається?

— А що це тебе раптом так зацікавили мої батьки?

— Ти просто ніколи нічого про них не розповідала, Це виглядало дивно. Ти жодного разу навіть словом про них не проходила.

— Я це навмисне робила. Я боялася, що ти мене захочеш розчулити, почнеш заливати: а ти подумала про батьків? а як

вони переживуть твоє самогубство? От цього я боялася. А тепер не боюсь, то й розповідаю.

— То чим же займається твоя мама?

— Мама? Мама — лікар. У мене чудова мама.

— І як вона ставиться до того, що татко вечорами засідає у кнайпі?

— Та це дуже рідко буває. Я була просто ошелешена, коли його там побачила. Здається, що він нас таки не помітив. Боже, я й досі вся тремчу.

— Невже це було б так страшно, якби ти нас познайомила?

Мар'яна зиркнула на мене так, мовби я дав їй запитання з тригонометрії.

— Ти забув, скільки мені років? Я, завваж, ще не маю паспорта. Я так думаю, що він зі своїми зв'язками міг би тебе навіть притягнути до відповідальності. За розбещення малолітніх. Теж мені вигадав: познайомити!

Але якась підступна думка мені підказувала, що вона говорить неправду, всі її репліки були надто театралізовані, нещирі, а за кілька хвилин я був уже майже певен, що вона мені крутить юра, бо після того, як ми вийшли з «двійки» на кінцевій зупинці і я рушив звичним напрямом до зупинки її автобуса, Мар'яна наполягла, щоб цього разу провести спочатку мене. Такого ніколи раніше не було, і з огляду на вечірню пору я не погоджувався, але вона стояла на своєму і не заспокоїлася, доки таки не посадила мене на винниківський автобус. Причиною такої незвичної поведінки начебто була моя застуда, я мав якнайскорше потрапити додому і вжити аспірину. Здавалося б, тут не було нічого дивного, жінки люблять інколи проявляти свої материнські інстинкти, до того ж я справді кілька разів пчихнув і скористався хустинкою. Але щось мене продовжувало муляти, і я, не доїхавши до Винників, зійшов з автобуса, пересів на львівський автобус і повернувся до тієї самої кнайпи, звідки ми вилетіли, як кулі.

У ті роки кнайп ще було малувато й зазвичай усі вони вечорами забивалися по зав'язку. Ця не відрізнялася від інших, за столиками сиділо щонайменше зо два десятки вірогідних татусів Мар'яни. Я знайшов вільне місце в самому куточку, де пліткувало дві дами у віці від тридцяти п'яти до сорока. У своєму далеко не бідному на пригоди житті я не мав щастя пізнати кобіту старшу тридцяти двох років. Якими жінки бувають у тридцять п'ять або сорок років, я не мав уявлення, але найцікавіше, що й не прагнув це спізнати. Мене такі жінки цікавили винятково у юнацькому віці, але мені, як Бальзакові, не пофортунило, хоча я б із задоволенням пожив під крильцем якої-небудь матрони у ті часи, коли ховався від КГБ у Львові без прописки, а отже, і без роботи. Так якось уже виходило, що доля підсовувала мені самих дівчат від п'ятнадцяти до двадцяти восьми, переважна більшість яких мала від двадцяти до двадцяти чотирьох. Одне, що я затамив добре, це те, що двадцятивосьмирічна дівчина — а мав я їх всього дві — дуже далека від ідеалу покірної кішечки і скидається більше на пантеру. Дівчата, яким перевалило за двадцять п'ять уже носять у собі паросток старої дівки, який до двадцяти восьми років розростається на пишній трояндовий кущ із багатьма колючками. Вона вже не діва і ще не стара, але приручити її так само непросто, як і дорослого kota чи жеребця, у ній нуртують настільки могутні сили, які впокорити надто важко, і треба бути неабияким ковбоєм, аби об'їздити такого мустанга. Зайве казати, що я не мав жодного бажання гаяти час на цю непросту процедуру і при першій же нагоді зіскакував на повній швидкості.

Природно, що обидві дами не викликали в моїх джинсах жодних емоцій. Я замовив келих «Ведмежої крові» і замислено цмулив, скануючи столик за столиком та вираховуючи Мар'яниного татуська. Як я вже казав, практично кожен

із двох десятків чоловіків мого віку міг бути її батьком, якщо припустити, що він взагалі тут був, а я чомусь мав надто великі сумніви щодо цього. У мене склалося таке враження, що не від батька Мар'яна так раптово шуганулася, а від когось іншого, з ким нізащо не бажала мене знайомити. Хто б то міг бути? Молодих хлопців тут взагалі не було — то не була та кнайпа, куди вчащала молодь. Хто ще міг бути такий, з ким моя зустріч могла зіпсувати Мар'яні настрій? Настільки, що вона воліла пересвідчитися, що я сяду у винниківський автобус і не повернуся назад. Авжеж, вона відчувала, що я можу це зробити. Мої роздуми перебили дами навпроти:

— Вибачте, що ми вас відвертаємо, але в одній з нас сьогодні день народження, і ми б хотіли вас вгостити коньяком.

— А то ви п'єте щось несерйозне, — додала її подруга.

— Мені подобається процес пиття, — сказав я, — тому п'ю вино. І в кого з вас день народження?

— А вгадайте.

— Ви обидві такі святкові, що це важко зробити.

— А ви спробуйте. Але ми вам наллємо коньяку.

— Боронь Боже. Нині я п'ю тільки вино.

— Але ми вас хочемо вгостити. Бармен, пляшку «Ведмежої крові»! — гукнула дама, і за хвилину розкоркована пляшка з'явилася на столі.

І знову я мушу вжити вислів «у ті часи». Авжеж, у ті часи у Львові продавалося чудове болгарське вино «Ведмежа кров». Те, що під цією назвою продається тепер, — жаклива люра. Ми випили й відразу ж зазнайомилися. Дамочок звали Оля і Галя. Обидві були в тілі, з великими бюстами і нападцькані так, що келишки їхні червоніли від помади. Я так думаю, що кожного разу, виходячи до кльозету, вони підправляли вуста, розтягуючи їх у дурнуватій посмішці, потім тими вустами плямкали, кінчиком язика проводили по зубах, злизуючи сліди помади, врешті пудрували носи і тільки тоді з'являлися

на люди. Не маючи на те настрою, я змушений був із ними спілкуватися, і тут вигулькнула цікава річ. Вони, виявляється, бачили нас із Мар'яною, коли ми зайшли до кнайпи.

— То була ваша донька? — спитала Галя.

Я подумав, що заперечувати нема сенсу.

— Симпатична, — сказала Оля.

— Та що там — красуня, — уточнила Галя. — Вчиться?

— Закінчила десятий клас.

— О, то ви стали молодим батьком. А чому вона вас так швиденько витягла звідси?

— Не знаю. Можливо, когось побачила. Я не цікавився.

— Ви, напевно, живете окремо?

— Так. Ми з її мамою розлучилися.

— Ми так і подумали. — Ну, це ж треба, які провидиці! — Але кого вона могла тут такого побачити? Тут самі хлопці нашого віку.

— А що, від того часу, коли ми вийшли і я повернувся, публіка не змінилася?

— Практично ні.

— Стривай, здається один пан вийшов.

— Ах так, так, один пан вийшов. Але він не прощався. Він сидів он у тій компанії і, коли відходив, сказав, що скоро повернеться.

Ну і що? — подумав я. Це й так нічого не міняє. Я все одно не вирахую, від кого чкурнула Мар'яна. Якби не ці настирливі жінки, я б уже злиняв, але вони вперто змушували з ними пити, ба ще й відгадувати, хто саме з них уродинниця. Їхне пашталакання мене починало нервувати. Врешті виявилось, що це Оля. А коли вона мене витягла з-за столу на танець з притисканням, я відчув величезне бажання шутнути до кльозету і зникнути, бо вона була достатньо п'яна, аби не керувати собою, і повисла на мені, притулившись животом. Від неї пахло коньяком, парфумами, потом і салатом «олів'є».

Я ледве відбув цю танцювальну каторгу і подумав, що тікати все одно доведеться, то чому не зараз? Я встав і рушив до кльозету. І цієї хвили до кнайпи увійшов мій добрий колеґа Мирон. Ми обнялися, і виявилось, що це саме він і зник на півтори години, відколи ми сюди зазирали з Мар'яною. Він мені махав рукою, але Мар'яна надто оперативно мене висмикнула, аби я зміг це помітити. Мирон повернувся до своєї веселої компанії і потягнув мене до себе. Я не опирався, бо дамочки мені вже обридли. Мирон був хірургом, тому не дивно, що за столом сиділи самі медики, вочевидь, вже добряче веселі. І тут один із лікарів запитав мене:

— А що то ви, пане Юрку, цнотливих юнок зваблюєте?

— Яких саме? Тих? — кивнув я на стіл з дамами.

— Ні, тих, з якими ви сюди зазирали і відразу вилетіли, як ошпарені.

— А в Юрчика така спеціалізація, — сказав Мирон, — самі пацанки. Тобто юні поетеси.

— О, я й не знав, що Мар'яна ще й поетеса, — сказав той самий лікар, а мене наче струмом вдарило.

— То ви її знаєте?

Сказати, що серце у мене тієї миті калатало, як навіжене, — не сказати нічого.

— Не, пане Юрцю, так, як ви її знаєте, я її не знаю. Не переживайте. — Язик у нього заплітався. — Вона моя пацієнтка. От і все.

— У неї щось із мозком? — спитав Мирон.

— Логічно. Мої пацієнти всі з мозком. Але давайте вип'ємо. До нас приєдналися два файні кумплі. Пане Юрку, що ви п'єте? Вино? Бармен! Пане Юрку, замовляйте.

Я подумав, що, цілком можливо, я й сам стану його пацієнтом від цього шоку. Мені кортіло розпитати, що саме дошкуляє Мар'яні, але розмова поточилася вже в такому руслі, що я не мав жодної можливості встряти. Заки я на-

пився, встиг собі усвідомити одну річ: людина, якої сполохалася Мар'яна, була лікарем... П'ятика затягнулася настільки, що я подався спати до Мирона. Вранці, коли він збирався на роботу, я вирішив вивідати про Мар'яну дещо більше. Мирон запропонував поїхати з ним.

Їхати кудись зранку після п'ятики, не почистивши всі пір'їнки вдома, не належить до моїх звичок, але виходу не було, залізо треба кувати вчасно. Мирон із нейрохірургом Ростиславом працювали в одній лікарні, хоч і на різних поверхах, але що Мирон мав свій персональний кабінет, то зустріч відбулася у нього.

— Юрчик хоче знати про Мар'яну, — сказав Мирон, розливаючи в келишки коньяк. — Ти ж розумієш, вони зустрічаються.

— Так, вона класна дівчина. Не за віком розвинута. А що, ви так сильно нею перейнялися?

— Можна сказати, що так. Ми справді зустрічаємося.

— Юна поетеса, розумієш? — підморгнув Мирон.

— Справді, таке трапляється, що талант вибухає у людей приречених... — Тут він замовк, мовби злякавшись, що бовкнув зайве, взяв у рот цигарку і спробував запалити, сірники в його пальцях ламалися, поки нарешті Мирон не підсунув йому під ніс запальничку, тоді відкашлявся і додав: — Вона хвора. Невиліковно.

Я отерп і відчув, як душа моя провалюється у якісь потаємні глибини мого тіла разом із серцем. Мабуть, жах, який спалахнув на моєму обличчі, вразив і Ростислава.

— Знаєте, пане Юрку, то є делікатна ситуація. Я б не повинен вам це говорити. Але Мирон... а ви його колега... Тобто якщо ви будували собі якісь плани з нею, то... — Він випустив дим понад мою головою і продовжив: — ...не варто. Вона приречена. Ми зробили магнітно-ядерний резонанс мозкової тканини і виявили неоперабельну пухлину мозку. Мабуть, ви

помічали, що в неї бувають різкі зміни настрою, що вона може дивитися в одну точку й не слухати того, що ви їй говорите, а на ваші запитання відповідає з деяким запізненням. Інколи ночами трапляються провали пам'яті й прояви сомнамбулізму, коли вона не усвідомлює своєї поведінки. Скільки разів вона при вас втрачала свідомість?

— Два... ні, три...

— Ну, от... одного разу вона втратить свідомість і більше не отямиться...

— І скільки ти їй даєш? — спитав Мирон.

— Тут вгадати неможливо, це може статися і за тиждень або два, а то й за місяць. У будь-якому разі відміряно їй жалюгідно мало.

— Вона про це знає? — спитав я.

— Річ у тім, що я дав їй іншу виписку, де про пухлину не було ні слова. Справжній діагноз отримала її мама. Не знаю, яким чином це прочитала Мар'яна... Але прийшла до мене, тицьнула мені під ніс діагноз і змусила все розтлумачити.

— І ви їй сказали, що надії нема?

— Я так не міг сказати. Я пояснив, що бували випадки, коли з такою пухлиною люди жили довгі роки. Але вона відразу ж поставила мене на місце. Перед тим, як прийти до мене, побувала в бібліотеці. Так що... інформацію мала... її лише цікавило, чи не запізно оперувати. Тоді я запропонував їй лягти знову на обстеження. На дев'яносто дев'ять відсотків я був певен, що операція вже нічого не дасть, а все ж хотілося переконатися в цьому остаточно.

— Коли то було? Коли виявлено пухлину? — спитав я.

— То було в лютому.

В лютому я отримав від Мар'яни першого листа. Мені стало зле, я не міг опанувати себе, і, коли Мирон підніс мені чарку коньяку, я перехилив її в одну мить.

— А коли вона лягла до вас?

— У квітні. Вона пролежала тут два тижні, я показав її ще кільком фахівцям, навіть вислав її дані до колеги в Австрію. Але відповідь всюди звучала одна: запізно. Якби батьки спохопилися раніше і зробили їй операцію ще в дитинстві, вона була б урятована. Але вона походить з нещасливої сім'ї... Батько їх покинув, а мати... мати в неї алкоголічка... її виховувала й утримувала бабця. Недавно бабця померла.

— Вона мені розповідала про батька-професора і магір-лікарку.

— Батько-професор... — він гірко усміхнувся, — батько її був простим муляром. Мати кравчиня... у періоди запоїв не раз лупцювала доньку, тому вона перейшла жити до бабці. Десь там на Майорівці є маленька загрузла в землю хатинка, яку дивом не знесли. У ній Мар'яна і живе. Сама. Бабця померла і залишила їй якісь невеличкі заощадження та жменю різних золотих дрібничок. Так, на око, було того добра доларів на двісті. Мар'яна принесла мені їх, висипала на стіл і запитала, чи цього не вистачить на операцію. Але що я міг їй відповісти? Я міг сказати, що не вистачить усіх скарбів світу, але натомість тільки похитав головою.

— Тобто ви залишили їй надію на те, що операція взагалі можлива, якби роздобути кошти?

— Тоді я просто не міг... не міг із себе видушити, що надій нема жодних... Дивлячись на цю юну чисту вроду... Я відтягував як міг цей присуд... Але врешті змушений був сказати як є. Від неї важко щось затаїти. Вона вмить розрізняє неправду.

— Це страшна смерть?

— У такому віці будь-яка смерть страшна.

— А смерть від пухлини мозку?

— Вона може померти з жахливими болями, а може одного дня просто не прокинутися... Заснути і не прокинутися...

— І це вона теж знає?

— Так.

— Відколи?

— Наприкінці травня я врешті сказав правду.

Саме наприкінці травня ми вперше зустрілися.

— Відтоді в неї з'явився страх перед сном, особливо вночі... — продовжив Ростислав. — Вона інколи цілу ніч не спить, читає, і лише на світанку засинає, коли вже настільки втомлена, що все стає байдужим. Думаю, що задля її спокою цього не слід було казати.

— Що було потім?

— Вона... тільки між нами... попросила в мене отруту.

— Ви дали?

— Я лікар, а не кат.

— У вас не було відчуття, що було б гуманніше позбавити її зайвих мук?

— Я запропонував їй госпіталізуватися, коли... коли їй стане гірше... принаймні знеболюючі засоби я гарантував. Але мені здається, манія самогубства міцно засіла в її голівці. На мою пропозицію госпіталізуватися вона відповіла істерикою. Я ледве її заспокоїв. Удруге вона побувала в мене на минулому тижні. Сказала, що ніколи більше не ляже в лікарню і не буде терпляче чекати смерті. І знаєте... я їй вірю... але я тут безсилий...

— Вона ще має до вас прийти?

— Зараз... — він погортав блокнот, — у мене записано... восьмого серпня... о десятій...

2

Я брів з відчуттям, мовби мені на голову звалився цілий Львів, я відчував найменший звук, кожен ледь чутний порух повітря, голоси і гуркоти стрясали мною, сплітаючись у дику какофонію, мені хотілося затулити вуха долонями і бігти навман-

ня, аби якнайдалі від цього гамору, вищання трамваїв, смо-
роду бензину, газів, розпеченого асфальту. Всю дорогу додому
я думав лише про Мар'яну. Усе те, що мені раніше в її поведін-
ці видавалося божевіллям, незрозумілою примхою, тепер
уклалося в цілком зрозумілу схему. Вона вирішила покінчити
самогубством не тому, що їй нецікаве життя, а тому, що боя-
лася очікувати свого жахливого кінця, але, маючи поетичну
натуру, забaglia все театралізувати. Намовити свого ровесни-
ка видавалося їй нереальним, зате я, на її погляд, для цього
цілком підходив. Зупинившись на моїй кандидатурі, вона
затіяла зі мною листування з однією метою: захопити собою,
звabити і зневолити почуттями настільки, аби я заради неї
став готовим на все. Однак вона полювала не на мене, а на те,
що я намагався оберекти і захистити від будь-якого зовніш-
нього втручання — на письменника в мені, щоб, прищпилив-
ши собі на комірець мою смерть, увійти разом зі мною у віч-
ність. Інакше смерть її була приречена на буденну подію,
звичайну і не цікаву, а я скрашував цей перехід, робив його
романтичним і вартим легенди, гарантував, що ім'я її зали-
шиться, як залишилися імена всіх інших жінок, що склали
компанію відомим самогубцям.

І що більше я про це роздумував, то сильнішим ставав
розпач. Як жорстоко вона мене обдурила! Потвора. Справ-
ді потвора. Як вона ще при першій зустрічі назвала себе.
Подумати тільки — я вже майже схилився до самогубства.
Ні про що інше останні дні я не думав, шукаючи логічних
підстав для цього акту, — і ось, коли їх уже знайшов, раптом
такий удар.

Вдома я постелив у садку коц, вмостився із незмінною
пляшкою вина і, похапцем перехиливши один за одним два
келихи, нарешті втамував розбурхані нерви та став розмір-
ковувати спокійніше. Тепер мені було ясно, що Мар'яна до
самогубства готувалася серйозно, настільки серйозно, що

навіть цілком вдало зіграла своє кохання до мене. Але не тільки безславне канення у забуття спонукало її на цей крок, смерть у моєму товаристві подавала її в очах усіх знайомих і родини в образі невинної заблудлої овечки, яку звів з пуття хитрий і підступний сексуальний збоченець. Хоча чому звів? Отруїв! Підсипав отрути бідолашній дівчині, яка ні сном ні духом не сподівалася смерті! А що, зрештою, можна було чекати від цього чудовиська? Нікому й на думку не спаде, що то вона насправді спокусила мене. Загальна громадська думка засудила б мене так само, як вона це вчинила колись із Артуром Кестлером, приписавши йому змушування дружини до самогубства. Правду знали б тільки лікар і її мати-алкоголичка, але обоє мовчали б.

— І що тепер? — поцікавився я у пропливаючої хмарки з товстою задницею. — Що тепер?

Відповіді я не розібрав. Відтак я замислився, як маю повестися з Мар'яною. Мене душили навпереміну то лють, то біль, то невимовний жаль і співчуття, я подумав, що треба довести цю історію до кінця, жодних вияснень стосунків і звинувачень у підлості я собі навіть не уявляв, усе це вже без сенсу. Я не хотів чути також її виправдань або запевнень, буцім вона справді мене покохала.

Коли я коротко переповів Ростиславу історію наших стосунків і про наше спільне самогубство, сплановане на восьме серпня, він зрозумів, що проста відмова дати їй отруту тут не допоможе.

— Знаючи її рішучість, можна припустити, що вона готова буде скористатися якимись отрутохімікатами чи труктою для щурів, яку можна придбати на будь-якому базарі, — сказав я.

— Не думаю. По-перше, вона зверталась до мене по отруту, яка діє безболісно, а отрутохімікати спричинять жахливі корчі й муки, а по-друге, де гарантія, що ви не відмовитеся

пити цю гидоту. Але проблема не тільки в муках смерті. Я знаю, як вона ставиться до своєї зовнішності, і певен, що того жахливого видовища, яке справить смерть від отрутохімікатів вона ніколи не допустить. З дванадцятого поверху вона також не викинеться, під поїзд не ляже і навіть не повіситься.

— Справді? Звідки вам про це відомо?

— Вона ще тоді, у травні, пригрозила, що, коли я не дам отрути, вона повіситься, і я розповів їй, що відбувається з повішалниками: у них розслабляються усі м'язи і вони випорожнюються. Я зрозумів, що вішатися вона точно не буде. А, між іншим, вішання — найпопулярніший вид самогубства серед дівчат. На другому місці стрибання з даху, на третьому — пігулки. Зі стрибанням з даху ми теж ху-тенько розібралися — вона цього не зробить, ковтати жменями пігулки, що не дає жодної гарантії, — теж не для неї. Лишається отруїтися або перерізати жили на руках. Але з перетинанням жил не так просто, кров може зсістися, а тому слід перебувати в теплій ванні. Там, де вона живе, не тільки тепла вода, а й взагалі вода — рідкість...

Згадалися її слова: «Я простудіювала багато літератури». Якраз! Вона все про самогубства дізналася від свого лікаря. Я звернув також увагу, що в нього в книжковій шафі повно японців.

— Так, я давав їй читати, коли вона в мене лежала. Просто я не мав нічого іншого, що б міг їй запропонувати... Від них вона очевидно почерпнула й ідею «сіндзю». Але попри те вона конче хоче виглядати не менш привабливо, як і за життя. У неї надто сильна манія самогубства. Настільки сильна, що ледве чи від неї відмовиться. Однак мені дуже хотілося б відвернути її від цього наміру, якимось перешкодити. Я віруюча людина і вважаю, що має діятися воля Божа. Ви мене розумієте?.. Я дам їй сподійне, але пообіцяйте мені,

що не відмовитися від того сценарію, який вона уклала. Підете з нею на той острів, вип'єте пігулки. Але перед тим ви приймете іншу пігулку, яка нейтралізує снодійне. Коли вона засне, зателефонуєте мені і ми її заберемо. Іншого способу переламати її спробу самогубства і покласти до лікарні я не знаю. Хоча, як по правді, то таких, як вона, кладуть до психіатричної лікарні.

— Але ви ж цього не зробите?

— Ні, я їй занадто симпатизую.

— Я не знаю, чи зможу те все зробити... і не видати себе...

— Мусите. Якщо я їй рішуче відмовлю і не дам «отрути», вона все одно щось роздобуде. Але якщо ви покинете її зараз... Я не можу врятувати її тіло, але хочу врятувати душу. Якщо Мар'на вам не байдужа, то допоможіть мені.

— Як будуть виглядати ті пігулки?

Ростислав вийняв з шафи прозорий флакон із пігулками голубого кольору і покалатав ними.

РОЗДІЛ П'ЯТНАДЦЯТИЙ

1

«Земляна оса аммофіла полює на гусінь з однією метою: зтягнути її до своєї нірки і відкласти в гусеницю яечко. Але перед тим вона мусить її паралізувати. Тіло гусениці складається з дванадцяти кілець і голови. Центральна нервова система складається з червоного ланцюжка з нервовими вузлами в кожному кільці; в голові міститься великий головний вузол, який можна порівняти з мозком. Замість одного чи трьох нервових осередків гусениця має дванадцять. І всі вони віддалені один від одного. Кожен вузол керує рухами свого кільця, і пошкодження сусіднього кільця відобразяться на його діяльності дуже скоро. Якщо одне кільце гусениці втратить чутливість і здатність рухатися, то інші кільця, які залишаться незачепленими, іще довго будуть зберігати рухливість. Очевидно, двома трьома заштриками гусеницю не паралізуєш.

На початку моїх дослідів мені здалось, що жало осі спрямовувалось усього один раз: на п'яте або на шосте кільце жертви. Таким чином, аби гусеницю знерухомити, аммофіла робила один заштрик у центральну точку, звідки викликане отрутою заціпеніння може поширитись і на решту кілець.

Аммофіла хапає щелепами гусеницю за загривок. Конвульсивно скручуючись і розкручуючись, гусениця намагається відбитися. Проте це осу не відлякує. Вона тримається збоку, щоб уберегтися від штурханців, і коле гусеницю жалом. Воно потрапляє в місце з'єднання першого грудного

кільця з головою. Пронизавши, жало залишається деякий час в рані. Мабуть, це важливий удар, який мусить підкорити гусеницю.

Далі оса хапає гусеницю за шкіру на спині, трохи далі від голови, і коле жалом друге кільце. Після цього вона поступово пересувається по гусениці, хапаючи її щелепами чимраз далі й далі від голови. І щоразу вона занурює жало в наступне кільце. Вона проробляє це так спокійно й акуратно, мовби знімає мірку зі своєї здобичі. Всього дев'ять заштриків. Операція протікає гладко: після першого заштрику гусениця майже не борониться.

Робота хірурга завершена. Після цього оса затягує паралізовану, але живу жертву до своєї нори і відкладає в ній яйце, з якого вилупиться личинка, а гусениця їй служитиме і лігвом, і харчами».

Жан-Анрі Фабр, «Життя комах»

2

Восьме серпня нічим не відрізнялося від інших днів літа. Вранці я вийшов на балкон і уважно подивився в небо, але не помітив там нічого схожого на «вікно», яке, за словами Мар'яни, мало відчинитися для нас. Вона приїхала до мене ополудні, і я помітив її дещо скутий настрій, і хоч як вона намагалася приховати свої нерви, це їй погано вдавалося. Вона не могла довше ніж на дві-три секунди втримати усмішку, але справно засвічувала її, як тільки мій погляд падав у її бік. Рухи її були нескоординовані: вона не знала, що робити зі своїми руками, то заплітаючи їх на грудях, то розплітаючи, то закладаючи за спину, не могла дати ради ногам, коли сідала. Перше, що вона запитала — чи я готовий, я кивнув, тоді вона поцікавилася, чи я не обдурю її, чи готовий іти до кінця, я сказав, що вже все вирішив для себе і відсту-

пати не збираюся, однак вона дивилася на мене з підозрою: мабуть, я мало скидався на людину, що зібралася померти. Трагічний актор з мене, вочевидь, нездалий.

— Я хочу випити, — сказала вона.

— На таку святкову подію, як наша смерть, я придбав мартіні, шампан і грузинське вино.

— Для тебе це свято? — здивувалася Мар'яна.

— Якщо день народження свято, то день смерті й поготів.

— У тебе й справді святковий настрій, — промовила вона з сарказмом. — Таке враження, що смерть для тебе забава.

— Прогулянка. Цитую твої слова. Коли я собі це повністю усвідомив, я заспокоївся і перестав нервуватися.

Вона все ще дивилася на мене з деякою недовірою, врешті поцікавилася, чи написав я поему про самогубство.

— Ні. Я вирішив бути банальним. Я написав звичайного примітивного передсмертного листа.

— Чи можу я на нього глянути?

— Взагалі він призначений для читання після моєї смерті. Але, враховуючи той сумний факт, що ти не зможеш з ним ознайомитися, я дозволю тобі його прочитати.

Я простягнув їй картку паперу, яку набазгравав нині вранці. «Дорогі друзі! — писалося там. — Хочу вам сповістити, що я вирішив з усіма вами попрощатися і піти у засвіти, не чекаючи, коли настане той день, який мені призначено. Я сам собі вирішив вибрати цей день. Це велика перевага людини, що вона може сама собі встановити день смерті. Цим вона стає могутнішою за Бога, який є вічним.

Я йду не тому, що мені зле, не тому, що мені щось не вдалося, не тому, що я в депресії. Я йду тому, що я на вершині щастя. Я там, де рідко кому судилося побувати. Я досяг усього, чого прагнув, я мав усе, що хотів, я взяв від життя стільки, що декому вистачило б на кілька життів.

Я не йду від вас сам. Товариство мені складає прекрасна панна, панна моїх снів, та, про яку я мріяв усе життя, ми йдемо разом. Коли хтось із вас забажає колись провідати нас, то знайте — наш дім за третьою зорею».

У Мар'яни тремтіли пальчики, коли вона читала цього шедевра епістолярії. Я простягнув їй ручку:

— Напиши кілька слів від себе. Що, мовляв, і ти чиниш це добровільно. А то хтозна, чи не подумують, що я тебе змусив.

— Ніхто так не подумає, — буркнула вона і ручки не взяла. — Нічого я не хочу писати. І так ясно, що ми це зробили добровільно...

— Може, тобі і ясно, але знайдуться люди, які у всьому звинуватять мене, що я тебе намовив, а то й змусив або просто отруїв без твого відома, щоб ти вже нікому не дісталася. Такі випадки були. Тому я й прошу тебе написати кілька слів.

— Той, хто так подумає, — дебіл. Нічого писати для дебілів я не буду.

Ну, що ж, я мав рацію. Я не помилився, що вона вирішила мною прикритися.

Я налив їй мартіні, і після другого келиха її настрій покращився, принаймні вона трохи розслабилася і зручно вместилися на канапі, хвильку посиділа в замріяному стані і попросила, щоб я напустив ванну. Купалася вона довго, щось наспівуючи, а я цмулив сухе вино, змішане з мартіні, й відчував, як у мені закипає образа, я ледве стримував себе, щоб не висловити все, що передумав за ці кілька днів, коли дізнався про справжню причину її суїцидального комплексу. Проте я мусив зважити на прохання Ростислава і, зрештою, я жалів її, я не міг собі уявити, що це чудове тіло за лічені тижні буде гнити в землі. Я злився на неї, що вона не призналася мені в усьому, бо тоді б я був із нею до остан-

ку, як у класичних мелодрамах, я б скрасив її останні дні, і це теж коштувало б оспівування, і це теж стало б історією вічності. І тут-таки спадала мені інша думка: чи певен ти, що тоді б вона вибрала тебе? Ні, вона мене вибрала не для того, щоб я зі сльозами на очах відпровадив її у небуття, а для того, щоб забрати мене з собою, як потопельниця, що затягує на дно ріки пливача, який припав їй до серця.

Мар'яна вийшла з ванни обмотана рушником та, наблившись до мене, розвела руки, рушник опав і скрутився біля її ніг, а вона постала переді мною у всій своїй юній красі, а в ліжку поводитися так, мовби була сама невинність і навіть один раз тихенько зойкнула, даючи зрозуміти, що цілочка пробита. Я губився у здогадах, навіщо вона розіграє цей театр, але не був певен, чи це дійсно театр: може, вона й справді раніше кохалася зі мною неусвідомлено, але чи таке можливе?

3

Починало сутеніти, коли ми наблизились до місточка, і, щойно ступили на нього, я знову почув голос Чубая, який цитував «Самогубство закоханих на острові Небесних Мереж» Тікамацу Мондзаемона:

Ось і Сливовий Міст.
Тут Сугавара-но Мітідзане
Спинивсь, пливучи у вигнання
У провінцію Цукусі, тут
Він пісню журливу склав:
«Не забувай мене, квітучий саде!»
А слива та, яку любив, у тузі
За ним услід перенеслась
Одним стрибком в Дадзайфу.
Зелений Міст.

Покинута вигнанцем і поетом,
 Тужила тут сосна зелена.
 А потім, як і слива та, помчала
 Услід за ним, не годна
 Розлуку пережити.
 І третій міст — Вишневий.
 Та вишня сил не мала
 Вирвати міцний свій корінь
 І відлетіти вслід учителю,
 Відтак в гіркавій тузі всохла.

Місток скрипів під ногами й гойдався, після вчорашнього дощу вода в озерці піднялася і майже сягала містка, Чубай у човнику знову сидів спиною до нас і рибалив, голос його ставав чимраз тихішим і невиразнішим, а незабаром перейшов на тихе мурмотіння, яке котилося над водою, мов сиза мряка.

Ми зайняли наше місце під плакучою вербою. Я розстелив ряднину, розклав пляшки й склянки, ловлячи себе на тому, що роблю все з дивовижним спокоєм. Мар'яну спокійною назвати було неможливо: вона витверезіла і знову стала нервуватись і, щойно я розкоркував шампанське, відразу простягнула свою склянку. Ми обоє потребували випити. Після першої пляшки вона попорпалася в сумочці й видобула флакон. Коли я глянув на нього, серце в мене зупинилося. То був не той флакон, який мені показував Ростислав. То був флакон, на якому в кутику красувався елегантний чорний череп з кістками. В моїй голові з шаленою швидкістю замерехтіли всі можливі варіанти того, як можна вийти з цієї ситуації цілим і неушкодженим, але жодна з них не була настільки ідеальною, щоб я міг нею цієї миті скористатися. Тоді я вирішив за всяку ціну відтягувати час, заки щось вигадаю.

Я розкоркував другу пляшку і сказав:

— Не спіши. Ми ще маємо покохатися.

— Ми вже покохалися.

— Хіба ти забула, що ми це мали зробити на острові?

— Я просто подумала, що вдома буде зручніше.

— Одне другому не заважає. Я хочу тебе ще.

— Але я не хочу.

— Ну, тоді...

— Що тоді? — спитала вона з острахом.

— Тоді я тобі не складу компанії.

— Ти не можеш так зі мною вчинити!

— Я хочу кохатися з тобою тут, на острові. Я про це надто довго мріяв.

Вона поклала флакон поруч, якусь мить повагалася і врешті мовчки скорилася, але, щоб підкреслити свою незалежність, лягла на бік спиною до мене. Флакон лежав перед її очима.

— Ні, не так, — сказав я. — Я хочу, щоб ти стала на коліна.

— Ні.

— Що значить «ні»?

— Ні — значить «ні».

— Отже, ти мене обдурила.

— Нічого я тебе не дурила. Ти мене мав.

— Я хочу ще. Ти не можеш мені відмовляти.

Вона підвелася і якусь хвилю сиділа непорушно, потім випила мартіні, і я побачив у її очах сльози. Мені стало її шкода, але, з іншого боку, я не бачив причини, чому мав би відмовити собі в цьому скромному бажанні. Вона стала на коліна й нагнулася, спершись на лікті. Я підняв спідничку, стягнув майточки і замилувався видовищем, яке, щоправда, вже оглядав у себе вдома, але за кожним разом завмирав, наче перед витвором Праксителя, бо нічого досконалішого за формою і змістом мені не доводилося раніше оглядати. Я ковтав очима ці стиглі півкулі, як голодний ковтає очима

хліб, я вбирив їх на повні груди, щоб бодай у моїй пам'яті зосталося це сніжно-біле диво, оточене пастелями засмаги, диво, до якого ідеально прилягали мої долоні, диво, в яке я жадібно занурював нігті, і тільки на одну мить правиця моя відволіклася від цього шляхетного заняття — коли я спритно витяг з кишені пігулку, яку отримав від Ростислава, і запив її вином. Я подумав, що зашкодити вона мені вже не зашкодить, а можливо, що й допоможе. Я рухався повільно, неймовірно повільно, час до часу пригублюючи з пляшки вино, я кохався собі на втіху, закидаючи голову до неба, що яскріло зорями, і чекав, коли вони почнуть падати, бо в серпні зорі падають, але зорі не падали, і місяць ковзав у сизих пасмугах, мов у цигарковому димі, а я насувався і відсувався, насувався і відсувався, насувався і відсувався, напливав і відпливав, вдаряв хвилями і відскакував у такт із місяцем, і здавалося мені, що ми з ним у цей мент поріднилися, і якщо в нього є серце, то воно мусить стукати в такт із моїм. Я не мав куди квапитися, я гойдався собі разом із місяцем і нам було добре, коли раптом побачив, як малесенька зірочка починає котитися вниз, і тут Мар'яна застогнала, але цей стогін зовсім не скидався на стогін жінки, яка ось-ось відчує оргазм, він скидався на хлипання немовляти крізь сон, хлипання наростало, і я зарухався швидше, місяць так само наліг на весла, а зірочка котилася і котилася, а Мар'яна щораз голосніше зойкала і врешті застогнала й замовкла, я випорснувся в неї так інтенсивно, що аж мені заболіло, хвильку її ще потримав, стискаючи в долонях, а потім опав зіпрілий на траву. Мар'яна підвелася і мовчки попростувала до води.

— Ти куди? — спитав я.

Вона не відповіла. Підняла спідницю, зайшла у воду, присіла і стала митися.

І тут пролунав голос Чубая, що цитував мою поему «Іляялі»:

поруч і виймає з кишені флакона — коли вона встигла його туди сховати? — вона з ним не розлучалася, миючись, отже, не довіряє мені, і тут я нарешті усвідомлюю весь свій жах, бо я так і не зумів нічого розумного вигадати, я просто забув, що маю знайти вихід. Виходу нема. Вона розкручує накривку і, висипавши на долоню дві пігулки, простягає мені. Я чую, як б'ється моє серце — від хвилювання чи від випитого? Я вже достатньо п'яний. Я вже такий, що можу й проковтнути цю пігулку. Мені вже все по цимбалах. Я беру пігулку і дивлюся на неї, а вона двоїться мені в очах і пливе, пливе, Мар'яна усміхається через силу, бере келиха з вином, і я помічаю, що рука її тремтить, вона випиває до дна і просить наповнити ще, потім кладе пігулку на язик так, аби я бачив, клятий місяць усе старанно фіксує (небесний папараці, кому ти продаси ці світлини?), як назло, він уже випірнув із димових сувоїв; довкола так ясно, Мар'яна дивиться на мене очікувальним поглядом, і я роблю те саме — кладу пігулку на язик, перед тим встигнувши заковтнути слину і провести по його поверхні зубами, щоб він не був надто мокрим, і пігулка завчасу не розпустилася, а тоді одночасно ми запиваємо нашу смерть вином з тією лише різницею, що свою я ховаю під язик і не ковтаю, а непомітно впускаю назад у келих з вином. Хоча ні, це неправда, що непомітно, Мар'яна просто в цей момент відвертається і не дивиться на мене, вона дивиться кудись просто поперед себе, туди, де вигойдується човник Чубая, так, мовби бачить його насправді, вона не дивиться на мене, можливо, щоб не розчаруватись у мені, щоб дати мені змогу проробити всі мої маніпуляції... А місяць, врешті збагнувши свою підлу роль, пірнає у хмарки, і темрява нас радісно пеленає.

— Поцілуй мене, — каже Мар'яна, дивлячись перед себе.

Ще чого!!! Я стлумлюю в собі скрик, відкладаю келиха в траву, але так, аби він перехилився і вино разом з пігулкою вилялось. Тоді беру за горло пляшку вина і цмулю захланно.

— Поцілуй мене, — повторює Мар'яна, і я відчуваю, що її голос слабне, а сама вона відхиляється назад і спирається на лікті.

— Я хочу перед смертю напитися, як чіп.

— Поцілуй мене, — проказує вона уже зовсім тихо, а язичок її заплітається, і сама вона ледве через силу тримається на ліктях.

Я відкладаю пляшку і нахиляюся до неї, нахиляюся повільно, місяць знову випірнає і фотографує, і я бачу її примружені очі, напіврозкриті вуста, о Боже, вона вмирає, невже я її не поцілую, але у вустах її отрута, я обнімаю її і цілую, вона ще жива, вуста такі ж гарячі, і вона наперекір моїм підозрам навіть не намагається впорснути мені зі своїм язичком отруйної слини, вона лише напнула вуста, тугі, солодкі, я цілую їх весь у напрузі, що ось-ось вона таки зробить це, висуне язичка, але вона опадає безвільно в моїх руках, і очі її заплющуються. Дивовижний спокій на її обличчі вражає. Я не можу відвести від неї погляду. Я хочу сказати собі щось погане, щось образливе, вилятися, але голова моя важка, голова моя безпросвітно тупа. Я п'ю шампан і дивлюся на воду. Над водою стелиться пухнастий туман, з туману вигулькує човен.

— Що, перебздів? — питає Грицько, весь закутаний мрякою, наче грецький бог на Олімпі. — Еге, це справді страшно. Знаю по собі. Ти повівся по-свинськи.

— А вона? Вона повелася не по-свинськи, загаївши невиліковну хворобу? Вона знала, що дні її й так полічені, й не хотіла чекати передсмертних мук. Я це зрозуміти можу... Але не можу зрозуміти, чому вона вирішила втягнути у це й мене?

— Задля товариства. Але в одному вона таки мала рацію: завше варто вчасно піти. Вклонитися, подякувати і піти. Так, як це зробив я.

— Ти ж не покінчив самогубством.

— Ні, звісно, то не було самогубство таке, яким його прийнято вважати. Але я таки пішов сам. Це все одно, що взяти і перестати дихати. Або перестати їсти. Або перестати писати. Або перестати гратися. Усе це — смерть.

— Але я не поспішаю на той світ. Мені здається, я ще не все зробив.

— Це облуда. Усього зробити й так неможливо. Але мені дуже шкода твою панну. Ти її використав так примітивно...

— А хіба її можна було використати якось інакше? То підкажи.

— Ти просто не зрозумів... нічого не зрозумів... вона вибрала тебе... панна, про яку мріють, — юна, красива... ти уявляєш ваші фото поруч після того, як стане відомо про самогубство? Ти не збагнув, що ти ОБРАНИЙ! Вона запропонувала тобі з тисяч і тисяч чоловіків приєднатися до неї. А ти її взяв... як хусточку до носа... Ти отримав найвищий дар, який тільки можна отримати: розкішну смерть, якій можна заздрити, про яку могли складати пісні й легенди. А що ти вибрав натомість? Повільне вмирання, змагання з хворобами, аж поки не впадеш пляцком у кращому випадку, а в гіршому не заляжеш у лікарняне ліжко, як я, і будуть довкола тебе снувати родичі, і будуть вдавати, що все чудово, ти видужаєш і буквально завтра пострибаєш додому, хоча ти помічатимеш їхні вимушені усмішки, їхні награні репліки... аж врешті ти вмреш — старий, зморщений, сірий... і вгарають тобі на могилі якусь бандуру чи зарюмсану музу...

— Але ж ти перебільшуєш. Вона мене вибрала не тому, що в мене закохалася. Вона брехала і тільки вдавала закоханість. Вона не сказала правди, у неї поважна причина піти з життя, а в мене такої нема. Виходить, вона вибрала для мене роль супровідника, пажа її королівської милості. Я був лише милостиво допущений для того, аби підтримувати шлейф її смерті. І я купився на це.

— Ти хочеш сказати, що обдумував самогубство?

— Так. Я багато про це думав.

— А ти знаєш, що людина, якій ніколи самогубство не спадало на думку, вчинить його скоріше, аніж той, хто це обдумує. Фатальний вчинок легше здійснити необдумано, аніж зважено. Здоровому глузду, далекому від ідеї самогубства, нічим від неї захиститися, і якщо вона раптом навідає його, він буде вражений, засліплений можливістю радикального скону, про який досі й не думав. Той же, для кого ця думка не нова, буде зволікати, зважуючи й уявляючи собі останній крок, який він досконало вивчив і який зробить із зимною кров'ю, якщо тільки коли-небудь зробить. Хіба не так?

— Це правда, я уявляв собі це не раз.

— Ми відучилися розлучатися з життям стримано. Цим мистецтвом досконало володіли древні. Для нас самогубство — завжди пристрасть, екстаз, імпет. Те, що колись чинилося врівноважено, тепер схоже на хворобливу конвульсію. Античні й східні мудреці уміли розлучатися з життям і підкорятися йому без трагедій і завивань. Нині загублена і ця незворушність, і сама її основа, бо Провидіння захопило місце античного Фатуму. Що ти п'єш?

— Як завше, шампан.

— Скільки можна дудлити цю шипучку? Горілка й досі не йде?

— І ніколи не йшла. Ти ж знаєш.

— Ну, дай мені ковток.

— А тобі можна?

— Шампан можна.

Він підплив до самого бережка, я подав йому пляшку, він зробив великий ковток, а коли повернув, то я ледь не обпік пальці об закрижанілу пляшку й мусив покласти її на траву.

— Зимно в нас, — сказав Грицько. — Розумієш, коли ти збагнув, що вона не жартує, то не мусив розігравати цю

комедію. Але ти хотів її вграти. І то була єдина можливість. І ти нею скористався.

— Не зовсім так. Я спав з нею і раніше, хоч і не можу збагнути, як воно так виходило, що віддавалася вона у сновидному стані. Спочатку я мав надію, що вона передумає, що все це якась шизуха. Я не сприймав серйозно її теревені про смерть. Але коли дізнався про хворобу, то зрозумів, що вона просто вирішила театралізувати свою смерть, яка так чи інак неминуча. І я тоді зрозумів, що я її жертва, яку вона вирішила потягнути із собою у прірву. Власне, так, як ти і сказав: для товариства. Але ж це нечесно. Я ж не смертельно хворий. Тому вона вирішила підкрастися з іншого боку: переконати мене, що я вже все здійснив, що попереду в мене й так нічого цікавого. І мушу сказати, що їй це фактично вдалося. Деякі ситуації в моєму житті схилили мене до самогубства. Я б і справді не розігрував тут цієї сцени, якби мене не попросив лікар. Але він мав дати їй не отруту, а снодійне. Звідки вона взяла отруту? Я нічого не розумію. Вона хотіла померти, і вона померла.

— Дай пляшку. — Він знову зробив ковток, заплющив очі, замислився ще раз ковтнув і сказав: — А пам'ятаєш, як ми тут влаштували купіль при свічках?

— На жаль, з кретинами.

— Ну, і що? Головне — забавитися.

Він знову повернув крижану пляшку, і я поклав її у траву.

— Слухай, — озвався я, — а чому ти з'являвся тільки тоді, коли я бував тут з Мар'яною? Чому тебе не було, коли я бував з іншими дівчатами?

— А ти не зрозумів?

— Ні.

— Шкода. Бо я з'являюся лише тоді, коли ти є ти, а не жалюгідна підробка, з Мар'яною ти хоч і лукавив, але все ж таки намагався пірнути у своє «я», збагнути себе, ти тоді ДУМАВ, розмірковував, ти боровся зі своїми почуттями, розважував,

що робити далі... Коли ж ти з іншими, то нагадуєш мені бульбашку на воді, яка пливе за течією, мені нецікаво тоді спілкуватися з тобою. Хоча це не означає, що я не спостерігав збоку. Я дивився і думав: яка ж марнота марнот...

— Хто б казав...

— Але я таки збагнув це...

— Ціною смерті?

— Нехай і так. Я бачив, як ти немилосердно марнуєш ЧАС, очевидно, думаючи, що все ще попереду, і не підозрюючи, що це не так, усе вже позаду. Навіщо тобі всі ці панни на порі? Хіба ти їх кохаєш?

— Ні, — відказав я, не замислюючись.

— То чому не лишиш?

— Не можу!

— Як то не можеш? Візьми й лиши.

— Мені з ними добре.

— Тобі зі всіма добре.

— Але вони мені подобаються найбільше.

— Ти просто бик. Ти граєш, і в цьому суть твого існування.

— Не тільки. Є ще література.

— Література? Та ти пишеш тільки для того, щоб тобою захоплювалися і віддавалися. Ти пишеш для грання. Хіба не так?

— Я пишу для грання?

— А ти спробуй замислитися. І сам дійдеш такого висновку.

— Я пишу для грання, — повторив я, прокручуючи у голові, що я написав не для грання, а для вічності. Фактично — все. Хоча... водночас воно сприяло і гранню. Це все взаємозв'язане. Але ж не можна сказати, що писання спонукалося спрагою грання.

— Коли я зустріню її і перевезу на той берег, — сказав Грицько, — то знаєш, що їй скажу? Я скажу їй: не май на нього зла.

Врешті-решт він вчинив, як і кожен хлоп: він хотів тебе трахнути і трахнув, а якою ціною — вже несуттєво. Ти хотіла його обдурити, але не вийшло, бо він обдурив тебе. А хоча... — Він випростався і змахнув веслом, човен відбився від берега і знову поплив у туман... — Хоча навіщо я буду все це їй говорити? Ти сам їй це розповіси... коли-небудь... пізніше... сам... — його голос бринів у мряці, а він уже зник, розчинився в імлі, тільки легенькі хвильки буцалися з берегом, причісуючи траву... — сам їй і розкажеш...

Я розкрив Мар'янину торбинку, добув ключа і сховав до кишені, потім підвівся, згріб до кулька порожні пляшки, поглянув востаннє на ту, що мене запросила на смерть, і рушив геть. З найближчої телефонної будки я зателефонував до Ростислава, як і було між нами домовлено, і сказав, що вийшло трохи інакше. Мар'яна десь роздобула справжню отруту і випила її.

— То був білий флакончик з черепом? — перепитав Ростислав.

— Так, — здивувався я.

— То була не отрута, а снодійне. Я дав їй одне снодійне під виглядом отрути, але задля більшої гарантії залишив її на кілька хвилин у своєму кабінеті. На видному місці стояв флакон з черепом, але там теж було снодійне. Цей флакон зник.

— То вона не вмерла? — не вірив я його словам.

— Ні. Зараз я приїду. Ви там покрутіться поки що...

Я повісив слухавку і, повернувшись до ставка, став чекати. На острівцець я ступити не відважився. Я відчував жах, прислухаючись до кожного звуку, що долинав з острова. А що, як Ростислав затримається, а вона очуняє? Як я подивлюся в її очі? Я ходив туди-сюди, наставляючи вуха на кожен шерех, в одну мить мені навіть здалося, що Мар'яна поворушилася, щось хруснуло, серце моє зупинилося, я затамував подих і сторожко вдивлявся в темряву, щось темне почало набли-

жатися до місточка, я готовий був тікати, коли нарешті збагнув, що це вітер війнун оберемком вербового галуззя.

Швидка прибула десь за півгодини, я провів поглядом лікарів, які попростували на острів, і подався на трамвай. Вже коли їхав, повз нас промчала швидка з Мар'яною. Я відчув, як у мені щось надірвалося, я ледве стримався, щоб не заплакати, але непокірна сльоза таки викотилася з ока.

4

Вуличка була маленька, вузенька і досить дивна, як на вуличку великого міста, бо забудована старими допотопними будиночками в оточенні кущів і дерев. Я вийняв з кишені картку, де рукою Ростислава була написана адреса Мар'яни. Її хатинка і справді скидалась на розвалюху з дахом, порослим мохом. Хвіртка злегка скавульнула, а з квітника шугонув наляканий кіт. Я подумав, що варто перестрахуватися і перевірити, чи не залишила вона вдома якоїсь писульки, і саме з тієї причини поцупив у неї ключа. Замок якось мить опирався руці незнайомця, та врешті піддався, і я опинився у просторій кухні, посередині якої стояв стіл, а в куті була старенька кахлева піч. Біля неї — газова плита. Усі баняки, чистенько вишурувані, висіли, почеплені за вуха над плитою. Ще там був старий буфет із ажурними білими фіраночками, з-за яких визирали горнятка й тарілки. Двері у протилежній стіні вели в єдину кімнату. Тут вона спала. Ліжко акуратно застелене, книжки в шафі стояли рівними рядами за склом, на нічному столику у вазі — букет дзвіночків, у кутку, накрита вишиваною серветкою, стояла швацька машинка. Таке враження, що це не звичний інтер'єр її помешкання, а суттєво підчищений, безліч милих дрібничок, які скрашують наш побут, мусили зникнути, і вони зникли. Нічого з того, що їй було дороге або чим вона користувалася щодень, не мало зостатися. Нічого,

що я міг би взяти собі на згадку. Я повернувся на кухню і тільки зараз звернув увагу на ледь вловимий запах паленого. Коли ж відкрив дверцята печі, побачив сувої спопелілих паперів, не всі вони згоріли дотла, на окремих zostалися білі острівці, списані каліграфічним дрібним почерком, який належав Мар'яні. Траплялися й скручені почорнілі світлини, на яких уже неможливо було що-небудь розгледіти, мої листи, писані до нашої першої зустрічі, вирізки з «Post-Поступу» з моїми публікаціями. А ось і шмат інтерв'ю зі мною, і слова «зараз я живу сам», підкреслені червоним, слова, які привернули її увагу і, можливо, спонукали написати мені листа. Я пригадав собі доскіпливу журналістку, яка конче намагалася витягти з мене щось особисте, найбільше її цікавило, чи я одружений. І після тривалої розмови, коли я детально її роздивився та подумав собі «а чому ні?», запідозривши, що вона має до мене значно глибший інтерес, врешті видушив «зараз я живу сам» і побачив, як радісно зблили її очка, бо через тиждень ми вже з нею лежали в ліжку, розглядаючи в газеті її інтерв'ю зі мною. А десь на Майорівці у цей самий час невідома мені дівчина підкреслювала червоним окремі рядочки.

Я обережно витяг один із клаптів і розпізнав свого листа. Вона вирішила затерти всі сліди, але терпіння простежити, аби все згоріло як слід, не вистачило. Я добув уцілілі папірці з її нотатками, склав на купку, а потім, підійшовши до вікна, почав читати...

«...цей будинок мене манить, я не можу опертися його силі й прочиняю двері, там у просторій залі безліч дверей, і проти кожної стоять люди, вони чогось чекають, не звертають уваги на мене, а я не знаю, куди мені стати, бо всі двері вже зайняті...»

«...а ріка несе і несе, а лози з берега боляче хльоскають, вислизують із рук, жодної надії на порятунок, вода заливає вуста...»

«...і так багато світла, що я примружую очі...»

То все були описи її снів. І раптом на одному з клаптів я читаю: «...серед ночі я прокидаюся, ловлю його руку і прикладаю собі до грудей, мені хочеться, щоб він їх стискав, щоб зробив боляче, а ще краще, щоб надкусив і щоб я побачила кров на його зубах, а потім я віддаюся йому з шаленою пристрастю, завмираючи від щастя, як я хочу, щоб він мене роздряпав, поранив, скалічив, але він надто ніжний і лагідний, а я хочу болю, болю різкого, пронизуючого, солодкого...» Що це таке? Опис сну чи враження від однієї з ночей? Якщо останнє, то виходить, вона тільки вдавала, що чинить це несвідомо, наче сновиди. Навіщо це їй здалося? Ні-ні, це мусить бути сон, дівчатам часто сняться еротичні сни, а, зрештою, чому я припустив, що мова про мене?

Інші клапті я вже читав, затамувавши подих:

«...кожна смерть, яку я побачила, — моїх рідних чи знайомих, — була моєю, але та смерть, яка мене відшукає, буде чиеюсь, а не моєю, бо я не маю смерті, а потім — і поготів...»

«...той, хто приречений покінчити із собою, перебуває у нашому світі лише випадково, і жодному іншому світу не належить...»

«...чекання смерті змушує до постійного терпіння, розтягування на тривалий процес цього повільного сковзування у ніщо, намагання пристосуватися до зустрічі з нею, яка настане бозна-де і бозна-коли. Це мене вимучує, знесилює, напоює страхом. Чого я боюся? Невже смерті? Ні, я боюся несподіванки, боюся того, що не буду готова до неї, я боюся цього ЧЕКАННЯ, боюся постійного перебування у розпорядженні смерті. Я перед нею безсила, а вона готова за будь-якої миті підстергти мене, схопити і скинути у прірву... Чому я не можу сама призначити свою останню годину? Я можу це зробити. І це мене зовсім не лякає. Навпаки, збуджує, окрилює...»

«...життя, можливо, тільки нещасний випадок, який поволі перетворюється на повинність...»

«...звідтоді, як я дізналася, що приречена, кожную живу людину уявляю мертвою, інколи навіть здається, що помічаю запах розкладання і хробаків, які копошаться у її очицях... а за мить я уже бачу себе на її місці...»

Я сховав папірчики до кишені, потім узяв кочергу і розворушив спалені папери так, аби вони розпалися на найдрібніші клаптки і вже ніхто не зміг би щось вичитати з них, запалив газету і кинув у грубку, щоб вигоріло все до решти. Перед тим як вийти, я згадав, що є одна річ, яку я конче мушу забрати звідси, щоб не потрапила на очі комусь чужому, і, ще раз зазирнувши до покою, уважно обстежив полиці: книжка була на місці. Я розкрив її і прочитав: «Мар'яні — панні моїх снів. Юрко». Я сховав «Діви ночі» до кишені й вийшов з хати.

За дротяною сіткою випросталася сусідка, що полола грядки, і спитала:

— Ви за оголошенням? — Я кивнув, хоч і не відразу втропав, про що йдеться. — І що? Будете купувати?

— Напевно, ні. Хата стара. То хіба її знести і нову збудувати.

— Так воно й буде. Місця тут досить. Стару хату використають на час будівництва.

— А хто тут жив?

— Дівчисько. Виїхала до Америки. Сказала, що більше не вернеться.

— Давно виїхала?

— Та вчора. З одною невеликою валізою. Що вона там в Америці загубила, не знаю.

— А відколи та хата виставлена на продаж?

— Та ще з початку літа. Але щось охочих нема. Нині будуватися, самі знаєте, треба мільйонером бути.

— Мені сказали, щоб я залишив ключа вам.

— Добре-добре, можете залишити.

ЕПІЛОГ

Я зателефонував Ростиславу і почув, що Мар'яна втекла з лікарні. У неї була жахлива істерика, коли вона серед ночі отямилася, її накололи заспокійливими ліками, вона заснула і спала до обіду, а може, тільки вдавала, що спить, бо надвечір, коли Ростислав пішов з роботи, вистрибнула з вікна і зникла. Він спитав, чи не знаю я, куди вона могла чкурнути. Я розповів про відвідини її хати, там її не було і, мабуть, уже не буде.

— Якщо з'явиться у вас, дайте мені знати, — попрохав він.

Я пообіцяв, хоч і мало в те вірив. Одне було певним — вона нізащо не бажала пасивно очікувати свого кінця. Могла сісти у потяг і поїхати кудись світ за очі. Для усіх, хто її знав, вона виїхала до Америки.

Відтоді я став рахувати дні. Дні її життя. Вона не спадала мені з думки. А що, як вона ще мені зателефонує? Мені хотілося цього і водночас було боязко, я не уявляв собі, що вона могла б мені сказати або якими словами я б міг витлумачити свою поведінку, а найбільше я жахався того, що от вона з'явиться і скаже: «Я прийшла до тебе помирати». Рясний піт тоді зрошував мене, коли я намагався уявити собі це, але з якоюсь мазохістською впертістю я уявляв її собі щодня, мордуючись цією божевільною сценою, яка завершувалася переважно тим, що я її не пускав до хати, вдавав, що мене нема вдома, вечорами я не запалював світла, приходив пізно і відразу вкладався спати. Чекання дзвінка від неї перетворилося на нав'язливу химеру, і хто б не задзвонив, рука моя зі слухавкою тремтіла. Одного разу дзвінок пролунав

просто серед ночі. Я подумав, що дзвонить Христя з Америки, але коли підняв слухавку і сказав «Ало», то почув тільки тишу, крізь яку ледь-ледь пробивався чийсь несміливий подих, я проказав «Ало» ще кілька разів, але ніхто не відізвався, тоді я спитав: «Христя, це ти?» — і слухавку кинули. Мене охопив жах: а що, як то була Мар'яна? Минув якраз другий тиждень. Заснути я вже не міг. Я впав у крісло, налив вина і випив. Мені здалося, що я з цього крісла і не вставав, відтоді, як Христя задзвонила уперше. Я сидів і чекав невідомо чого: можливо, ще одного дзвінка, а можливо, віщого знаку. Так у кріслі я й заснув, а прокинувся від якогось дивного галасу, який мене спросоння неабияк налякав. Я розплющив очі й побачив, що вже світає, а по кімнаті літає якась мара і зойкає, я надів окуляри — то ластівка влетіла в розчинену квартиру і тепер шугала, описуючи кола по кімнаті, час до часу вдарялася в шиби, розпачливо зойкала і знову починала ширяти. Я відчинив навстіж усі вікна і випустив її. Тепер я уже не мав сумніву, що вона померла.

ЗМІСТ

Пролог.....	7
Танці богомола.....	13
Ліда. Леся. Віра.....	49
Мар'яна.....	121
Острів.....	159
Самогубство закоханих на острові Небесних Мереж	215
Епілог	283